

Cannes 50 yıl film festivalinde

VİKTOR APALAÇİ

Cannes Film Festivali'nde 50 Yıl

Anılar

Viktor Apalaçi

CİNİUS YAYINLARI
ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI

Moda Caddesi Borucu Han No: 20 Daire: 504-505
Kadıköy 34710 İstanbul
Tel: (216) 5505078
http://www.ciniusyayinlari.com
iletisim@ciniusyayinlari.com

Viktor Apalaçi
CANNES FİLM FESTİVALİ'NDE 50 YIL
Anılar

BİRİNCİ BASKI: Mart, 2017

ISBN 978-605-323-980-2

Baskı ve cilt:
Cinius Sosyal Matbaası
Çatalçeşme Sokak No:1/1
Eminönü, İstanbul
Tel: (212) 528 33 14

Sertifika No: 12640

© VİKTOR APALAÇİ, 2017

© CİNİUS YAYINLARI, 2017

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü yazarın yazılı ön izni olmaksızın,
herhangi bir şekilde yeniden üretilemez,
basılı ya da dijital yollarla çoğaltılamaz.
Kısa alıntılarda mutlaka kaynak belirtilmelidir.

Printed in Türkiye

CANNES FİLM FESTİVALİNDE 50 YIL

ANILAR

Viktor Apalaçi

Cinius Yayınları

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 7

ÖNSÖZ 11

GRACE KELLY

KIRMIZI HALIDA OSCAR'LI BİR PRENSES 13

YARIDA KALAN FESTİVAL

MAYIS 68'İ FRANSA'DA YAŞADIM 19

NURİ BİLGE CEYLAN

ALTIN PALMİYELİ TÜRK YÖNETMEN 29

LARS VON TRIER

HİTLER HAYRANI BİR DANİMARKALI 37

WOODY ALLEN

CANNES FESTİVALİNİN DEMİRBAŞI 45

ALFRED HITCHCOCK

SUSPENSE USTASI VE SEVGİLİ ALMA'SI 53

MARTIN SCORSESE

YAŞAYAN YÖNETMENLERİN EN BÜYÜĞÜ 61

STEVEN SPIELBERG

SİNEMANIN DAHİ ÇOCUĞU 67

JOEL - ETHAN COEN

BAĞIMSIZ SİNEMANIN YÜZ AKI İKİ KARDEŞ 71

MICHAEL HANEKE

RAHATSIZLIK YARATMAKTAN HOŞLANAN FİLOZOF 77

VITTORIO DE SICA, MICHELANGELO ANTONIONI, INGMAR BERGMAN

FESTİVALİN SAYGI DURUŞU 83

ORSON WELLES - FRANÇOIS TRUFFAUT

CANNES'DA BAŞLAYAN DOSTLUK 91

FEDERICO FELLINI

EFSANE YÖNETMEN VE İKİ FETİŞ OYUNCUSU 101

ALAIN RESNAIS
ASANSÖR SIRAMI 90'LIK USTAYA BIRAKTIM 109
KEN LOACH
SİYASAL SİNEMANIN SOYLU İSMİ 117
25 ÜLKEDEN 35 YÖNETMEN AYNI SAHNEDE
UNUTULMAZ BİR "60. YIL KUTLAMASI" 121
1976 UNUTULMAZ BİR YILDI
TAKSİ ŞOFÖRÜ'NÜN YILI 125
FRANCIS FORD COPPOLA - EMIR KUSTURICA
VE ÇİFTE ALTIN PALMİYELİLER KULÜBÜ 129
CHARLIE CHAPLIN VE İKİ PRENSES
CANNES'A GELMEYENİ DÖVÜYORLAR 137
QUENTIN TARANTINO
SİNEMANIN GEVEZE DEHASI 145
JEAN PIERRE - LUC DARDENNE
İKİ ALTIN PALMİYELİ BELÇİKALI KARDEŞLER 153
MAURICE PIALAT
EN ÇOK ISLIKLANAN ALTIN PALMİYE 159
PEDRO ALMODOVAR
BUNUEL SONRASI EN İYİ İSPANYOL 163
DAVID CRONENBERG
KARANLIKLAR PRENSİ KANADALI 169
NANNI MORETTI
İTALYA'YA 23 YIL SONRA ALTIN PALMİYE GETİRDİ 175
LELOUCH - WENDERS - CAMPION - SODERBERGH
UNUTULMAZ 4 ALTIN PALMİYE 179
LAURENT CANTET - ABDELLATIF KECHICHE
ALTIN PALMİYELİ İKİ BAŞYAPIT 189
MİCHEL HAZANAVİCİUS'TAN
SESSİZ SİNEMAYA BİR AŞK MEKTUBU 195
JACK NICHOLSON
BİR FENOMEN 199

SUNUŞ

Hobisi olmayan insanın hayatında bazı şeylerin eksik kaldığını düşünürüm. Benim hobim sinema. Sinema bana sayısız dost ve statü kazandırdı.

Cannes Film Festivallerindeki yarım asıra ulaşan serüvenim arkasında birçok anı bıraktı. Bu kitabımda okurlarımla bu anıların birkaçını paylaşmak istiyorum.

Cannes serüvenim nasıl başladı?

İlk yurtdışı seyahatimi 1962 yılında trenle yapmıştım. En uzun durağım Paris'ti. Çiçeği burnunda bir sinefil olarak, Fransız Sinematek'inde vakit geçirmek bana çok cazip gelmişti. Trocadero Meydanı'ndaki Musee de l'Homme binasının alt katındaki Sinemateke sabahın köründe gidip gece yarısına kadar, üst üste film izlemek benim için hoş bir deneyimdi.

Sonraki yıllarda yaptığım Paris seyahatlerimde bu alışkanlığımı sürdürdüm. Bende bir tutku haline gelen Cannes'da film festivalini izleme hayalini gerçekleştirmek için 1966'da harekete geçtim.

Paris'in şık bir semtindeki (8. bölge) Cannes Film Festivali'nin irtibat bürosunun adresini telefon rehberinden buldum. Rue de Faubourg – Saint – Honore'nin 71 No'lu binasına gidip, festivale katılma şartlarını sordum.

"Festival biletlerini nereden satın alabilirim?" sorusuna, yetkili memur "Cannes Festivali biletlerini satın alabilecek para henüz basılmadı" cevabını verdi.

Festival filmlerini sadece basın mensupları ve özel davetlilerin izleyebileceğini o gün öğrenmiş oldum. Yetkili kişi, gazetecilerin akreditasyon formunu

doldurduktan sonra, çalıştıkları medya kuruluşunun genel yayın müdürünün yazdığı bir mektupla, akreditasyon için başvuru yapması gerektiğini anlattı.

İstanbul'a döner dönmez, babamın tanıdığı, Şalom Gazetesi'nin sahibi ve başyazarı Avram Leyon'un yanına gittim. Bana bu imkanı tanıdığı takdirde festival izlenimlerimi gazetesinde yazacağımı söyledim. Teklifimi kabul edince, yanımda getirdiğim akreditasyon formunu kendisine imzalattım.

Festival yönetiminden, talebimin kabul edildiğini bildiren mektubu alınca, çocuklar gibi sevindim. Yarım asırlık Cannes serüvenim 1966'da başlamış oldu.

Paris'e her yolum düştüğünde, 7. bölgedeki Rue d'Amelie'ye taşınan Cannes Film Festivali temsilciliğine uğrayıp, basın görevlileriyle sohbet etmeyi adet edindim.

Cannes Film Festivalleri, Olimpiyatlardan sonra, dünyada görsel ve yazılı basının en fazla katılımla izlendiği bir etkinlik...

Dünya sinemasının kalbi Mayıs aylarında Cannes'da atar. Cannes'ın 73.300 kişilik nüfusu Film Festivali süresinde 200 bine çıkar. Festivali hazırlayan organizasyon komitesine bağlı olarak çalışanların sayası 850 kişi.

Festivali izlemek üzere Cannes'a gelen medya mensuplarının sayısı geçen yıl 4.600'e ulaştı. Festivale katılan filmlerin sayısı, akredite gazetecilerin sayısı sürekli artıyor.

Festival anılarımı yazmaya karar verince, bunu kronolojik sırayla anlatmanın sıkıcı ve monoton olacağına kanaat edindim. Cannes'da 50 yılda yaşadıklarımı bir 'anılar galerisi' olarak sunmanın daha cazip olacağını düşündüm.

50 yıl boyunca tanıdığım, festivalde yarışan filmlerini izlediğim, basın konferanslarına katıldığım yönetmen ve oyuncuları tek tek ele almanın daha doğru olacağına karar verdim. Bu sinema adamlarının kariyerlerindeki Cannes duraklarını inceleyerek, sinema serüvenlerini izlemek yorucu ama keyifli bir süreç oldu.

Henüz 25 yaşında iken 'Duel' ile ilk uzun metrajlı filmiyle Cannes'da yarışmaya katılan, kısa boylu, kara kuru, gözlüklü, kasketli Steven Spielberg'i, 'sinemanın harika çocuğu' yapan yolun Cannes duraklarını yazmak, Cannes'a yarışma dışı filmlerle en çok katılan yönetmen sıfatını elinde bulunduran Woody Allen'i 'Yahudi mizahının sinemadaki en iyi temsilcisi' yapan filmleri anlatmaktan keyif aldım.

Geçen yüzyıla damgasını vurmuş Mayıs 1968 olaylarını, festivali izlemek için gittiğim Fransa'da yaşamak, Robert de Niro, Jack Nicholson gibi efsane oyuncuların kariyerlerindeki yükselişi izlemek heyecan vericiydi.

Sinema tarihinin en büyük yaratıcıları arasında yer alan **Alfred Hitchcock, Orson Welles, Ingmar Bergman, Martin Scorsese, Coen Kardeşler, François Truffaut, Federico Fellini, Michael Haneke, Alain Resnais** gibi yaratıcıların filmlerini dünya prömiyerlerinde izlemek, basın konferanslarında kendi ağızlarından yorumlamalarını dinlemek, öğretici olduğu kadar heyecan vericiydi.

Cannes'da yarıştığı beş filmle (biri Altın Palmiye olmak üzere) altı ödül alan **Nuri Bilge Ceylan**'ın Türkiye'yi onurlandıran yükselişinin tanığı olmak keyifliydi.

Steven Spielberg 2013 yılında Cannes Film Festivali'nin uluslararası yarışmasına jüri başkanlığı yapma teklifini almıştı. Spielberg bu teklifi kabul etmesinin gerekçesini şöyle izah etmişti: *"Cannes dünyanın dört bir tarafından gelen filmlerin buluştuğu zengin bir platformdur. Cannes'ın özelliği, olağanüstü başyapıtların keşfedildiği bir buluşma noktası olması. Cannes Film Festivali, yorulmadan sinemanın dünyanın evrensel lisanı olduğunu ispat etme işlevini ısrarla sürdürüyor."*

Bu kitap sinema tarihinin son 50 yılına Cannes penceresinden bakma amacını taşıyor.

Viktor Apalaçi
Mart, 2017

ÖNSÖZ

Cannes'a ilk kez 1970 yılında gittim. Doğru-dürüst bir fotoğraf makinam olmadan, ilk kez geldiğim o büyük şenlikte şaşkınlık içinde dolaşıp yine William Wyler gibi bir ustayla söyleşi yapmayı başararak...

Ertesi yıl gidemedim, 1972'de yeniden oradaydım. Ve yanıbaşımda merhum Arda Uskan gibi müşhiş bir gazeteci ve de fotoğraf ustası olduğu halde...

Tanıyıp konuştuğum birçok ünlünün yanısıra, Türkiye'den gelen Viktor Apalaçi'yle tanışmam büyük lütuf oldu.

Hemen kaynaştık, filmleri birlikte izledik, basın toplantılarına katıldık, Carlton'un ünlü terasında sohbet ettik.

Ben 1974'den sonra çeşitli nedenlerle Cannes'a gidemedim. Hem özel, hem mesleki yaşamımda öyle gelişmeler vardı ki... Ancak 1986'da yeniden başladım.

Ama Viktor çok daha sadık çıktı, hemen her yıl bu büyük şölene katılmayı başardı. Ve de dünyayı sarsacak filmleri ilk kez keşfetmeyi, sayısız ünlünün burnunun dibine girmeyi sürdürdü.

O yılların izlenimlerini daha önce de şurada-burada biraz yazmıştı, zevkle okumuştum. Şimdi onlar bir kitap haline geliyor. Ne iyi etmiş...

Kitabı merakla beklerken, sevgili dostumla daha birçok kez o sinema Kabe'sinde yeniden buluşmayı diliyorum.

Gidebildiği sürece...

Atilla Dorsay

Atilla Dorsay'la Viktor Apalaçi
Cannes La Suquet'deki basın yemeğinde

KIRMIZI HALIDA OSCAR'LI BİR PRENSES

Monako Prensesi Grace'i ben ilk kez 1966 yılında, eski Festival Sarayı'nda yapılan bir galada gördüm. Yanında eşi **Prens Rainier** yoktu. O yıl 37 yaşında olan prenses, yüzünden eksik etmediği tebessümü, duru güzelliği, sadeliği ve asaletiyle göz kamaştırıyordu.

Aynı yıl Cannes Film Festivali'ne gelen **Prenses Margaret**, bir davette aynı masayı paylaştığı **Prenses Grace** ve **Monako Prensi Rainier** ile tanıştı. Prenses Margaret'in kavalyesi, 6 yıl önce evlendiği **Antony Amstrong Jones** (resmi adıyla **Lord Snowdon**) idi.

Prenses Grace, Cannes'da katıldığı galadan birkaç gün sonra, Monako Sarayı'nda yapılan, basına açık bir resepsiyonda ikinci kez gördüm. Yanında bu kez yakışıklı kocası Prens Rainier vardı. Hiç unutmuyorum, Cannes'da Monte Carlo'ya gidişim acar foto muhabiri **Zozo Toledo** sayesinde olmuştu. Monako Sarayı'ndaki resepsiyondan haberdar olmuş, ilk kez katıldığım bu festivalin gediklisi olan Zozo'dan bizleri oraya götürecek bir araba bulmasını istemiştim.

Ladino konuştuğu ve smokininin üst cebine bir İspanyol arma diktirdiği için herkesin İspanyol fotoğrafçı olarak tanıdığı, güler yüzlü, sempatik Zozo Toledo, hatırının geçtiği bir Fransız meslektaşının arabasıyla Monte Carlo'ya gitmemizi sağlamıştı.

Üçümüz zengin kraliyet büfesinden, şampanya eşliğinde tıka basa tıkındıktan sonra, prens ve prensesin gece katılmasını beklemiştik. Renkli bir geceyi geride bırakıp Cannes'daki otelime döndüğümde gün ağarmak üzereydi. Kısa bir

uykudan sonra, otelim Bleu Rivage'dan iki blok ötedeki (eski) Festival Sarayı'na sabahın ilk yarışma filmini izlemek için gitmiştim.

Monako Prensesi Grace, Cannes Film Festivali'nden ilgisini hiç esirgemedi. 1965'te **John Fitzgerald,** Kennedy anısına yapılan ve yarışma dışı gösterilen belgeselin prömiyerinde hazır bulundu.

Prenses Grace'a hiç yüz vermiyorum - 1966

Prens Rainier ile tanışmasında, prenses olarak sürdürdüğü hayatında yazgısının değişmesinde rol oynayan **Alfred Hitchcock'un** 1962 yılında, kendisine **'Marnie'** filminde oynaması için yaptığı teklifi reddetti.

1972 Cannes Film Festivali'nde yarışan Alfred Hitchcock'un **'Cinnet/Frenzy'** filminin galasında, Prenses Grace ustasını yalnız bırakmadı. **Grace Kelly** olarak Hitchcock'un üç filminde başrolü oynarken kendisinden çok şey öğrendiği, renkli kariyerinde çok şey borçlu olduğu ustasının yanında olmaktan mutlu olduğunu belli ediyordu.

Ancak 1980'de Cannes Film Festivali Organizasyon Komitesi'nin tertiplediği

"Alfred Hitchcock'un Sanatına Saygı" gecesinde, kendisini şöhrete kavuşturan ustasının ölüm yılındaki bu etkinliğinde yer almak üzere Cannes'a geldi. 1929 yılında Philadelphia'da orta halli bir ailenin kızı olarak dünyaya gelen Grace Kelly'nin, sinema kariyerinin en canlı döneminde, 1955'te film çevirmek üzere gittiği Fransız Rivierası'nda yazgısı değişti.

Soyduğu evlerin çatılarından kaçmayı adet edinen bir mücevher hırsızının (**Cary Grant**) öyküsünü anlatan **'Kelepçeli Aşık / The Catch A Thief'**in bazı sahnelerini çekmek için Fransız Rivierası'nda bulunan, Hitchcock filminin baş artisti Grace Kelly, bir resepsiyonda dönemin bekar prenslerin Rainier ile tanıştı.

Bir yıl önce **George Seaton**'un **'Taşralı Kız / The Country Girl'** filmiyle 1954'ün en iyi aktris dalında Oscar ödülünü kazandığı için popülaritesi artan Grace Kelly, Monako Prensi III. Rainier'in evlenme teklifini kabul edip Monako Prensesi unvanını aldı.

İzleyicilerin filmlerde sarışın kadın kahramanlar için daha çok endişelendiğini keşfedip kariyeri boyunca hep sarışın aktrislerle çeviren Alfred Hitchcock, 1950'li yıllarda Grace Kelly'yi üç filminde oynattı. 1954 yılında **Ray Milland** ile **'Cinayet Var / Dial For Murder'** ve sonraları sinema klasikleri arasına giren, **James Stewart** ile unutulmaz bir ikili oluşturduğu **'Arka Pencere / Rear Window'**...

Bundan bir yıl önce, 1953'te western türünün ünlü yaratıcısı John Ford ile **'Mogambo'**da oynayan Grace Kelly, yine western ustası **Fred Zinnemann**'ın **'Kahraman Şerif / High Noon'**da rol almıştı (1952).

Evlenme teklifi alınca, sinema kariyerine son veren Grace Kelly, lüks bir transatlantik içinde, Monte Carlo'ya gitti, görkemli bir düğünle evlendi, ikisi kız üç evlat sahibi oldu.

Cannes Film Festivali galalarına sürpriz bir şekilde katılan Grace Kelly'yi, 3-4 kere daha gördüm. Son olarak 1980 festivalinden iki yıl sonra, 14 Eylül 1982'de trajik bir trafik kazası sonrasında hayatını kaybettiğini öğrendiğimde, herkes gibi çok üzülmüştüm. Grace Kelly ilk kez Cannes'a 1955'te George Seaton'un yarışma filmi **"Taşra Kızı / Country Girl"**ün başoyuncusu olarak gelmişti. Nice'li foto muhabiri olan **Pierre Galante**, kendisine Paris Match dergisi için Monaco Sarayı'nda poz vermesini teklif etmişti. Grace Kelly'yi bizzat ağırlayan ve sarayı gezdiren Prens Rainier olmuştu. Rainier 2005'te hayatını kaybettikten sonra Prenses Grace'in yanına gömüldü.

Tarihin garip bir cilvesi olarak 2014 Cannes Film Festivali Grace Kelly'nin hayatını anlatan bir filmle açılıyordu. Hayatı boyunca Cannes Film Festivali'ne olan ilgisini gösteren, evliliğini bu festivale borçlu olduğunu söyleyen Grace

Kelly için yapılan bir filmin (yarışma dışı da olsa) dünya prömiyerinin Cannes'da yapılması normaldi.

Filmin çekim aşamasında Monako Sarayı ile film ekibinin ilişkileri çok iyi gidiyordu. Ancak balayı kısa sürdü. Filmin içeriği belli olunca, **Grimaldi** ailesi Cannes'da davetli oldukları galaya gelmeyeceklerini, filmi gerçekleri saptırdığı için boykot edeceklerini bildirdi.

Saray, Monako Prensesi Grace'in hayatını gereksiz yere magazinleştirdiğinden, film ekibinin skandal yaratma peşinde olmasından rahatsızlık duyduğunu ilan etti.

Örnek olarak, **Charles de Gaulle** başkanlığındaki Fransız hükümetinin 1962 yılında Monako'yu işgal etme tehdidini, tesadüfen prenses olan bir Amerikalı aktrisin hayatıyla ilgili filmde gündeme getirmek, magazinleştirme ve sansasyon yaratma arzusunun bir göstergesiydi.

Filmde Prenses Grace'in vergi cenneti Monako'nun statüsünü koruma çalışmalarında başkahraman olarak gösterilmesi saray tarafından gülünç olarak karşılandı.

Filmde De Gaulle'ün Prens Rainier'i telefonda: *"Şartlarımıza uymazsanız Fransız Ordusu Monako'yu işgal edip ülkenizi Ortaçağ'a göndeririz"* tehdidini Saray gülünç bulduğunu belirtti.

Oysa film, jenerik yazılarında kendini *"Bu film gerçek olaylardan esinlenen bir kurmacadır"* diye tanımlıyordu. Henüz ikinci senaryosunu yazan, deneyimsiz İran kökenli genç bir yazar olan **Arash Amel**'in Grace Kelly'nin evliliğinin ilk yıllarına odaklanan senaryosu tatminkar olmaktan uzaktı ve sansasyonu kovaladığı aşikardı.

Açıkça belli olan ikinci konu, biyografik filmlere olan zaafını, **Edith Piaf**'ı anlatan **'Kaldırım Serçesi / La Mome / La Vie en Rose**'dan (2007) sonra **'Monako Prensesi Grace'** ile sürdüren yönetmen **Olivier Dahan**'ın bu filmde formundan oldukça uzak oluşuydu.

Film yüzyılın ikonik prensesi, gerçek bir peri masalı kahramanı, sinema efsanesi Prenses Grace'in romantik öyküsünü izlemeye gidenleri ters köşeye yatırıyor. Film iki ateş arasında kalan, zor bir karar arifesindeki sıkıntılı bir kadın portresi çiziyor.

Küresel olarak sevilen ve hayran olunan ünlü film yıldızı statüsünü mü, yoksa yeni rolünü ve kişiliğini benimsemesi mi gerekiyor, kocasına, çocuklarına ve artık onun evi olan dünyanın ikinci küçük prensliğine olan sorumluluğunu mu? Hikayenin anlatımı sırasında izleyici olayları adım adım Grace'ın gözlerinden

görmeye başlıyor. Zamanında neleri riske attığını ve atlattığı olayları.

Ben kendi hesabıma bu rolü oynayan **Nicole Kidman**'ı hiç beğenmedim. Filmin konusunun geçtiği dönemde 32 yaşında olan Prenses Grace'ten çok daha yaşlı olduğu yakın planlarda belli olan Kidman, canlandırdığı karakterin masum sevimliliğini ve asaletini yansıtmaktan çok uzaktı.

Kidman'ın **'Saatler / The Hours'** filmiyle 2003'te kazandığı En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ın kendisini bu ödüle ulaşan tek Avustralyalı yapıyor. "Monako Prensesi Grace" şüphesiz ki aktrisin filmografisindeki yeri iyi olmayacak.

MAYIS 68'İ FRANSA'DA YAŞADIM

50 yıllık Cannes serüvenimin en ilginç olayı 1968 Cannes Film Festivali'nin yarıda kalmasıyla gelişen olaylardı.

1968 Mayısında üniversitelilerin başlattığı, işçilerin desteklediği ve bütün ülkeye yayılan *'68 Olayları'* sırasında, festivali izlemek için Fransa'daydım.

Çiçeği burnunda bir damat adayı olarak, eşim Tuna ile birlikte festival sırasında ikinci balayımızı geçirmeyi planlıyorduk. Paris'te Nanterre'de başlayan öğrenci protestolarının işçilerin katılımıyla alevlendiğini ajans haberlerinden duyuyorduk. Ama ben festivale ilk kez gelen eşim Tuna'nın, Cannes'da yaşanan güzelliklerinden istifade etmesi için çaba sarf ediyordum. O yıl, bir arkadaşımın emrivakisi ve ismimin bir turistik geziye bilgimin dışında yazdırılmasıyla, Mayıs'ta planlanan tatil bir ay öncesinde başlamış oldu.

Tüccar ve Sanayiciler Derneği'nin Sevinç Turizm ile müştereken tertiplediği, 25 günlük bir Güney Amerika gezisi, tam Cannes Film Festivali'nin öncesine rastlıyordu. 120 kişilik grup İstanbul'un kalburüstü tüccarlarından oluşuyordu.

Neticede bu kaçırılmayacak fırsatı değerlendirdik ve festivalin başlamasına üç gün kala, Roma'da uçak değiştirip Cannes'a vardık. O yıllarda festivali (şimdiki gibi 4500 değil) sadece 900 gazeteci izliyordu. Ünlü gazetecileri Cannes'ın muteber otellerinde misafir eder organizasyon komitesinin diğer basın mensuplarına tanıdığı avantajları arasında, konaklanabilecek otelleri bir liste halinde sunmak vardı.

68 Mayıs'ı: C. Lelouch - J. L. Godard - F. Truffaut - L. Malle - R. Polanski

Festivalin başlamasından bir gün önce (9 Mayıs 1968), akreditasyon kartlarımızı aldığımız (eski) Festival Sarayı'nın Basın Ofisi'nde, bize verilen evraklar arasında yer alan otel listesine şüphe ile baktık.

Listenin başındaki, gecesi 2000 Frank olan Carlton Oteli'nin, gazeteciler için fiyatının sadece 33 Frank olduğunu hayretler içinde gördük. Vakit kaybetmeden Festival Sarayı'nın bir blok ötesinde yer alan Carlton'a gittik.

Carlton'un pembe çarşaf ve nevresimli yatakları pek şıktı, tek problem banyo küvetinde dış olmaması ve sıcak – soğuk suyun (İngiliz usulü) ayrı ayrı musluklardan gelmesiydi. Küvette yıkanma alışkanlığı olmayan eşimin, yıkanma konusunda sıkıntı yaşadığını hatırlıyorum.

Odamıza yerleşip bizlere Basın Ofisi'nde verilen dokümantasyonu incelemeye koyularak, yarışma filmleriyle yan etkinliklerde gösterilecek filmleri, günlük programlara yerleştirmeye başladık. Kuraldır, festival öncesi hazırlanmayan, B planları olmayan günlük programlar sıkıntı yaratır.

Yarışma filmlerinden önce jüri heyetinin kompozisyonuna bir göz attık. Jüri başkanı, Fransız yazar ve arşivci **André Chanson**'un jürisinde, **Roman Polanski, Louis Malle, Terence Young** gibi prestijli yönetmenler vardı.

Roman Polanski'nin sonraları Manson Çetesi tarafından katledilen güzel karısı **Sharon Stone**, mini etekli kıyafetleriyle resepsiyonlarda ilgi odağı olmayı başarıyordu. Yeni Dalga akımının kuramcılarından Louis Malle ve ilk **James Bond** filmlerinin yönetmeni İngiliz Terence Young, jüri üyesi sıfatıyla her galada boy gösteriyordu.

Yarışmacılar arasında Neorealist İtalyan Sineması'nın efsane ismi **Federico Fellini**'nin, **Louis Malle** ve **Roger Vadim** gibi iki prestijli Fransız yönetmenle müştereken yaptıkları *'Olağanüstü Öyküler / Histories Extraordinaires'* filmi vardı. Ne yazık ki film, programın sonlarında olduğu için, festivalin yarıda kalmasıyla, o yıl Fellini ustayı o yıl görmek kısmet olmamıştı.

Yeni Dalga akımının önce ismi **Alain Resnais**'nin *'Seni Seviyorum / Je t'Aime'*, Macar usta **Miklos Jansco**'nun *'Tuyva ve 7 Kızı / Tuvya and his 7 Daughters'*, iki İtalyan yönetmenin **Carlo Rizzani**'nin *'Milano'daki Haydutlar'*, **Valerio Zurlini**'nin *'Sağda Oturanlar'*, Çekoslovakya adına **Milos Forman**'ın *'İtfayeciler Yangın Yerine / Au Feu les Pompiers'* yarışma filmleri arasındaydı.

Claude Lelouch'un festivaldeki ikinci filmi, **François Reichenbach** ile müştereken yaptığı *'Fransa'da 13 Gün / 13 Jours en France'*ı yarışma dışı gösterilecekti.

Beni en çok heyecanlandıran, 1939 tarihli, 10 Oscar ödüllü, **Victor Fleming**'in başyapıtı *'Rüzgar Gibi Geçti / Gone With the Wind'*ın, 29 yıl sonra yenilenmiş kopyasını festivalin ilk günlerinde izlemek olmuştu.

Heyecan verici bir isim de efsanevi yönetmen **Orson Walles**'tı. Sinema tarihinin en büyük filmi olarak kabul gören, 1941 yapımı *'Yurttaş Kane & Citizen Kane'*in yaratıcısı olana Welles, elinden hiç eksik etmediği Robusto Purosu ve haşmetli göbeğiyle pek heybetli duruyordu.

Sanatçının ilk filmi olan *'Yurttaş Kane'*in Oscar'a aday gösterilen 9 daldan, sadece En İyi Senaryo Ödülü'nü alması, Akademi üyelerinin ayıbı olsa gerek.

Sevgilisi **Roger Vadim**'im yarışma dışı gösterilecek *'Metzengerstein'* filminde oynayan **Jane Fonda**, rol arkadaşı **Anny Dupery** ile birlikte Croisette plajlarında bikinisiyle foto muhabirlerine poz veriyordu.

Gazete ve dergilerde resimlerini yayınlandığında, bir yapımcının dikkatini çekip bir filmde oynama hayalleri ile festivale akın eden, yarı çıplak poz veren starletlere, günün her saatinde Croisette plajlarında rastlamak mümkündü.

Hatta bir yıl önce, Avusturyalı vücut geliştirme şampiyonu **Arnold**

Schwarzennegger'in bu plajların birinde, Crazy Horse'un çıplak dansçılarıyla gösteri yaparak, basının ilgisini çekmeye çalıştığını hatırlıyorum.

Yeni Dalga Akımına öncülük eden, 1959 yapımı (Cannes'da En İyi Mizansen Ödülü'nü alan) *'400 Darbe / Les 400 Coups'* filminin çocuk oyuncusu **Jean-Pierre Leaud**, 9 yıl sonra geldiği 1968 Festivali'nde, ustası **Françoise Truffaut**'nun yanından hiç ayrılmıyordu.

Aynı akımın, ulaşılmaz gibi gözüken kuramcılarından, *'Serseri Aşıklar / A Bout de Souffle'* başyapıtının yaratıcısı **Jean –Luc Godard**, karanlıkta bile yüzünden hiç eksik etmediği güneş gözlükleri ile herkese mesafeli tutumunu sürdürüyordu.

Bir yıl öncesinden *'Cinayeti Gördüm / Blow Up'* ile Festivalin Büyük Ödülü (1975'te Altın Palmiye olarak anılacak) **Michelangelo Antonioni** Cannes'a, jüri üyesi **Monica Vitti**'nin kocası olarak gelmişti. O yıllarda festivali izlemeye gelen gazeteci sayısı düşük olduğundan, basın hemen her resepsiyona davet edilirdi. Sabahları basın ofisindeki posta kutumuzu açtığımızda, öğlen ve akşam yemekleri için davetiyeler bulurduk.

Yapımcılar filmlerinin tanıtımı için yaptıkları davetlerde, filmin oyuncularıyla yönetmenini basın mensuplarıyla bir araya getirmeyi amaçlarlardı. Bu davetler çoğu zaman Cannes'ın ünlü otellerinde kiralanan salonlarda olurdu.

Mahalli yemeklerin yanısıra, catering şirketlerinin hazırladığı yemekler sunulurdu. Çeşitli içkilerin yanında şampanya hiç eksik olmazdı. Bazı günler aynı saate denk düşen iki kokteylden birini seçmek durumunda kalırdık. Anlayacağınız festivalin 12 günlük süresi boyunca lokanta için elimizi pek cebimize atmazdık. O yıllarda lokantada para harcayan gazetecilere enayi gözüyle bakılırdı.

Sonraları ekonomik krizlerin etkisiyle, basın için bu *"ekmek elden, su gölden"* günleri geride kaldı. Son yıllarda yapımcılar ve yabancı delegasyonlar verdikleri davetlerde seçici olmaya, 4500 kişilik basın ordusundan çok az sayıda kişiye davetli listesinde yer vermeye başladılar.

1968 Cannes Film Festivali, 60'lı yıllarda bütün dünyada fırtına gibi esen Beatles rüzgarından da nasibini alıyordu. Beatles grubunun yer aldığı 'Yellow Submarine' filminin Cannes'daki gösteriminde hazır bulunmak için festivale gelen **George Harrison** ile Ringo Starr foto muhabirlerinin peşlerine koşturuyordu. Eşim Tuna ile günün yorgunluğunu geride bırakıp, Croisette Caddesi'ne paralel Rue d'Antibes'de otelimizin yolunu tuttuğumuz bir gece, ara sokaklardaki bir sinema salonunun kapısında biriken kalabalık dikkatimizi çekti.

Merak edip sokulduk. **Beatles**'ların yaptığı bu 4. filmin, gece yarısı seansında gösterileceğini öğrenince, basın katını göstererek kalabalığı yardık, salona girdik.

Fuayede, yanında eşleri olan, **George Harrison** ile **Ringo Starr** ile göz göze geldik. Günün 4-5 filminden sonra, '*Yellow Submarine*'in nefis müzikleriyle günün yorgunluğunu unuttuk. Otele vardığımızda saat sabahın üçünü gösteriyordu. Ertesi gün 8.30'da film maratonuna bıraktığımız yerden devam edecektik.

Festival furyası içinde koşuştururken doğrusu Paris'te olup bitenle pek ilgilenmiyorduk. Paris'te protestocu üniversiteliler caddelerde barikatlar kurup polisle çatışırken, Güney Fransa'da yaşayan öğrencilerin Paris'teki arkadaşlarıyla dayanışma içine girmeleri kaçınılmazdı. Nitekim bir sabah uyandığımızda, odamızın penceresinden yüzlerce gencin, ellerindeki pankartlarla Croisette boyunca yürüyüşe geçtiklerini gördük.

O esnada Paris'te neler oluyordu?

22 Mart 1968'de Paris'in batı banliyölerinden biri olan Nanterre'de, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası tarihin önemli olaylarından sayılan, basının ve Fransız politikacıların genellikle '68 Olayları' diye adlandıkları olaylar başlamıştı. O günden itibaren olaylar katlanarak artıyordu.

Öğrencilerle polis arasında, üniversite yurtlarında kızların yapabildiği ama erkeklere yasak olan serbest dolaşım ihtilafı yüzünden bir yıldır çatışmalar çıkmaktaydı.

21 Mart'ta hükümetin talebi üzerine polis, 150 erkek öğrenciyi tutuklamak amacıyla üniversiteyi kuşatmıştı. Ertesi sabah polis kendisini birkaç bin öğrenci tarafından çembere alınmış bulacak ve öğrenci barikatlarına dokunmadan kaçma emri alacaktı. Bu tarihi izleyen olaylar birkaç hafta sonra savaştan beri en büyük öğrenci hareketine ve daha önemlisi, neredeyse bir ay boyunca 9 milyon işçinin katılımıyla uluslararası işçi hareketinin tarihindeki en büyük greve yol açacaktı.

Fransa'daki 68 olaylarının büyük kısmını oluşturan "radikal" olaylar bir öğrenci ajitasyonu değildi. Hareketin en önemli ve can alıcı noktası işçilerin greviydi. Vietnam Savaşı karşıtı eylemler nedeniyle Nanterre Üniversitesi yetkililerince okuldan grup anarşist derhal bir protesto gösterisinin düzenlenmesi için çağrıda bulundu.

Nanterre öğrencileri Sorbonne Üniversitesi'nde toplanınca polis 500 tutuklama yaptı, sokak çatışmaları başladı, gösteriler yasaklanınca öğrenciler barikat kurmaya başladı, 350 polis yaralandı.

Cannes Film Festivali'nin 3. gününde, bir milyon kişi, başta Paris sokakları olmak üzere, bütün Fransa'da büyük gösteriler düzenlendi. Bir hafta sonra, 20 Mayıs'ta grev genelleşti ve 10 milyon insanı kapsadı. Çatışmalarda öldürülen grevci işçiler oldu.

13 Mayıs sabahı yüzlerce genç Festivali Sarayı'nın önünde oturma grevi yaparak, Paris'teki arkadaşlarına ve grevdeki işçilere destek aradıklarını ilan ettiler. 68 ruhu Cannes'a sirayet etmişti.

Ellerinde "Solidarite (Dayanışma)" pankartlarıyla, Croisette boyunca slogan atarak yürüyen gençlere destek gecikmedi, 18 Mayıs günü her şey değişti.

O sabah programda yer alan İspanyol filmi, **Carlos Saura** imzalı *'Peppermint Frappe'*yi izlemek için Festival Sarayı'nın büyük salonuna gelen basın mensupları olağanüstü bir durumun yaşandığına tanık oldular.

Sinemayı bulan Lumiere Kardeşlerin adını taşıyan bu salonda, projeksiyon bir türlü başlamıyordu. Aynı gün, Festival Sarayı'nın ikinci büyük salonu olan, Jean Cocteau'nun adını taşıyan salonda toplanan, muhtelif ülkelerin sinema adamları, Paris'te kan gövdeyi götürürken, Cannes'da bir şenliğin yapılması şiddetle protesto ediyorlardı.

Kimler vardı bu protestocuların arasında? Başta Fransız Yeni Dalga Akımının öncü yönetmenleri, **François Truffaut, Jean-Luc Godard, Jacques Rivette, Claude Lelouche** olmak üzere, onlara destek veren **Milos Forman, Richard Lester** gibi ateşli isimler ve **Roman Polanski, Louis Malle** gibi jüri üyeleri. Lumiere Salonu'nda *'Peppermint Frappe'* filminin projeksiyonunu beklerken, önlerine François Truffaut, fetiş oyuncusu **Jean Pierre Leaud**, yönetmen Louis Malle'in olduğu bir grubun kırmızı perdenin açılmasını engellemek için olağanüstü bir çaba harcadıklarını gördük. Nitekim perde açılmadı.

Filmin jenerik yazıları kırmızı kadife perdeye yansıdı. Sonra projeksiyon durduruldu. Şaşkınlık içindeki gazeteciler ikiye bölündü. Bir kısmı kararı alkışlarken, diğer kısmı durumu protesto ediyordu.

Bir duyuru okundu: Filmin yönetmeni Carlos Saura, kazan kaldıran meslektaşlarının ısrarına dayanamayarak *'Peppermint Frappe'*yi yarışmadan çektiğini ilan ediyordu. Cannes'da iptal edilen bu seanstan sonra müthiş bir kargaşa ortamı oluştu. Her kafadan başka bir ses çıkıyordu. Festivali izlemek için Cannes'a gelen Fransız gazeteciler *"Dayanışma Ruhu"* ile durdurma kararını savunurken, diğer ülkeden gelen bazı basın mensupları *"Bu uluslararası bir yarışma, biz bu festivali izlemek için dünyanın dört bir yerinden geldik. Sonuna kadar izlemek istiyoruz. Küreselleşme umurumuzda değil"* diye tepkilerini dile getiriyorlardı. Festival Sarayı'nın ikinci katı olan basın bölümünde ateşli tartışmalar yaşamıyordu.

Son noktayı Festival Organizasyonu Komitesi'nin efsanevi başkanı **Favre Le Bret** koydu: *"Je declare clos festival le 1968 / 1968 Festivali'nin kapanışını ilan ediyorum"* cümlesi tartışmalara son veriyordu.

Basın mensuplarının gözdesi, asil ve fedakar bir hanımefendi olan Basın Sorumlusu **Louisette Farguette**, festivalin yarıda kalmasına üzülen (benim gibi) gazetecileri teselli ediyordu. Takındığı sevecen üslubunu (aradan geçen 47 yıla rağmen) bugün gibi hatırlıyorum.

Yapacak bir şey kalmamıştı. Festival Sarayı'nın kapısına elle yazılmış *"Le Festival Est Clos / Festival Kapandı"* yaftası yapıştırılmıştı. Cannes'da herkes şaşkınlık içindeydi. Croisette'teki nümayişlerden pek memnun gözükmeyen Cannes esnafı, festivalin durdurulmasının kendileri için mali yıkım olacağının farkındaydı. Oteller boşalacak, durgun geçen kış aylarından sonra festival takipçileriyle dolup taşan lokantalar, konfeksiyoncular, hediyelik eşya mağazaları, kafeler, gece kulüpleri, kumarhaneler, araba kiralama şirketleri müşterisi kalacaktı.

İşsiz kalacak tüccar ve esnafa, festival için civar illerden gelen hayat kadınlarını da katmak doğru olur.

Ancak festivale ilk kez ara verilmiyordu. 1939 yılındaki ille festivalden sonra, İkinci Dünya Savaşı yüzünden festival 6 yıl yapılamamıştı. 1946'da tekrar başlayan festival (tıpkı 1939'da olduğu gibi) Eylül ayında gerçekleşti. 1950 yılında Cannes Film Festivali yapılmadı. 1951 yılından sonra film festivalleri Nisan ve Mayıs aylarına kaydırıldı.

Festivalin yarıda kaldığı gün Fransa'daki Genel Greve birçok kurumun katıldığı haberi geldi. Eşim Tuna, Cannes'da tatilini geçiren kayınvalidem ile kayınpederim, o zamanlar bekar olan baldızım Diana ile ben grev durumunun vahametini kavrayamamıştık. Neticede bir tatil beldesindeydik. Cote d'Azur semalarında tek bulut yoktu. Kayınpederim için rezervasyon yaptığım, Eski Liman'a bakan Splendid Oteli konforluydu. Mayıs tatilimizi birkaç gün uzatabilirdik.

Ancak Festival Sarayı'nın Basın bölümünde yaşanan kargaşa beni uyandırdı. Benzin istasyonlarının greve katılmasıyla, Paris'e dönmeye çalışan gazeteciler, deposu dolu Paris arabası bulmak için panik yaşıyorlardı.

Panik bizim için söz konusu değildi. Cebimizde kapı gibi uçak bileti vardı. Ancak kazın ayağı öyle değildi. Dönüş tarihimizi kararlaştırıp uçak rezervasyonu için başvurduğumuz Air France bürosunun kapısında, havayolu personelinin 'Dayanışma' adına greve katılmasıyla, uçuşların bilinmeyen bir tarihi kadar durdurulmuş olduğunu öğrendik.

Kayınpederim bizleri teselli etti: Uçaklar kalkmıyorsa trenler ne güne duruyordu, trenle Cenevre'ye gidip oradan uçakla İstanbul'a dönebilirdik. İki sokak ötedeki tren istasyonuna bilet almak için gittiğimde acı gerçekle karşılaştım.

Demiryolu şirketi (SNCF) de greve dahil olmuştu. Yani Fransa hudutlarını terk etmenin tek yolu kara yoluydu. O da benzin stoku yapmış bir arabayla olmalıydı.

Bu kaostan nasıl kurtulacağımızı düşünürken, kayınpederimin dostluk kurduğu bir şoför, Mösyö Georges'a kanı kaynayan kayınpederim, tatilinin ilk gününden itibaren kendisiyle Cote d'Azur'un değişik beldelerine gidiyordu.

Gerçek bir gurme olan Georges, ilk gün onları Roquebrune Cap – Martin'deki bir lokantaya, tavşan yahnisi yemeğe götürmüştü. Tadı damağımda kalan kayınpederim 'Direksiyon sende, bizi her gün benzer bir lezzet durağına götür" demiş.

Taksi durağına gittiğimde, Mösyö Georges'u görünce çok sevindim. Benzin tedarik ederse, bu zoraki tatilimizde bizleri Cote d'Azur'da gezdirebilir, hatta belki Cenevre'ye götürebilirdi. Beni büyük bir sükunet içinde dinleyen Georges: *"Merak etmeyin, evimin banyo küvetinde kötü günler için sakladığım benzin dolu iki jerikenim var. Onlar bizi Cenevre'ye kadar götürür. Dönüşte depoyu fuller, boş jerikenlerimi de doldurup Cannes'a dönerim. Şimdi siz otellerinize dönüp bavullarınızı hazırlayın, yarın sabah yola çıkıyoruz"* dedi.

Yarıda kalan festivalin zoraki tatil günlerine son verip İstanbul'a geri dönebileceğimiz için hepimiz sevinçliydik.

Araba yolculuğu için alacağı ücreti söz konusu bile etmeyen Mösyö Georges'un bir tek endişesi vardı. İstiap haddi beş kişi olan arabası için 6 kişiyle seyahat etme durumundaydık. Bunun için şoför mahalli ile yanındaki koltuk arasındaki el freninin bulunduğu boşluğu yastıklarla doldurup, arabaya 6. bir oturma yeri oluşturacaktı. Trafik polisleri de benzinsiz kaldığından, yolda çevirme ihtimali yoktu.

Tabii orada oturup, virajlı dağ yollarında 500 km. Seyahat etmek pek konforlu olmayacaktı. Ama nasıl olsa orada Viktor oturacaktı.

Yola çıkmadan önce Mösyö Georges'ı bir şartı vardı: Yol boyunca tüketeceğimiz yiyecekleri kendisi tedarik edecekti. Nitekim yola çıkarken, akşamdan bir şarküteri mağazasından satın aldığı nefis yiyecek ve içecekleri, piknik alanında açacağımız battaniyeler ile birlikte arabanın bagajına itinayla bizzat yerleştirdiğini anlattı. Güneşli bir Mayıs sabahı neşe içinde yola koyulduk. Benzin yokluğundan otoyol bomboştu. Önümüzde Alp Dağları arasından geçen 500 kilometrelik bir yol vardı. Mösyö Georges, Grenoble üzerinden veya otoyoldan Lyon üzerinden Cenevre'ye ulaşmayı hedefliyordu. Alp Dağları'nın Akdeniz'e bakan eteklerini aşarken "yol durumuna göre" kararını verecekti. Aklımda kalan, öğleye doğru bir dere kenarındaki muhteşem manzaralı bir piknik alanına arabasını park edip yediğimiz nefis öğle yemeği idi. Keyfine düşkün birinci sınıf

bir gurme olduğunu ispat edercesine, Mösyö Georges nefis bir şarap seçmişti. Karısı piknik sepetine 6 şarap bardağı ilave etmişti. Büyük kısmı dağ yolu olan mesafeyi 9-10 saatte tamamladık. Annecy'ye vardığımızda, Cenevre'ye sadece 40 km yolumuz kaldığına sevindik.

Cenevre'ye vardığımızda güneş batmak üzereydi. O şehirde yaşayan ağabeyimin bizler için rezervasyon yaptığı otele vardığımızda, Mösyö Georges'a gecesi bizim kaldığımız otelde geçirip sabah erkenden Cannes'a dönebileceğini söyledik.

Mösyö Georges teklifimizi kibarca reddetti. "Yolcu yolunda gerek" anlamına gelen bazı şeyler söyleyip, yorgun olmadığını ve zorlanmadan dönüş yolculuğuna çıkabileceğini söyledi.

Kayınpederimin uzattığı parayı saymadan cebine koydu. Bize veda edip deposunu doldurabileceği bir benzin istasyonunun yolunu tuttu.

Tarihi boyunca etliye sütlüye pek karışmamış (İkinci Dünya Savaşı'nda bile tarafsızlığını koruyabilmiş) İsviçre'de hayat her zamanki gibi sessiz ve renksiz, senatoryum kıvamındaydı. 68 Baharı onları teğet geçmişti.

Ertesi sabah İstanbul uçağına binerken şunları düşünüyorduk: Mösyö Georges bizi büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştı. Genel grev yaygınlaşmış, Fransa'da çok şey gibi ulaşım hayatı da felç olmuştu. Georges'u tanımasaydık Cannes'daki mecburi ikametimiz sıkıntı yaratacaktı.

'68 Baharı' ile gelen bir zoraki yolculuk, anılarımda 50 yıllık Cannes Film Festivalleri serüvenimin en renkli olayı olarak kalacak.

Costa Gavras ile (Ölümsüz - 1969)

ALTIN PALMİYELİ TÜRK YÖNETMEN

Cannes'da izlemiş olduğum festivallerde çok az sayıda yönetmenin filmlerinin gösterildiği salona girerken beş dakika boyunca alkışlanıp, projeksiyonun sonunda tüm izleyiciler tarafından alkışlandığına tanık oldum. **Nuri Bilge Ceylan** onlardan biri oldu.

67. Festivalin ikinci gününde **'Kış Uykusu'**nun basın gösteriminde, filmin ekibiyle salona giren Ceylan'a gösterilen sıcak ilgi ile bu yönetmenin kredi notunun Cannes'da çok yüksek olduğunu bir kez daha gördüm.

Nuri Bilge Ceylan'ın 2003'te **'Uzak'** ile başlayan Cannes'daki yarışma macerası bu filme verilen iki ödülle taçlandırıldı. **Patrice Che'reau** başkanlığındaki jüri 'Uzak'a yarışmanın ikincilik ödülü olan Jüri Büyük Ödülü'nü vermekle yetinmedi. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü filmin iki aktörü **Mehmet Emin Toprak** ve **Muzaffer Özdemir** arasında paylaştırıldı.

Ang Lee'nin jüri başkanlığını yaptığı 2006 Cannes Film Festivali'nde **'İklimler'** Uluslararası Sinema Yazarları Birliği (FIPRESCI) Ödülü'nü kazandı.

2008'de **Sean Penn** başkanlığındaki jüri, **'Üç Maymun'** ile **Nuri Bilge Ceylan**'ı En İyi Yönetmen (Mizansen) Ödülü'ne layık gördü.

2011'de **Robert de Niro** başkanlığındaki jüri **'Bir Zamanlar Anadolu'da'** filmine yarışmanın ikincilik ödülü olan Jüri Büyük Ödülü'nü verdi.

Sıra Altın Palmiye'de idi. O da gecikmedi. 2014'te Jüri Başkanı **Jane Campion** yarışmanın büyük ödülü olan Altın Palmiye'yi Nuri Bilge Ceylan'ın 'Kış Uykusu'nun kazandığını ilan etti.

Yılmaz Güney - Şerif Gören'in 'Yol' ile aldıkları Altın Palmiye Ödülü'nden 32 yıl sonra aynı onuru yaşayan Nuri Bilge Ceylan, Yılmaz Güney'in sağ yumruğunu kaldırarak verdiği zafer pozunun aynısını verdi.

Uluslararası Sinema Yazarlarının (FIPRESCI) Cannes'daki ana yarışmanın ödül töreninden bir gün önce 'Kış Uykusu'nun 67. Festivalin en iyi filmi olarak seçtiklerinin ilanı aslında Altın Palmiye'nin habercisiydi.

Esin Küçüktepepınar başkanlığındaki, uluslarası eleştirmenlerden oluşan FIPRESCI jürisi, ana yarışmadaki ödülün gerekçesinde, Ceylan'ın filmografisinin gücü üzerine durarak, 'Kış Uykusu'nun insan ruhunun derinliklerinde yapılan ve beklenmedik bir yolculuk olduğunu belirtti. Ödülünü Amerikalı yönetmen **Quentin Tarantino** ve aktris **Uma Thurman**'ın elinden alan Ceylan, yaptığı konuşmada: *"Bu yıl Türk sinemasının 100. Yılı. Jüriye bu kadar uzun bir filmi destekledikleri için teşekkür ediyorum. Ödülünü Türkiye'de geçen yıl hayatını kaybedenler dahil olmak üzere Türkiye'nin gençlerine adamak istiyorum"* deyip projesine destek veren festival yöneticileri **Thierry Fremaux** ile **Gilles Jacob**'a teşekkür etti.

Bu yedinci uzun metrajlı filminde Ceylan, kariyerinin entelektüel düzeyi en yüksek yapıtına imzasını atmış oluyor. Aile için hesaplaşma öyküsü olarak özetlenebilecek 'Kış Uykusu', uzun ve zekice yapılmış diyaloglara dayalı bir film.

Bir tiyatro aktörünün emekliliğinden sonra Kapadokya'da, babadan kalma bir oteli işletmeye başlamasını, karısı ve kocasından yeni boşanmış ablası ve taşra hayatını seçmesini anlatan film, bu üç kişinin yalnızlığı üzerine bir destana dönüşüyor. Filmde, o güne kadar dile getirilmemiş gerçekler, geç kalmış aile içi hesaplaşmalar, yabancılaşma teması etrafında ustalıkla işleniyor.

Ceylan'a bazı eleştirmenler, Yunanlı sinema dehası **Theos Angelopoulos**'un mirasçısı gözüyle bakıyorlar. Ceylan'ın insani ilişkileri işlemedeki beceriyle, **Andrei Tarkovski** ve **Jim Jarmush**'a yakın bulanlar da var. 'Kış Uykusu' entelektüel içeriğiyle, gerçekçi, samimi ve kişisel özellikleriyle, bütün bu görüşleri haklı çıkaran bir film.

Fransız basınında çıkan bir eleştiri yazısı şu soruyu soruyor: *"Çehov ve Shakespeare'den izler taşıyan, emekli bir aktörün uzun monologlarını karısı ve ablasıyla yaptığı aile içi tartışmaların ardında, acaba asosyal sayılabilecek bir erkeğin karısını ve az sayıda kalan akrabalarını kaybetme korkusu mu yatıyor?"*

Ebru ve **Nuri Bilge Ceylan**'ın mükemmel karakter tahlilleri barındıran, insan ruhunun karanlık labirentlerinde bizleri keyifli bir yolculuğa çıkaran senaryosunu, Nuri Bilge Ceylan, filmin 3 saat16 dakikalık süresinde hiç düşmeyen bir ritim ve gerilim temposu içinde işliyor.

Dışarıdan zengin, özgüvenli, adı gibi entelektüel bir adam gibi görünen Aydın'ın, genç, güzel ve hayırsever bir kadın gibi görünen Nihal'in, boş vakitlerinde roman tercüme eden, kendiyle barışık bir kadın gibi görünen Necla'nın iç dünyaları acaba göründükleri gibi midir?

Aslında üçü de iletişimsizlik içinde kıvranan bir ailenin fertleridir. Ceylan'ın filmin 3 saat 16 dakikalık süresinde hiç düşmeyen bir ritim ve gerilim temposu içinde işlediği senaryo, üç kişi arasındaki geç kalmış aile içi hesaplaşmaları, o güne kadar dile getirilmemiş gerçekleri su yüzüne çıkıyor.

Konusu üç ana karakter arasında geçen, insan ruhunun derinliklerinde yapılan beklenmedik bir yolculuğu anlatan 'Kış Uykusu', görünürdeki basitliğin ardında muazzam felsefi bir yoğunluğa ulaşmayı başarır.

Aydın emeklilik günlerinde tiyatro alanındaki araştırmalarıyla hayatının geri kalanından tat almak peşindedir. Genç eşi Necla hayır işleriyle avunur. Kocasından ayrıldıktan sonra taşra hayatını seçen, amaçsız kız kardeşi Necla çevresine hep eleştirel bir gözle bakar.

Günlük hayatın rutin akışında, küçük fikir ayrılıklarıyla başlayan eleştiriler müthiş bir aile içi hesaplaşmasına dönüşür.

Aydın, kız kardeşi Necla'ya çalışmadan, üretmeden geçirilen bir hayatta mutlu olabilmenin güçlüğünü anlatır. *"Hayatını anlamlı kılmak için bir tutkun olması lazım. İşlevsizlik seni mutsuz kılıyor. Mutlu olmayı bilemediğin için de yanındakileri mutlu edemiyorsun. Herkesi eleştirdiğin için etrafında kimse kalmadı, ekşisin, yalnızsın."* der.

Ok yaydan çıkmıştır bir kere. Hakarete uğradığına inanan Nihal, ailenin lideri olan ağabeyine, eteğindeki taşları atarken *"Hiç kimsenin okumadığı bir taşra gazetesine köşe yazısı yazmakla dünyaları kurtardığını sanıyorsun. Herkese tepeden bakıyor, insanları boğuyorsun."* diye cevep veriyor.

Aydın, genç karısı Nihal'e *"Gerçeklerle yüzyüze gelme cesaretin yok. Korkaksın, tembelsin, hiçbir şey üretmiyor, anlamsız hayır işleri uğraşını kendine siper ediyorsun. Mutsuzluğunun sebebi gerçekçi olmaman. Yaşamı tanımıyor, insanlara kolay güveniyorsun; deneyimsiz ve zayıfsın"* diyor.

Kocasının yanında kendisini sürekli ezilmiş hisseden Nihal de *"Sen bencilsin, kibirlisin, alaycısın, kincisin. Herkese tepeden bakıyorsun. İnsanı boğan, ezen bir karakterin var"* deyip isyan ediyor.

Ceylan, edebiyattan en çok beslenen bu filminde içlerinde iğneleyici sözler de barındıran, lezzetli, incelikli, keyifli diyaloglar eşliğinde, hayata farklı bakan üç kahramanın portrelerini ustalıkla çiziyor.

Kapadokya'nın yerel gazetesi Bozkırın Sesi'ne *"Din adamları halka örnek olacak şekilde davranıp giyinmelidir"* diye yazan, pasaklı köy imamını yakından tanıdıktan sonra ikinci bir yazıyla eleştirisini sürdüren Aydın'ı, Necla *"Buldun bir zavallıyı, etinden, sütünden yararlanıyorsun"* diye eleştirir.

"Hayatında bir kez camiye gitmeden, anne-babasının mezarını bir gün bile ziyaret etmeden, din-imam konularını yazmak sana mı düştü?" diye sorar.

İki kardeş arasındaki 'kötülüğe karşı koyma' tartışmasında, ironik Aydın *"Bütün Yahudiler toplama kampına kendilerinden gitsin ki Hitler yorulmasın"* diyerek nokta koyar.

Filmde o güne kadar dile getirilmemiş gerçekler, geç kalmış aile için hesaplaşmalar, yabancılaşma teması etrafında ustalıkla işleniyor.

Ailenin babadan kalma mülklerinin birinde kiracı olan iki kardeş, İsmail (**Nejat İşler**) ve Hamdi (**Serhat M. Kılıç**) öyküye renk katan yan karakterler.

Ceylan'ın demirbaş kameramanı **Gökhan Tiryaki**, emsalsiz güzellikteki görüntüleriyle, 'Kış Uykusu'nda kariyerinin en parlak işine imzasını atıyor. Tiryaki kar altındaki Kapadokya coğrafyasında peri bacalı kartpostal manzaralarında, filmin yüzde 90'ının geçtiği kapalı mekanlarda, usta işi ışıklandırmalarda becerisini sergileme fırsatını buluyor.

Nuri Bilge Ceylan Altın Palmiye'yi eline alırken ağzından çıkan ilk sözleri: *"Ben ödülü beklemiyordum. Benim için büyük sürpriz oldu"* dedi. Benim için ödül sürpriz olmadı. Filmin Cannes'daki tek gösteriminin sonundaki ambiyanstan, Nuri Bilge Ceylan'ın basın konferansının ardından gazeteme yolladığım yazının başlığını *"Ceylan'ın Altın Palmiye'ye yakın"* olduğuna vurgu yapmıştım.

Alçakgönüllülüğüyle, samimiyetiyle, ölçülü sükünetiyle, dürüstlüğüyle, kararlılığıyla Ceylan'ın eleştirmenlerin gözünde ne kadar kıymetli olduğuna, Cannes festivallerinde birkaç kez tanık oldum.

Nuri Bilge Ceylan'ın Fransa'daki prestijinin, Türkiye'dekinden daha yüksek olduğunu rahatlıkla iddia edebilirim.

Bir Türk sinemaseveri olarak o anda duyduğum heyecanı ve sevinci tüm yakınlarıma telefon ederek paylaşmıştım. Ödül töreninde ise Nuri Bilge Ceylan'ın Altın Palmiyesi ilan edildiğinde, bir arada oturduğumuz tüm Türkler havalara sıçradık. Ben salondan çıkıp sevincimi bazı yakınlarımla paylaştım. Bu arada aldığım birkaç tebrik telefonu için teşekkür ettim.

Törenden sonra jürinin yaptığı basın konferansında, başkan **Jane Campion**, 'Kış Uykusu'nun 3 saat 16 dakikalık seyir süresinden başta korktuklarını anlattı. *"Filmin öyle güzel bir ritmi vardı ki birkaç saat daha izleyebilirdim. Keşke ben de*

bu kadar merhametsiz ve dürüst karakterler yaratabilseydim. Filmde herşey çok zekice ve derinlikli" sözleri jürinin tercihine açıklık getirmiş oldu.

Yeni Zelandalı Oscar ve Altın Palmiye Ödüllü yönetmen Campion 'Kış Uykusu'nun kapalı oylama ile bu ödülü kazandığını söyledi.

Ceylan'ın son filmlerinin yapımcısı **Zeynep Özbatur Atakan** mutluluğunu şöyle açıkladı: *"Uzun zamandır bu filmle ilgili çalışıyorduk, film yarışmada gösterildiği için elbette bir umudumuz vardı, ancak bu festivallerde ödül konusunda tahmin yapmak çok zor. Bizim için büyük sürpriz oldu."*

Ceylan ödül töreninden sonra yaptığı basın toplantısında: *"Ödülü gençlere ve Soma'da ölen madencilere adadık. Bu gençler bize çok şey öğretti. Bazıları hayatını bizim geleceğimiz için feda etti."*

Filmin süresi ve eşi **Ebru Ceylan** ile müştereken yazdıkları senaryoya Jane Campion'un yorumu için Nuri Bilge Ceylan *"Senaryoyu yazarken ticari kaygılarım yoktu ve filmin ne kadar süreceğini düşünmedim. Bitirdiğimizde uzunluğunun 'Bir Zamanlar Anadolu'da'nın iki katı olduğunu fark ettim. Yine de olduğu gibi çektik"* diyerek filmlerinin çıkış noktasının insan doğası olduğunu vurguladı.

Ceylan filminin basın toplantısında: *"İzleyicinin ruhuna hitap edip, duygularımı aktarmayı amaçladım. Başarabildimse, bu benim hedefime ulaşabileceğimi gösterir. Filminin çıkış noktası Çehov'un birkaç kısa hikayesidir. Senaryoda **Çehov**'dan bazı diyaloglar da var. Diyaloglara bağlı kalabilmek için çok iyi oyuncularla çalışmak istedim. Çoğu tiyatro kökenli oyuncularla doğaçlama da yaptık. Bu filmde edebi diyalogu denemek istedim."* demişti.

Ertesi gün Fransız basınında jürinin kararma alışılmış tepkiler yoktu. Olağanüstü diyaloglar eşliğinde, incelikli bir ambiyans içinde işlenen bir aile içi hesaplaşma öyküsü ile 'Kış Uykusu' için önemli eleştiriler çıktı.

Cannes'dan hiç eli boş dönmedi

Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes yolculuğu 1955'te ilk kısa metralı filmi olan **'Koza'** ile başladı. Kısa film bölümünde yer alan 'Koza' bu branşta Cannes Film Festivali'ne katılan ilk Türk filmiydi ve yetmişli yaşlarındaki ayrı yaşayan bir çiftin tekrar birlikte yaşama deneyimine odaklanmıştı.

Nuri Bilge Ceylan'ın senaryosunu yazıp, kurguladığı, yönettiği, ses dizaynını yaptığı, kısaca her işi üstlendiği bu film taşra hayatını yansıtıyordu.

İlk uzun metrajlı filmi **'Kasaba'** (1997), onu takip eden **'Mayıs Sıkıntısı'** (1999) ve Cannes'da uzun metrajlı yarışmaya katıldığı ilk filmi **'Uzak'** (2003) taşra hayatına odaklanan ve 'taşra üçlemesi' olarak anılan yapıtlardı.

'Uzak', hayatın akışına uyum sağlamaya çalışan, kafası karışık bir fotoğrafçının, köyünden kalkıp gelen, İstanbul'da gemilerde iş arayan, bir akrabasını evinde misafir etmesinin öyküsüdür.

Ceylan, karlar altındaki İstanbul'u olağanüstü güzellikteki kartpostal görüntüler eşliğinde sunuyor, film yönetmenliğine fotoğrafçılıktan geldiğini gösteriyordu. **Patrice Chereau** başkanlığındaki Cannes jürisi **'Uzak'**a **Muzaffer Özdemir** ile **Mehmet Emin Toprak**'ı En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'ne ortak ediyordu. Filmdeki kuzenlerden birinin oynayan Mehmet Emin Toprak, filmin tamamlanmasından hemen sonra bir trafik kazasında hayatını kaybetmişti.

Kendi gibi fotoğrafçılıktan gelme **Ebru Yapıcı** ile hayatını birleştiren, senaryolarını birlikte yazan Ceylan çifti bu işbirliğinin ilk meyvelerini **'İklimler'** filmiyle alıyorlardı. Karı-kocanın başrollerini de üstlendiği film Ceylan'ın taşra hayatından ayrılıp büyük şehirdeki burjuva yaşantısına odaklandığı 'İklimler', mimar İsa ile televizyonda çalışan Bahar'ın iki faklı iklimde, Kaş ve Ağrı'da yaşadıkları süreci anlatıyordu.

İsa'nın İstanbul'daki eski göz ağrısı rolünde **Nazan Kesal** müthiş bir femme fatale kompozisyon çiziyordu.

'İklimler'in bir başka keşfi, ilerdeki bütün filmlerinde Ceylan ile birlikte çalışacak olan, Türk sinemasının en yetenekli görüntü yönetmeni **Gökhan Tiryaki** idi.

Eleştirmenlerin hayranlığını kazanan Ceylan'ın kendine özgü uslübunu ve hınzır mizah duygusunun izlerini taşıyan bu film, Cannes'dan 'Uluslararası Sinema Yazarları Birliği' (FIPRESCI) En İyi Film Ödülü'yle ayrılıyordu.

Cannes Film Festivallerinde sıra Nuri Bilge Ceylan'ın yönetmenlik becerisini ve yaratıcılığını taçlandırmaya gelmişti. **Sean Penn** başkanlığındaki 2008 Cannes Film Festivali ana jürisi, *'Üç Maymun*'daki başarısı için, Nuri Bilge Ceylan'ı yarışmanın En İyi Yönetmen'ine verilen Mizansen Ödülü'nü veriyordu.

Gerçeklerin üzerini örterek geçiştiren, sorumlulukları üstlenmemek adına gerçeklerin üzerini örten, gerçekleri görmeyerek, duymayarak, konuşmayarak 'Üç Maymun'u oynayan fakir bir ailenin öyküsünü anlatan film, Ceylan'ın o yıla kadar yaptıklarının en görkemlisiydi. Karı-koca Ceylanlarla bu filmle senaryo yazılımına Ercan Kesal da katılıyordu. Bu müthiş ortaklık 'Bir Zamanlar Anadolu'da filminde devam ediyor, meyvelerini veriyordu.

Ceylan bizlere Cankurtaran semtinden gri gökyüzülü görkemli görüntüler eşliğinde çarpıcı ve çok farklı bir İstanbul sunuyordu.

İnsan ruhununun derinliklerinde dolaşmayı seven Ceylan, bilinen durgun

ve sakin uslubunu yinelerken, 'Üç Maymun'da sinemasını yenilediğini, farklı bir yolda cesur bir adım attığını gösterdi.

Film, 3 kişiden oluşan orta sınıf bir ailenin, parçalanması adına, gerçeklerin görmezden gelinmesiyle ortaya çıkan açmazları anlatıyor. Şoför baba (**Yavuz Bingöl**), patronunun yaptığı trafik kazasını üstlenerek kısa bir müddet hapis yatar. Karısı o günlerde, zaafına yenilip patronunun metresi olur. 20 yaşlarını sürdüren işsiz oğulları, gerçekleri bilmesine rağmen susmayı yeğler. Sorumluluk yükünün altında ezilmemek için bu üç kişi, gerçeği görmekten, konuşmaktan kaçınarak, onu inkar etmekle yetinir. Ancak 'Üç Maymun'u oynamak, acı gerçeklerin üstünü örtmeye yeterli midir?

"Filmimde kimin kurban, kimin cellat olduğu belli değil. Sinema sanatı bizlere ifade edilemeyeni, metafizik olanı sunma imkanı tanıyor" diyen Nuri Bilge Ceylan, "Üç Maymun"da ilk kez siyasi ortama göndermeler yapıyor, başrollerden birini politikacı adayına veriyor.

Ödül gecesinde ismi açıklandığında, soğukkanlılığını koruyarak sahneye çıkan Ceylan, Faye Dunaway'ın elinden ödülünü aldıktan sonra, anlamlı bir konuşma yapıyordu: "Bu ödülü, tutkuyla sevdiğim yalnız ve güzel ülkeme adıyorum."

Nuri Bilge Ceylan'ın en erkeksi ve melankolik filmi olan *'Bir Zamanlar Anadolu'da'* 2011 festivalinin son gününün programındaydı. Gazetelerde filmin eleştirileri yer almadan, uluslararası basının 'Screen International' ve 'Film Français'deki değerlendirmeleri ve yıldız tablosunda yer alamadan, jüri ertesi gün kararlarını ilan edecekti. Ben dezevantajlı durumu Cannes'da filmin senaristlerinden **Ercan Kesal**'a sormuştum. *"Hiç önemli değil. Biz filmimize güveniyoruz"* demişti, sonsuz bir özgüven ile.

Kapanış Galası'nda Jüri Başkanı **Robert de Niro** ödül listesini ilan ederken, *'Bir Zamanlar Anadolu'*da'nın yarışmanın ikincilik ödülü olan Jüri Büyük Ödülü'nü kazandığını öğreniyor, Kesal'e hak veriyorduk.

Film, işlenen bir cinayetin sonrasında, cesedin gömüldüğü yerden çıkarılıp otopsi masasına yatırılmasına kadar geçen 24 saatlik süreyi anlatıyordu. **Nuri Bilge Ceylan**'ın bir suç öyküsü anlatma peşinde olmadığı, amacının suçun insanlar üzerindeki etkisini otopsi mamasına yatırmak olduğunu belli oluyordu.

Sıradan insanlık durumları ve hallerini tespit ve analiz etmedeki becerisiyle, Ceylan insan ilişkilerini işlemedeki hünerini sergiliyordu. Bir cinayet soruşturmasında, cesedin bulunamamasının yarattığı endişe ve tekinsiz hassasiyeti, Ceylan'ın ustalıkla yarattığı bunalımlı atmosfer eşliğinde izlemiştik.

Projenin fikir babası (filmde de bir yan rolde gözüken), doktorluğu sırasında yedi yıl görev yaparken Ercan Kesal'ın yaşadığı tecrübelerdi.

Dağlar tarafından çevrilmiş, Anadolu bozkırlarının ıssız, volkanik topraklarında, gece karanlığında başlayan bir gezi, ertesi gün ilçenin devlet hastanesinin otopsi masasında noktalanıyordu. Yörenin insanlarını çok iyi tanıyan Kesal, bir cinayeti soruşturan komiserin (**Yılmaz Erdoğan**) ve bir doktorun (**Muhammet Uzuner**) zanlı (**Fırat Tanış**) ile birlikte geçirdikleri zorlu bir gecenin öyküsünü senaryosuna taşımıştı.

Gecenin zifiri karanlığında, işlediği cinayeti itiraf eden bir erkeğin, cesedi gömdüğü yeri arayan ekibin yaşadığı endişeli süreci, cesedi bulamamanın yarattığı tekinsiz hassasiyet, Ceylan'ın ustalıkla yarattığı bunalımlı atmosfer eşliğinde izlemiştik.

Psikolojik ağırlıklı, izlenmesi keyif veren sinema diliyle Ceylan'ın sinemasının karakteristiği olan kesintisiz uzun planları, yalın ve durağan anlatımıyla, oyuncu yönetmedeki becerisiyle, Ceylan bir kez daha hayranlığımızı kazanıyordu.

Geldiği kasaba hastanesinde kendini hapishanede hisseden idealist doktor, geçmişindeki karanlık bir olayın getirdiği suçluluk duygusundan kurtulamayan, görevini sevmediğini her halinden belli eden savcı, engelli oğluna ilaç yetiştirme peşindeki mutsuz komiser, senaryodaki erkek dünyasının iyi çizilmiş taşra erkekleri.

Bürokrasinin, tüm bu sorunlu erkeklerin boğazını sıktığını hissediyorsunuz. Çok iyi yazılmış diyaloglar eşliğinde, erkeklik hallerini işleyen bu hazımı zor ve karamsar film, inandırıcılığıyla öne çıkıyordu.

Bu erkeksi filmde ortalarda kadın yok. Köy muhtarının ekranda 1-2 dakika görülen kızı ile cesedi arananın karısını saymazsak. Filmde arka planda kalan kadınlar aslında erkeklerden daha güçlü.

Üçte ikisi yaban, ıssız bir bozkırın karanlığında geçen filmin görüntü yönetmeni Gökhan Tiryaki, bozkırın vahşi güzelliğini yansıtan dijital görüntüleriyle, muhtarın evinde mum ışığında çekilen görkemli sekans ile, günümüzün en büyük ustası olduğunu kanıtlıyor.

HİTLER HAYRANI BİR DANİMARKALI

Cannes Film Festivalleri tarihin en çok ses getiren skandalını 2011'de yaşadım.

Önceleri bu festivalden biri Altın Palmiye olmak üzere beş ödül kazanan Danimarkalı yönetmen **Lars Von Trier**, filminin basın toplantısında Hitler'e ve Nazizm'e olan sempatisini açıklayarak salonda bulunanları hayretler içinde bırakıyordu.

Durup dururken, Alman kökenlerinden dolayı Nazi olduğunu keşfettiğini, İsrail'in kötü şeyler yaptığını söyleyen Von Trier'in skandal sözleri hemen festivale yayıldı.

Festival yönetimi sanatçıdan derhal bir açıklama yapmasını istedi. Von Trier, suçüstü yakalanan bir çocuğa pişmanlığıyla, sinirli bir tonla, *"Ben Nazi sempatizanı ve antisemit değilim. Cannes'a gelmem hataydı. Zira basının önünde kendimi ifade edebilme alışkanlığına sahip değilim"* dedi.

Festival Başkanı **Gilles Jacob** ve Genel Sekreteri **Thierry Fremau** bu açıklamayı samimi bulmayarak, **Lars Von Trier**'i 'istenmeyen adam' (persona non grata) ilan ettiler. Cannes'da bulunan Fransa Kültür Bakanı **Frederic Mitterand** bu karara katıldığını açıkladı.

Olay bir gazetecinin, Alman kökenli yönetmenden Nazi estetiği hakkındaki düşüncelerini sormasıyla başladı. Wagner müziğine olan hayranlığıyla söze başlayan Von Trier: *"Ben uzun zaman Yahudi olduğumu düşündüm, kendimi iyi hissediyorum. Annem ölüm döşeğinde Alman olduğumuzu söyleyince, Alman*

kökenlerimden dolayı Nazi olduğumu keşfettim. Hitler'i ve Albert Speer'i (Nazi rejiminin ve kesim çözüm fikrinin mimarı) anlıyorum. Hitler'in çok kötülük yaptığını düşünüyorum. İsrail sorun yaratıyor ve çok kötü şeyler yaptı. Sonunda bir sığınağa (bunker) gireceğini tahmin edebiliyorum" dedi.

Annesinin, karısının ve çocuklarının Yahudi olduğu bilinen Von Trier'in bu sözleri salonda deprem etkisi yarattı. Von Trier'in fetiş oyuncusu, Rus Yahudisi **Serge Gainsbourg**'un kızı **Charlotte Gainsbourg** ve kariyerini Hollywood'da yapan, İsveç-Alman kökenli güzel oyuncu **Kristen Dust**, filminin oyuncuları olarak, basın konferansından hemen sonra tavırlarını dile getirdiler.

İki kadın oyuncu, Von Trier'in özür dilemesini talep etti, aksi halde gece yapılacak galada yönetmenin yanında yürümeyi reddedeceklerini açıkladı. **Jacob** ve Fremaux Danimarkalı yönetmene, hemen özür dilememesi halinde, filmi yarışmadan çıkaracaklarını ilan ettiler. Tükürdüğünü yalamak durumunda kalan Von Trier'in *"Ben ne antisemitim, ne ırkçıyım, ne de Nazi"* diyerek özür dilemesi yeterli bulunmadı.

Festivalin 64 yıllık tarihine bir ilke imza atan Jacob ve Fremaux radikal kararlarının açıklayarak bu polemiğe son noktayı koydu. *"Von Trier'in sözleri kabul edilemez, tahammül edilemez ve yürekler acısı, karanlık olarak görüyoruz. Festival anayasasının birinci maddesi etkinliğin dünya kriterlerini birleştiren bir forum olmadır Kapılarımız düşünme özgürlüklerini dile getirmeyi amaçlayan ülkelere açıktır"* diyen Cannes Organizasyon Komitesi ödüllerin dağıtılacağı 'Kapanış Galası'na Lars Von Trier'in davetli olmadığını ilan etti. Bu Danimarkalı yönetmenin festivali terk etmesinin istendiği anlamına geliyordu.

Açıklanan resmi bildiride, Von Trier'i medyanın önünde kabul edilemez fikirleri sergelemek için Cannes'ı kullandığı suçlaması herkesi tatmin etti. CRIF ve LICRA (Irkçılık ve Antisemitizmle Mücadele Örgütü) yayınladıkları bir açıklamayla festival yönetiminin tutumundan memnun kaldıklarını ilan ettiler.

Yönetmen **Claude Lelouche**, iyi filmler yaptığı için takdir ettiği Von Trier'in son açıklamalarını intihar olarak karşıladığını ve yönetmenin kariyerinin sonu olabileceğini ileri sürdü. Lalouche'un bahsettiği iyi filmlere gelince: Depresyondan kurtulamayan, uçak korkusu yüzünden Amerika'yı tanımayan, Cannes'a otobü s ile gelen nörastenik yönetmen, geçmişte festival yönetiminden kendisi kırmızı halıdan geçerken müzik olarak Enternasyonal'in çalınmasını talep etme cüretinde bulunmuştu. Ama bütün bunlar Lars Von Trier'in Dogme akımının kuramcısı ve çok sayıda kaliteli filmin yaratıcısı olduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Kimdir Lars Von Trier?

1956 Kopenhag doğumlu, senarist – aktör - yönetmen **Lars Von Trier**, 1995'te Thomas Vinterberg ile yayınladığı bir manifestoyla Dogma 95 hareketini başlattı. Dogma 95 Von Trier'e uluslararası bir ün getirdi.

Nüdist Yahudi bir ailenin çocuğu olarak, kendisine hediye edilen Süper 8 kamera ile 11 yaşında iken kendi filmlerini çekmeye başlayarak yeteneğini sergileyen Lars, lise öğrenimi boyunca bağımsızlık kariyerini sürdürdü.

Genç yaşında sinemayı birçokşey öğrenmek üzere dış dünyaya açılan bir pencere olarak gördüğünü söyledi. Kariyerini, inşa ederken, **Tarkovski, Dreyer, Bergman, Kubrick, Von Stroheim** gibi sinemacılardan, **Bertold Brecht** gibi tiyatro adamlarından etkilendiği biliniyor.

Başta uçak korkusu olmak üzere birçok fobisi olduğu bilinmektedir. Avrupa ülkeleri arasındaki seyahatlerini çok kez karavan ile gerçekleştirirdi. Konuları ABD'de geçen birçok filminin senaryolarını yazmasına karşın hayatında Amerika'ya hiç gitmedi. 1997'de kendisine layık görülen Danimarka şövalyelik nişanını 2007 yılında iade etti.

Ben kendisini ilk kez 1984 yılında Cannes Film Festivali sırasında gördüm. Kariyerinin ilk uzun metrajlı filmi olan *'Suç/The Element of Crime'* ile katıldığı yarışmadan Teknik Ödül ile ayrılmıştı.

Bu polisiye – dramın basın gösteriminde, sakallı, yakışıklı bir adam olan Danimarkalı yönetmenin, ileride sinemanın aykırı yönetmenlerinden biri olacağının ipuçları vardı.

'Europa' trilojisinin bu ilk ayağında Von Trier, eski polis şefi Fisher'in seri cinayetleri çözme çabalarını anlatıyordu. Klasik polisiye filmin çok ötesinde, bilinçaltı ve psikolojik ağırlıklı bu dram, aykırı sinema dili ve çarpıcı görselliğiyle öne çıkıyordu. 7 yıl sonra Von Trier Cannes'daki yarışmaya **'Avrupa / Europa'** adlı dramatik savaş filmiyle katıldı. Film Jüri Ödülü'nü kazandı. **Roman Polanski** başkanlığındaki jüri 1991 yılının Altın Palmiyesi'ni Coen Kardeşlerin **'Barton Fink'** filmine vermişti.

'Avrupa', 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, çalışmak ve babasının ülkesini tanımak için Avrupa'ya gelen Amerikalı genç Leo'nun öyküsü idi. Demiryollarında çalışan amcası Leo'nun yataklı bir trende kondüktör olarak iş bulmasına yardımcı olur.

Lars Von Trier'in 5 yıl sonra Cannes'da yarıştığı film olan *'Dalgaları Aşmak / Breaking the Waves'* benim yönetmenin en çok sevdiğim filmi. Son 25 yılın en iyi filmleri listemdeki bu romantik dram, 1996 Cannes Film Festivali'nde ikincilik ödülü sayılan Jüri Büyük Ödülü'nü kazandı. Film Uluslararası Eleş-

tirmenler Birliği (FIPRESCI) ödülünün de sahibi oldu. **Francis Ford Coppola** başkanlığındaki jüri, o yıl Altın Palmiye'yi, bir başka etkileyici dramaya, Mike Leigh'ın *'Sırlar ve Yalanlar / Secrets and Lies'* filmine verdi.

Lars Von Trier filmin galasına uluslararası oyuncu kadrosuyla katıldı. İngiliz **Emily Watson** ve Katrin Cartlige, İsveçli **Stellan Skarsgard**, Fransız **Jean - Marc Barr**. Filmden sonraki basın konferansında, bu oyunculardan başka, senaryo yazılımında Von Trier'in iki yardımcısı **Peter Asmussen** ile **David Pirie**, gözeticilerin sorularına yanıt verdiler.

İkişer yıl arayla yaptığı **'Dalgaları Aşmak'**, Danimarkalı bir petrol işçisi olan Jan'a (**Stellan Skarsgard**) aşık olan çocuk ruhlu Bess'in (**Emiliy Watson**) insanın içini acıtan öyküsünü anlatır.

Bess ile Jan birbirlerine çılgınca aşıktır, Jan işine dönerken Bess onun dönmesini sabırla bekler. Ancak Jan bir iş kazasında bacağını kırıp sakatlanırken, cinsel hayatı etkilenerek sona erer. **Jan Bess**'ten bir sevgili bulup hayatını sürdürmesini ister. Onları koyu bir dram beklemektedir.

'Altın Kalp' trilojisinin ikinci ayağı **'Gerizekalılar / Les İdiots'**, Dogma 95 kurallarına göre çekilmiş tartışmalı bir başyapıt hüviyeti ile 1998 Cannes Film Festivali'nde yarıştı. Birlikte yaşayan bir grup zeki insan, zihinsel özürlü taklidi yaparak, toplumun değerlerini sarsmayı amaçlar. Sık sık toplum arasına karışıp rollerini gerçekleştirirler. Zaman zaman aralarına yeni isimlerin katıldığı grup, kendilerini aşacak yeni oyunlar keşfetmekte zorlanmazlar.

Trilojinin son ayağı **'Karanlıkta Dans / Dancer in the Dark'** Von Trier'in en çok ödül toplamış filmidir. Milenyumun ilk festivalinde 2000 yılında Altın Palmiye kazanan film, En İyi Yabancı Film dalında Cesar Ödülü'nün de sahibi oldu.

Luc Besson başkanlığındaki Cannes jürisi, filmin başrol oyuncusu Björk'ün En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'ne layık görmüştü. 'Karanlıkta Dans' o yıl Oscar'a da aday gösterildi.

Filmin galasında, Danimarkalı yönetmen uluslararası bir oyuncu kadrosu ile kırmızı halıyı geçti. İzlandalı şarkıcı **Björk**, Fransız **Catherine Deneuve** ve **Jean-Marc Barr**, İsveçli **Peter Stormare** ve Amerikalı **Joel Grey** ve **David Morse**.

Baş döndürücü müziği ile öne çıkan film, 10 yaşındaki oğluyla bir karavanda yaşayan, Çek asıllı göçmen Selma'nın (Björk) öyküsünü anlatır. Bir fabrikada işçi olarak çalışan Selma, Amerika'daki hayatına tutunmak, kalıtsal bir hastalık yüzünden kaybetmekte olan görme yeteneğini tekrar kazanmak için gerekli olan ameliyatı için para biriktirmektedir.

Fabrikasındaki en yakın arkadaşı Kathy (Catharine Deneuve) ona yardım

ederken, kötü kalpli ev sahibi Bill'in (David Morse) Selma'nın biriktirdiği parada gözü vardır.

Lars Von Trier üç yıl sonra 'Dogville' ile Danimarka'yı 2003 Cannes Film Festivali'nde temsil ediyordu. Filmin basın konferansında senarist – yönetmen sıfatıyla soruları yanıtlayan Von Trier'in yanında filmin prestijli oyuncu kadrosu (**Nicole Kidman**, yılların **Lauren Bacall**'ı, fetiş aktörü **Stellan Skarsgard**, **Chloé Sevigny** ve **Udo Keir**) vardı.

1930'ların Amerika'sında, Rock dağlarının bir kasabasında geçen konusu ile film, peşindeki gangsterlerden kaçmak için bu kasabaya sığınan Grace'in (N. Kidman) başından geçenleri anlatıyor. Başlangıçta kadına acıdığı için iyi niyetle sahip çıkan kasaba halkının, öteki yüzünü göstererek, Grace'in çaresizliğini sömürmeye kalktıklarını görüyoruz. Ancak Grace'in da bir sırrı vardır. Dogville halkı bu sırrı öğrendiklerinde yaptıklarına pişman olacaktır.

'Dougville'in devam filmi **'Manderlay'** 2 yıl sonraki Cannes Film Festivali'nde gösterildi. İlk filmdeki oyuncuların çoğunun yer aldığı bu filmin konusu 1933'te geçiyor.

Grace ve babası Dogville'den ayılmış, yaşanacak daha güzel bir yer bulmak üzere Güney'de dolaşmaktadır. Karşılarına köleliğin tüm hızıyla devam ettiği bir köy çıkar. Grace, köy halkıyla çatışmayı göze alarak buraya yerleşmeye karar verir.

Lars Von Trier'in (ilk ikisi Cannes'da yarışan) **'Deccal / Antichrist'**, **'Melankoli'** ve **'İtiraf / Nymphomaniac'** filmleri 'Bunalım Trilojisi'ni oluşturuyor. Ağır depresyon geçiren bir insanın kaleminden çıktığı açıkça görülen bu üç film sinema dünyasında derin yankı uyandırdı.

2009 Cannes Film Festivali'nde dünya prömiyerinde izlediğim 'Deccal / Antichrist'ten nefret ettim. Filmin karanlık, ürkütücü bir girdabı andıran felsefi boyutlu senaryosunun akıl sağlığı yerinde bir insandan çıktığını söylemek çok güç.

Bir örnek vereyim: Mesleği psikoterapi olan bir babanın, bir kaza sonucu ölen çocuğunun acısını dindirmek ve sevdiği eşiyle evliliğini kurtarmak amacıyla gittikleri orman evinde başına gelenleri senaryosunda işleyiş şekli, Von Trier'in ya nihilist bir kadın düşmanı, ya da kötü niyetli bir provokatör olması lazım.

Akıl sağlığının yerinde olmadığını filmin ikinci yarısında öğrendiğimiz kadının, kocasının cinsel organına çekiçle vurmasını, kendi klitorisini makasla kesmesini, kocasının bacağına ucu beton bir demir çubuk saplamasını izlemek dehşet vericiydi.

Bir ihmalkarlık sonucu küçük yaştaki çocuklarını yitiren, acılarıyla baş başa kalmak ve olayı unutmak için bir orman evine sığınan bir çiftin (**Charlotte Gainsbourg – Williem Dafoe**) yaşadığı travmayı anlatan 'Deccal' sarsıcı bir film.

Filmin, Cannes'daki basın konferansında Von Trier, **Friderich Nietsche**'nin 'Der Antichrist'ini kendi sezgi ve duygularıyla beyaz perdeye aktarma rüyasını bu filmle gerçekleştirdiğini söyleyerek, keder, acı ve umutsuzluk temalarına sadık kaldığını ifade etti.

Oscar'larda ve en iyi oyuncu ödüllerinde jürilerin, akıl hastası ve sapıkları canlandıran oyunculara, diğer adaylara kıyasla toleranslı davranıp ödülü verme kolaycılığını seçtikleri bilinen bir gerçek.

Depresyondan kurtulamayan Von Trier'in aykırı, provokatif bir yönetmen olduğu söylenebilir. Ama bu Danimarkalı sinemacının senaryolarında depresif karakterleri çizmedeki ustalığını değiştirmez. Nitekim, içlerinde Nuri Bilge Ceylan'ın da bulunduğu, **Isabelle Huppert** başkanlığındaki 2009 Cannes jürisi, En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü **Charlotte Gainsbourg**'a verdiler.

2 yıl sonra Cannes'da yarışan, Von Trier'in Hitler hayranlığının itirafıyla 'persona non grata' ilan edilmesine sebep olan **'Melankoli / Melancholia'**nın kadın kahramanı, dünyanın sonunun yaklaşmasını hissetmesiyle depresyona giriyor, düğün gecesinde kocasını yanından uzaklaştırıyordu. Von Trier'in yeni depresif kadın karakteri rolü **Kristen Dunst**'e Cannes'da aynı ödülü getiriyordu.

Konusu İsveç'in görkemli bir şatosunda geçen filmi Von Trier iki bölümde anlatıyor. Bu 'kadın filmi' iki kızkardeşin adını taşıyan iki bölümden oluşuyor. Justine (**Kristen Dunst**) ile Michael'in düğün töreni, seçkin davetliler huzurunda, abla Claire'in (**Charlotte Gainsbourg**) muhteşem şatosunda yapılır.

Anne (**Charlotte Rampling**) ve baba (**John Hurt**) en az kızları kadar eksantrik, sorunlu kişilerdir. Gergin atmosferli bir düğünle başlayan film, dünyaya yaklaşmakta olan tedirgin edici göktaşı Melancholia'nın gelini histeri komasına sokmasıyla, bambaşka bir kulvara girer. 'Claire' başlıklı ikinci bölüm, ablasının evine yerleşen Justine'in gezegenin dünyaya çarpması bekleyiş süresine odaklanıyor.

Hüzünlü, bunalımlı, boğucu atmosferli bu filmiyle Von Trier bir kıyamet yorumunda bulunuyor. Kimi eleştirmenler Cannes'da depresyondan kurtulamayan, aykırı, provokatif yönetmenin inişe geçtiğini söylediler. Kimileri dünyanın sonu hakkında bir başyapıt olarak karşıladıkları filmin Von Trier'in dehasının ürünü olduğunu iddia ettiler.

64. Cannes Film Festivali'nin **Robert de Niro** başkanlığındaki jürisi, birinci

şıktaki eleştirmenlere katılarak Danimarkalı yönetmeni ödül listesinin dışında tuttular.

'Melankoli'yi Yılın En İyi Avrupa filmi seçen Avrupa Film Akademisi ile Yılın En İyi Filmi seçen ABD Ulusal Film Eleştirmenleri Birliği, ikinci şıkkı tercih eden eleştirmenlere uydular.

2011'de Cannes'dan kovulan ve büyük bir ihtimalle bir daha bu festivale kabul edilmeyecek olan Lars Von Trier, 'Bunalım Trilojisi'nin son ayağı **'İtiraf / Nymphomaniac'ı** 2013'te Berlin Film Festivali'ne kabul ettirdi.

Ben bu iki bölümlük filmi İstanbul'daki basın gösteriminde izledim. Ticari sinemalarda gösterimi sansür tarafından yasaklanan filmi İstanbul Film Festivali on seansta, tıklım tıklım dolu salonlarda gösterdi.

Nemfomanyak bir kadın olan Joe'yu konu alan film, baş karakterinin doğumundan 50 yaşına kadar olan hayatına, özellikle de cinsel serüvenlerine odaklanıyor. Soğuk bir kış gecesinde yalnız yaşayan bir erkek olan Seligman (**Stellan Skarsgard**) yolda dövülmüş halde bulduğu Joe'yu (**Charlotte Gainsbourg**) evine götürür ve hayat hikayesini dinler.

'İtiraf', Von Trier filmlerinden eksik olmayan seks sahnelerine rağmen erotik bir film değil. İnsan ruhunun karanlık labirentlerinde dolaşmaktan hoşlanan bir yönetmenin, insan doğası, sekse bakışımız üzerindeki düşüncelerini sergilediği bir film.

Hastanede ölümüne tanık olduğumuz Joe'nın babasının (**Christian Slater**) ölümünü karşılama sekansı, sinema tarihi antolojisine geçecek güzellikteydi. Joe için kocası tarafından terkedilen üç çocuklu Bayan H. Rolünde Uma Thurman'ın müthiş tiradı akıllardan çıkmayacak.

Felsefi boyutunu, özgün konusunu, yaratıcılığını övdüğümüz bu filmden sonra, **Lars Von Trier'den** bizleri şaşırtacak, kızdıracak yapıtlar beklemek hakkımız.

CANNES FESTİVALİNİN DEMİRBAŞI

Sinemada Yahudi mizahının en önemli temsilcisi sayılan yönetmen- senaryo yazarı - stand up'çı - müzisyen - oyun yazarı - öykücü **Woody Allen**'in bilinmeyen bir sıfatı daha var.

Kendisi Cannes Film Festivalleri tarihinin en çok sayıda yarışma dışı filmle katılan sanatçısı.

Woody Allen'i ilk kez 1979 Cannes Film Festivali sırasında yarışma dışı gösterilen **'Manhattan'**ın galasında gördüm. Yanında ilham perisi, fetiş oyuncusu ve sevgilisi **Diane Keaton** vardı.

'Manhattan' yarışmaya katılmış olsaydı, romancı **Françoise Sagan** başkanlığındaki jüri, Altın Palmiye Ödülü için çok zorlanacaktı. Zira bu ödülü paylaşan **Francis Ford Coppola**'nın *'Kıyamet / Apocalypse Now'* ile **Walker Schloendorf**'un **'Teneke Trampet / Die Blechtrommel'**e, 'Manhattan' ciddi bir rakip olacaktı.

Film birkaç ay sonra En İyi Yabancı Film Cesar Ödülü'nü ve En İyi Senaryo Bafta Ödülü'nü kazandı.

'Manhattan'ın basın konferansında Woody Allen'in yanında, Diane Keaton'dan başka efsane oyuncu Meryl Streep ile çiçeği burnunda genç aktris **Mariel Hemingway** vardı.

Cannes sokaklarında asla rastlayamayacağımız, Cannes'da kaldığı günlerde oteliyle Festival Sarayı arasında arabayla mekik dokuyan, mahcup **Woody Allen**, filmi hakkında basından gelen sorulara etraflı cevaplar vermişti. Fransız

gazeteciler 'Manhattan'ı yere göğe sığdıramazken, Fransızların Woody Allen'in Amerikalılardan çok sevip bağırlarına bastıklarına tanık oldum.

Woody Allen Cote d'Azur'e olan sempatisini mayıs aylarında festivale sık sık gelmesiyle kanıtlıyor.

Üç kere evlenen sanatçı ilk evliliğini 1954'te **Harlene Rosen** ile, ikincisini 'Bananas' filmindeki oyuncusu **Louise Lasser** ile, olaylı üçüncü evliliğini de, sevgilisi **Mia Farrow**'un üvey kızı **Soon – Yi Previn** ile yapmıştı. 1970'li yıllarda Cannes'daki galalara, **Woody Allen** sevgilisi **Diane Keaton** ile, sonraları **Mia Farrow** ile, son yıllarda ise (sesini kimsenin tanımadığı) Soon – Yi ile katıldı.

'Manhattan' filmi 40'lı yaşlarının başında olan Isaac (W. Allen) adındaki başarılı bir komedi yazarının hikayesi. 17 yaşındaki bir kızla (**Mariel Hemingway**) çıkmakta olan Isaac'ı etkileyen kişi, en yakın arkadaşının metresi (**Diane Keaton**) olacaktı.

Bir yandan çok sevdiği New York'u anlatan bir kitap yazmaya çalışan Isaac, diğer taraftan da ayrıldıktan sonra evlilikleri üzerine utanç verici şeyler yazan eski karısı ile uğraşmak zorunda kalacaktır.

Meryl Streep'in de rol aldığı filmin müziklerini **George Gershwin** yaptı. **Woody Allen**'i ikinci kez, beş yıl sonra, 1984 Cannes Film Festivali'ne yarışma dışı olarak katılan **'Broadway Danny Rose'**un galasında gördüm. Yanında filmin başrol oyuncusu ve hayat arkadaşı **Mia Farrow** vardı.

Broadway'ın efsane menajeri **Danny Rose** hakkında, filmde bir grup aktör bildikleri hikayeleri anlatıyordu. Danny (**W. Allen**), metresi Tina (**Mia Farrow**) ile sorunlar yaşayan müşterisi alkolik şarkıcı **Lou Canova**'nın özel hayatını düzene sokar.

Menajer olarak çalıştığı kişileri hep elinden kaçıran Danny, her şeyden umudunu kesmişken Tina tarafından sevildiğinin farkına varır.

Woody Allen'i üçüncü görüşüm, ertesi yıl, 1985 Cannes Film Festivali'ne bu kez yarışmaya katılan *'Kahire'nin Mor Gülü / The Purple Rose of Cairo*'nun galası sırasındaydı. Yanında yine başrol oyuncusu ve hayat arkadaşı **Mia Farrow** ile filmde kariyerinin en başarılı kompozisyonunu çizen aktör **Jeff Daniels** vardı.

Woody Allen'in gerçek dünya ile hayal dünyasının sınırlarının birbirine karıştığı bu fantezide, ABD'deki büyük ekonomik bunalım yıllarında, kederli yaşantısından bir süreliğine de olsa uzaklaşmak için sürekli olarak sinemaya giden yoksul bir garson kadının (Mia Farrow), beyazperdedeki idolü olan aktörün boyut değiştirerek gerçek dünyaya geçişi ile birlikte onun yaşadığı aşkı anlatmaktadır.

Basın gösteriminde, filmde **Jeff Daniels**'in canlandırdığı aktörün beyaz perdeden ayağını uzatıp sahneye çıktıktan sonra, salona ve garson kız **Mia Farrow**'a uzandığını gösteren sekansın çılgınca alkışlandığını hatırlıyorum. Sinema arşivlerine geçecek güzellikteki bu unutulmaz ve özgün sahne 'Kahire'nin Mor Gülü'nün sembolü oldu.

Aralarında En İyi Film ve En İyi Senaryo Bafta Ödülleri, En İyi Senaryo Altın Küre Ödülü, En İyi Yabancı Film Cesar Ödülü olan 14 ödül alan bu filmi, **Woody Allen** çoğu kez filmografisinde en beğendiği filmi olduğunu ifade etmiştir.

O yıl Milos Forman, başkanlığındaki Jüri Altın Palmiye Ödülü'nü **Emir Kusturica**'nin 'Babam İş Seyahatinde' filmine vermişti. **Woody Allen** Cannes'da Uluslararası Basın Birliği (FIPRESCI)'nin En İyi Film Ödülü ile yetinmişti.

Woody Allen'i dördüncü kez, ertesi yıl, yarışma dışı katıldığı 1986 Cannes Film Festivali'nde **'Hannah ve Kızkardeşleri / Hannah and Her Sisters'** filminin galasında gördüm.

Yönetmen kırmızı halıyı, eşi **Mia Farrow** ve filmin iki güzel aktrisi, **Barbara Hershey, Diane West** ile birlikte geçti. W. Allen'in **'Interiors'** (1978) filmindeki, **Diane Keaton, Geraldine Page** ve **Kristin Griffith**'in canlandırdığı birbirlerinden çok farklı üç kızkardeşin hikayesinin benzerini 'Hannah ve Kızkardeşleri'nde anlatıyor.

Merkezde Hannah (**Mia Farrow**) olmak üzere, kızkardeşleri Holly (**Diane West**) ve Lee'nin (**Barbara Hershey**) birbirleriyle ve erkeklerle olan ilişkileri üzerinden giden filmde, Allen komediyle dramayı harmanlıyor.

Ailenin en mükemmeli, kızkardeşlerin kıskandığı Hannah, iyi bir eş, iyi bir anne, başarılı bir aktristir. Holly hiçbir işte ve ilişkide dikiş tutturamaz. Lee kendisinden yaşça büyük bir adamla ilişki yaşamaktadır. Hannah'ın kocası Lee'ye aşıktır. Aile, ilişkiler, fedakarlıklar temaları etrafından dönen film hayatın anlamı üzerine mizahla kavrulmuş derin felsefeler barındırıyor. 'Hannah ve Kızkardeşleri' Woody Allen'e En İyi Senaryo dalında 1987 yılının Oscar ve Bafta Ödüllerini kazandırdı. Allen, ikinci Bafta Ödülü'nü, En İyi Yönetmen dalında aldı.

Woody Allen ertesi yıl Cannes'a, yine yarışma dışı katıldığı **'Radyo Günleri / Radio Days'** ile geldi. Kariyerinin en ciddi yapıtları arasında yer alan filmin oyuncuları **Diane Keaton, Jeff Daniels, Mercedes Ruehl** ve **Danny Aiello** filmin basın konferansında Allen'in yanında yer aldı.

Psikolojik derinlikli, ağırbaşlı **'Radyo Günleri'**nin konusu şöyle: Henüz televizyonun hayata girmediği II. Dünya Savaşı yıllarında, Broadway'de kalabalık ailesiyle yaşayan Musevi bir çocuk olan Joe'nun hikayesinde, altın çağını yaşayan radyo dönemin kralıdır.

Joe Woody Allen'in çocuk halidir ve filmde anlatıcı dış ses W. Allen'in kendisidir. Dönemin ünlü radyo programları, belgesele yakın bir tatla, nostaljik bir resmi geçit yaparlar.

Woody Allen'in siyah-beyaz çektiği, kendi 'Amarcord'u olan film, sevgili şehri New York'a bir saygı duruşu niteliğindedir. İki yıl sonra Woody Allen, 1989 Cannes Film Festivali Açılış Galasında gösterilen 'New York Öyküleri / New York Stories'in üç yönetmeninden biri olarak boy gösterdi. Filmin galasında ve basın konferansında, filmin prestijli diğer iki yönetmeni **Martin Scorsese** ve **Francis Ford Coppola** vardı.

Utangaç mizacı ile Allen, diğer iki yönetmenin yanında gölgede kalmayı tercih etti. Basın konferansı süresince, kendisine soru sorulmadığında suskun kalmaya özen gösterdi. Allen'ın bölümü **'Oidipus Harabesi / Oedipus Wrecks'** başlığını taşıyordu. Her şeyi eleştiren annesiyle sorunları olan Sheldor (**W. Allen**) terapistine sık sık içini döker. Hayatında nişanlısı Lira (**Mia Farrow**) ve onun ilk evliliğinden olan kızı (ilk rolü ile Kristen Dunst) vardır. Bir sihirbazın kutusuna giren annesinin kutu açılınca kaybolduğu meydana çıkar. Annesi New York semalarından Sheldon'u eleştirmeyi sürdürür.

Martin Scorsese'nin **'New York Öyküleri'**ndeki **'Hayatın Dersleri / life Lessons'** bölümünde **Nick Nolte** oynuyordu. **Francis Ford Coppola**'nın **'Zoesiz Hayat / Life Without Zoe'** bölümünün senaryosunu, o dönemde yönetmenliğe geçmemiş olan senarist **kızı Sofia Coppola** yazmıştı.

1989 yılından sonra Woody Allen 15 yıl boyunca Cannes'a gitmedi. Dönüşü 2005 yılında, yarışma dışı gösterilen **'Maç Sayısı / Match Point'** ile oldu. Woody Allen Londra'da üst üstü çektiği üç filmin ilki 'Maç Sayısı' için galaya, yeni eşi **Soon – Yi Previn** ve görkemli dekoltesi ile, filmin baş kadın oyuncusu olan **Scarlett Johansson** ile geldi.

Film sürekli zengin olma hayalleri kuran tenis hocası Chris'in kadınlarla ilişkisini anlatıyor. Zengin arkadaşı Tom'un kız kardeşi ile evlilik hazırlıklarına başlarken, sınıf atlayan **Chris Tom**'un kız arkadaşı Nola'ya (**Scarlett Johansson**) aşık olur. **Chloe** ile evlenen **Chris Nola**'yı unutamaz ancak gelişen olaylardan sonra onu öldürmeye karar verir. Ancak vicdanı onu rahat bırakmayacaktır.

Londra'da **'Maç Sayısı'**ndan sonra **'Scoop'** ve **'Cassandra Rüyası'**nı yapan W. Allen bu kez rotayı Barselona'ya çeviriyordu.

2008 yılında Cannes'da yarışma dışı gösterilen **'Vicky, Christina, Barselona'** 61. festivalin en hoş komedisiydi. Kırmızı halıda Woody Allen'e eşlik eden Soon-Yi gölgede kalmayı yeğlerken, filmin üç aktrisi, sarışın **Scarlett Johans-**

son, esmer bombalar **Penelope Cruz** ve İngiliz **Rebecca Hall** güzellikleriyle göz kamaştırıyorlardı.

Basın konferansına üç güzel aktrisin yanında filmin karizmatik aktörü **Javier Bardem** yer alıyordu.

Durum komedilerinin büyük ustası Allen, bilinen mizah gücünü yansıtan, makineli tüfekten çıkmışçasına gelen esprilerle renklenen, müthiş bir komedi filmi yapmıştı. Barselona'ya tatillerini geçirmeye gelen New Yorklu iki genç kadın (Johannson - Hall) karizmatik, yakışıklı bir İspanyol ressam olan Juan (Bardem) ile tanışır. Belalı karısından (Penelope Cruz) yeni boşanmış olan Juan, evliliğin eşiğindeki Vicky ve sarışın afet Christina'yı sırasıyla baştan çıkarır. Eski karısının eve dönme kararı almasından sonra, üç kadın arasında paylaşılamayan erkek konumundaki Juan, sevgililerini ustalıkla ve beceriyle teker teker yatağına alır.

İki yıl sonra, 2010'da Cannes'a yeni bir komedi ile, yine yarışma dışı olarak katılan W. Allen **'Uzun Boylu Bir Yabancıyla Karşılaşacaksın / You Will Meat A Tall Drak Stranger'** ile festival izleyicilerine hoşça vakit geçirtiyordu.

Filmin galasına Allen, sağında bir sarışın (**Naomi Watts**), solunda bir esmer **(Freida Pinto)** afetle gelmişti. Basın konferansında bu iki aktrisin yanında, filmin aktörleri, **Anthony Hopkins**, **Antonio Banderas** ve **Josh Brolin** yer alıyordu. İhtiraslarıyla, tutkularıyla, zaaflarıyla, endişeleriyle bir grup insanın sıkıntılarının öyküsünü, W. Allen'e yakın temalar eşliğinde izlediğimiz filmde, aşk, romantizm, seks, küçük sahtekarlıklar, riyakarlıklar, aldatmalar, her zamanki gibi başrolde idi.

Seyircinin kendini iyi hissettiği eğlenceli filmler yapan sanatçının vermek istediği mesaj bizlere yabancı değil: *"İnsanoğlu her zaman umudunu korur. Zira umutlar tükenmez."*

Vodvil tadındaki bu romantik komedide W. Allen *"Her filmimde sizlere hayat dersleri vermeyi sürdüreceğim"* der gibiydi. Birbirlerine göbekten bağlı öykücüklerle, iç içe girmiş hayatları, keskin bir gözlem gücünün ürünü insan ilişkilerini işlemekten yorulmayan W. Allen, senaryolarına renkli portreler galerisi yerleştirmekten geri kalmıyor.

Ertesi yıl Woody Allen, yarışma dışı **'Paris'te Gece Yarısı / Midnight in Paris'** ile 2011 festivalinin açılışını yaparken bir sansasyona yol açıyordu. Filmin kalabalık oyuncu kadrosunda Fransız Cumhurbaşkanı **Nicolas Sarkozy**'nin eşi **Carla Bruni** de vardı. Eski şarkıcı – manken Bruni'nin kocasıyla festivale gelip gelmeyeceklerinin spekülasyonu yapılıyordu.

Zira Cannes, Jacques Chirac'tan bu yana 11 yıldır bir cumhurbaşkanını ko-

nuk etmiyordu. Carla Bruni hamileliğini sebep gösterip Cannes'a gelmeyeceğini bildirince, ben de çok kişi gibi düş kırıklığı yaşadım.

Açılış galasında o yıl W. Allen'in yanında filmin güzeller güzeli üç aktrisi vardı: Taze Oscar ödüllü **Marion Cotillard**, yine Fransız aktris **Lea Seydoux** (Mavi En Sıcak Renktir) ve ABD'li Rachel Adams.

Basın konferansı masasında bu aktrislerin dışında, filmin başrol oyuncusu Owen Wilson vardı. Woody Allen, sorulan bir soruya *"New York'ta hayatını kurmamış olsaydım, yaşayacağım şehir Paris olurdu. Zira bu iki şehir dünyanın en güzel iki şehri"* cevabını vermişti.

Avrupa turuna Londra ve Barselona'dan sonra Paris'le devam eden sanatçının, bu kıtadaki son durağı 2013'te 'Mavi Yasemin' için Roma olacaktı.

Romantik komedi 'Paris'te Gece Yarısı'nda Allen, ailesiyle Paris'e giden bir Amerikalının (**Owen Wilson**) zamanla bu şehre aşık olmasını anlatıyor.

Cannes Film Festivali Direktörü **Thierry Fremaux** filmi "Paris için yazılmış bir aşk mektubu" olarak tarif ediyor.

20, Yüzyılda Paris'te yaşamış ressam, heykeltıraş, edebiyat adamı, sinema yönetmeninden oluşan renkli ve zengin karakterler resmi geçidinde, **Zelda** ve **Scott Fitzgerald**'dan **Salvator Dali**'ye Ernest Hemingway'den Pablo Picasso'ya, Louis Bunuel'den Toulouse Lantrec'e, Paris aşığı sanatçılara Woody Allen görkemli bir saygı duruşunda bulunuyor.

1966 tarihli **'Everyone Says I Love You'**da birkaç sahnesin çektiği Paris'e iddialı bir dönüş yapan sanatçı, mizah gücü, zeki diyalogları, yarattığı iyimser atmosfer ile, filmdeki ünlüler geçidine inandırıcılık katıyor.

W. Allen bölümünü sanatçının yükseliş öyküsünü özetleyerek bitirelim: 1935'te Brooklyn'in düşük-orta sınıf bir bölgesinde, Ortodoks Yahudi bir aileden dünyaya geldi. Sürekli iş değiştiren babası, çiçekçi dükkanındaki kitaplardan sorumlu annesi ve ona **Allen Stewart Koninberg** adını verdi. 15 yaşında adını Woody Allen olarak değiştirdi. 16 yaşında radyo ve televizyon programları için espriler yazmaya başladı.

26 yaşında stand-up komedi ile başladığı kariyerinde, 30 yaşında ilk filmi **'What's Now Pussycat?'**i yaptı. United Artists'in *"her ne istiyorsa yapıp filme çekmesi"* teklifiyle üstüste filmler yaptı. 1977'de kariyerinin en otobiyografik filmlerinden biri olan 'Annie Hall'u çekti. Bafta Ödülleri'ne aday olan 13 filminden, altısıyla ödül kazandı. (Annie Hall En İyi Yönetmen ve En İyi Senaryo Bafta Ödülü) 'Annie Hall' aynı iki ödülün Oscar'larını da kazandı. W. Allen'in hayat arkadaşı **Diane Keaton** bu filmdeki rolüyle 1977'nin En İyi Kadın Oyuncu Oscar'ının sahibi oldu.

İki Woody Allen nüktesi: *"Ölümden korktuğumdan falan değil, sadece geldiğinde orada olmak istemiyorum"*, *"Ben ölümsüzlüğü eserlerimle elde etmek istemiyorum, ölmeyerek elde etmek istiyorum."*

SUSPENSE USTASI VE SEVGİLİ ALMA'SI

Tüm zamanların en iyi yönetmeni, sinema tarihinin gerilim ve korku türünün en büyük ustası sayılan **Alfred Hitchcock**'u ilk kez 1972 yılında gördüm.

Hitchcock deyince aklıma ilk gelen, hiç gülmeyen gerdanlı yüzü ve görkemli göbeği değil, Cannes'da her gördüğünde yanından hiç eksik etmediği sevgili eşi **Alma Reville**'in elini sımsıkı tutan, hiç bırakmayan babacan, sevecen, tonton adam.

Grace Kelly - Alfred Hitchcock

1972'de Festival Sarayı koridorlarında, eşi Alma ile yürüyen Alfred Hitchcocok'u tesadüfen yanlarında yürüyen eşim Tuna ile resimlerini çekmiştim. Ne yazık ki o fotoğrafı bulamadım. Ancak o yıl tanıdığım ve kırk yıllık dostum olan **Atilla Dorsay** benim kadar talihsiz değildi. Alfred Hitchcock ile Carlton Oteli'ndeki odasında bir söyleşi müsaadesi almak için sanatçının sekreterini mükemmel Fransızcasıyla ikna etmişti.

Rahmetli **Arda Uskan**'ın fotoğraflarını çektiği söyleşi, Hitchcock'la konuşan ilk Türk gazeteci olma becerisini gösteren Dorsay'ın başarısı, Türk basınında yankı bulmuştu.

1972 festivalinin Kapanış Galası'nda yarışma dışı gösterilen **'Cinnet / Frenzy'** galasının prestijli bir misafiri vardı. Birlikte üç film çevirdiği, sinema kariyerindeki başarısına çok şey borçlu olduğu Alfred Hitchcock'u, **Grace Kelly** onurlandırmak istemişti.

Fransız Rivierası'nda Hitchcock yönetiminde film çevirirken, tanıştığı **Monako Prensi Rainier** ile evlenen **Prenses Grace**, ustanın ölümünden 15 gün sonra yapılan ve Hitchcock'a saygı duruşunda bulunan 1980 Cannes Film Festivali'nde de onur konuğu olarak yer almıştı.

1972 festivalinin kapanışından bir gün önce, **'Cinnet / Frenzy'**nin basın gösteriminden sonra, Alfred Hitchcock'un festival süresince sabırsızlıkla beklenen basın konferansı vardı. Mutad basın konferanslarının yapıldığı salonlardan çok daha büyük bir salon tahsis edilmesine rağmen, sayısız gazeteci tıklım tıklım dolu salona girememişti.

6 yıllık Cannes deneyimimle, filmin kapanış jenerikleri başlamadan kendimi dışarı atmış, evvelce yerini öğrendiğim konferansın yapılacağı salona koşmuştum.

Panayır yerini andıran salondaki masaya Alfred Hitchcock, senaristi **Anthony Shaffer** ve oyuncuları **Jon Finch** ile **Barry Foster** eşliğinde oturmuştu. Gazetecilerin sorularının tümünde ustaya beslenen hayranlığın ve saygının izi vardı.

1972 Cannes Film Festivali'nin Joseph Losey başkanlığındaki jürisi, Altın Palmiye Ödülü'nü iki İtalyan filmi arasında paylaştırdı: **Elio Petri**'nin *'İşçi Sınıfı Cennete Gider / La Classe Operaia Va in Paradiso'* ve **Francesco *Rosi*'nin *'Mattei Olayı / İl Caso Mattei*'si.

Jüri, her iki filmin başrolünü oynayan **Gian Maria Volonte**'nin olağanüstü kompozisyonlarının altını çizerken, sanatçının ödülde pay sahibi olduğunu vurguladı.

Alfred Hitchcock'u ikinci kez 1976 Cannes Film Festivali'nin son günlerinde gördüm. Kapanış Galası'nda, yarışma dışı olarak gösterilen *'Aile Komplosu / Family Plot'* ustanın parlak kariyerinin son filmiydi.

Ödüllerin dağıtılacağı geceye Hitchcock yine elini hiç bırakmadığı sevgili eşi Alma ve **Karen Black**, **Barbara Harris, Bruce Denn**'den oluşan oyuncu kadrosuyla geldi.

Tennessee Williams başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'nü **Martin Scorsese**'in başyapıtı **'Taksi Şoförü / Taxi Driver'** filmine verdi. 50 yılda izlediğim festivaller arasında en parlak ve unutulmazlar arasında yer alan 1976 festivalinin son gecesinde, Alfred Hitchcock'un müthiş karizmasıyla, gecenin galipleri **Scorsese – De Niro** ikilisini gölgede bıraktığını görmek beni şaşırtmadı.

Kapanıştan bir gün önce yapılan **'Aile Komplosu'**nun basın gösterimi ve sonrasındaki basın konferansı, beklendiği gibi çok kalabalıktı.

77 yaşındaki ustaya, yanında oturan filmin başoyuncusu **Karen Black**'i işaret edip, bir gazeteci *"Sarışın kadın oyunculardan vazgeçemeyecek misiniz?"* sorusunu sordu.

Zira Hitchcock'un ilk filmi **'39 Basamak'**tan, yani 1935'ten beri hep sarışınları (burada **Madeleine Carol**) oynatıyordu. Korku ve suspense konusunda, izleyicinin sarışın kadınlar için daha çok endişelendiğini keşfeden Hitchcock sesini duyurduğu ilk filmi olan efsanevi **'Rebecca'**da (1940) asil sarışın **Joan Fontaine**'i oynatıyordu.

1954 – 55 yıllardaki üç filmi **'Arka Pencere', 'Cinayet Var'** ve **'Kelepçeli Aşık'**ta hep Grace Kelly oynamıştı. Grace Kelly'nin Monako Prensesi olmasından sonra, Hitchcock'un **'Marnie'** (1964) filminde oynaması için yaptığı teklifi reddetmesiyle, yönetmen yine başrolü bir başka sarışına, Tippi Hedren'e teslim etmişti.

Hitchcock'un, Grace Kelly'nin sinemayı bırakmasıyla, 50'li yılların ikinci yarısında yaptığı filmlerin aktrisleri hep sarışın kadınlardı: 'Lekeli Adam'da (1956) **Vera Miles**, **'Tehlikeli Adam'**da, **Doris Day**, **'Vertigo / Ölüm Korkusu'**nda (1958) **Kim Novak**, **'Gizli Teşkilat'**ta (1959) **Eva – Marie Saint** oynamıştı.

Gazeteciler basın konferansında Hitchcock'a, izleyicilerin sarışınlar için daha çok endişe ettikleri için hep sarışın kadınları oynattığı gerçeğini bir türlü söyletemediler

Son filmi 'Aile Komplosu'nda sahte bir medyum olan **Blanche (Barbara Harris)** ve taksi şoförü erkek arkadaşı **George (Bruce Dern)**, zengin yaşlı bir kadının yeğeninin yerini bulmaya çalışırlar.

Mirasa konan yeğen izin kaybettirmeyi başarmış bir katildir ve fidye koparmak için zengin kişileri kaçırmayı adet edinmiştir.

1899'da İngiliz ve İrlanda kökenli bir anne – babanın oğlu olarak Londra'da doğan Alfred Hitchcock, 29 Nisan 1980'de Los Angeles'ta öldü. Karısı Anna Reville de aynı yılda öldü. Hitchcock eğlendirmenin ötesinde hiçbir amacı taşımadığını ısrarla belirtmesine karşın, eleştirmenler filmlerinde derin bir felsefi boyut bulmuştur. Gerilim filmlerinde, mizansenindeki müthiş matematiği, herhalde gençliğinde aldığı mühendislik eğitimine borçludur.

Ölümünden bir yıl önce Amerikan Sinema Enstitüsü Yaşamsal Başarı Ödülü'nü, öldüğü yıl da Kraliçe II. Elizabeth'in kendisine verdiği 'Sir' unvanını aldı.

Alfred Hitchcock'un, **'The Lodger'**den başlayarak her filminin bir sahnesinde, kısa bir 5 saniye gibi gözüküp yok olma özelliği meşhurdur. Bu huyunu bilen izleyicilerine, *"acaba hangi sahnede kendini gösterecek"* gibi bir ek suspense yaşatır.

Hitchcock'un 16 filmi Oscar Ödülü'ne aday gösterilmiş, **'Rebecca'** ile 1940'ta En İyi Film Oscarı'nı kazanmıştır. Kendisi beş filmiyle En İyi Yönetmen dalında Oscar'a aday gösterilmiş, (**Rebecca, Lifeboat, Spelbound, Rear Window, Psycho**) ancak hiç ödül alamamış. Akademi Hitchcock'a 1980'de bir Onur Ödülü verdi.

Alfred Hitchcock ilk uzun metrajlı filmlerini anavatanı İngiltere'de çevirdi. Britanya'daki ilk 'sesli' gerilim filmi **'Şantaj / Blackmail'** (1929)den sonra **'35 Basamak'** (1935), **'Bir Kadın Kayboldu'** (1938)'yu yaptı.

Yapımcı **David O. Setznick Hitchcock**'u Hollywood'a getirdi. Uluslararası ilk şöhreti **'Rebecca'** (1940)dan sonra, **'Trendeki Yabancılar / Strangers in the Train'** (1951), **Grace Kelly –James Stewart**'lı **'Arka Pencere / Rear Window'** (1954) başyapıtı, yine Grace Kelly'nin bu kez **Cary Grant** ile oynadığı **'Kelepçeli Aşık / To Cathc a Thief'** (1955) ve **Shirley McLein**'li siyah – beyaz film **'Harry ile Derdimiz / The Trouble With Harry**'yi (1955) çekti.

Alfred Hitchcock Cannes'a ilk kez 1953 festivaline **'İtiraf Ediyorum / I Confess'** filmiyle geldi. Bu film ödül listesine giremedi. Hoş Hitchcock Cannes'daki altı filmiyle de hiç ödül alamadı. **Jean Cocteau** başkanlığındaki 1953 jürisi Altın Palmiye'yi bir Fransız gerilim ustasının filmine, **Henri- Georges Clouzot**'nun unutulmaz **'Dehşet Yolcuları / Le Salaire de la Peur**'e verdi. *'İtiraf Ediyorum*'da sıradan bir hayatı olan **Peder Logan (Montgomery Clift)**, bir adamın günah çıkarmak için işlediği cinayeti anlatmasıyla, vicdan muhasebesine odaklanan bir film. Katili polise ihbar etmeyince, bir sene sonra cinayet hakkındaki sorgu-

lamaların hedefi haline gelen Peder Logan, bu işten sıyrılmak için başka yollar bulmaya çalışır.

Hitchcock üç yıl aradan sonra **'Tehlikeli Adam / The Man Who Know Too Much'** ile 1956 Cannes Film Festivali'nde yarıştı, eli boş döndü. O yıl Altın Palmiye Ödülü'nü **Jacques Yues Cousteau – Louis Malle** ikilisinin **'Sessiz Dünya / Le Monde De Silence'**ı aldı.

Hitchcock'un 1934'te yaptığı **'Tehlikeli Adam'**ın bu yeni çevirisini **Doris Day**'in söylediği 'Que Sera Sera' ile akıllarda kaldı.

Dr. Benjamin (James Stewart) ile karısı **Josephine**'in **(Doris Day)** tatil için gittikleri Fas'ta bir Fransız'la tanışıp dost olurlar. Fransız gizemli bir şekilde öldürülünce, sohbet esnasında anlattığı bir komplo olayı önem kazanır. Bir konser sırasında bir diplomata yapılacak suikastı önlemek için Dr. Benjamin harekete geçer.

Hitchcock'un 1958 ile 1960 yaptığı üç müthiş filmle popülaritesi tavan yaptı: James Stewart ile **Kim Novak**'ın oynadığı **'Ölüm Korkusu / Vertigo'** (1958), **Cary Grant – Eva Marie Saint** ikilisinin casusluk filmi **'Gizli Teşkilat / Nort by Northwest'** (1959) ve sinema tarihinin en önemli korku filmleri arasında gösterilen, ekran karşısındakileri şok eden mütevazi gerilim filmi **'Sapık / Psycho'** (1960).

Sinemanın gelmiş geçmiş en büyük şizofrenlerinden birini oynayan **Anthony Perkins**'in, 'Sapık'taki rol arkadaşları **Vera Miles, Janet Leigh** ve **John Gavin** idi.

Hitchcock'un 1963 yılında Cannes'da yarışma dışı gösterilen **'Kuşlar / The Birds'** en çok bilinen filmleri arasında yer alır. **Tippi Hedren**'in yıldız yapmaya çalıştığı bu filmin konusunu Hitchcock, **Daphe du Maurier**'nin romanından aldı.

Du Maurier'nin senaryosunu yazdığı 'Kuşlar', kendisinden sonra gelecek, doğanın insandan öç alması temalı filmleri büyük ölçüde etkilemiş ve bir klasik haline gelmiştir. Zengin, güzel ve şımarık bir genç kadın olan **Melanie (Tippi Hedren),** San Francisco'da yakışıklı avukat **Mitch (Rod Taylor)** ile tanışır. Melanie Mitch'in kız kardeşinin doğum günü için aradığı kuşları satın alır ve bunları hediye olarak Mitch'in evine götürür.

Ancak o günden sonra kasabadaki kuşlar tuhaf davranmaya ve insanlara saldırmaya başlar. Bu saldırılar ölümcül hale gelince, korku içindeki kasaba halkı evlerinde hapis hayatı yaşamaya başlar. 'Kuşlar' sinema tarihinin en ünlü filmlerinden biridir.

1963 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye Ödülü'nü sinema tarihinin bir başka gözdesi, **Luchino Visconti**'nin efsane filmi **'Leopar / Il Gattopardo'** kazanmıştı.

Ertesi yıl Hitchcock, yine **Tippi Hedren**'le (bu kez partneri **Sean Connery** idi) **'Hırsız Kız / Marnie**'yi (1964) yaptı.

Paul Newman – Julie Andrews'un oynadığı **'Esrar Perdesi / Tom Curtain**'i (1966), **Leon Uris**'in soğuk savaş ve casusluk romanından alınan 'Topaz' (1969) takip etti. Bu filmde başrolleri **Frederick Stafford, Dany Robin** ve **Michel Piccoli** paylaşmıştı.

1972 Cannes Film Festivali'nin Kapanış Galası filmi **'Cinnet / Frenzy'** de, eski pilot **Richard (Jon Finch)** son işi barmenlikten kovulmuştur. Karısı Brenda kendisine kötü davrandığı için boşanma kararı almıştır. Aynı mahallede oturan kabzımal **Robert (Barry Foster)** Richard'ın sevgilisini ve başka kadınları kravatıyla boğarak öldürmüş ve suçu Richard'a yüklemiştir. Richard masum olduğunu kanıtlayamaz, bütün kanıtlar aleyhindedir. Polis kendisini tutuklar, mahkeme müebbet hapse mahkum eder.

Sinema tarihçileri **'Şüphenin Gölgesi / Shadow of a Doubt'**ı (193) ekranların 'ilk kara filmi' sayarlar. Çok az film sahnesi **'Potemkin Zırhlısı'**mn **(Sergei Eisenstein)** ünlü merdiven sekansı kadar taklit edilmiş veya saygı görmüştür. Bunların ilk örneklerinden biri **Alfred Hitchcock**'un Van Meer suikastıyla ilgili **'Yabancı Muhabir / Foreign Correspodent'** (1940) filminde görüldü. Potemkin merdivenleri kadar uzun olmasa da, bu filmdeki merdivenlerdeki suikast sekansı ünlüdür.

Alfred Hitchcock bir yönetmen olarak tek amacının *'izleyiciyi filme bağlamak'* olduğu iddia etmekten hoşlandı. Bu ölçüte göre, kariyerinin en başarılı yapıtı 'Sapık' onun üstün başarısı olarak sayılmalıdır. Hitchcock'un birçok filminde izleyiciler koltuklarının kenarına oturmuşlardı, ancak 'Sapık' kesinlikle izleyicilerin koltuklarının altına gizlenerek, çığlık attıkları ilk filmdi.

Kariyerini yaratan ve mahveden rolünde **Anthony Perkins**, ve hepsinden önemlisi izleyiciyi yönlendirmek ve dehşete düşürmek için mükemmel teknikler kullanan ve korkusuzca kadın kahramanının filmin kırkıncı dakikasında öldüren, formunun zirvesindeki Hitchcock. Küçük bir televizyon ekibiyle siyah – beyaz olarak hızlı ve ucuza çekilen film, sadece ABD'deki gösteriminde 15 milyon dolar hasılat yaptı.

James Stewart Hitchcock'la dört film yaptı. Bunlardan **'Gizli Teşkilat'** (1959) casusluk gerilim türünün dönüm noktası sayılır ve ilk Bond filmleri üzerinde büyük etkisi olduğu bilinir. Terence Young, gerilimli casus filmi serüvenini **'Rusya'dan Sevgilerle'** (1963) helikopter saldırı sekansını 'Gizli Teşkilat'tan ödünç aldı. 'Gizli Teşkilat' Soğuk Savaş'ın ahlaki belirsizliğine değinir.

Gerilim ve cinayet sinemasındaki Hitchcock'un en iyi filmlerinden birçok film tarafından tekrarlanarak Hitchcock'un filmlerine göndermeler yapmıştır. Özellikle 'Sapık' filmindeki duş sahnesi, 'Kuşlar' filmindeki kuş saldırıları, 'Gizli Teşkilat'taki uçak takibi sahnesi gibi birçok sekans, günümüzde de hala Hitchcock anısına birçok filmde tekrarlanır.

Hitchcock'un etkisinde kaldığını itiraf eden Avrupalı yönetmenlerin başında François Truffaut gelir. Koyu bir Hitchcock hayranı olan Truffaut, 1967'de yaptığı kitap uzunluğundaki röportajında, suspense ustasının sinema sanatına olan muazzam katkılarını dile getirmiştir.

Hitchcock, Truffaut'ya şöyle demişti: *"Kitlelere erişmek için sinemayı kullanmak çok tatmin edici. Filmde seyirciyi heyecanlandıracak ne bir mesaj, ne olağanüstü oyunculuk, ne de romanı sevmelerinin veya uyarlamanın harikalığının bir önemi vardı. Onlar sadece saf filmin etkisine kapıldılar."*

İstanbul'daki bir Cizvit okulunda yedi yıl yatılı okuduğum için, Londra'da benzer bir Cizvit okulunda eğitim gören ve suspense türünde mizahi tatlar ekleyen Hitchcock ustayı kendime yakın buluyorum.

YAŞAYAN YÖNETMENLERİN EN BÜYÜĞÜ

Martin Luciano Scorsese adıyla 1942'de New York'ta doğan, yönettiği filmlerle 20 Oscar ve 10 Altın Küre Ödülü kazanmış yönetmen – senarist – yapımcı Scorsese, birçok eleştirmene göre günümüzün en önemli sinema adamı.

Bir İtalyan – Amerikan ailesine mensup olan Scorsese'nin çocukluğu astım hastalığıyla mücadele içinde geçti. 1960'da girdiği New York Üniversitesi Sinema bölümünü dört yılda bitirdi. Amerikan Yeni Dalga akımının önemli temsilcilerinden biridir ve sinematografik mimarisinin yanısıra, temel dramatik arayışları olan Hıristiyanlık, suç, adalet ve şiddet unsurlarını işleyen hikaye ve karakterleri ile başarılı oldu.

'Goodfellas' ve 'Casino' filmlerinde kullandığı, ortadan yada sondan başlayan anlatma tarzıyla bütünleşmiştir. Ben Martin Scorsese'yi ilk kez 1976 yılında, **'Taksi Şoförü / Taxi Driver'** ile yarışmaya geldiği Cannes Film Festivali'nde gördüm. O yıl 34 yaşında olan Scorsese Cannes'a 'Arka Sokaklar / Mean Streets' (1973) ve **'Alice Artık Burada Oturmuyor / Alice Doesn't Live Here Anymore'** (1974) gibi prestijli filmin başarılı yönetmeni olarak gelmişti.

'Taksi Şoförü'nün galasında, beyaz smokini içindeki sakallı Scorsese, uzun boylu iki oyuncusu **Robert de Niro** ve **Cybill Shephard**'ın yanında kısa kalıyordu. O yıl 14 yaşında olan ve ilk filmini oynayan Jodie Foster ile filmin diğer bir oyuncusu Harvey Keitel'in yanında Scorses'nin boyunun kısalığı dikkati çekmiyordu.

'Taksi Şoförü'nün basın konferansında Scorsese'nin masasını, senaryo yazarı Paul Schrader, yapımcıları **Julia** ve **Michael Phillips** ile filmin oyuncuları paylaşıyordu.

Deliliğe yakın, hastalıklı ruh ve beyin sahibi çizgidışı karakterleri sinemaya taşımaktan hoşlanan Scorsese, Robert de Niro'nun canlandırdığı, Vietnam Savaşı'nın travmasını üstünden atamamış, psikopat, asosyal taksi şoförü Travis Bickle ile sinema tarihinin en renkli karakterlerinden biriyle hayranlığımızı kazanmıştı. Herkesin dilinde, aynaya karşı konuşan 'You Talking to Me? / Benimle mi Konuşuyorsun?' monoloğu vardı. Altın Palmiye için herkesin favorisi 'Taksi Şoförü' idi. Nitekim yazar **Tennessee Williams** başkanlığındaki jüri, bu ödülü Scorsese'nin filmine vermekte tereddüt etmedi. 'Taksi Şoförü' Amerikan Film Enstitüsü'nün hazırladığı, tüm zamanların en iyi 100 Amerikan filmi listesinde birinci sıradadır. 1994'te ABD Kongre Kütüphanesi tarafından 'kültürel, tarihi ve estetik olarak önemli filmler arasına seçilerek ABD Ulusal Film Arşivi'nde muhafaza edilmesine karar verilmiştir.

Film, sistemin hasta ruhlu, kafayı sıyırmış taksi şoförü olarak gördüğü Travis'in nasıl bir kahraman haline gelebileceğini sergiliyor. Vietnam gazisi **Travis'in (Robert de Niro)** bir sorunu vardır. Geceleri bir türlü uyuyamayan Travis, geceleri çalışmak için taksi şoförü olur.

New York'un sokaklara taşmış ve geceleri ortaya çıkan pislikleri tek tek teşhis eden Travis, giderek yalnızlaşarak şizofren bir ruh haline bürünüyor. Beğendiği kadını **(Cybill Shephard)** etkilemekte başarılı olamayan Travis, sokakta gördüğü küçük bir fahişe kızdan **(Jodie Foster)** etkilenir. Toplumla olan anlaşmazlığını silahlanarak ve Senatör Palantine'a **(Leonard Harris)** suikast planlayarak göstermeyi düşünür. Suikast başarısız olunca, hiç değilse küçük bir fahişeyi bu hayattan kurtarmak için kıyıma girişerek, bir kadın satıcısını **(Harvey Keitel)** ve müşterisini öldürür.

Daha çok suç dünyasını toplumsal hayatımıza verdiği tahribatı ve yozlaşmayı sinemaya taşımadaki becerisini sayısız yapıtıyla ortaya koymuş bir yönetmen olarak Martin Scorsese, türler arasında dolaşmaktan hoşlanan bir sinemacı olduğunu, ertesi yıl yaptığı 'New York, New York' ile ve Oscar'a 8 dalda aday olan, boksör öyküsü **'Kızgın Boğa / Raging bull'** ile kanıtladı. Filmin kazandığı iki Oscardan birini, Scorsese'nin fetiş oyuncusu **Robert de Niro** En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'yle almıştı.

Martin Scorsese'yi Cannes'da ikinci görüşüm, **'Kahkalar Kıralı / King of Comedy'** ile katıldığı 1983 Cannes Film Festivali'nde oldu. Festivalde yarışma

dışı olarak, Açılış Galası'nda gösterilen filmde, Scorsese'in iki yanında Robert de Niro ve çizgi dışı komedyen **Jerry Lewis** vardı.

Jerry Lewis'i alışık olduğumuzun çok dışında bir rolde izleme fırsatını veren filmde, şaklabanlık yapan Robert de Niro idi. Bir yetişkin olmasına rağmen hala ailesiyle yaşayan bir kaçık olan Rupert Rupkin (de Niro) pek yetenekli olmadığı halde bir gün komedyen olacağına inanmaktadır.

İdolü ise komedi yıldızı **Jerry Langford**'dur **(Jerry Lewis).** Rupkin, eğer bir gün Langford'un TV programına çıkmanın yolunu bulursa, şöhretin kapısının önünde açılacağına dair bir saplantıya da sahiptir.

Rupkin birgün Langford'un, ümitsizce ona aşık olan hayranı **Masha'nın (Sandra Bernhard)** elinden kurtarma fırsatı bulduğunda, hayalindeki adamla yakınlaşma fırsatını kaçırmaz.

Kimi eleştirmenlere göre 'kayıp bir başyapıt' olan filmin basın toplantısı, benim 50 yıllık Cannes serüvenimin en renkli basın toplantısıydı. Salona Scorsese ve filmin diğer oyuncularından önce gelen Jerry Lewis, mimikleri ve şaklabanlıkları ile konferans saatini bekleyenleri kırdı geçirdi. Jerry Lewis büyük bir ciddiyet içinde, cebinden minik bir fotoğraf makinesi çıkarıp kendisini görüntülemeye çalışan foto muhabirlerinin fotoğrafını çekti. Sonra önündeki mikrofonu elektrikli traş makinesi gibi kullanarak tıraş oldu, türlü atraksiyonlarla gazetecileri eğlendirdi.

Sinema tarihinin gelmiş geçmiş en ünlü komedyenlerinden biri olan Jerry Lewis'i, 30 yıl aradan sonra, 2013 Cannes Film Festivali'nde tekrar görmek nostaljik tadlar içeren bir hoşluktu.

Martin Scorsese'ye dönecek olursak, kendisini üç yıl sonra, 1986 Cannes Film Festivali'nde, kariyerinin aykırı filmlerinden biri olan 'Geç Saatler / After Hours'u takdim etmek için geldiğinde, filmin galasında gördüm, basın konferansında bulundum. Martin Scorsese o yıl Cannes'dan yine boş ellerle dönmüyor, En İyi Yönetmen seçiliyordu. **Sydney Pollack** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'ne **Roland Joffe**'nin 'Misyon / Mission' filmini layık görmüştü. Bu filmin konusunun geçtiği, Brezilya – Arjantin arasındaki Iguazu şelaleleri tüm dünyada tanınıp, turistik bir belde haline geldi.

'Geç Saatler', bir gece Soho'ya giden **Paul**'ün **(Griffin Dune)**, eve dönüş yolunda başından geçen olayları konu edinir. Sıkıcı ve monoton bir hayatı olan New York'lu bilgisayar programcısı Paul hayatına renk getirmek için şehrin arka sokaklarına yaptığı yolculukta, bir restoranda **Marcy (Rosanna Arguette)** adlı güzel bir kadınla tanışır. Kadının evine gitmeye karar verir, ancak taksiye bindiği

andan sabahın ilk ışıklarına kadar süren macerasında, Paul New York'luların saldırganlığı, paranoyası ve yalnızlığıyla karşılaşır.

New York'lu olan Martin Scorsese bu acımasız ve özgür şehre kara mizah tadında bir bakış atıyor.

Cannes'a üçer yıllık aralarla gelmeyi alışkanlık haline getiren Martin Scorsese 1989 Cannes Film Festivali'nin açılışını yapan *'New York Üçlemesi / New York Stories'*in üç yönetmeninden biri olarak kırmızı halıda ilerliyordu.

Bu üç skeçli filmde, Martin Scorsese, **Francis Ford Coppola** ve **Woody Allen** ile birlikte New York'a dair birbirlerinden bağımsız üç kısa öykü anlatıyordu.

Yarışma dışı olarak gösterilen 'New York Üçlemesi'nde, Woody Allen her zaman olduğu gibi, kendinin de dahil olduğu Yahudi kesimini ve yaşlı bir Yahudi anneyi, Francis Ford Coppola kentin zengin ve elit tabakasını konu ediniyordu.

Martin Scorsese ise New York'un sosyal yapısını, sanat çevresi üzerinde anlatıyor. Filmde, artık hayatta hiçbir şeyden ilham almadığı için üretim sıkıntısı çeken bir ressamın hikayesi vardı.

Scorsese ertesi yıl, bu kez Venedik Film Festivali'nde, gangster öyküsü, 'Sıkı Dostlar / Goodfellas' ile 1990'ın En İyi Yönetmen Ödülü'nün sahibi oluyordu.

Bir görsellik ve kurgu ustası olduğunu, deneyimli bir öykü anlatıcısı olarak, temposu hiç düşmeyen mizansenli filmleriyle kanıtlayan Martin Scorsese, ertesi yıl **'Korku Burnu / Carpe Fear'** gerilimli polisiyesi kumar ve gangster dünyasına eğilen 'Casino' (1995) suç dramı ile türler arasında gezindi.

2002'de kendisine En İyi Yönetmen Altın Küre Ödülü'nü getiren **'New York Çeteleri / Gangs of New York'**u, iki yıl sonra **Howard Hughes**'ın hayatını konu alan biyografik film **'Göklerin Hakimi / The Aviator'**u yaptı.

Sıra kendisinden yıllardır esirgenen Oscar ödüllerine gelmişti. 2007'de Akademi, beş dalda Oscar'a aday gösterilen **'Köstebek / The Departed'**ı içlerinde En İyi Film ve En İyi Yönetmen Ödülleri de olan dört Oscar Ödülü'ne layık görmüştü.

İki yıl sonra Martin Scorsese Altın Küre'de **Cecil B De Mille** ödülün sahibi oluyordu.

1998 yılında Martin Scorsese'nin Cannes Film Festivali'ne jüri başkanlığını yaptığı Ödül Töreni'nde festival tarihinin en renkli ve komik olaylarından biri yaşandı. Yarışmanın ikincilik ödülü olan Büyük Ödülü'nün sahibinin, **Martin Scorsese** tarafından, **'Hayat Güzeldir / La Vita e Bella'** olduğunun ilanında, filmin yönetmeni olan **Roberto Benigni** sıraların üstünden atlayarak, abartılı ve aşırı sevinç gösterileri ile sahneye çıktı. İtalyan komedyen Scorsese'nin önünde

diz çöküp takdirlerini alışılmadık bir şekilde gösterdi. Olup bitenleri şaşkınlık içinde izleyen Scorsese, Benigni'yi ayağa kaldırmak için hamle yaptı. İtalyan yönetmen çılgın gösterisini teşekkür konuşmasında da sürdürdü. Scorsese'nın başkanı olduğu jüri, o yıl Altın Palmiye Ödülü'nü, Yunan sinemasının yetiştirdiği en büyük yönetmeni olan **Theo Angelopoulos**'un **'Sonsuzluk ve Bir Gün / L'Eternite et un Jour'** filmine vermişti.

Martin Scorsese fetiş aktörü **Robert De Niro**'yu filmlerinde sekiz kez, Leonardo di Caprio'yu ise beş kez oynattı. **Joe Pesci** ile **Harvey Keitel** de yönetmenin favori oyuncuları arasında yer alıyor.

2007 yılında Cannes Film Festivali Organizasyon Komitesi 60. yıl için çeşitli etkinlikler tertipledi. Festivale davet edilen uluslararası üne sahip 33 yönetmen arasında Martin Scorsese de vardı. İçlerinde hayranı olduğum birçok yönetmenin bulunduğu bu müthiş kadronun basın konferansına katılmak, Cannes'daki unutulmaz hatıralarım arasındadır.

Martin Scorsese'nin o yıl festivalde verdiği sinema dersinde, her zamanki heyecanlı ve dinamik sesi ile anlattıklarından keyif aldım. Martin Scorsese'nin sinema sanatına bir hizmeti de, klasik filmlerin yenileme çalışmalarına öncülük edip, 7. sanatın bazı dev yapıtlarının yenilenen kopyalarını sinemaya kazandırması oldu. Cannes'da sinemaseverlerin gösterimine sunulan bu yenilenmiş klasik filmlerin birkaç örneğini izledim.

SİNEMANIN DAHİ ÇOCUĞU

Rahmetli **Tuncan Okan**, Türk basın hayatına batılı anlamda sinema eleştirisini ilk yazan gazeteci olarak adını tarihe yazdırmıştır. 1966 yılında izlemeye başladığım Cannes Film Festivali'nde, bana ilk yol göstericilik yapan kişi Tuncan Okan'dır. Batı dünyasını ve iki yabancı dili çok iyi bilen bu duayen gazeteciden, çiçeği burnunda bir sinofil olarak katıldığım ilk festivallerimde çok şey öğrendim.

Çiçeği burnunda sinefil V. Apalaçi - 1966

Steven Spielberg henüz yirmi beş yaşındayken çektiği ilk uzun metraj filmi '**Duel**'de, (1971), sürücüsünü hiç göremeyeceğimiz bir dev kamyonun ölümcül kovalamacasından kaçmaya çalışan, kendi halinde bir satıcının **(Denis Weawer)** öyküsünü anlatmıştı. 1974'te Cannes Film Festivali'nde yarışan ikinci filmi *'Sugarland Express'* kocasını hapishaneden kaçırmaya çalışan bir kadının **(Goldie Hawn)** hikayesini anlatan bir polisiye idi. Filmin basın konferansında, yanımda oturan **Tuncan Okan**'a, kısa boylu, kara kuru, kasketli **Steven Spielberg**'i göstererek; "Kim bu genç adam?" diye sormuştum. **Tuncan Okan**: *"Ona, sinemanın yeni dahi çocuğu diyorlar. Film çekmeye 12 yaşındayken 8 mm'lik kamerası ile başlamış. Gerilim yaratmada çok usta"* cevabını vermişti. Spielberg bu film ile Cannes'da En İyi Senaryo Ödülünü kazanmıştı.

Gerçek bir olaydan sinemaya uyarlanan 'Sugarland Express'te kendi çocuklarını kaçırmaya çalışan bir anne - babanın **(Goldie Hawn - Ben Johnson)** yaşadıkları anlatılıyor. Önce kocasının hapisten kaçmasına yardım eden Lou-Jean, daha sonra bir polisi de rehin alıp, polis arabasıyla birlikte, mahkeme kararı ile elinden alınıp, zengin, yaşlı bir aileye verilen bebeğini almak için yola koyuluyordu.

Spielberg ertesi yıl, kariyerinin ilk başyapıtı olan *'Denizin Dişleri / Jaws'* ile becerisini tüm sinema dünyasına kabul ettirdi. Kurgu, film müziği ve ses dallarında üç Oscar ödülü alan filmin gişe hasılatı 100 milyon dolar oldu.

Devam filmi olarak *'Jaws 2'*yi çekmesi yönündeki teklifleri reddeden Spielberg, çocukluk rüyalarını süsleyen, ufolarla ilgili *'Üçüncü Türden Yakınlaşmalar / Close Encounters of Third Kind'i* çekip, kameramanı **Vilmor Zsigmond**'a En İyi Sinematografi dalında Oscar ödülü kazandırdı.

İki yıl sonra Spielberg'in **Pearl Harbour**'la ilgili ironik değerlendirmeler yaptığı *'1941: Çılgın Dünya'* gişede istediği başarıyı yakalayamayınca, **George Lucas** ve ekibiyle *'Kutsal Hazine Avcıları / Raiders of the Last Ark'*ı (1981) yaptı. **Harrison Ford** ile bu ilk çalışmasında Spielberg En İyi Sanat Yönetimi Oscarı'nı kazanırken, film yılın gişe şampiyonu oldu.

Sinema endüstrisinin en etkin ve en güçlü yönetmenleri arasına giren Steven Spielberg'i, Cannes'a geldiği yıllarda sayısız kez gördüm. 1982 Cannes Film Festivali'nin Kapanış Galasında yarışma dışı gösterilen *'E.T.'*, kısa zamanda bir kült filme dönüştü.

En İyi Film Altın Küre Ödülü ile dört Oscar Ödülü kazanan bu film, sonraları ABD Kongre Kütüphanesi tarafından 'kültürel, tarihi ve estetik olarak önemli' filmler arasına seçilerek ABD Ulusal Arşivi'nde muhafaza edilme hakkına sahip oldu.

'E.T.' dünyaya ziyarete gelen meraklı bir uzay grubunun, giderken aralarındaki bir kişiyi dünyada unutmalarını anlatıyor. Üç milyon yıl uzaktan gelen bu sevimli yaratık korku içinde hiç tanımadığı bir yerde tek başına kalmıştır. Kendisini bulan 10 yaşındaki Elliot yaratığı sahiplenip evine götürür. Elliot sadece E.T.'yi tanırken değil, önyargıları yıkmaya çalışırken de büyük bir hayret gösterecektir.

2013'te Cannes Film Festivali Organizasyon Komitesi'nin uzun yıllardır kendisine teklif ettiği jüri başkanlığını nihayet kabul eden Steven Spielberg'i, o yılın galalarının çoğunda, jüri heyetini tanıttığı basın konferansında ve son cuma günleri yapılan Le Suquet'deki geleneksel basın davetinde gördüm.

Etrafına karşı her daim kibar ve mütebessim olan Spielberg'in en göze çarpan özelliği çekingenliği. O yıl bir davette karşılaştığı belgesel yönetmeni **Claude Lanzmann**'ın şaşırtıcı tepkisine maruz kalan Spielberg, kendisinden yaşça büyüğüne hürmette kusur etmeyip, eleştirileri sineye çekmekle yetinmişti.

Lanzmann resepsiyonda karşılaştığı Spielberg'e, herkesin arasında: *"Seni bir Yahudi olarak hiç affetmeyeceğim. 'Schindler'in Listesi' filminde bir Alman olan Oscar Schindler'i yüceltmen yanlış bir tutumdu. Kendisinin Yahudileri kurtarmaya çalışması, durumun vahametini azaltmıyor"* demişti. Steven Spielberg, suratına maske gibi yapışan tebessümü ile suçlamalara yanıt vermemiş, saldırıyı sineye çekmişti.

80'li yıllarda yaptığı **'Kamçılı Adam / Riders of the Lost Dark'** (1984), Amerikan siyahileri üzerine yapılmış en güzel filmlerden biri, **'Morun Rengi / The Colour Puprle'** (1985), II. Dünya Savaşı'nda Japonya'nın Şangay'ı istila etmesi sırasında geçen **'Güneş İmparatorluğu / Empire of Sun'** (1987), orman yangınlarını söndüren pilotun maceralarını anlatan **'Daima / Always'** (1989), Spielberg'in bolca görsel ve işitsel efektlerle güçlendirilmiş, geniş bir hayal gücü anlatımına sahip olduğunu kanıtlıyordu.

Holokost konulu filmler arasında sinema tarihinin en çarpıcı örneklerinden biri olan **'Schindler'in Listesi / Schindler List'**, 1993 yılının En İyi Film Oscarı'nı aldı, Spielberg'e En İyi Yönetmen Oscarını getirdi. En İyi Film dalında Altın Küre ve Bafta Ödülleri kazanan film, Spielberg'i En İyi Yönetmen Altın Küre ve Bafta Ödülleri'nin sahibi yaptı.

Aynı yılın **'Jurassic Park'**ı ile fütüristik **'Yapay Zeka / Artifical Intelligence'** (2001) filminde, Spielberg kullandığı efektler ile kendi alanında bir çığır açmış, hayal gücünü nesneleri gerçeğe yakın mükemmellikte canlandırarak tüm dünyayı hayretler içerisinde bırakmıştır.

2. Dünya Savaşı'ndaki yüreklere dokunan bir olayını anlatan **'Er Ryan'ı Kurtarmak / Saving Private Ryan'** (1998) epik filmiyle, En İyi Yönetmen Oscarı'nı ikinci kez kazanan Steven Spielberg, Altın Küre'nin de aynı dalda sahibi oluyordu.

İnsanların çektiği acı ve ızdırapları konu alan filmleri sinema tarihinin unutulmazları arasına sokan Spielberg'in 'Er Ryan'ı, 1989'un En İyi Film Altın Küre Ödülünü de kazanmıştı.

Türleri arasında dolaşmaktan hoşlanan, yorulmak bilmez, üretken bir yönetmen olduğunu, Spielberg **'Sıkıysa Yakala / Catch Me If You Can'** (2002), 'Terminal' (2004) ve **'Dünyalar Savaşı / War of the Worlds'** (2005) ile gösterdi.

Holokost'u sinemaya taşıyan 'Schindler'in Listesi' başyapıtından 12 yıl sonra Spielberg, Münih Olimpiyatları'nda İsrailli sporculara yapılan saldırıyı ve teröristlerin yakalanma sürecini, **'Münih'** (2005) filminde anlatınca, Arap dünyası yönetmenin Yahudi kimliği yüzünden Arapları hep kötü gösterme eğiliminde olduğunu iddia etti.

2008 Cannes Film Festivali'nin Açılış Galası'nda gösterilen 'Indiana **Jones ve Kristal Kafatası Krallığı / I. Jones and the Kingdom of the Crystal Seull'** serisinin devam filmiydi. Yarışma dışı gösterilen filmin galasına Spielberg eşi **Cate Capshaw** ile gelmişti. Yönetmen 80'li yıllarda, Cannes'da o zamanlar karısı olan Amy Irving ile galalara katılıyordu. Ertesi günkü basın konferansında, yanında adı Indiana Jones ile özdeşleşen aktörü Harrison Ford, iki güzel aktris, **Cate Blanchett** ve **Karen Allen**, yan rollerdeki **Shia La Beouf, John Hunt** ve **Jim Broabent** vardı.

Tarihin en ünlü macera arkeologlarından Indiana Jones ve babasının maceralarını anlatan serinin bu devam filminde, Jones'un bulduğu efsane kafatasının peşine düşen, Soğuk Savaş yıllarının Sovyet ajanlarının mücadelesi anlatılıyordu.

Cannes'a katılan bu son filminden sonra Spielberg, 'Tenten'in Maceraları / The Adventures of Tintin' (2011), 'Savaş Atı / War Horse' (aynı yıl), 'Lincoln' (2012) ve Cecil B. De Mille Ödülü'nü (2008) kazandı.

Spielberg 2013'te jüri başkanı olarak yaptığı basın konferansında Cannes Film Festivali'nin işlevini şu cümlelerle dile getirdi: *"Cannes dünyanın dört bir tarafından gelen sayısız film arasından keşif yapmak için, sinemanın rekabet tanımaz platformudur. Cannes Film Festivali, sinemanın dünyadaki müşterek lisanı olduğunu yorulmak bilmez bir enerji ile kanıtlamayı ısrarla sürdürüyor."*

JOEL - ETHAN COEN

BAĞIMSIZ SİNEMANIN YÜZ AKI İKİ KARDEŞ

Amerikan Bağımsız Sinemanın önde gelen temsilcileri **Coen Kardeşler** Cannes Film Festivallerinin müdavimleri arasında yer alıyor. Kendilerine 1987 yılından itibaren katıldıkları sekiz festivalin galalarında görme ve basın konferanslarında izleme fırsatını buldum.

Joel Coen 1954 Minnesota doğumlu, **Ethan** 1957 doğumlu. Babaları **Edward** üniversitede ekonomi profesörü, anneleri Rena ise sanat tarihi profesörü.

Amerikan sinemasının yüz akı temsilcisi, yönetmen Joel ile senarist - yapımcı kardeşi Ethan, absürt kara mizah türünün 7. sanattaki en başarılı isimleri sayılıyorlar. Coen Kardeşler katıldıkları sekiz Cannes Film Festivali'nde kaliteleri ile öne çıkarak, bir kez Altın Palmiye, üç kez En İyi Mizansen, bir kez de (ikincilik ödülü sayılan) Jüri Büyük Ödülü'nün sahibi oldular.

Hollywood'un en mazbut sinema adamları arasında gösterilen, adları skandallara karışmamış Coen'lerden, ağabey Joel, fetiş oyuncuları **Frances Mc Dormand** ile evli. Kızkardeşi eşi **Tricia**'yı Cannes'daki galalarda yanından eksik etmez. Ağırbaşlılıkları, ciddiyetleri en mükemmeliyetçilikleri ile tanınan iki kardeşin katıldığım basın konferanslarında, ciddiyetten ayrıldıklarını, bir sululuğa izin verdiklerine hiç tanık olmadım. Suratına maske gibi yapışan aşırı ciddi haliyle, ağabey Joel'in güldüğünü hiç görmedim. Daha yumuşak yüz hatları olan kardeş Ethan daha sempatik. Ama basının ikisine doğrulttuğu sorularda, cevap hakkını hep ağabeyine bırakması, saygısının bir belirtisi.

İlk uzun metrajlı filmleri 'Kansız / Blood Simple'i 1984 yılında yapan

Coen'ler, konuyu **Dashiel Hammett**'in bir romanından almışlardı. **Frances Mc Dormand**'ın başrolünü oynadığı bu neo-noir suç filmi Coen'lerin adını dünyaya duyurdu.

Coen'leri ilk kez 1987 Cannes Film Festivali'nde yarışma dışı gösterilen ikinci filmleri 'Rasing Arizona / Arizona Junior'un galasında gördüm. Eski Festival Sarayı'nın merdivenlerini, 30 ve 33 yaşlarında umut vaad eden iki yeni sinemacı olarak çıkıyorlardı. Yanlarında eşleri ve **Nicolas Cage**, **Holly Hunter**, **John Goodman**'dan oluşan oyuncu kadrosu vardı.

Bu komedi filminde, sürekli olarak suç işleyen, her seferinde yakalanıp hapse düşen, sabıka kaydı için resmini çeken kadın polise aşık olan Hi'ın eğlenceli öyküsü anlatılır.

Polis kadına, evlenme teklifini kabul ederse, suç işlemekten vazgeçeceği sözü veren Hi, kendini bir evliliğin ve yeni bir hayatın eşiğinde bulur. Çocuk istediklerinde karısı Ed'in kısır olduğunu öğrenir.

Bölgenin en zengini Nathan Arizona'nın yeni doğmuş beşizlerinden birini çalacaklardır. Yeniden suç zamanı gelmiştir, ancak sakarlıkları ile sebebiyet verdikleri olaylar peşlerini bırakmaz.

Film, hınzır mizah gücüyle, ilerde çok şey yapacak iki genç sinemacının gelişini müjdeleyen kaliteli bir yapımdı. 'Miller's Crossing' (1994) adlı bir gangster ve suç filminin ardından yaptıkları 'Barton Fink', 1991 Cannes Film Festivali'nde Coen Kardeşler'e Altın Palmiye Ödülü getirmekle kalmadı, Roman Polanski başkanlığındaki jüri En İyi Mizansen Ödülü'nü **Joel Coen**'e, En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü filmin karizmatik aktörü **John Turturro**'ya verdi.

1941'de geçen konusuyla 'Barton Fink', Hollywood'ta bir film stüdyosuna senaryo yazması için işe alınan Broadway'ın başarılı oyun yazarı Borton Fink'in (John Turturro) öyküsü.

Yeni işi için Kaliforniya'nın kasvetli bir otel odasına taşınan Fink bir türlü yazmaya başlayamaz. Yan odadaki komşusu Charlie'nin (**John Goodman**) gürültüsünden rahatsız olur.

Yaratma sıkıntısı içinde kıvranırken bunalıma girer. Tanıştığı oda komşusu Charlie de Fink'in derdine çare bulamaz. Hayatına karışan sekreter **Andrey**'nin (**Judy Davies**) vahşice öldürülmesinden sonra, Charlie cesedi yok eder. Korkunç kabuslar içinde kıvranan Fink, zamanla polisten Charlie'nin birçok cinayetten aranan bir seri katil olduğunu öğrenir.

'Bir Şirket Komedisi / The Hudsucker Proxy'nin (1994) ardından yaptıkları 'Fargo' 1996 Cannes Film Festivali'nde Joel Coen'e En İyi Mizansen Ödülü'nü

getirirken, iki kardeşi aynı yıl En İyi Özgün Senaryo Oscar Ödülü'nün sahibi yapıyordu.

Roman Polanski başkanlığındaki 1991 Cannes Jürisi, **Krzystof Kiezslowski, Theo Angelepoulos, Lars Von Trier, Spike Lee, Agnes Varda, Jacques Rivette, Marco Ferreri, Akira Kurasawa** gibi prestijli yönetmenlerin yarıştığı festivalde Coen Kardeşleri iki büyük ödüle layık görmüşlerdi.

Beş yıl sonra **Francis Ford Coppola** başkanlığındaki 1996 Cannes jürisi Altın Palmiye'yi **Mike Leight**'in 'Sırlar ve Yalanlar / Secrets and Lies' filmine verirken, Coenler En İyi Mizansen Ödülü ile yetiniyorlardı. Cannes jürisi 'Sırlar ve Yalanlar'ın **Brenda Blethyn**'ini En İyi Kadın Oyuncu seçmişti.

'Fargo'daki müthiş performansı göz ardı edilen **Frances Mc Dormand** intikamını aynı yıl En İyi Kadın Oyuncu Oscar Ödülü'nü almakta gecikmedi.

Coenlerin doğum yeri Minnesota'nın kış aylarının dondurucu ikliminde geçen konusuyla film, zengin kayınpederinin işinde araba satıcısı olarak çalışan, paragöz, beceriksiz Jerry'nin (**William H. Macy**) mali sorunlarını sona erdirecek bir planı etrafında gelişen olayları anlatır.

Tamirci **Grimstrud (Peter Stormare)** ve arkadaşı **Carl'a (Steve Buscemi)** karısını kaçırtacak, kayınpederinden yüklü bir fidye koparacaktır. İşler planladığı gibi gelişmez, katil ruhlu Grimstrud bir polisi ve olaya tanık olan iki kişiyi öldürür.

Olayı çözmeye çalışan hamile polis memuru **Marge (Frances Mc Dormand)** katillerin izini bulur. Grimstrud'u ve hayırsız damat Jerry'yi tutuklar. Kayınpederin getirdiği para dolu fidye çantasını anayol kenarındaki bir çukura gömen Carl'ın da sonu felaketle neticelenecektir.

1987'de Minnesota'da yaşayan gerçek bir olaydan esinlenen Coenler, filmlerine Kuzey Dakota'daki Fargo şehrinin ismini koyarlar. Suç filmleri kategorisinde, 'Fargo' insanın kanını donduran bir kara film olarak, sinema tarihinin en iyileri arasında gösterilir. Joel Coen bu filmle aynı yıl En İyi Yönetmen Bafta Ödülü'nü kazanır.

1998 yılında büyük başarı sağlayan 'Büyük Lebowski/ The Big Lebowski'nin ardından, Coen Kardeşler 2000 ve 2001 yıllarında Cannes'da üst üste iki yıl yarıştılar, 'Neredesin Birader / O Brother, Where Are You' ile 2000'de Cannes'dan eli boş ayrılırken, 'Orada Olmayan Adam / The Man Who Wasn't There' Joel Coen'e Cannes'daki üçüncü En İyi Mizansen Ödülü'nü getirdi.

Coen filmleri içinde en absürt bulduğum, en az sevdiğim filmi olan 'Neredesin Be Birader', 1033 yılında Büyük Buhran zamanında Mississippi'de geçen

konusuyla, hapishaneden kaçan üç mahkumun (**George Clooney, John Turturro, Tim Blake Nelson**) öyküsünü komedi kalıpları içinde işler.

Filmi ödül listesine almayan, Luc Besson başkanlığındaki Cannes jürisi o yıl Altın Palmiye'yi Lars Von Trier'in 'Karanlıkta Dans / Dancer In The Dark'ına verdi.

Filmin basın konferansında Coen'lerin masasını (henüz yönetmenlik yapmayan), Hollywood'un şöhret basamaklarını hızla tırmanan aktör George Clooney ve bağımsız sinemanın aranan figürü **John Turturro** paylaşıyordu.

'Orada Olmayan Adam / The Man Who Wasn't There' Coenlerin en çok keyif aldığım filmleri arasında. **Liv Ullman** başkanlığnndaki jüri o yıl Altın Palmiye'yi **Nanni Moretti**'nin başyapıtı 'Oğul Odası / Le Stenza del Figlio'ya vermişti.

Bu filmde berber Ed rolünde **Billy Bob Thornton** kariyerinin en iyi performanslarından birine imza atmıştı. Filmde alabros saçlı şişko bir çocuğun saçını keserken "Nereden çıkıyor bu kadar saç?" diye soran Thornton'un yüz ifadesini hiç unutamam.

Muhasebecilik yapan **Doris (Frances Mc Dormand)** ile evli olan Ed, berberlikten sıkılıp yeni bir iş açmak için ihtiyacı olan 10.000 doların peşindedir. Karanlık bir adam olan ve sonraları karısıyla ilişkisi olduğunu öğrendiği Big Dave kendisine bu parayı getirecek bir şantaj yapmasını öğütler. Olaylar arzu edildiği gibi gelişmeyecektir.

Coenlerin üç yıl sonra Cannes'a dönüş yaptıkları 'Kadın Avcıları / Ladykillers' kendilerine 2004 festivalinin Jüri Özel Ödülü'ne kazandırdı. **Quentin Tarantino** başkanlığındaki jüri o yıl Altın Palmiye Ödülü'ne Michael Moore'un 'Farenheith 9/11' filmini layık görmüştü.

'Kadın Avcıları'nda dolandırıcı bir profesör olan **Dorr (Tom Hanks)** bir grup hırsızı araya getirerek bir kumarhane soygunu gerçekleştirmeyi planlar. Soygun planı yapmak için kiraladıkları evin sahibesi yaşlı kadın adamların ne yapmaya çalıştıklarını anlar. Bu durumda onun da öldürülmesi gerekmektedir. Ancak bu sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Yaşlı kadın ziyadesiyle zeki biridir. Soyguncularımızın da yeterince kurnaz oldukları söylenemez, sakarlıklarıyla filme bol bol komedi malzemesi sağlarlar.

İki kardeşin üç yıl sonra Cannes'a dönüşleri görkemli oldu. Gerçi **Stephen Frears** başkanlığındaki 2007 jürisi 'İhtiyarlara Yer Yok / No Country For Old Men'e hiç ödül vermedi, ama film aynı yıl Oscar yarışında dört ödülle kendinden çok bahsettirdi.

Cannes'a dönecek olursak, jüri Altın Palmiye Ödülü'nü Rumen yönetmen

Cristian Mungi'nin '4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün'üne verdi. 'İhtiyarlara Yer Yok' En İyi Film, En İyi Yönetmen (iki kardeş), En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu (**Javier Bardem**) ve En İyi Uyarlama Senaryo (2 kardeş) ödülleri ile yetinmedi. En İyi Film Bafta Ödülü'nü ve En İyi Uyarlama Senaryo Altın Küre Ödüllerini de kazandı. **Cormac Mc Carthny**'nin aynı adlı romanından alınan film Coenlerin kariyerlerinde en çok ödül kazanan filmi oldu.

Bu şiddet temalı modern Western'de, kiralık katil Anton rolüyle Javier Bardem sinema tarihinin en psikopat suçlu karakterlerinden biri oldu.

Llewelyn Mosa (Josh Brolin) geyik avında olduğu bir gün Meksika yakınlarındaki bir uyuşturucu pazarlığının bol kanlı sonuyla karşılaşır. Bir yaralı hariç herkes ölmüştür.

Sadece geride kalan paraya sahip çıkan Moss, yaralı kaçakçıya su vermek amacıyla olay yerine dönünce, kiralık katil **Anton Chigurh (Javier Bardem)** ile karşı karşıya kalır, başı beladan kurtulmaz.

'Ciddi Bir Adam / A Serious Man' (2009) ve western 'True Grit' (2010)in ardından Cannes'a 6 yıllık bir suskunluk dönemi yaşatan Coenler, 2013 yılında 'Sen Şarkılarım Söyle / Inside Llewyn Davis' ile festivale dönüş yaptı.

İster Cannes'da (yarışmanın ikincilik ödülü olan) Jüri Büyük Ödülü'nü kazanmış olsun, ister Amerikan Film Eleştirmenleri tarafından yılın en başarılı filmlerinden biri olarak gösterilsin, 'Sen Şarkılarını Söyle' hakkındaki olumsuz fikrim değişmeyecek.

Büyük bir can sıkıntısı içinde izlediğim, bunalım atmosferli, bu melankolik film, belki Coenlerin kariyerleri boyunca yaptıkları en zayıf film olduğunu düşünüyorum.

1960'larda geçen konusuyla film folk müziğin devrimine sahne olan bohem sanatçıların semti Greenwich Village'da ünlü folk şarkıcısı **Dave Von Ronk**'un hayatından ilham alan Coenler, kurmaca bir karakter olan **Llewyn Davis**'in insanın içini karartan öyküsünü anlatıyorlar.

New York kışının insafına kalan, beş parasız, arkadaşsız, başarısız, tipik bir 'kaybeden' olan, sevimsiz L. Davis üzerinden, dönemin müzik piyasasında yaşananları izliyoruz. Müzisyen partnerinin intiharından sonra yapayalnız kalan, başarısızlıkla sonuçlanan evlilik hayatının ardından kalacak yeri ve parası olmayan L. Davis barlarda boğaz tokluğuna, gitarının eşliğinde şarkı söyler.

Alzheimer hastası olduğu için babasından, eski emprezaryosundan, eski güzel günlerini geride bırakan cazcı arkadaşlarından, yeni yetenekleri keşfetmesiyle ünlü patronundan kendisine hayır çıkmaz. Coenler, hayata tutunma savaşı veren

Davis'in yolculuğunu melankolik ve zalim bir dille anlatıyorlar.

Kardeşlerin filmlerinin alışılmış mizah anlayışından yoksun, karanlık, parıltısız, temposuz bir iç karartıcı film bizlere çevresindeki müzisyenleri küçümseyen, kibirli, etrafındakileri sömürmeyi alışkanlık haline getirmiş, kış kıyamette giyecek bir paltoyu alabilecek bir parayı kazanamamış, beceriksiz bir anti-kahraman izlettiriyor.

Bu rolü oynayan Guatemala doğumlu, gitarist – şarkıcı – aktör Oscar Isaac'ı film boyunca aramaktan usanmadığı kayıp kedisi Ulyssee'in izini sürerken izledik.

Filmlerinin basın konferansının ardından Cannes'dan ayrılan ve ödül gecesi hazır bulunamayan Coenlerin yerine Jüri Büyük Ödülü'nü aktör Oscar Isaac emaneten aldı.

RAHATSIZLIK YARATMAKTAN HOŞLANAN FİLOZOF

Yaşıtım olan **Michael Haneke**, Cannes'da 50 yıl boyunca tanıdığım yönetmenlerin en kibirlisi. 2009 Cannes Film Festivali Ödüllerinin ilanından bir gün önce dağıtılan Uluslararası Sinema Eleştirmenleri (FIPRESCI) ve Ekümerik Ödüllerini kazanan Michael Haneke, kendisini tebrik eden basın mensuplarına: *"Daha durun bakalım, beni daha çok tebrik etmek durumunda kalacaksınız"* dediğinde kulaklarıma inanamadım.

Tamam, Haneke günümüz sinemasında, modern toplumdaki insanların sorunlarını, bunalımlarını en etkili biçimde işleyen bir sinema dehası. Ama insan biraz mütevazi olur.

Ertesi gece, söz konusu filmin (Beyaz Bant / Das Weisse Band) Altın Palmiye'yi kazandığı ilan edildi. Aynı şey, üç yıl sonra 2012 Cannes Film Festivali'nde tekrarlandı: 'Aşk / Amour' Avusturyalı ustayı 'Çifte Altın Palmiyeli yönetmenler kulübüne' soktu. 2013'ün senaryo dalında Oscar adayı film, En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Senaryo Cesar Ödüllerini kazanmakla kalmadı, En İyi Film Bafta Ödülü'nün de sahibi oldu.

Cannes'da 'Aşk' filminin basın konferansında **Michael Haneke**'nin şu sözlerini not etmiştim: *"Belli bir yaşa gelince büyüklerimizin acılarıyla karşılaşabiliyorsunuz. Çok sevdiğim bir kişinin acı çekmesini ve yaşamını yitirmesine tanıklık etmem bana 'Aşk'ı yapma ilhamını verdi. Yaşamda tatlı, acı anlar var. Filmimde yakınının acısıyla başa çıkmanın nasıl bir şey olduğunu anlatmaya çalıştım. Hastaneye girerek sosyal bir film yapmak istemedim. O tür filmlerin çok örneği var. Çok basit bir film yapmaktan çok memnunum."*

1942, Münih doğumlu Michael Haneke Avusturyalı. Üniversite öğrenimini Viyana'da, felsefe ve psikoloji dallarında yapan sanatçı, film eleştirmeni olarak başlattığı sinema kariyerini TV yönetmenliğiyle sürdürdü.

Ingmar Bergman, Robert Bresson ve **Pier Paolo Pasolini** hayranı sanatçı, kariyeri boyunca ticari sinemanın kodlarına uyum sağlamayı hep reddetti, inandığı değerlerden hiç ödün vermedi.

Kendi anlatımıyla 'kimsenin kolayca ve içi rahat bir şekilde seyredemeyeceği filmler' yapan Haneke, filmlerinde çoğunlukla modern toplumdaki insanların problemlerini ve bunalımlarını çıplak bir gerçekçilikle sergiler. Bu amaç uğruna özenle film müziği kullanmaktan kaçınır.

Sinema sanatının yaşayan en büyük filozofu sayılan **Michael Haneke**'yi son 18 yılda Cannes'da birkaç kez film galalarında, basın konferanslarında gördüm.

Cannes'da yarışmaya ilk kez katıldığı 1997 yılında, 'Ölümcül Oyunlar / Funny Games' ile burjuvazinin çaresizliğini sergileyen Haneke: *"Daha durun bakayım, aklımda canınızı sıkacak çok konu var"* der gibiydi.

Üç yıl sonra katıldığı Cannes Film Festivali'nde **'Bilinmeyen Kod / Cod Inconnu'** (2000) iletişim zorluğunu, ertesi yıl **'Piyano Öğretmeni / La Pianiste'** (2001) ile seksüel bunalımı ve anne baskısını, **'Saklı / Cache'** (2005) ile ırkçılık sorununu, cezalandırma hakkını sorgulayan **'Beyaz Bant/ Das Weisse Band'** (2009) ile bağnazlığı, yaşlılık üzerine yapılan en güzel filmlerden biri olan **'Aşk / Amour'** (2012) ile yaşamın bitişini sorgulayan Michael Haneke, bu festivalden sayısız ödülle ayrıldı.

Bunalımlı atmosferli filmi **'Kurdun Günü / Le Temps des Loups'** 2003 Cannes Film Festivali'nde yarışma dışı olarak gösterildi.

Michael Haneke'yi ilk kez Cannes'da **'Ölümcül Oyunlar / Funny Games'** filminin galasında gördüm. 2997 yılında Cannes'da ülkesi Avusturya'yı temsil eden bu film, basın gösteriminde çılgınca alkışlanmıştı. Basın konferansında gazetecilerin sordukları sorularda hep takdir ifadesi vardı. Ertesi gün basın filmin büyük bir yönetmenin gelişini müjdelediğini yazıyordu. Bu şok edici filmin en büyük özelliği, filmdeki Haneke'nin burjuvaziye olan tiksintisinin şiddet yoluyla dışavurumunun izleriydi.

Filmde tatil için şehir dışındaki, göl kenarı villalarına giden, anne – baba ve oğullarından oluşan mutlu bir burjuva ailesi vardı. Nereden geldikleri belli olmayan, temiz yüzlü, kibar tavırlı iki genç bir bahane uydurarak kendilerini villaya davet ettiriyorlar. Başta her şey yolunda giderken, iki genç misafir tavır değiştiriyor, aileye sebepsiz ve anlamsız bir şiddet uygulayarak, hayatlarını

zindana çeviriyordu. Haneke'nin soğuk, mesafeli, katı, acımasız sinema dili, yaydığı tekinsiz, rahatsız edici atmosfer izleyicinin adeta kanını donduruyordu.

Filmin elde ettiği muazzam başarı üzerine Haneke 10 yıl sonra Amerikan versiyonunu yaptı. Anne – babayı, kendilerinde acındırma potansiyeli çok daha yüksek iki Hollywood starına (**Naomi Watts – Tim Roth**) oynattı.

Ancak 'hiçbir taklit aslı kadar iyi olamaz' kuralı işledi ve 'Ölümcül Oyunlar'ın Amerikan versiyonu iyi eleştiriler almayarak, remake'lerin değişmez kaderini paylaştı.

Üç yıl sonra Cannes'da ülkesini temsil eden **'Bilinmeyen Kod / Cod Inconnu'** ile Haneke 'Ölümcül Oyunlar' kadar etkileyici değildi. Modern toplumda iletişimin zorluğunu odağına yerleştiren filmde, çiftçi Jean (**Alexandre Hamidi**) baba baskısından kaçıp, taşradan başkent Paris'e gidiyordu. Orada yaşayan ağabeyi Georges'un (**Thierry Nuvic**) savaşa katılmak için Kosova'ya gittiğini öğrenir. Paris'e dönüşünde Georges sevgilisi Anna (**Juliette Binoche**) ile ilişkisini sürdürür.

Michael Haneke, **'Kurdun Günü / Le Temps des Loups'** ile 2003 Cannes Film Festivali'ne yarışma dışı olarak katıldı.

Kıyamet gününün resmini çeken bu film, bir ailenin hikayesi olarak başlıyor, sonradan bir dizi kolektif trajediye dönüşerek bir efsanenin yazılmasına da ön ayak oluyordu.

Konusu belirsiz bir zamanda geçen filmde, su ve çevre zehirlenmiştir. George (**Daniel Auteuil**), karısı Anna (**Juliette Binoche**) ve iki çocuğuyla evlerine döndüğünde evlerinin işgal edildiğini görür. Yabancılardan biri George'u öldürür. Haneke 'Kurdun Günü'nde izleyiciyi her an tetikte tutarak bir bulmacanın içine sürüklüyordu.

Michael Haneke'nin 2001 Cannes Film Festivali'ne katılan filmi "Piyano Öğretmeni / La Pianiste' ödül töreni gecesinde üç defa kürsüye çıkıyordu. Festivalin Büyük Ödülü'nü kazanan filmin iki başrol oyuncusundan **Isabelle Huppert** En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nün, partneri **Benoit Magimel** En İyi Aktör Ödülü'nün sahibi oluyordu.

Haneke bu filmde, mesafeli, sert, rahatsız edici, buz gibi soğuk sinemasıyla hayranlığımızı kazanmayı sürdürüyordu. Cinselliğin karanlık, tehlikeli ve ölümcül yüzünü sergileyen film doyumsuz güzellikte bir sinema şöleni idi.

Dengesiz, tekinsiz, sapık ruhlu, çizgi dışı kahramanlar yaratmaktan yorulmayan Haneke, hayatın ancak paylaşılmakla güzelleştiğini bilmeyen, hastalıklı kişiliğiyle sekse bir günah gibi yaklaşan, cinselliği kendisine zarar verme boyu-

tunda yaşayan bir kadın portresi çiziyordu.

Annesinin (**Annie Girardot**) baskısı altında yaşayan, gündüzleri soğuk, ketum, acımasız bir piyano öğretmeni olan Erika (**Isabelle Huppert**), geceleri ise bambaşka bir kişiliğe bürünerek röntgencilik yapan sapkın bir karakter. Geceleri, araba içinde film seyredilen yerlere gidip, arabalarında seks yapan çiftleri röntgenleyen Erica'nın yolu genç, yakışıklı Walter (**Benoit Magimel**) ile kesişir.

Yetenekli bir müzisyen olan Walter, hocası Erika'ya karşı kayıtsız olmadığını belli eder. Karşısına çıkan sağlıklı bir gencin sevgisine cevap vermekte aciz kalan Erica, Walter'den fantezilerinin içine katılmasını talep eder.

Haneke'nin 'Saklı/Cache' filmi 2005 Cannes Film Festivali'nden üç ödülle ayrıldı. İçinde **Fatih Akın**'ın da yer aldığı, **Emir Kusturica** başkanlığındaki jüri Michael Haneke'ye 'Mizansen Ödülü'nü verdi. Uluslararası Eleştirmenler Birliği (FIPRESCI) ile Ekümenik Jüri 'Saklı'yı yarışmanın En İyi Filmi seçti.

Karısı Anne (**Juliette Binoche**) ile mutlu ve huzurlu bir hayat süren Georges (**Daniel Auteuil**) bir televizyon kanalında çalışmaktadır. Bu sıradan yaşamı bir ün kimin tarafından gönderildiği belli olmayan bir paketle kabusa dönmek üzeredir. Pakette çıkan kaset Georges ve ailesinin gizlice çekilen görüntülerinden oluşmaktadır. Ardı arkası kesilmeyen bu paketler zamanla daha da gizemli bir hale gelmeye başlar.

Georges'u geçmişiyle yüzleşme zorunda bırakan film, Haneke'nin gerilim türünün büyük ustası olduğunu kanıtlıyor.

Avusturyalı yönetmene dört yıl sonra ilk Altın Palmiye'sini kazandıran 'Beyaz Bant / Das Weisse Band', Cannes'da hem Uluslararası Eleştirmenler Birliği (FIPRESCI), hem Ekümenik Jüri'nin En İyi Film Ödülleri'ni alma geleneğini sürdürür.

1913-14 yılları arasında geçen konusuyla, 'Beyaz Bant' Birinci Dünya Savaşı eşiğindeki Kuzey Almanya'nın Protestan bir köyünde geçiyor. Filmin kahramanları, köy öğretmeni, eğittiği çocuk korosu, asil sınıftan bir baron, mağrur bir doktor, doğru yolu gösteren bir Protestan rahip, hizmetkarlar ve gariban köylüler.

Dönemin atmosferini yansıtabilmek için siyah –beyaz çekilen filmde, gelişen garip olayların bir cezalandırmayı amaçladıklarını görüyoruz.

Olayların failleri kimler? Cezalandırma hakkını kendinde görenler kim? Film, karanlık bir atmosferde bu sorulara cevap ararken, köy öğretmeninin geriye dönerek anlattığı bir hikayeyi izliyoruz. Eğitim, din, gelenek, masumiyet gibi kavramları köyün sosyal dengeleri üzerinden yansıtan ve tartışan film II. Dünya Savaşı Almanya'sının toplumsal temellerini gözler önüne seriyor.

Nazizm öncesi Almanya'sını semboller eşliğinde anlatan film, Nazizm'in tırmanışının milyonlarca Alman'ı nasıl etkileyeceği araştırırken, üstün Alman ırkı kurma peşindeki Hitler'i ve çevresini sorguluyor. 2,5 saat süreli, izlenmesi zor, dikkat isteyen film. Avusturya arşidükünün Saraybosna'da öldürülmesiyle noktalanıyor.

Cannes'da basın konferansına katıldığım 'Beyaz Bant' için Haneke, *"Ben kendimi izahat vermekle yetkili kılmıyorum. Olayları anlatmakla yetiniyor, izleyici sual sormaya zorluyorum. Benim için cevaplar değil, sorular önemlidir."*

2012 yılında Fransa'da, bu ülke sinemasına katkılarından dolayı 'Chevalier de la Legion d'Honneur' nişanını alan sakallı usta, katıldığı Cannes Film Festivali'nde 'Aşk / Amour' ile ikinci Altın Palmiyesi'ni kazanmıştı.

80'li yaşlarını sürdüren emekli müzik öğretmeni bir çiftin ölüm karşısındaki tutumlarını mercek altına alan 'Aşk', sinema tarihinde yaşlılık üzerine yapılmış en güzel filmlerden biri olarak geçecek.

Yaşlılıkta insan vücudunun fiziksel ve psikolojik çöküşünü, yaklaşan ölüm sürecini sinemada bu denli etkileyici bir şekilde işleyen başka bir film hatırlamıyorum. Film bir insanın en yakınının bedeninin iflas etmesiyle nasıl baş edebileceğini sorguluyor.

Haneke sakin bir anlatımla, hayatın en zor anları olan yaşamın bitişini, iç burkan bir tonla ama büyük bir incelikle beyaz perdeye taşıyor. Ölümüne sevgi teması etrafında dönen bir yalın, sarsıcı ve insancıl dram, merhametli olduğu kadar acımasız, gerçekçi ve yürek paralayıcı.

Filmlerinde insanoğlunun karanlık ve acımasız yönlerini taviz vermeden araştırmasına alışık olduğumuz Haneke, bu kez aşkın ölüm üzerinde, ölümün de aşk üzerindeki gücünü sorguluyor.

Kendileri gibi müzisyen olan, yurtdışında yaşayan kızları Eva'yı (**Isabelle Huppert**) konser vermek üzere geldiği Paris'te gören, emekli müzik profesörleri Anne (**Emmanuelle Riva**) ve Georges (**Jean - Louis Trintignant**) kültürlü, emekli, birbirlerine çok bağlı bir çifttir.

Bir gün Anne beyin kanaması sonucu felç geçirir. Aralarındaki sevgi bağı gitgide zorlanırken, çift yaklaşan ölüme hazırlanır. Haneke filmin sonunu açılış sekansında gösterecek kadar gerçekçi ve kendinden emin: *"Sürpriz beklemeyin, yaşlı kadın ölecek. Ben hünerimi, adım adım yaklaşan ölümün çiftteki tahribatını göstermekte kullanacağım."*

Haneke felçli karısına sahip çıkmaya çalışan tükenmekte olan bir adamın, melodramın tuzaklarına düşmeden, duygu sömürüsüne kaçmadan anlatır.

Haneke, Milos Forman'ın unutulmaz başyapıtı 'Guguk Kuşu'nun finalinden ödünç aldığı bir yöntemle filmini noktalar. Yaşlılığa ve bedenin iflasına can veren, 'Hiroşima Sevgilim'in ve Fransız sinemasının efsane oyuncusu **Emmanuelle Riva**, kariyerinin en başarılı performansında **Jean – Louis Trintignant**, annesinin çektiği acıları yaşamadan, hariçten gazel okuyan Eva'da Isabelle Huppert müthiş bir üçlü oluşturuyorlar.

Nanni Moretti başkanlığındaki jüri, Altın Palmiye Ödülü'nün 'Aşk'a veriliş sebebini açıklarken, 81 yaşındaki Trintignant ile 85 yaşındaki Riva'nın katkısının altını çiziyor, iki oyuncuyu ödüle ortak saydıklarını ilan ediyordu. 2012 Avrupa Film Ödülleri'nde En İyi Film, Yönetmen, Kadın ve Erkek Oyuncu ödüllerin, New York Yönetmenler Birliği'nin En İyi Yabancı Film Ödülü'nü kazanan 'Aşk'ın aktifinde 12 önemli uluslararası ödül var.

VITTORIO DE SICA, MICHELANGELO ANTONIONI, INGMAR BERGMAN

FESTİVALİN SAYGI DURUŞU

Cannes Film Festivali Orgaizasyon Komitesi bazı yıldönümlerinde sinema sanatının dev yaratıcılarına saygı duruşunda bulunur.

M. Antonioni - V. Redgrave - M. Vitti - C Ponti (Blow Up - 1976)

Vittorio de Sica'nın doğumunun 100. yılı olan 2001'de, festival İtalyan ustanın iki başyapıtının yenilenmiş kopyalarını göstererek sanatçıya saygı duruşunda bulundu.

Bunlardan biri, 1951'de Festivalin Uluslararası Büyük Ödülü'nü (sonraları adı Altın Palmiye oldu) kazanan **'Milano'da Mucize / Miracolo a Milano'** (1951), diğeri sinema tarihinin en iyi filmleri arasında gösterilen **'Bisiklet Hırsızları / Ladri di Biciclette'** (1948).

Bu iki filmin gösterimi Festival Sarayı'nın 5. katında bulunan ve Bunuel'in ismini taşıyan salonda yapıldı. **Vittorio de Sica**'nın anma etkinlikleri, iki kat aşağıdaki Basın Bölümünü'nün de, yönetmenin sanat geçmişini özetleyen bir fotoğraf sergisi ile devam etti.

İtalyan Yeni Gerçekçilik akımının önde gelen temsilcisi Vittorio di Sica, senaryosunu **Cesare Zavattini** ile birlikte yazdığı **'Milano'da Mucize'**, Zavattini'nin 'İyi Yürekli Toto' adlı romanından uyarlandı. Bu fantastik komedi, II. Dünya Savaşı sonrasının harap ve yoksul İtalyası'nın bir panoramasını gözler önüne sererken, gerçekçiliğe fantastik bir boyut eklemişti.

Yeni gerçekçi fabl denebilecek bu gerçeküstücü film akıllara **Frank Capra**'nın **'Şahane Hayat'**ı (1946) ile **Charlie Chaplin**'in sessiz komedilerini getiriyor. 1999'da kapsamlı bir restorasyondan geçirilen film, iki yıl sonra Cannes'da gösterildi. **Andre Malraux** başkanlığındaki jüri 1951'de Festivalin Büyük Ödülü'nü **'Milano'da Mucize'** ile **Alf Sjöberg**'in efsanevi **'Mademoiselle Julie'**si arasında paylaştırmıştı. Benim kişisel 'Tüm Zamanların En İyi Filmleri' listemde Vittorio de Sica'nın **'Bisiklet Hırsızları / Ladri di Biciclette'** (1948) birincilik kürsüsünü hiç kaptırmadı. **'Milano'da Mucize'** ise favori filmlerin arasında hep ilk beşte.

Senaryosunu **Cesare Zavattini** ile birlikte yazdığı 'Bisiklet Hırsızları' bence sinema tarihinin en iyi filmidir.

II. Dünya Savaşı sonrası yoksul Roma atmosferi içerisinde, var olma mücadelesi veren sıradan bir işçi perspektifinden, umut, utanç ve yitiriş üçgeni ekseninde insanlık durumunu gözler önüne seren film, insanın yüreğine dokunan, savaş karşıtı bir başyapıttır.

Bir süredir işsiz olan Antonio'nun yeni işi için aldığı ve bu iş için çok gerekli olan bisikleti, bir afişi yapıştırdığı sırada çalınır. Polis hırsızı kendilerinin bulmalarını söyleyince Antonio ve 10 yaşındaki oğlu, Roma'yı karış karış dolaşarak birlikte ararlar.

Vittorio de Sica ülkesini üstüste üç yıl temsil ettiği Cannes'da **'Umberto D'** (1952) ve **'Termini İstasyonu / Stazione Termini'** (1953) Neorealizm akımının

temel diğeri olduğunu kanıtladı. Yine Cesare Zavattini'nin bir romanından alınan 'Umberto D'de profesyonel olmayan oyuncular ilk kez kamera karşısına çıkıyorlardı. Emekli bir devlet memurunun savaş sonrasının sıkıntılarını yaşayan Roma'da kısıtlı geliriyle sığındığı bir pansiyonda verdiği hayat mücadelesini anlatan film, o yıl senaryosuyla Oscar'a aday gösterilmişti.

Truman Capote'un diyaloglarını yazdığı romantik komedi 'Stazione Termini' de **Jennifer Jones**'un oynadığı Amerikalı bir kadının genç bir İtalyan (**Montgomery Clif**) ile yaşadıkları anlatılıyor.

Vittorio de Sica'nın üç yıl sonra Cannes'da dönüş yaptığı **'Yuvasızlar / İl Tetta'** (1956) ailelerinden kopmak isteyen fakir bir genç çiftin, bir gecekondu muhallesinde, içlerinde yaşayabilecekleri bir evin çatısını inşa etme çabalarını anlatıyor. Komşuları ve arkadaşlar onlara yardımcı olacaktır.

'İki Kadın / La Ciociara' (1961) kızını savaşın kötülüklerinden korumaya çalışan dul bir kadının öyküsünü anlatır. **Alberto Moravia**'nın aynı adlı romanından, Cesare Zavattini ve de Sica tarafından senaryolaştırılan filmde **Sophia Loren, Jean-Paul Belmondo, Raf Vallone** ve **Eleonora Brown** yer alır.

Bombalanan Roma'dan kaçan Cesira, 13 yaşındaki kızı Rosetta ile doğduğu kasabaya ulaşmaya çalışır. Sığındıkları bir kilisede Kuzey Afrika kökenli askerlerin saldırısına uğrayan Cesira kızının gözleri önünde tecavüze uğrar.

İtalya'nın Ciociara bölgesinde yaşayan gerçek olaylardan alınan film, tecavüze uğrayan iki bine yakın kadının çektiği acıları Cesira üzerinden anlatıyor.

Cannes'da 1961 yılının En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü kazanan Sophia Loren, 1962 yılının da, aynı dalda Oscar Ödülü'nün sahibi oldu. Cannes'da Altın Palmiye'yi o yıl **Luis Bunuel**'in başyapıtı **'Viridiana'** kazandı.

Vittorio de Sica ertesi yıl Cannes'a, dört skeçten oluşan **'Boccaccio 70'** ile döndü. De Sica'nın yönettiği 'Letonya' adlı skeçte, fuardaki artış alanında çalışan Zoe ağabeyi tarafından en iyi nişancıya ödül olarak sunulacaktır. O talihli ise iktidarsız, çekingen bir gençtir.

'Boccaccio 70'in diğer skeçleri, 'İş'i Luchino Visconti, 'Renzo ve Luciana'yı Mario Monicelli, 'Dr. Antione'ın Ayartması' ise Federico Fellini yönetiyordu.

1967 ile 2004 yılları arasında Cannes'da sayısız kez gördüğüm **Michelangelo Antonioni**'ye Festival 2004 yılında saygı duruşunda bulundu.

95 yıllık ömrünün son 22 yılını felçli olarak yaşayan İtalyan usta, ölümünden üç yıl önce geldiği Cannes'da tekerlekli sandalyesinde, konuşma kabiliyetini yitirdiği durumda görmek insanın içini acıtıyordu.

İtalyan Yeni Gerçekçilik akımının kuramcılarından biri olarak sinema tari-

hinin en saygın yönetmenleri arasına giren Michelangelo Antonioni'yi ilk kez 1967 yılında Cannes Film Festivali sırasında gördüm.

Bu festivalde **'Macera / Avventura'** (1960) ile Jüri Özel Ödülü ve **'Güneş Tutulması / L'Eclisse'** (1962) Jüri Ödülü kazanmış bir yönetmen olarak gelen Antonioni, o yıl yarışmaya İngilizce olarak çektiği ilk film olan **'Cinayeti Gördüm / Blow Up'** ile katılıyordu.

Aralarında **Shirley Mc Laine**'in de bulunduğu, **Alessandro Blasetti** başkanlığındaki jüri (henüz Altın Palmiye olarak adlandırılmıyordu) Büyük Ödülü Antonioni'nin filmine vermişti. Antonioni ödülünü almak üzere (eski) Festival Sarayı'nı önceki filmlerin yıldızı, hayat arkadaşı **Monica Vitti** ile gelmişti.

Julio Cortazar'ın romanından M. Antonioni, Tonino Guerra ve Edward Bond tarafından senaryolaştırılan 'Cinayeti Gördüm', Thomas'ın (David Hemmings) öyküsünü anlatır.

Bir parkta tabiat güzelliklerinin fotoğraflarını çeken Thomas'a bir kadın (**Vanessa Redgave**) yaklaşır ve çektiği fotoğraflarının filmini kendisine vermesini ister. Filmi çaktırmadan değiştiren Thomas, filmi yıkadığında çalılıklar arasında yatan bir cesetten bir cinayete şahit olduğunu görür. Evine vardığında, orijinal filmi arayan meçhul kişilerin etrafı alt üst ettiklerini görür.

Parka döndüğünde cesedin yerinde yeller esiyordur. Filmde, parktaki tenis kortunda topsuz tenis oynayan iki pandomim sanatçısının gösterisi 'Cinayeti Gördüm' filminin sinema antolojilerine giren sekansı idi.

'Blow Up'ın basın gösteriminde ise Antonioni'nin yanında iki görkemli kadın oyuncusu **Vannessa Redgave** ile **Sarah Miles** oturuyordu. Mahçup hallerini unutamadığım bu filmle ilk sinema deneyimini yaşayan, mankenlikten gelme Jane Birkin, gazeteci ordusunun sorularına çekingen yanıtlar vermeye çalışırken, foto muhabirlerine poz verirken tebessümü ile etrafı aydınlatıyordu.

Yanında Monica Vitti olduğu halde Cannes festivallerinde sık sık gördüğüm Michelangelo Antonioni bu festivalin müdavimlerinden biriydi. Savaş yüzünden 1940 ile 1945 arasında durdurulan Cannes Film Festivali'nin 1949 yılı yarışmacılarından biri, **'Yalan Aşklar / L'Amoroza Menzogna'** ile henüz 37 yaşında olan Antonioni idi.

İtalyan Yeni Gerçekçiliği'ni modern bireyin trajedisi bağlamında usatca yorumlamış akımlar üstü, çizgi dışı bir yönetmen olan Antonioni'nin ilk filmi, bir aşk öyküsü olan **'Cronaca di Un Amore'** (1950) idi. Kendisini şöhrete kavuşturan filmleri, hayat arkadaşı Monica Vitti'nin başrollerini oynadığı, **'Macera / L'Avventura'** (1960), **'Gece / La Notte'** (1961), **'Kızıl Çöl / İl Deserto Rosso'**

(1964), **'Batan Güneş / L'Eclisse'** (1962) idi. Cannes'daki filmlerinin basın gösterilerinde bulunduğum Antonioni en çok *'çağdaş toplumun duygusal bakımdan kısırlaştırılmışlığını'* araştırdığını söylüyordu. Filmografisine bakıldığında insan doğasının ağır bastığı konulara iltifat ettiğini soruların başında, filmlerindeki kadınların niye daha güçlü karakterli olup, erkeklerin niye hep zayıf yönleri ile sunulduğu idi.

Antonioni'yi Cannes'da gördüğüm 1975 ev 1982 yıllarında, gösterilen filmleri 'Profession: Reporter' (yarışma dışı) ve **'Bir Kadının Tanımlanması / L'İdentificazione de una Donna'** erkeklerin zayıflığını, kadınların kararlılığını ortaya çıkaran yapıtlardı. Cannes'daki Büyük Ödül'ün dışında Berlin'de **'Gece'** ile 1961'de Altın Ayı, Venedik'te 1964'te **'Kızıl Çöl'** ile Altın Aslan Ödülü'ne layık görülen Antonioni, yabancılaşma, iletişimsizlik ve kadın-erkek uyuşmazlığını en çarpıcı şekilde işleyen yönetmen olarak sinema tarihindeki yerini aldı.

İtalya'nın kuzey doğusunda, Ferrera'da 1912 yılında orta halli bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelen Antonioni, 2007 yılında Roma'da öldü.

1985'te felç geçiren **Antonioni Ingmar Bergman**'ın da iltifatlarına mazhar olmuştu. Talihin garip bir cilvesi olarak Antonioni, İsveçli ustanın ölümünden bir gün sonra hayata veda etti.

Cannes'da 1962 yılında **'Batan Güneş / L'Eclisse'** ile Jüri Ödülü kazanan Antonioni 1995'te Akademi'nin Onur Oscar Ödülü'nün, 1993'te *'Yaşam Boyu Başarı'* dalında Avrupa Film Ödülü'nün de sahibi oldu.

Cannes'da beni en çok heyecanlandıran basın konferansı, 1973 yılında Ingmar Bergman'ın yarışma dışı gösterilen **'Çığlıklar ve Fısıltılar'** sonrası, Eski Festival Sarayı'nın ana salonundaki basın konferansıydı.

Sonraları Time dergisinin *'dünyanın yaşayan en büyük sinemacısı'* olarak nitelediği **Ingmar Bergman**'ı hayatımda ilk kez görecektim.

Evvelce festivalde, **'Bir Yaz Gecesi Rüyası'** (1956) ile Özel Ödül, **'Yaşamın Eşiğinde'** (1958) ile Mizansen Ödülü, **'Yedinci Mühür'** (1957) ile, Jüri Özel Ödülü'nü kazanmış olan İsveçli usta 1973 yılında Cannes'da heyecanla bekleniyordu.

Film gösteriminden sonra Bergmann, oyuncuları **Harriet Anderson, Ingrid Thulin,** (karısı da olan) **Liv Ullmann** ve **Erland Josephson** eşliğinde yapacağı basın konferansına ilgi o derece büyüktü ki, salona girebildiğim için kendimi çok şanslı hissediyordum. Ertesi gün gazeteden çok kişinin dışarda kaldığını okudum.

'Çığlıklar ve Fısıltılar' Bergman'ın favori temalarını bir araya getiriyordu: aşkın anlamsızlığı, gerçek iletişim imkansıza yakın oluşu ve inancın ulaşılmazlığı. Film Anton Çehov'un 'Üç Kızkardeş'ini akla getiriyordu.

Karin (Thulin) ve Maria (Ullmann) ölmekte olan genç kızkardeşleri Agnes'in (Anderson) bakımıyla ilgilenirler. Ancak onu rahatlatan hizmetçileri Anna'dır. Finalde Bergman, üç kızkardeşi güneşli bir bahar günü parkta keyifle dolaştıklarını gösteren bir flash back kullanır. Anna'nın Agnes'in günlüğünden keyifli bir pasaj okumasıyla film noktalanır.

Bir Protestan papazın oğlu olarak, Ingmar Bergman 1918'de Upsala'da doğdu. Liv Ullmann dahil çok sayıda evlilik yaptı. 'Persona'da ilham perisi olmaya başlayan Ullmann'ı dokuz filmde oynattı. İkilinin 1966'da bir kızları oldu.

Mali polisin gelip sahip olduğu tiyatroya basması ve gelir bildirimleri ile ilgili olarak (biraz da hoş olmayan şekilde) Bergman'ı sorgulaması, sonra vergi kaçırmaktan tutuklaması onu ülkesine küstürdü. 1976'da Münih'e taşındı.

Yaşadığı bu gönüllü sürgünlük döneminden sonra, uzun yıllar yaşadığı Faro adasında, seksen dokuzuncu doğum gününden kısa bir süre sonra öldü (2007).

Dokuz kez aday gösterildiği Oscar ödüllerinden üçünü kazandı. En İyi Yabancı Film Oscar'larına 196'ta **'Kaynak'**, 1961'de **'Aynadaki Gibi'**, 1983'te de (veda filmi) **'Fanny ve Alexander'** ile ulaştı.

Ingmar Bergman ilk filmini 1946'da 'Kriz' ile yaptı. Melankolik aşk romanları, kırsal ortamda geçen trajik aşk hikayelerinden **'Bir Yaz Gecesi Gülümsemeleri'** (1956) sonra **'Yedinci Mühür'** (1957) ile alegoriye ve varoluşçuluğa yöneldi.

Ortaçağ dönemine yöneldiği filmlerinde İskandinavya'nın paganizm ve Hıristiyanlığa dair mirası inceledi. **'Yaban Çilekleri'** (1957) ile psikolojik konulara yöneldi.

Jacques- Yves Cousteau ile Louis Malle'in 'Sessiz Dünya / Le Monde du Silence' ile Altın Palmiye kazandıkları 9. Cannes Film Festivali jürisi, yarışmaya katılan çok sayıdaki kaliteli film çokluğu sebebiyle, Ingmar Bergman'ın 'Bir Yaz Gecesi Gülümsemesi' filmine özgü bir ödül yaratma garipliği ile olay yarattı. *'Şiirsel Hiciv Ödülü'* verilen Bergman'ın bu 18. filmi kendisini dünyaya tanıttı, eski filmleri Avrupa sinemalarında gösterilmeye başlandı.

Ingmar Bergman ertesi yıl geldiği Cannes'dan yine eli boş dönmedi. 'Yedinci Mühür' festivalin ikincilik ödülü olan Jüri Özel Ödülü'nü, Polonyalı usta **Andrzej Wajda**'nın başyapıtı **'Kanal'** ile paylaştı.

1957 Festivali'nin **Jean Cocteau** başkanlığındaki jürisi yine dünya sinemasının bir dev yaratıcısına, **William Wyler**'e Altın Palmiye'yi vermişti. **'Dostça**

İkna / Friendly Persuasion' westernin başrolünde unutulmaz kovboy **Gary Cooper** vardı.

Sembol yüklü bir ortaçağ hikayesi olan 'Yedinci Mühür' de Bergman'ın fetiş oyuncusu **Max Von Sydow**, evine dönüş yolunda olan hayal kırıklığı, yaşayan bir şövalyeyi canlandırır.

Etrafında şiddet, hastalık ve ölüm vardır. Ülke vebadan kırılmaktadır. 'Yedinci Mühür' ölümü inceleme ve tartışma konusu olduğunda, 'ölüm teması'nda referans olarak akla gelen ilk filmdir. Şövalyenin ölüm ile satranç oynadığı sekans sinema antolojilerine geçecek güzelliktedir

Ingmar Bergman'ın ertesi yıl yaptığı **'Yaban Çilekleri'** Cannes'a değil Berlin Film Festivali'ne gitti. Oradan 1958 yılının Altın Ayı Ödüllü filmi olarak döndü.

1960 Cannes Film Festivali efsanevi bir festivaldi. Yarışmacılar arasında Ingmar Bergman'ın yanısıra Amerikalı **Vincente Minelli**, İspanyol **Carlos Saura**, Fransız **Jacques Becker** ve **François Reichenbach**, Yunanlı **Jules Dassin**, İtalyan **Federico Fellini**, İspanyol **Luis Bunuel**, İtalyan **Michelangelo Antonioni** vardı.

Georges Simenon başkanlığındaki jüri büyük ödülü kazanan filmi ilan etmeden önce, bir açıklama yapma ihtiyacını hissetti. Jüri **Ingmar Bergman**'ın **'Kaynak'** ve **Luis Bunuel**'in Meksika adına yarışan **'Genç Kız / La Joven'** filmlerine saygı duruşunda bulunarak özel bir mansiyon ile ödüllendirildiklerini ilan etti. Altın Palmiye Ödülü'ne kimse itiraz etmedi. Çünkü bu **Federico Fellini**'nin en ünlü filmi, rakip tanımaz **'Tatlı Hayat / La Dolce Vita'** idi.

Fellini'nin en az kendisi kadar ünlü vatandaşı **Michelangelo Antonioni** **'Macera / L'Avventura'** başyapıtı, bu prestijli yılda, ödül listesinde zar zor bir yer bulabiliyordu.

1960'tan sonra Ingmar Bergman Cannes'a 13 yıl gelmedi, 1973 ve 76 yılları arasında Cannes'daki üç filmi de yarışma dışı gösterildiği için, bu festivalde bir daha ödül listesine giremedi.

1971 yılında Ingmar Bergman'ın Ömür Boyu Başarı Oscar'ı kazandığı törene katılmadı. Ödül kendisi adına karısı **Liv Ullmann**'a verildi.

Ingmar Bergman'ın 13 yıl aradan sonra Cannes'a dönüş yaptığı, yarışma dışı **'Çığlık ve Fısıltılar'** ile ilgili anılarını bu bölümün başında anlatmıştım.

Ingmar Bergman'ın geldiği 1973 Cannes Film Festivali'nin jüri başkanlığını bir vatandaşı olan, efsanevi aktris **Ingrid Bergman**'ın yapması talihin garip bir cilvesiydi.

Ingrid Bergman'lı Jüri Altın Palmiye'yi, **Al Pacino** ile **Gene Hackman**'ın müthiş bir ikili oluşturduğu **'Korkuluk / Scarecrow'** filmine vermişti.

Ingmar Bergman'ın iki yıl sonra Cannes'da yarışma dışı gösterilen filmi **'Shirli Flüt', Mozart'**ın aynı adlı operasının sinematografik adaptasyonu idi.

1975'in **Jeanne Moreau** başkanlığındaki jürisi o yıl Altın Palmiye'yi sürpriz bir filme, Cezayirli **Muhammed Lakdar Hamina**'nın **'Ateşli Yılların Hikayesi / Chronique des Annees de Braise**'e vermişti.

Ingmar Bergman'ın ertesi yıl Cannes'a yarışma dışı olarak katılan **'Yüz Yüze'**si, İsveçli ustanın bu festivale uğrayan son filmi oldu. **Liv Ullmann** ile **Erland Josephson**'un karşılıklı döktürdükleri bir psikolojik dramda, **Lena Olin** ilk oyunculuk deneyimini yaşıyordu.

Akıl hastalığı eşiğindeki bir psikiyatrisin karmaşık öyküsünü anlatan 'Yüze Yüze' Ingmar Bergman'ın filmografisinde önemli yeri var.

Tennessee Williams'ın jüri başkanlığını yaptığı bu efsanevi 1976 yılının kahramanları, **'Taksi Şoförü'**nün üç karizmatik ismi **Martin Scorsese, Robert De Niro** ve **Judie Foster** idi. **'Yüz Yüze'**nin galası ve basın gösterimi Ingmar Bergman'ı son gördüğüm yerler oldu.

Bergman'ın veda filmi sayılan **'Fanny ve Alexander'** (982) İsveçli ustanın son başyapıtı oldu. Ödüle boğulan bu film Cannes'a gelseydi enteresan bir çekişmeye tanık olacaktık. Zira o yıl Altın Palmiye Ödülü'nü (bu ödülü kazanan ilk Türk filmi olarak tarihe geçen) **Yılmaz Güney**'in **'Yol'**u ile **Costa – Gavras**'ın **'Kayıp / Missing'**i paylaşmıştı.

Üç saat on dakikalık süresinde büyük bir keyifle izlenen bir ırmak – film olan 'Fanny ve Alexander', 1907 yılında İsveç'te öldükten sonra değişen hayatları anlatıyor.

Babaları ölünce Fanny ve Alexander'in anneleri Emily bir rahip ile evlenir. Katı bir adam olan üvey babalarının kontrolü altında hapis hayatı süren kardeşler, aile büyükleri ve dostları müdahale edene kadar zor günler geçireceklerdir.

Beş saatlik bir televizyon dizisi olarak planlanan, sonraları kısaltılarak sinemaya aktarılan bu film, yaratıcısı İngmar Bergman'a üçüncü En İyi Yabancı Oscarı'nı getirdi. Ödüle boğulan 'Fanny ve Alexander' 1984'ün En İyi Yabancı Film Cesar Ödülü'nü, 1983'ün New York Eleştirmenler Birilği'nin aynı daldaki ödülünü de kazandı.

Bergman bölümünü, gözde kameramanı **Sven Nykvist**'ten bahsetmeden kapatmak haksızlık olur. Bergman'ın filmlerindeki başarıya birinci derecede ortak edilecek insanların basında gelen bu müthiş görüntü yönetmeni, ustanın 12 filmine destek verdi.

Bergman Nykvist beraberliğinin en ünlü meyveleri arasında **'Aynanın İçinde'** (1961), **'Persona'** (1966), **'Bir Evlilikten Manzaralar'** (1973).

ORSON WELLES – FRANÇOIS TRUFFAUT

CANNES'DA BAŞLAYAN DOSTLUK

Sinema tarihinde yapılmış en büyük film olarak değerlendirilen **'Yurttaş Kane / Citizen Kane'in** yaratıcısı, aktör – yönetmen – senarist – yapımcı **Orson Welles**'i Cannes'da izlediğim ilk festival olan 1966'da görmek heyecan verici idi.

O yıl 51 yaşında olan, heybetli göbeği, elinden hiç eksik etmediği Robusto purosu, görkemli duruşu ile heryerden farkedilen Orson Welles'i filmi **'Fatstaff'**ın galasında ve basın konferansında gördüm.

Welles, filmin başrolünü paylaştığı Fransız diva **Jeanne Moreau**'nun yanında koca cüssesiyle pek heybetli duruyordu. **Sophia Loren** başkanlığındaki 1966 jürisi, yarışma dışı bir filmle festivale katılan Orson Welles'e, sinemaya katkılarından dolayı, Cannes"ın 20. yıldönümü Ödülü'nü verdi.

Festivalde o yıl Büyük Ödülü'ü, **Claude Lelouche**'un **'Bir Erkek ile Bir Kadın / Un Homme et Une Femme'**i ile **Pietro Germi**'nin **'Erkekler ve Kadınlar / Signore e Signori'**si (benzer isimli iki filmi) paylaştı. Festivalde yarışan **Pier Paolo Passolini**'nin **'Uccellacci e Uccellini'**nin aktörü, müstesna komedyen **Toto** Özel Mansiyon ile ödüllendirildi.

60'lı, 70'li yıllarda basın Cannes'daki davetlerin hemen hepsine davet edilirdi. Davet edildiğim bir kokteylde **Orson Welles**'i, her zamanki neşeli haliyle, Fransız yazar **Françoise Sagan** ile ses sanatçısı **Juliette Greco**'ya iltifatlar yağdırırken gördüm.

10 a - François Truffaut - Orson Welles (Falstaff - 1966)

Aynı yıl Mandelieu'da yabancı basın onuruna verilen bir kır yemeğinde, Orson Welles'in aynı masayı paylaştığı **François Truffaut** ile şakalaşmalarına, birbirlerinin fotoğraflarını çekmelerine tanık olmak çok ilginçti.

1915 yılında Wisconsin'de doğan **Orson Welles**, iki yaşındayken yetişkin bir insan gibi konuşabiliyor, üç yaşındayken herşeyi okuyabiliyor, beş yaşındayken Shakespeare'in oyunlarını ezbere biliyor, 'Kral Lear'i tek başına oynuyordu. Dokuz yaşında iken Houdini'den illüzyon dersi alan Welles, gençliğinde oyunculuk yaptı.

İlk uzun metrajlı filmi **'Yurttaş Kane / Citizen Kane'** birçok ankette sinema tarihinde şimdiye kadar yapılmış en büyük film olarak değerlendirildi. Birçok eleştirmen, filmin getirdiği yeniliklerle 7. Sanatta çığır açan bir yapıt olduğu fikrinde birleşti.

Film sinema anlayışına, tekniğiyle öncülük ettiğini, derinlikli görüntüyü, ses montajını, üstüste bindirilen diyalogları ile katkıda bulunduğu söylendi.

Orson Welles'in yaratmış olduğu Kane karakterinin, ABD'li medya patronu William Randolph Hearst'la ortak değerlere sahip olması dikkat çekicidir. Nitekim R. Hearst filmin düzgün bir gösterimini engellemiştir.

1942'de dokuz dalda Oscar'a aday gösterilen **'Yurttaş Kane'** sadece, Orson Welles'in **Herman J. Mankiewicz** ile müştereken yazdığı, En İyi Senaryo dalında Oscar kazandı.

Başrolü oynayan Orson Welles'in yanında önemli bir rolü üstlenen **Joseph Cotten,** ilerdeki yıllarda birçok Welles filminde yer aldı.

1989'da alınan bir kararla 'Yurttaş Kane'in ABD Ulusal Film Arşivi'nde muhafaza edilmesi sağlandı.

Orson Welles ertesi yıl **'Muhteşem Ambersonlar / The Magnificent Ambersons**'u (1942), 5 yıl sonra **'Şanghaylı Kadın**'ı (1947) ve **'Macbeth**'i (1948) yaptı.

Orson Welles 1949'da Cannes'da, **Carol Reed** başyapıtı **'Üçüncü Adam'**ın başrol oyuncusu olarak geldi. **Graham Green**'in tiyatro oyunundan yazarı tarafından senaryolaştırılan film Cannes'da En İyi Film Ödülü'nü kazandı. Bu kara film başyapıtında Orson Welles'e **Joseph Cotten** ile **Alida Valli** eşlik etti.

Aynı ödülü, bu kez yönetmen olarak 3 yıl sonraki Cannes Film Festivali'ne katılan Orson Welles kazandı. **William Shakespeare**'in ölümsüz eserini senaryolaştıran ve başrolü oynayan O. Welles 1952'nin En İyi Film Ödülü'nün sahibi oldu.

Venedik'te 17. asırda senatör kızı Desdamona ile evli olan General Othello kıskançlığıyla ünlü bir karakter. Sadık komutanı Iago'nun Othello'yu karısı hakkında şüphelenmesini sağlaması büyük bir drama yol açar.

Türkiye'deki gezgin çadır tiyatrolarının **'Arabın İntikamı'** adıyla oynadıkları **'Othello'**yu, çocukluk yıllarımdaki Büyükada'sında **Rıfat Telgezer** yönetimindeki cambazhanede sayısız kez izlediğimi hatırlıyorum.

'Othello' 1952'deki Cannes En İyi Film Ödülü'nü, İtalyan usta **Renato Castellani**'nin **'İki Paralık Umut / Due soldidi Esperenza'**sıyla paylaşmıştı.

Orson Welles 7 yıl sonra *'Zorlama / Compulsion'* filmi için geldiği Cannes'da bu kez En İyi Erkek Oyuncu olarak ödül listesine giriyordu. 1924'te Chicago'da geçen konusuyla film, kendilerini kanunların üstünde gören iki gencin seri cinayetlerine odaklanır. Tutuklandıklarında savunmaları idam karşıtı bir avukat tarafından yapılır.

Bu üç rolü oynayan **Orson Welles - Dean Stockwell - Bradford Dillman** En İyi Aktör Ödülü'nü paylaşırlar.

İtalyan Yeni Gerçekçilik Fransız Yeni Dalga akımlarından sonra Avrupa, kendine özgü sinemasal yaratıcılığın bir merkezi haline geldi. Bu nedenle Amerikalı oyuncu ve yönetmen Orson Welles'in Avrupa'ya gelmesi şaşırtıcı değil.

Onun **'Dava / Le Proces'** (1962) adlı filmi Fransız Kafka'nın isimsiz bir ülkede, adı konmamış bir suçtan mahkum olan Joseph K. Adlı bir bürokratla (**Anthony Perkins**) ilgili romanında dışavurumcu ve hayli kişisel bir uyarlamadır.

'Dava'yı Prag'da çekmeyen O. Welles, isimsiz totaliter bir devletin merkezi olarak Paris'teki terk edilmiş, katedrale benzeyen Gare d'Orsay'ı kullanarak doğaçlama yaptı.

Welles'in en başarılı filmleri arasında gösterilen 'Dava'nın ünü, kabus gibi bir durumu gerçeküstücü bir tarzda tanımlaması nedeniyle artmıştır.

Orson Welles'i Cannes'da ikinci görüşüm 1968 yılında oldu. Paris'teki gençlik hareketinin, işçilerin desteğiyle büyümesi ve genel grev noktasına gelmesiyle 'yarıda kalan festival' olarak bilinen 1968 Cannes Film Festivali'nin en renkli simalarından biri Orson Welles idi.

Hemen bütün davetlerde başköşeyi işgal eden, neşesini hiç kaybetmeyen Orson Welles'in, 5 Mayıs'ta başlayan, olağan temposunu sürdüren festivalin ikinci haftasında öğrenci protestolarından etkilenmesiyle, Fransız meslektaşlarının yanında yer aldı.

13 Mayıs'taki *'Dayanışma / Solidarite'* mitinglerine destek veren Fransız yönetmenlere, jüride ve (Welles gibi) Cannes'da bulunan yabancıların katılmasıyla, Festival Organizasyon Komitesi şenliğin devam etmeyeceğini bildirdi.

Genel grevin uçak ve tren seferlerini felç etmesi, benzin satışının durmasıyla, Cannes'dan Cenevre'ye taksi ile yolculuk etmek zorunda kalmıştım.

Orson Welles'i son kez Cannes'da 1983 yılında gördüm. Zaten kendisi 2 yıl sonra (1985)te 70 yaşındayken öldü.

Kendisi Cannes'a Kapanış Galası'nda ödül vermek üzere gelmişti. O yıl Mizansen Ödülü yerine jüri 'Sinemada Yaratıcılık Büyük Ödülü' adı altında verdiği ödülü iki sanatçı arasında paylaştırdı: **'Para / L'Argent'** için **Robert Bresson** ve **'Nostalghia'** için **Andrei Tarkovsky**'ye.

Ödülleri veren Orson Welles olunca, sinema tarihinin en önemli yaratıcılarından üçünü, aynı sahnede bir arada görmek, heyecan verici unutulmaz bir andı.

O yıl sürpriz bir film, Japon **Shohei Imamura**'nın **'Narayama Türküsü'** aradan sıyrılıp Altın Palmiye'yi kazanmıştı. Aynı Imamura 14 yıl aradan sonra **'Yılın Balığı'** ile bu başarısını tekrarlamış, iki Altın Palmiye'li Yönetmenler Kulübü'nün üyesi olmuştu.

1966'daki Cannes'a yarım saat mesafedeki Polo de Mandelieu'deki piknikte, **Orson Welles** ile **François Truffaut** arasında başlayan dostluğun, festival boyunca tüm resepsiyonlarda sürdüğüne tanık oldum.

Fransız yönetmenler arasında, Amerikan sinemasına olan hayranlığını en çok dile getirenlerin başında gelen François Truffaut büyük bir **Alfred Hitchcock** hayranı idi.

1967'de Truffaut'nun Hitchcock ile yaptığı ve beğenilen bir klasik haline gelen, bir kitap uzunluğundaki röportajı yayınlanmıştı. **Steven Spielberg**'in **'Üçüncü Türden Yakınlaşmalar / Close Encounters of Third Kind'**ında (1977) aktör olarak Truffaut'nun, hayranı olduğu Orson Welles'e methiyeler dizmesi şaşırtıcı değildi.

İzlediğim Cannes Film Festivallerinin ilk on beşinde François Truffaut'ya rastlamaya alışmıştım. Hoş Fransız sinemacılar kendilerini ev sahibi gibi gördükleri Cannes'a davetli olmasalar da kendiliğinden katılırlardı.

Frankofon bir sinefil olarak Fransız filmlerini kaçırmamaya bakarım. **François Truffaut** sevdiğim Fransız yönetmenlerin başında gelir. Acılı ve sorunlu çocukluğunun ardından gelen, otobiyografik özellikler taşıyan ilk uzun metrajlı filmi **'400 Darbe'**, Yeni Dalga akımına yön veren güçlü kişiliği, parlak kariyeri, genç yaştaki ölümü, Truffaut hayranlığımın sebepleri arasındadır.

François Truffaut evlilik dışı bir ilişkiden 1932'de Paris'te doğdu ve biyolojik babasını hiç tanımadı. Büyükannesi tarafından büyütüldü. Mutsuz çocukluğu sırasında sinema en büyük avuntusuydu. Ergenlik dönemi; okuldan kaçmak, sık sık gizlice sinemaya gitmek, en azından bir kez karşılıksız aşk macerası yaşamak ve 15 yaşında kendi sinema kulübünü kurmakla noktalanan, hayli zor bir dönemdi.

Gençlik yıllarının bir bölümünü, cezalandırılarak ıslahevine kapatılmak, askerden kaçmak ve çeşitli cezaevlerinde yatmakla geçirdi. Çoğu hüzünlü bu anıları, daha sonra filmlerinin büyük kısmına yansımıştır.

1953'te başlayan eleştirmenlik hayatını 4 yıl sonra yönetmenlikle sürdürdü. Yeni Dalga hareketinin başlangıcının müjdecisi **'400 Darbe / Les 400 Coups'**dan sonra arkadaşı **Jean - Luc Godard**'a **'Serseri Aşıklar / A Bout de Souffle'**un senaryosu olacak bir hikaye verdi.

II. Dünya Savaşı acılarından ve sorunlarından filizlenen İtalyan Yeni Gerçekçilik akımı ile birlikte sinema tarihinde ihtilal yaratan Fransız Yeni Dalga akımı nasıl başlamıştı?

Bu akım, Cahiers du Cinema dergisinde çalışan arzulu, yenilik taraftarı genç eleştirmenlerin bir araya gelmesiyle başlayan bir hareket idi. Çalışmaları modern sinemaya yeniden tanımlayan yönetmenler grubu içinde gelişti.

Hareketin kökeni iki eşsiz birey olan, film arşivcisi **Henri Langlois** ile eleştirmen Andre Bazin'in yol gösterici varlıklarındaydı. 1950'deki Cahiers du Cinema

kurucuları arasındaki Bazin ile Fransız Sinemateğinin kurucusu Langlois'ya iki yıl sonra dergide yazmaya başlayan **Jean- Luc Godard**, **Eric Rohmer** ve **Jacques Rivette** destek verdi.

1954'te topa giren **François Truffaut**, Fransız sinemasının niteliği üzerine yazdığı *'Fransız Sinemasında Belirgin Bir Eğilim'*başlıklı makalesi tartışma başlattı. 1957'de Truffaut'nun kısa metrajlı **'Les Mistrons'**u **'400 Darbe'**de geliştireceği temaları içeriyordu. Cahiers'deki eleştirmenler kendi filmlerini yapmak isteyen diğer sinematek müdavimleriyle birleştiler.

Claude Chabrol'un 1957'deki **'Yakışıklı Serge / Le Beau Serge'**i, **Louis Malle**'in aynı yıldaki **'İdam Sehpası / Ascenceur Pour L'Echafaud'**su, **Alain Resnais**'nin 1959'daki **'Hiroşima Sevgilim / Hiroshima Mon Amour**'u, **Jean – Luc Godard**'ın 1960'daki **'Serseri Aşıklar / A Bout de Souffle'**u, Traffaut'nun 1962'deki **'Jules et Jim'i, Jacques Demy**'nin 1964'deki **'Cherbourg Şemsiyeleri / Les Parapluies de Cherbourg**'u, Godard'ın 1965'teki **'Pierrot le Fou'** ve **'Alphaville'**i Yeni Dalga'nın ilk başyapıtları sayıldı.

Daha sonrasında Yeni Dalga'nın yakın 'dostları' anlaşmazlıkları ve tartışmaları yüzünden ayrı düştüler. 1960'ların sonunda Truffaut ve Godard neredeyse hiç konuşmadılar.

Truffaut'nun beyaz perdedeki alter-egosu **Jean – Pierre Leaud**, genç yaşta ölen ustasından sonra isyan bayrağını elinde tutmayı sürdüren, inatçı ve kararlı kişi oldu.

1958 yılında François Truffaut'nun saldırgan tavrı nedeniyle o yıl Cannes Film Festivali'ne katılması yasaklandı. Ertesi yıl **'400 Darbe'** ile En İyi Yönetmen Ödülü'nü aldı.

Kısmen otobiyografik olan ve Truffaut'nun büyüdüğü yerde çekilen filmde Antoine Doinel rolünü (fetiş oyuncusu) Jean – Pierre Leaud oynadı. Doinel'in hayatını ve aşklarını, Truffaut sonraki 20 yıl boyunca beş filmde anlattı.

Yönetmen, mutsuz ev yaşamının suç işlemeye yönelttiği 13 yaşındaki Parisli çocuk hakkındaki otobiyografik öğeleri dahil ettiği '400 Darbe'nin ana karakteri Antoine aracılığıyla sorunlu çocukluğunu otopsi masasına yatırdı.

Film dünyayı büyüledi ve Yeni Dalga'nın o günlerde en çok tartışılan sinema konusu haline geldi. **'Bisiklet Hırsızları'**nın gündelik gerçekliğini ve dış mekan çekimlerini yansıtan Truffaut'nun filmi yoğum duygusallık içeren bir çocukluk portresi sunar. Bu film ile Truffaut Hollywood'un kamera hareketi ve hızlı kurgu konusundaki ürkekliğinin yersiz olduğunu kanıtladı ve sinemanın kurallarını yeniden yazdı.

Henri Decae tarafından siyah – beyaz çekilen bu film, renkli çekilseydi karakterini kaybedecekti. Truffaut ikon kırıcı bir eleştirmen olarak yazılarında şiddetle suçladığı 'cinema de papa'yı güçlü enerjisiyle reddeden tutumu Yeni Dalga'nın özelliği ve gücü olacaktır.

'400 Darbe' yaşamın on üçüncü yılının anlatıldığı dokunaklı ve duyarlı bir öykü, hafif mizahi ve son derece kişisel bir biçimde, saf idealleri ve düşleriyle ergenlik dönemini anlatan lirik ve hümanist bir belgedir.

Bu film için Truffaut: *"Çocukların dünyasına büyüklerin dünyasından daha yakınım. Anne ve babalar için bilinmezliğini koruyan yaşamın bu belirli dönemini, elden geldiğince gerçeği yansıtacak biçimde incelemeye karar verdim"* demişti.

Sinema tarihinde, sorunlu çocukluk dönemini 7. Sanata en dokunaklı ve aydınlatıcı örneği kabul edilen film 'Yeni Dalga' akımını da büyük ölçüde etkilemiştir.

Truffaut'ya göre erkek kırılgandır, reddedilmeye açıktır (Truffaut'nun kendi annesinin onu reddetmesi gibi) ve bu yüzden de kadınları ya küçük görmeye ya da idealize etmeye yatkındır. Bu da uzun süreli bir ilişkinin iniş çıkışları ile kusurlarına razı olmamaya yol açar. **'Kadınları Seven Adam / L'Homme Qui Amait les Femmes'**da **Charles Denner**'in oynadığı ana kahramanın hayatı kadınları kovalayarak geçer. Bu karakterin kadınlarla yatma konusundaki karşı koyamadığı isteği, muhtemelen annesinin ona çocukluğunda ettiği muameleye ve dizi aşıkları olmasına karşı bir tepkidir. '400 Darbe' ile Antoine'ın, bir sevgilisi olduğunu bildiğimiz annesi, kılıbık kocasını aldatır.

Truffaut'nun Cannes'da Mizansen Ödülü kazandığı 1959 festivalinde, **Marcel Achard** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye'yi, oy birliğiyle **Marcel Camus**'un görsel ve işitsel şöleni **'Siyah Orfe /Orfeu Negro'**suna vermişti.

Truffaut'nun 'kara filmlerin' etkisinde olduğunu gösteren, Amerikan gangster filmlerini taklit eden, **Charles Aznavour**'un müthiş bir kompozisyon çizdiği ikinci filmi **'Piyanisti Vurun /Tirez Sur le Pianiste'**ten (1960) sonraki **'Jules et Jim'** (1962) hala en çok sevilen filmidir.

Henry – Pierre Roche'nin yetmiş küsur yaşında yazdığı pek bilinmeyen otobiyografik romanına dayanan film, I. Dünya Savaşı öncesinin Paris'inde, kolay kolay yıkılmaz bir dostluk kuran Alman Jules ile Fransız Jim'in hayatına giren bir kadına odaklanır. İkisi de havai, genç ve güzel Catherine'e aşık olunca yazgıları değişir.

Bir aşk üçgenini merkeze alan film teknik özellikleri ile de öne çıktı. **Georges Delerue**'nün müziklerini yaptığı, başroldeki **Jeanne Moreau**'nun söylediği şarkı

akıllarda kaldı. Sınırsız bir yaratıcılığa ve bastırılmaz bir coşkuya sahip olan 'Jules et Jim'in galasında seyirciler ayağa kalkıp tam 15 dakika alkışlamışlardı.

François Truffaut'nun 1973'te Cannes'a yarışma dışı katılan **'Amerikan Gecesi / Le Nuit Americaine'**, 1970'lerdeki en beğenilen film oldu. Film, 1973'te En İyi Yabancı Film Oscar Ödülü'nü kazandı. François Truffaut, En İyi Yönetmen ve En İyi Senaryo dallarında Oscar'a aday gösterildi. **Valentina Cortese** bu filmdeki rolüyle En İyi Yardımcı Aktris Oscar'ına aday oldu. Film ertesi yıl En İyi Film Bafta Ödülü'nü kazandı.

'La Nuit Americaine'de, Nice'ın Victorine stüdyolarında film çeken bir yönetmeni canlandıran François Truffaut, film yapımı hakkındaki konusuyla paralel gelişen iki öykü anlatıyor. Birincide çektiği melodramı, ikincide oyuncuların, teknisyenlerin ihtiraslarıyla, yaşanan aşklarıyla, kaprisleriyle, kulisiyle bir film çekiminde yaşananları anlatıyor.

Jacqueline Bisset, Jean-Pierre Leaud, Valentina Cortese, Jean -Pierre Aumont, Alexandra Stewart, *Nathalie Baye*, Dani'den oluşan görkemli oyuncu kadrosuyla filmin galası çok şaşaalı, basın toplantısı ise çok renkli oldu.

Filmim gösteriminden 3-5 gün sonra basın onuruna verilen piknikte, **'La Nuit Americane'**in kalabalık kadrosu da vardı. **François Truffaut** 5 yıl önce festivalin durdurulmasını isteyen asabi, ajite halinden çok uzak, neşe içinde espri üreten, pozitif enerji saçan bir görünümdeydi.

Truffaut'nun ergenlik çağından beri incelediği ve anlattığı karakteri, 'La Nuit Americane'de, kaprisli bir aktör olarak karşımıza çıkan **Jean – Pierre Leaud**, ustasının film çektiği 25 yıl boyunca alter egosu olarak birlikte büyüdü.

Truffaut 1977'de, **Spielberg**'in filminde aktör olarak yer aldıktan sonra, Amerika dönüşü **'Vahşi Çocuk / L'Enfant Sauvage'** ve **'Yeşil Oda / La Chambre Verte'**te yine kendisinin de oynadığı bir dizi popüler film yönetti.

Yönetmenin işgal altındaki Paris'teki bir tiyatro grubunu inceleyen, en siyasi filmi **'Son Metro / Le Dernier Metro'**da kendi konumunu beyan eder gibidir. Ünlü yönetmen, o dönemdeki aktörler gibi, ancak bildiği şekilde sanat yapmayı sürdürebileceğini, biçimsel sanatın kusursuzluğa bağlı kalmasının, sonunda güçlü sanatın daima hizmet ettiği siyasi amaçlara hizmet edeceğini ve kendi sanatsal gücüne siyasal ve programsal amaçlara ihanet etmesinin belki de kötü sanat yapmaya ve kötü siyasal bildirilerde bulunmaya yol açacağını itiraf eder sanki.

'Son Metro' popüler olduysa da, son filmleri, **Gerard Depardieu**'nun karısı **Fanny Ardent** ile oynadığı **'Komşu Kadın / La Femme d'a Cote'** '(1981) ve **Jean Louis Trintiguant'**ın yine **Fanny Ardent** ile başrolleri paylaştığı **'Neşeli**

Pazar / Vivement Dimanche' (1983). Truffaut'nun düşüşe geçtiğini gösterdi.

1993 yılında **Serge Toubiana** ve **Michel Pascal** yaptığı belgesel *'François Truffaut: Çalıntı Portre*ler'in amacı yönetmen olarak tanına, fakat kişi olarak pek bilinmeyen Truffaut'nun hayatını ve çalışmalarını anlatmaktı.

Bu düşünce ışığında, yönetmenler Truffaut ile yapılan söyleşileri bir kenara bırakıp, Truffaut'nun **Eric Rohmer, Claude Chabrol, Gerard Depardieu,** eski karısı **Madeleine Morgenstern** (1957-65), son birkaç filminin başrol oyuncusu, eşi **Fanny Ardent** gibi arkadaşlarının, aile fertlerinin ve meslektaşlarının anılarını kullanmayı yeğlemişler.

Filme ayrıca küçük yaşta suçlu olan sevgisiz çocuğu, ordudan firar eden askeri ve muhteşem sinema kariyerine başlamadan önceki parlak film eleştirmenini, yani Truffaut'nun özel yaşamını anlattılar.

En çok sevdiğim Fransız yönetmen olan Truffaut, filmleriyle, Yeni Dalga akımının karakteristiği olan, bütün nitelikleri yansıtır: Zarafet, hafiflik, tevazu, şıklık, ritim.

Truffaut 1984'te 52 yaşındayken beyin tümöründen öldü. Hedefi 30 filmdi ama 25 film yapabildi ve hazırlık aşamasındaki birçok projeyi öksüz bıraktı. Paris'teki Montmartre Mezarlığı'na gömüldü.

60. yılda 35 yönetmen

Basın konferansı öncesi Türk gazeteciler (2006)

Rebecca Hall - Woody Allen - Penelope Cruz

Clint Eastwood - Angelina Jolie

Nanni Moretti (Oğul Odası - 2001) - İsabelle Huppert - Michael Haneke

Angelina Jolie - Brad Pitt

Federico Fellini (Orkestra Provası - 1978)

Charlton Heston - Kate Winslet - Kenneth Branagh

Nuri Bilge Ceylan (Kış Uykusu - 2014)

George Lucas - Harrison Ford - Steven Spielberg

Joel - Ethan Coen (İhtiyarlara Yer Yok - 2007)

Quentin Tarantino (Ucuz Roman - 1994)

Ken Loach (Ben, Daniel Blake - 2016)

Paul Newman - Joanne Woodward

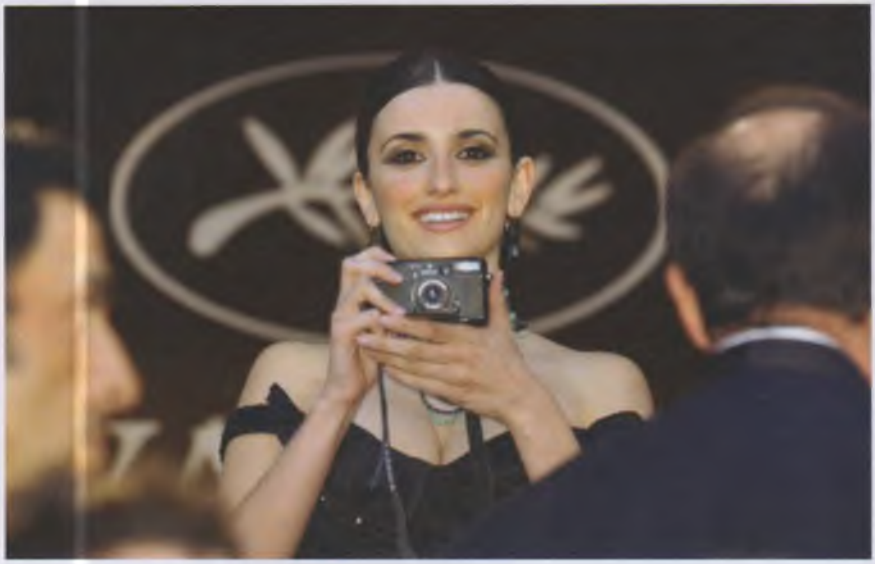
Roman Polanski (Piyanist - 2002)

Pedrdo Almodovar (Julieta - 2016)

Wim Wenders (Paris, Texas - 1984) - Faye Dunaway

Penelope Cruz (Volver - 2006)

Mickey Rourke - Faye Dunaway

Rachel McAdams - Woody Allen - Owen Wilson (Paris'te Gece Yarısı - 2011)

Robert de Niro (Juri Başkanı - 2011) - Uma Thurman

Alain Resnais (Amerika'daki Amcam - 1980)

Valeria Golino - Asghar Farhadi (Satıcı - 2016) - Laszlo Nemes

Ken Loach "Ben, Daniel Blake" ile kazandığı Altın Palmiye ödülü ile, 2016.

Asghar Farhadi, 2016 festivalinde kazandığı ödül ile.

Bilge Ceylan (Bir Zamanlar Anado-
- 2011)

Harrison Ford

Douglas (Şamdanın Altında -

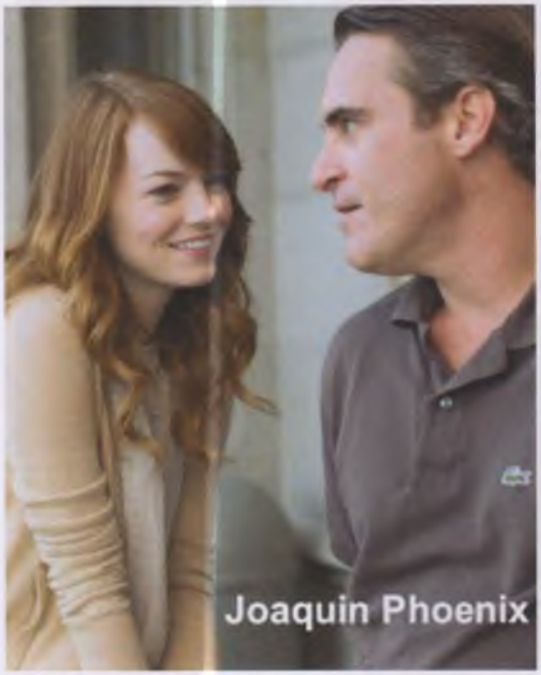
Scarlett Johansonn (Vicky Christina, Barselona - 2008)

Lars von Trier (Melankoli - 2011)

Martin Scorsese - Jerry Lewis (Komed
Kralı - 1982)

Emma Stone - Joaquin Phonix (Mantıksız Adam - 2013)

Steven Soderbergh - Benicio del Toro - 2008)

EFSANE YÖNETMEN VE İKİ FETİŞ OYUNCUSU

Federico Fellini'yi 1966 yılından itibaren, Cannes'da yarışma dışı katıldığı 6 filmi takdim etmek üzere geldiği altı festivalde gördüm. Yaşım tutmadığı için (1960 Mayısı'nda Modadaki papaz okulunda yatılı okuyordum) **'Tatlı Hayat'** ile Altın Palmiye aldığında göremedim.

Fellini'nin 1943'te evlendiği ve 1993'teki ölümüne dek evli kaldığı karısı (ve fetiş oyuncusu) **Guilietta Masina**'ya olan derin sevgisini her an gösterdiğine tanık oldum.

Cannes Film Festivali'nin 40. yıldönümünü kutladığı 1987 festivaline, **'Fellini L'Intervista'** adlı filmiyle yarışma dışı olarak katılan sanatçıya, **Yves Montand** başkanlığındaki jürinin oy birliğiyle verdiği '40. Yıl Ödülü'ne tanık oldum.

1987 festivaline damgasını vuran diğer bir olay, **Lady Di**'nin o zamanlar evli olduğu **Prens Charles** ile birlikte Cannes'da bir galaya katılmalarıydı.

1960 Cannes Film Festivali'nin yazar **Georges Simenon** başkanlığındaki jürinin 'oy birliğiyle' Altın Palmiye verdiği **'Tatlı Hayat / La Dolce Vita'**, sonraları New York Eleştirmenler Birliği'nden Yılın En İyi Filmi ödülünü almıştı

Michalengelo Antonioni'nin **'Macera / L'Avventura'** filminin küçük bir ödülle yetindiği 1960 Cannes Film Festivali'nde, Fellini'nin iki oyuncusunun yazgısı değişmişti.

'Tatlı Hayat'ın dedikodu yazarı **Marcello Mastorianni** ve iri göğüslü yıldız adayı **Anita Ekberg**'e, bu film uluslararası bir kariyer yolu açıyordu. Fellini'ye ayırdığım bu bölüme bu iki karizmatik oyuncuyu da dahil etmeyi uygun buldum.

1920'de Rimini'de doğan Federico Fellini ilkokul eğitimini buradaki San Vicenza rahibelerinden aldı. 10 yaşındayken evden kaçıp sirke girdi. Filmlerinde sirklere çok yer verdi. 1938'de kaydını yaptırdığı üniversiteye devam etmedi. Ertesi yıl Roma'ya gitti ve karikatür sanatçısı olarak çalışmaya başladı. Radyo oyunlarına ve filmlerine espriler yazdı.

Kendisiyle aynı gazetede çalışan ünlü yönetmen **Ettore Scola**, 2013 yılında **Federico Fellini** için yaptığı belgeselde sanatçının gençlik yıllarını ve filmlerinin senaryolarını yazarken hangi tecrübelerinden beslendiğini anlattı.

1943'te **Giuliette Masina** ile evlenen Fellini, **Rossellini** ile ertesi yıl **Citta Aperta**'nın senaryosu üzerine çalıştı. 1950'de ilk filmi **'Varyet'e Işıkları / Luci del Variete' Alberto Lattuada** ile birlikte yönetti. Kariyeri boyunca 4 kez kazandığı En İyi Yabancı Film Oscar Ödülü'nü ilk kez **'Sonsuz Sokaklar / La Strada'** ile aldı. Üç yıl sonra aynı başarıyı **'La Notte di Cabiria'** ile tekrarladı.

1957 Cannes Film Festivali'nde yarışan **'Cabiria Geceleri**'nin başoyuncusu **Giulietta Massina** oy birliğiyle En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü kazandı. **Jean Cocteau** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye'yi **William Wyler**'in **'Dostça İkna / Friendly Persuasion'** filmine verdi.

Bu ödülü 1960'ta alan **'Tatlı Hayat'** Fellini'nin Yeni Gerçekliğe veda ettiği film oldu. Fellini'nin kariyerindeki en büyük başarısı sayılan 'Tatlı Hayat'ta **Marcello Mastroianni**, kendini ve birlikte olduğu insanları hor gören, gösterişli yaşam tarzına, paraya ve kolay sekse direnemeyen, ciddi bir yazar olmak isteyen dedikodu yazarı Marcello Rubini'yi canlandırır.

Filmin açılış sekansında kolları açık devasa İsa heykeli Roma üzerinden helikopterle taşınır. Daha sonra Anita Ekberg'in canlandırdığı, kuş beyinli, seksi, yıldız adayı Sylvia neredeyse medya sirki, kazanma hırsıyla yanıp tutuşan üç genç yumurcağın tasarladığı sahte bir mucize alanına üşüşür.

'Tatlı Hayat' bir kuşağın tinsel ve ahlaki çürümesini kaydeder, ancak bütün çok iyi taşlamalar gibi bu film de büyülenmiş bakışını şikayet ettiğinden ayıramaz.

1962 yılında, üç prestijli İtalyan yönetmenin elinden çıkma **'Boccacio 70'** filmiyle Fellini Cannes Film Festivali'ne katıldı. Yarışma dışı gösterilen bu üç skeçli filmin diğer iki yönetmeni **Luchino Visconti** ile **Vittorio de Sica** idi.

1962 Cannes Film Festivali'nde **Marcello Mastroianni**, hem Antonioni'nin Jüri Özel Ödülü kazanan **'L'Eclisse'**de, hem de **Pietro Germi**'nin En İyi Komedi Ödülü'nü alan **'İtalyan Usulü Boşanma / Divorzio All 'Italiana'** filminde başrolü oynadı.

Ertesi yıl Fellini Cannes'a **'Sekiz Buçuk / Otto e Mezzo'** ile yarışma dışı olarak katıldı. Bu film sanatçıya üçüncü En İyi Yabancı Film Oscar heykelciğini kazandırdı.

1963 Cannes Film Festivali'nin Altın Palmiye galibi, Luchino Visconti'nin ırmak – filmi **'Leopar / Il Gattopardo'** oldu. O yıla kadar ki kariyerinde sekiz film yapan Fellini, sonraki filmine 'Sekiz Buçuk' adını verdi. Fellini içsel karmaşasıyla ilgili otobiyografik başyapıtı bu filmle barok fanteziyi incelemeyi sürdürdü.

'Sekiz Buçuk'ta fetiş aktörü **Marcello Mastroianni**, saçları kırlaşmış, siyah bir şapka ve takım elbise giyen, siyah çerçeveli gözlük takan, yaratım sıkıntısı çeken yönetmen Guido'yu canlandırdı. Yaratıcı film yapma süreci ve modern yaşamın insanları yabancılaştırması üzerine bir film olan 'Sekiz Buçuk'da Fellini, dış sekansları ile Guido'nun yaşamı ve kadınlarla ilişkisini gösteren geçmişe dönüş sekanslarını birleştirdi.

Bu film sanatçıya üçüncü kez En İyi Yabancı Film Oscar'ını kazandırdı. Fellini, 9 yıllık bir aradan sonra Cannes Film Festivaline yarışma dışı gösterilen **'Roma di Fellini'** filmiyle döndü.

Senaryosunu Fellini'nin yazdığı, başrollerini **Marcello Mastroianni** ile **Anna Magnani**'nin paylaştığı filmde, sanatçı çocukluğunun ve gençlik yıllarının hatırlarına odaklanır. Faşizm yıllarının genel evlerinde, dev göğüslü fahişeler, II. Dünya Savaşı sırasında bombalanan Roma'da bir tiyatro gösterisi, metro kazıları sırasında ortaya çıkan antik duvar freskleri, serbest aşkı yaşayan hipiler 'Roma di Fellini'yi ilginç kılar.

1972 Cannes Film Festivali'nin **Joseph Losey** başkanlığındaki jürisi Altın Palmiye Ödülü'nü Fellini'nin iki vatandaşı arasında paylaştırdı: **Francesco Rosi**'nin **'Mattei Olayı /Il Caso Mattei'**si ile **Elio Petri**'nin **'İşçi Sınıfı Cennete Gider ' La Classe Operaia Va In Paradiso'**su.

İki yıl sonra Fellini Cannes Film Festivali'ne **'Amárcord'** ile yarışma dışı olarak katıldı. Bu film sanatçıya dördüncü ve son En İyi Yabancı Film Oscar Ödülü'nü getirdi.

'Amárcord' (1973)da Fellini, faşist dönemde doğduğu yerin halini stilize bir şekilde, yarı otobiyografik film kalıpları içinde anlattı. Sadece Rimini'deki çocukluk anıları değil, aynı zamanda Faşist Mussolini'nin iktidarda olduğu II. Dünya Savaşı öncesi İtalyası'nda adım adım yaklaşan toplumsal çatışmaları haber veren bir dönemi de film resmetmekte. Rüya gibi anıları çarpıcı fantazilerle harmanlandığı filmin duygulu, şiirsel bir dili vardır. 13 Ödül kazanan 'Amarcard' ile Fellini En İyi Yönetmen ve En İyi Özgün Senaryo dallarında Oscar'a aday gösterildi.

Rene Clair başkanlığındaki 1974 Cannes Film Festivali jürisi Altın Palmiye ödülünü **Francis Ford Coppola**'nın **'Konuşma / The Conversation'** filmine verdi.

Fellini Cannes'a beş yıl aradan sonra, yine yarışma dışı olarak katıldığı **'Orkestra Provası/Prova d'Orchestra'** ile geldi. Adı Fellini ile özdeşleşen **Nino Rota**'nın bestelediği bir senfoninin provasını yapan bir orkestranın, bir televizyon ekibi tarafından filme alınışını ve müzisyenlerle yapılan söyleşileri anlatıyor film. Yazar **Françoise Sagan** başkanlığındaki 1979 Cannes Film Festivali jürisi o yıl Altın Palmiye Ödülü'nü iki film arasında paylaştırdı: **Volker Schloendorff**'un **'Teneke Trampet / La Tambour'** ve **Francis Ford Coppola**'nın **'Kıyamet / Apocalypse Now'**.

Ertesi yıl Fellini Cannes'a, yine yarışma dışı katılan **'Kadınlar Kenti / La Citta Della Donne'** ile geldi. Bu film Fellini'nin kadınlara duyduğu saplantılı duyguyu gözler önüne seriyordu.

Kadınları ve sinemayi çok seven bir yönetmenden (**Marcello Mastroianni**) düşler, gençlik hayalleri, serbest çağrışımlarla dolu, varyete zenginliğinde bir görsel şölen. Bu modern zaman Don Juan'ı rolünde Mastroianni, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir yolculukta, hayatın farklı alanlarında pek çok kadınla içli dışlı oluyor. Bu yolculukta ulaşmak istediği son noktayı ise mükemmel kadın temsil ediyor.

Kirk Douglas başkanlığındaki 1980 Cannes Film Festivali jürisi, o yıl da Altın Palmiye Ödülü'nü iki film arasında bölüştürdü. Japon usta **Akira Kurasawa**'nın **'Kagemusha'**sı ve **Bob Fosse**'nin görsel ve işitsel şöleni **'All That Jazz.'** Fellini yedi yıl aradan sonra, yine yarışma dışı gösterilen **'Fellini İntervista'** ile katıldığı 1987 Cannes Film Festivali'nde boş elle dönmedi. 40. yıldönümünü kutlayan Cannes, İtalyan ustaya '40. Yıl Ödülü'nü verdi.

'Fellini İntervista' otobiyografik anlatımlı bir Fellini belgeseli. Bir Cinnecita stüdyosunda, sabahın ilk ışıklarıyla kendisini bekleyen ekibiyle film çekmeye başlayan yönetmenin setteki ilişkileri, yaşadığı sorunlar, şiirsel bir anlatımla gözlere seriliyor. Kafka'nın bir romanını sinemaya uyarlamaya çalışan Fellini ile Cinecitta'da bir Japon gazeteci grubun söyleşisi.

Aktör **Yves Montand** başkanlığındaki 1987 Cannes Film Festivali jürisi, festival tarihinn en çok yuhalanan Altın Palmiyesi'ni Fransız Yönetmen **Maurice Pialat**'nın **'Şeytanın Güneşi Altında / Sous le Soleil du Satan'** filmine vermişti. Jürinin bu ödül için kararını oy birliğiyle aldığını ilan etmesi, ödül törenine katılanların protestosunu engelleyememiş, Pialat *"Ben de sizi sevmiyorum"* diye tepkisini sertçe ifade etmişti.

Fellini üç yıl sonra Cannes'a kariyerinin son filmi olan **'Ayın Sesi/ La Vocce della Luna'** ile geldi. Yarışma dışı festivale katılan Fellini'yi filmin galasında ve basın konferansında son kez görmüş oldum. Sanatçı 3 yıl sonra kalp krizinden Roma'da öldü (1993). Karısı **Giulietta Masina**, kendisinden 5 ay sonra kanserden öldü.

Roberto Benigni'nin başrolünü oynadığı **'La Voce della Luna'**, ay ile irtibatta olduğunu iddia eden saf bir serserinin öyküsünü fantastik ve şiirsel bir dille anlatıyor.

Federico Fellini 1993 yılında meslek yaşamında gösterdiği başarı için özel bir Oscar ile ödüllendirildi.

Federico Fellini'nin 1987'de festivalin '40. Yıl Ödülü'nü aldığı gece salonda, 56 yaşında olmasına rağmen seksapelinden birşey kaybetmeyen, uzun boylu, alımlı bir sarışın kadın vardı.

Bu, kendisine şöhret kapılarını açan Fellini'ye, onurlu gecesinde destek olmak amacıyla katılan **Anita Ekberg** idi. 'Tatlı Hayat'ta canlandırdığı Sylvia karakteriyle akıllarda kazınan İsveç'li aktris 1960'lı yılların seks kraliçesi idi. Filmde Roma'daki Trevi Çeşmesi'ne girerek dans ettiği (ve filmin afişlerini süsleyen) sahne, sinema tarihinin unutulmaz sahnelerinden biriydi.

Tam ismiyle **Kerstin Anita Marianne Ekberg** 1931'de Malmö'de doğdu. Henüz 19 yaşındayken, 1950'de girdiği güzellik yarışmasından İsveç Güzellik Kraliçesi ünvanıyla ayrıldı. ABD'ye Dünya Güzellik Kraliçesi seçilmek umuduyla gitti, ama orada ancak modellik hayatına adım atabildi.

Universal yapımlarında küçük roller oynadıktan sonra, King Vidor'un **'Savaş ve Barış'**ında rol almak için Roma'ya taşındı. Kendisini keşfeden Federico Fellini ile tanışınca yazgısı değişti. Cannes'da Altın Palmiye kazanmasından sonra, filmin baş kadın oyuncusu olarak uluslararası şöhretin sahibi oldu.

Bu kendisine 10 yıl kaldığı İtalya'da 20'den fazla filmde rol almasını sağladı. 1987'de 'Fellini İntervista' filminde 'Tatlı Hayat'tan 27 yıl sonra Fellini ile ikinci kez çalışma fırsatını buldu.

2002'de sinemadan emekli olan Anita Ekberg'in son yıllarında hasta olduğu, Roma yakınlarındaki Genzano kasabasında yaşadığı, San Raffaele Kliniği'nde tedavi gördüğü biliniyordu. Ekberg'in ekonomik olarak da bir süredir güçlük çektiği ve Fellini Vakfı'ndan yardım talebinde bulunduğu de biliniyordu. Ocak 2015'te, 83 yaşında Roma'da hayatını kaybetti.

'Tatlı Hayat'ın idollerinden Anita Ekberg Cannes Film Festivallerinin müdavimleri arasındaydı. Film galalarında, resepsiyonlarda, her daim şık, çarpıcı

ve dekolte kıyafetle, etrafına ışık saçan enerjisiyle kendisine sıkça rastladım.

Ancak Fellini'nin diğer bir fetiş oyuncusu olan **Marcello Mastroianni**'ye hemen her festivalde rastlamak mümkündü. İtalya'nın hemen hemen tüm prestijli yönetmenlerinin dışında, 1985'ten itibaren önemli yabancı yönetmenlerle da çalışan Mastroianni'nin, yarışmada oynadığı bir film vardı, ya da karısı **Catherine Denevue**'ü yalnız bırakmamak için Cannes'a geliyordu.

Marcello Mastroianni Cannes Film Festivallerinde iki kez En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Bu filmlerden ilki **Ettore Scola**'nın 1970 tarihli **'Kıskançlık Dramı / Dramma del la Gelosia**'sı, diğeri **Nikita Mikhalkov**'un ünlü **'Siyah Gözler / Oci Ciorne**'si (1987).

1995'te Cannes'da Mastroianni'ye 'Altın Kamera Onur Ödülü' verildi. 1963, 1978 ve 1988'de Oscar'a üç kez aday gösterilen İtalyan aktör, **'İtalyan Usulü Boşanma / Divorzio All' Italiana'** (1961) ve **'Dün, Bugün, Yarın / Ieri, Oggi, Domani'** (1964) filmleri ile En İyi Erkek Oyuncu Bafta Ödülü'nün sahibi oldu.

Marcello Vincenzo Domenico Mastroianni 1924'te Ciociara'nin küçük bir köyünde doğdu. Tiyatro ile başlayan oyunculuk kariyerinde tanıştığı Luchino Visconti'nin 'İhtiras Tramvayı'nda oynadı. Fellini'nin eşi **Giulietta Masina** ile tanışması hayatının önemli bir dönüm noktası oldu.

Visconti'nin **'Beyaz Geceler / La Notti Bianche'** (1957) filmindeki başarısıyla ünlenen aktör, ömrünün sonuna kadar peşini bırakmayacak olan 'Latin Aşık' yakıştırmasının doğmasına neden oldu. Çalıştığı ünlü yönetmenler arasında, Yunan **Theo Angelopoulos**'u, Rus **Mikhail Mikhalkov**'u, Fransız **Bertrand Blier** ve **Agnes Varda**'yı, Amerikan **Robert Altman**'ı, İspanyol **Raoul Ruiz**'i, Portekizli **Manoel de Oliviera**'yı ve döneminin aşağı yukarı tüm prestijli İtalyan yönetmenlerini sayabiliriz.

Bunlardan **Marco Ferreri**'nin **'Lisa'** filminde tanıştığı **Catherine Denevue** ile evlendi, 1972'de doğan kızları **Chiara** oyuncu oldu ve babasıyla **'Siyah Gözler'** ve **'3 Hayat ve Bir Tek Ölüm'** gibi filmlerde beraber oynadı.

İlk evliliğini 1950'de yaptığı **Flora Carabella**'dan, Mastroianni'nin 1951'de **Barbara** adlı bir kızı oldu. Yeni Gerçekçi yaklaşımı içinde **Vittorio de Sica**, yönettiği filmlerde çoğunlukla tanınmayan oyuncularla çalıştı. Oscar adayı romantik komedi **'İtalyan Usulü Evlilik / Matrimonio All'Italiana'** (1964) da bu kaideyi bozup, İtalyan sinemasının iki büyük yıldızı olan **Marcello Mastroianni** ve **Sophia Loren** ile birlikte çalıştı.

Aylak zenginin sancıları 1960'larda Avrupa sinemasının hiçbir örneğinde, Fellini'nin toplumsal taşlaması **'Tatlı Hayat**'taki kadar ön planda olmadı. İko-

nografik imgelerle dolu olan film, savaş sonrası durgunlukta beliren bir Roma gerçekliğinin üstünü örtmek için heyecan arayan kibirli Avrupalıların ahlaki olarak gerilemesinin haritasını çıkarır.

Film, Fellini'nin kariyerinde bir dönüm noktasıydı, çünkü Fellini 1950'lerdeki Yeni Gerçekçi filmlerin ardından bilinçli olarak sanatsal kaygıları benimsemişti. Fellini, bir bilim kurgu filmi üzerinde çalışırken yaratıcılık sorunları yaşayan bıkkın film yönetmeni Guido Amelni'nin (Marcello Mastroianni) içsel karmaşasıyla ilgili otobiyografik başyapıtı **'Sekiz Buçuk'** ile barok fanteziyi incelemeye devam etti.

Fellini'nin önemli beş filminde oynayan, sanatçının alter egosu olarak bilinen Mastroianni, etkileyici oyuncu, müthiş karizması ve benzersiz yaratıcılığıyla, yönetmenin duygularına tercüman oldu.

'Tatlı Hayat'tan bir yıl sonra, 1961'de Mastroianni, bir başka İtalyan dehası, **Michelangelo Antonioni**'nin **'Gece / La Notte'**sinin başkahramanıydı. İki yıl sonraki, **Pietro Germi** başyapıtı **'İtalyan Usulü Boşanma / Divorzio All'Italiana'** ve **Vittorio de Sica**'nın **'İtalyan Usulü Evlilik / Matrimonio All'Italiana'** (1964)da komedi aktörü olarak yeteneğini sergiledi.

Marco Ferreri'nin çılgın filmi **'Büyük Tıkınma / La Grande Abbuffata'** (1973) da **Michel Piccoli, Ugo Tognazzi** ve **Philippe Noiret** ile birlikte aşırı yemek yiyerek intihar etti.

Ettore Scola'nın, **Sophia Loren**'li **'Özel Bir Gün / Una Giornatta Particolare'** (1977) adlı dramında usta bir karakter oyuncusu olduğunu ispat etti. Yine Scola'nın **'Teras / La Terrazza'** (1980) ve **'Varenne Gecesi / La Nuit de Varenne'** (1982) gibi ciddi filmlerinde yeteneğini konuşturdu.

Hiçbir şeyin yolunda gitmediği, tüm çocuklarının sorun yaşadığını öğrendiği **'Her Şey Yolunda / Stanno Tutti Benne'** (1990) adlı **Giuseppe Tornatore** imzalı ironik komedide Mastroianni yüreklerimize hitap etti.

Yukarıda saydığım, Mastroianni'nin başrolünü, 1960 – 1990 yılları arasında oynadığı filmlerin tümüne yakını Cannes Film Festivallerinde dünya prömiyerlerini yaptı. Alkışların çoğu Mastroianni'ye gitti.

Sinemanın unutulmaz 'Latin Aşığı' Aralık 1996'da, Noel'den beş gün önce, Paris'te pankreas kanserinden öldü.

Federico Fellini ve çevrisini anlatırken **Nino Rota**'dan bahsetmemek eksiklik ve haksızlık olur. Zira Fellini'nin başyapıtlarını unutulmaz kılan biraz da Nino Rota'nın besteleridir. Vatandaşı **Ennio Moricone** ile birlikte, 20. yüzyılın en ünlü bestecilerinden sayılan Nino Rota, Fellini'nin filmlerine büyük destek

sağlamış bir sanatçıdır. Eskimek bilmeyen besteleri ile Fellini'nin 14 filminin müziklerini yaptı.

Ben kendi hesabıma Nino Rota'nın unutulmaz film bestelerini 30 yıldır dinlemekten zevk alır, çoğu kez ıslıkla katılmaya çalışırım.

Fellini'nin kariyerinin ilk yıllarında yaptığı **'Beyaz Şeyh / Lo Sceicco Blanco'**, **'Aylaklar / I Vitteloni'**, **'Sonsuz Sokaklar / La Strada'**, **'Kalpazanlar Çetesi / Il Bidone'** gibi filmlerde **Nino Rota** ile başlattığı beraberliğini tüm kariyeri boyunca sürdürdü.

'Cabiria Geceleri / La Notte di Cabiria', **'Tatlı Hayat / La Dolce Vita'**, ve skeçli **'Boccacio 70'** gibi olgunluk döneminin filmlerinin jenerik yazılarında hep Nino Rota'nın ismi vardır.

'Sekiz Buçuk' filminin akıllara kazınan sirk müzikleri, ağırbaşlı filmleri sayılan **'Giulietta Degli Spiriti'**, **'Satiricon'** ve **'Roma'**da yine Nino Rota'nın sihirli notalarının imzası vardır. 'Amarcord'a nostaljik tadlar yükleyen Fellini sinema diline Rota'nın katkısı inkar edilebilir mi?

'Casanova di Fellini' ile Fellini – Rota işbirliği Rota'nın bestelediği bir operanın provalarını anlatan **'Orkestra Provası / Prova d'Orchestra'** ile noktalandı.

Fellini'den dokuz yaş büyük olan Rota, 1979 yılında, 68 yaşında ölünce, Fellini'nin son iki filmine yetişemedi. 1911 Milano doğumlu bestekar usta bir piyano virtüözü idi.

Müziklerini bıkmadan, her seferinde yeni tadlar bularak dinlediğim ender bestekarlardandır.

Döneminin birçok ünlü yönetmenlere film müzikleri yazan Nino Rota, 1975 yılında **'Baba II / The Godfather II'** ile En İyi Film Müziği Oscar Ödülü'nü, 1973 aynı filmin ilk bölümüyle En İyi Film Müziği Altın Küre Ödülü'nü kazanmıştı.

ALAIN RESNAIS

ASANSÖR SIRAMI 90'LIK USTAYA BIRAKTIM

Sinema tarihinin en iyi filmleri listemin ikinci sırasındaki '**Hiroşima Sevgilim**'in yaratıcısı **Alain Resnais**'ye özel bir sempati beslerdim. Ölümünden iki yıl önce Cannes'da Festival Sarayı'nın kulislerinde tesadüfen karşı karşıya geldiğim bu sanatçıya, asansör sıramı vermekle, kendisine ve sanatına duyduğum hayranlık için bir saygı duruşunda bulunduğum için mutluyum.

Jacques Rivette ile - 1966

Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun hiç dinmediği 2012 Festivali'nde, Resnais'nin **'Daha Hiçbir Şey Görmediniz / Vous N'Avez Encor Rien Vu'** galasına yarım saat kala, acımasızca yağan yağmurdan az hasarla sıyrılmanın gayretiyle, cephedeki kapılar yerine, Festival Sarayı'nın arka tarafındaki (az bilinen) 'L'Entré des Artistes' (Sanatçıların Girişi) denen kapıdan girmeyi denedim. Dar bir koridorda tek başına asansör beklerken, koridorun girişinde, arkasında korumaları, elindeki bastona yaslanarak ağır ağır ilerleyen bembeyaz saçlı bir ihtiyar gördüm.

Korumaların birinin elinde katlanır bir tekerlekli sandalye vardı. Loş koridorda asansöre doğru yürüyen ihtiyarın **Alain Resnais** olduğunu fark ettim.

Kendisine sıramı bıraktığımı söylediğimde nezaketen bir şeyler söyledi. Yağmur altında sırılsıklam olmuş kırmızı halıdan geçen, aralarında eşi **Sabine Azema**'nın da bulunduğu filmin oyuncu kadrosunun, kendisini merdivenlerin başında beklediğini söyledim.

Film çıkışı otelime döndüğümde, televizyondan Alain Resnais'nin ekibiyle beraber, ev sahibi konumundaki Organizasyon Komitesi Başkanı **Gilles Jacob**'un tebriklerini kabul edip, yağmur altında bekleyen hayranlarını selamladığını gördüm.

Yaşayan efsane **Alain Resnais**'yi son kez, ertesi sabah filminin basın konferansında (oyuncuları **Sabine Azema, Pierre Arditi, Anne Consigny, Lambert Wilson** ve iki senaristi ile birlikte) gördüm. Alain Resnais'yi ilk kez 1968 Cannes Film Festivali'nde görmüştüm. Mayıs 1968 öğrenci ve işçi olaylarının festivale sıçramasıyla o yıl festival yarıda kalmıştı. Alain Resnais sayısız sinema adamı gibi, Paris'te kan gövdeyi götürürken, Fransız Rivierası'nda bir şenliğin sürdürülmesine karşı çıkıyor ve organizasyon komitesine festivalin durdurulması için baskı yapıyordu.

Resnais'yi festivale katıldığı 1974, 1980, 2009 ve 2012 de ve kendisine saygı duruşunda bulunan 2002 festivali sırasında gördüm.

1922 Vannes doğumlu, yönetmen - senarist - kurgucu - yapımcı - aktör **Alain Resnais**, Mart 2014'te 92 yaşında öldü.

1950 yılında **'Van Gogh'** ile Kısa Metraj dalında Oscar Ödülü kazanan Alain Resnais'nin, 1955 tarihli **'Gece ve Sis / Nuit et Brouillard'** adlı belgeseli II. Dünya Savaşı sonrasında Alman temerküz kampları üzerine yapılmış ilk referanslı film sayılıyor.

'Gece ve Sis'in Fransız sansürüne takılmasını engellemek için Resnais bir hileye başvurdu. Fransızların Yahudilerin toplanmasına yardım ettiğini ima

eden (o yıllarda Fransa bu ayıbıyla henüz yüzleşmemişti), Vichy Hükümeti'nin üniformalı polisini gösteren bir sahnede, polisin şapkasını karartarak filmin sansüre takılmasını engellemişti.

'Hiroşima Sevgilim' ve **'Marrienbad'da Geçen Yıl'**, entelektüel içerikleri ve sinema sanatına getirdiği yenilikler özellikleri ile Resnais'yi, Avrupa'nın en büyük yönetmenleri sayılan **Roberto Rossellini, Ingmar Bergman** ve **Michelangelo Antonioni** seviyesine getirdi.

Edebiyat, tiyatro, müzik ve resim sanatlarında aldığı referanslarla sinemanın kodlarını zenginleştiren Resnais, 7. sanatın önde gelen düşünürleri arasında gösterilir.

Tarih, düşünce hayatı, politika sanatından beslenen eserleri, sosyo-kültürel kodlar, insanların iç dünyası, hayal, sanat, ölüm ve melankoli temalarını başarıyla işledi.

18 uzun metrajlı filmografisinde, edebiyat dünyasının **Marquerite Duras, Jorge Semprun, Jean Cayrol, Jean-Pierre Bacri, Alain Robbe-Grillet, Jacques Stenberg** ve **Agnes Jaoui** gibi dev isimleriyle işbirliğinde bulundu.

25 yıllık hayat arkadaşı, fetiş oyuncusu **Sabine Azema** dışında, **Pierre Arditi, Andre Dussollier, Lambert Wilson** gibi kaliteli oyunculara filmlerinde rol verdi.

İlk evliliğini asistanı olan, yazar **Andre Malraux**'nun kızı **Florence Malraux** ile 1969'da yaptı. 1980'den itibaren kendisine hayat arkadaşlığı yapan Sabine Azema ile 1998'de evlendi. Paris'in Montparnasse Mezarlığı'na gömüldü.

Yeni Dalga akımının kurucularından ve kuramcılarından biri olan Resnais, oldukça uzun sinema kariyerinde genellikle, **'Gece ve Sis'** (1955) belgeselinden, **'Hiroşima Sevgilim'** (1959) ve **'Marienbad'da Geçen Yıl'** (1961) gibi erken dönem çalışmalarıyla tanınmaktadır.

Marguaerita Duras'nın senaryosunu yazdığı **'Hiroşima Sevgilim / Hiroshima Mon Amour'** (1959) yalnız Yeni Dalga'nın öncü filmlerinden biri değil, çağdaş anlatı sinemasının önde gelen örneklerinden biridir. Fransız Yeni Dalgasının sağ kanadında yer alan Resnais, filmde bireysel bir takım olaylardan yola çıkarak, küresel sorunlara değinmektedir.

Hiroşima'ya atılan bombadan 14 yıl sonra barış ile ilgili çekilen bir filmde oynayan **Emmanuelle Riva**, Hiroşima'da kalan son gecesini **Eiji Okada** ile geçirir. İkisinin de mutlu evlilikleri olmasına rağmen birbirlerine aşık olurlar. Eiji, Emmanuelle'in kısa zaman içinde ülkesine döneceğini öğrenince, Hiroşima'da onunla kalması için uğraşır. Emmanuelle II. Dünya Savaşı günlerinde bir Alman askeri ile olan ilk aşkını hatırlar.

Oteldeki küçük bir kaçamak, yerini aşk ve savaş, ölüm ve yaşam, yıkım ve onarım gibi temel karşıtlıklara bırakır. Resnais filmdeki Fransız kadın ile aşık olduğu Nazi askerinin ilişkisini ve sonradan Alman askerinin Fransızlarca öldürülmesini bize gösterirken, Almanya ile Fransa arasındaki savaş ve masum bir şehrin (Nevers) işgalini anlatır.

Yine buradan Nazi askeri olan Emmanuelle'in sevgilisi Almanya'yı temsil etmektedir. Almanya'da sevgilisi gibi bitecek, yok olacaktır.

Filmin en anlamlı sekansında **Marquerite Duras**'nın yazdığı nefis diyaloglarda **Emmanuelle Riva**, Japon sevgilisine ısrarla *"J'ai tout vu a Hiroshima"* (Hiroşima'da her şeyi gördüm) derken, flashback ile Nevers'de yaşadıklarını görürüz. Eiji Okada ısrarla *"hayır sen Hiroşima'da hiçbir şey görmedin"* diye bastırır.

Belge niteliğini taşıyan film, ilk sahnelerde Hiroşima'nın atom bombası atıldıktan sonraki hali gözler önüne serilir. Yıkılmış evler, sakat çocuklar, zor da olsa yaşama tutunmaya çalışan insanlar ile savaşın yıkımı açıkça gösterilir.

Ayrıca Japon göstericilerin, üzerinde 'Saygımızla cezalandırılıyoruz' yazan bir pankart taşıması izleyiciyi düşündürür. Nevers'de düşman askeriyle aşk yaşadığı için saçı kesilen, dışlanan, lanetlenen Emmanuelle, Hiroşima'da yaşanan acıları benliğinde hisseder.

'Hiroşima Sevgilim'de Resnais seyircinin Japon halkından taraf olmasını, savaş karşıtı bir tutum takınmasını ister. 'Hiroşima Sevgilim' acıları ve unutulanlar üzerine sinema tarihinin en güçlü filmidir.

Cannes'da ödül listesine giremeyen **'Hiroşima Sevgilim'** yılın En İyi Bafta Ödülü'nü kazandı. 1959 Cannes Film Festivali'nin **Marcel Achard** başkanlığındaki jürisi Altın Palmiye Ödülü'nü **Marcel Camus**'nün işitsel ve görsel başyapıtı **'Siyah Orfe'**ye vermişti.

Filmin senaryo yazarı, ünlü Fransız romancı **Marguerite Duras**'ya derin bir hayranlık duyarım. Ama ne yazık ki kendisi, Cannes anılarımın en tatsız birinin kahramanı oldu.

60'lı yılların sonlarındaki bir festivalde, Croisette'in arka sokağı Rue d'Antibes'deki Star adlı salonunda, festivalden bağımsız kaliteli bir filmin gösterimine gitmiştim. Sınırlı sayıdaki koltuklar hemen dolmuştu. Koridorda yerde oturup filmi izlemeye hazırlananlar arasında Marguerite Duras'yı görünce hemen kalkıp yerimi ona terk etmek için harekete geçtim.

Bu davranışıma, hiç beklemediğim *"Bana yerini vermekle ne gibi bir menfaatin var?"* sorusuyla cevap veren ve sert yüz ifadesinden şaka yapmadığını anladığım Duras'ya, yerimde oturması için, beceriksizce ısrar ettim.

O oturdu, ben filmi ayakta izledim ama bu kısa boylu, şişman kadının sert çıkışından etkilendim. Kendisine beslediğim sempati o gece sıfırlandı.

Senaryosunu **Alain Robbe – Grillet**'nin yazdığı Resnais'nin ikinci uzun metrajlı filmi **'Marienbad'da Geçen yıl / L'Annee Derniere A Marienbad'** gerçeküstü deneysel, avangard bir filmdir. Sanatçının kariyerinde, 'Gece ve Sis' ile 'Hiroşima Sevgilim' ile birlikte, en önemli üç filminden biri olan 'Marienbad' bilmece gibi gizemli bir rüyayı andıran tuhaf bir yapıttır.

Muhteşem bir şatoda karşılanan bir kadın ve bir erkeğin, sürekli olarak daha önce nerede karşılaştıklarını sorgulamaları, geçmişlerini aramaları, çarpışık geriye dönüşlerle anlatılır. Film Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan Ödülü'nü aldı. Resnais iki yol sonra yaptığı **'Muriel veya Bir Dönüşün Zamanı / Muriel ou Le Temps d'Un Retour'** (1963)un ardından, **Jorge Semprun**'ün senaryosunu yazdığı **'Savaş Bitti/ La Guerre est Finie'** (1966) İspanyol Komünist Partisi şeflerinden Diego'nun Paris'te geçen öyküsünü anlatır. **Alain Resnais**'nin **'Seni Seviyorum / Je T'Aime, Je T'Aime'** ile katıldığı 1968 Cannes Film Festivali'nde, bu film ikinci hafta programında yer aldığı için, festivalin yarıda kalmasıyla gösterilemedi. **Jacques Stenberg**'in bilim kurgu romanını yazarı ile birlikte senaryolaştıran Alain Resnais, intihar etmeyi başaramayan Claude'un (**Claude Rich**) zaman yolculuğunu anlatır.

Paris'teki öğrenci ve işçi hareketinin kanlı bir hal almasıyla, Cannes'daki **'Solidarite / Dayanışma'** yürüyüşlerine destek veren Fransız Yeni Dalga'cılar arasında Alain Resnais'yi fanatik ve militan yönetmenlerle ön saflarda görmedik. Her zamanki mesafeli ve soğukkanlı tutumuyla, festivalin yarıda kalması fikrini arka plandan destekledi.

Resnais altı yıl sonra Cannes'a dönüş yaptığı **'Stavinsky'** (1974) filminin oyuncularından **Charles Boyer** sayesinde ödül listesine girdi. **Rene Clair** başkanlığındaki jüri, Fransız sinemasının gelmiş geçmiş en ünlü aktörlerinden biri sayılan Charles Boyer'ye saygı duruşunda bulunduğunu, ödüllerin dağıtıldığı Kapanış Galası'nda ilan etti.

1974'te Altın Palmiye'yi **Francis Ford Coppola**'nın **'Konuşma / The Conversation'** filmi kazandı. **Alain Resnais** 'Stravinsky'nin basın konferansına 2. kez beraber çalıştığı senarist **Jorge Semprun**, filmin prestijli oyuncuları **Jean – Paul Belmondo, Charles Boyer, François Perier, Anny Dupery, Michel Londsdale ve Claude Rich** ile geldi.

Film 1930'lu yıllarda Fransa'nın politik ve endüstriyel çevrelerinde dost dinmekte usta, karizmatik dolandırıcı Stavinsky'nin (Belmondo) öyküsünü anlatır.

Ekonomik kriz yıllarının bu skandal olayını Resnais keyifli ve eğlendirici bir üslupla anlatır.

Resnais altı yıl sonra Cannes'daki yarışmaya **döndüğü 'Amerika'daki Amcam / Mon Oncle d'Amerique'** 1980'in Büyük Jüri Ödülü'nün ve Uluslararası Basın Birliği'nin (FIPRESCI) Ödülü'nün sahibi oldu.

Kirk Douglas başkanlığındaki jüri o yıl Altın Palmiye'yi, **Bob Fosse**'nin unutulmaz müzikali **'All That Jazz'**ı ile Japon suta **Akira Kurosawa**'nın başyapıtı **'Kagemusha'** arasında paylaştırdı. İnsan davranışlarını entelektüel boyutlarıyla araştıran **'Amerika'daki Amcam'** üç öyküden oluşur. Hırslı politikacı, burjuva Jean (**Roger Pierre**), bir oyuncu (**Nicole Garcia**) için karısını ve çocuklarını terk eder.

Jean'ın karısı bir tekstil grubuna danışman olur ve yolu fabrika müdürü, koyu Katolik bir köylünün oğlu olan Rene (**Gerard Depardieu**) ile kesişir. Film kobay fareler üzerinden insan davranışlarını araştırır.

Resnais filmin basın konferansında sorulan soruları, senaristi **Jean Gruault**, fetiş oyuncuları **Nicole Garcia**, **Gerard Depardieu** ve **Pierre Arditi** ile birlikte yanıtladı.

80'li ve 90'lı yıllarda Cannes'da yarışmaya katılmayan Alain Resnais ömrünün son beş yılında festivale iki filmiyle katıldı.

2002 yılında Cannes Film Festivali Organizasyon Komitesi, Alain Resnais'ye saygı duruşunda bulunarak, yarıda kaldığı için 1968 festivalinde gösterilemeyen filmi **'Seni Seviyorum / Je T'aime, Je T'Aime'**i yarışma dışı gösterdi.

Projeksiyon sonrası verilen yemekli davette, festival yöneticileri Resnais'ye sembolik bir ödül verdi. 50. yılını kutlayan Positif adlı sinema dergisi yazarlarından **Michel Ciment** yaptığı konuşmada: *"Alain Resnais'nin ilk uzun metrajlı filmi 'Heykeller de Ölür / Les Statues Meurent Aussi' (1953) ile son filmi 'Şarkıyı Biliriz / On Connait la Chanson' (1997) arasında elli yıl geçti. Biz dergimizin 50. yıl kutlaması yerine, hayranı olduğumuz ustaya saygı duruşunda bulunmayı tercih ettik"* dedi.

Uzun bir aradan sonra, **'Yabani Otlar / Les Herbes Folles'** ile 2009'da Cannes'daki yarışmaya dönen Alain Resnais'ye jüri, sinema sanatına yaptığı hizmetlerinden dolayı, eserlerinin tümü için 'Olağanüstü Katkı Jüri Ödülü'nü verdiğini ilan etti. **Isabelle Huppert** başkanlığındaki jüri, o yıl Altın Palmiye'yi **Michael Haneke**'nin **'Beyaz Bant'** filmini layık görmüştü.

Komedi havasındaki **'Yabani Otlar'**, orta yaşlı, evli Georges'un (**Andre Dussollier**) gizemli bir kadına karşı geliştirdiği saplantının beklenmedik sonuçlarıyla

ilgili. Georges içinde para olmayan, kimlik belgesi olan, bulduğu çantanın sahibi orta yaşlı diş hekimi Marguerite (**Sabine Azema**) hakkındaki kafasında fantezi kurmaya başlar, cüzdanı polis aracılığıyla kadına ulaştırır.

Marguerite'in telefonla kuru bir teşekkürle olayı geçiştirmesi Georges'u hayal kırıklığına uğratır. Yolladığı mesajlara cevap alamayınca, işe geç kalsın ve kendisiyle konuşsun diye arabasının tekerleklerini patlatmaya kadar vardırır işi. Alain Resnais 'Yabani Otlar' için yaptığı basın toplantısında, 87 yaşındaki bir delikanlının heyecanı ve dinamizmi ile projelerini sinema aşkıyla anlatmasını hiç unutmayacağım.

Alain Resnais'nin ölümünden iki yıl önce, 2012'de katıldığı son Cannes Film Festivali'nde, **'Henüz Hiçbir Şey Görmediniz / Vous N'Avez Encore Rien Vu'** ile doksanında üretkenliğini sürdürdüğünü görmek sevindirici idi. **Jean Anouilh**'un **'Eurydice**'ini serbest varyasyonu ile yorumladığı filmde, fetiş oyuncularını bir araya getiriyordu. Cannes'da ödül listesine giremeyen 2012'de, **Robert de Niro** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'nü **Terrence Malick**'in **'Hayat Ağacı'**na verdi.

'Daha Hiçbir Şey Görmediniz'in jenerik yazılarıyla birlikte ünlü bir avukatın, yazar **Antoine d'Anthac**'ın **'Eurydice**'ini oynayan tüm oyuncuları tek tek arayarak, yazarın ölümünü bildirmesini ve vasiyeti icabı herkesin, yazarın son yıllarını yaşadığı bir şatoya davet edilmelerini izliyoruz. Yazarın son arzusu 'Eurydice'in genç bir oyuncu kumpanyasının uyarlamasını değerlendirmeleridir.

Değişik dönemlerde bu oyunda rol almış oyuncular ezberlerinde kalmış, Yunan mitolojisindeki Orphee'nin eşi Eurydice'in öyküsünü, videoya kaydedilmiş genç oyuncularla birlikte seslendiriyorlar. Aynı diyalogların iki kez tekrarlanması filmi izleyenler açısından yorucu oluyor, filmi alınmış tiyatro konsepti bu film dört duvar arasında geçtiği için yorucu oluyor, statik planlarıyla cazibesini kaybediyor. Resnais'in burada amacı, hayat, aşk, tutku, sinema ve tiyatro üzerine bir bilanço çıkarmayı hedeflemesi. Yaşam, ölüm ve ölümden sonraki aşkın tiyatro sahnesinde hala yerinde olup olmadığını sorgulayan Resnais, filmin finalindeki müthiş sürpriziyle, *"biz daha ölmedik, sizleri şaşırtmayı sürdüreceğim"* diyordu.

Michel Piccoli gibi bir efsaneyi, **Pierre Arditi, Sabine Azema, Anny Duperey, Anne Consigny** gibi yıllanmış şarap tadındaki deneyimli ustaları, **Lambert Wilson, Mathieu Amalric, Hippolyte Girardot** gibi şöhretleri, basın konferansında Resnais'nin yanında görmek çok keyifli idi.

Seçtiği hikayeleri belgesel unsurlarla bir araya getirerek harmanlayan Resnais, 50'den fazla film ve belgeselin yönetmenliğini yaptı. Ölümünden bir ay önce,

Şubat 2014'te Berlin Film Festivali'nde son filmi, **'Aimer, Boire et Chanter'** FIPRESCI ve Alfred Bauer Sanatsal Ödülleri'ni kazandı. 2014 Cannes Film Festivali'nin Açılış Galası'nda **Lambert Vilson**, festivalin saygı duruşunda bulunduğu Alain Resnais'ye, *"Yönetmenlerin 15 Günü"* etkinliğinin 'Altın Araba / Carosse d'Or' ödülünü verdiğini ilan etti. Bu sanatçının ölümünden iki ay sonra aldığı ödül oldu.

SİYASAL SİNEMANIN SOYLU İSMİ

Cannes Film Festivallerinde filmlerini ve basın konferanslarını en çok izlediğim yönetmen **Ken Loach**. Zira kendisi Cannes'da ülkesini 18 festivalde temsil etti. 29 filmlik kariyerinin yarısından fazla bölümünü Cannes'da yarışmaya sokan İngiliz ustanın, burada alınmış 67 ödülü var. Loach 2006 yılında, konusunu İrlanda bağımsızlık savaşından alan **'Özgürlük Rüzgarı/ The Wind That Shakes The Barley'** filmiyle Altın Palmiye ödüllü yönetmenler kulübüne girdi. 1990'da **'Gizli Gündem / Hidden Agenda'** ile, 1993'te **'Yuvarlanan Taşlar / Raining Stones'** ile ve 2012'de **'Meleklerin Payı / The Angel's Share'** ile Jüri Ödülünü üç kez kazanan Loach, 1981'de **'Bakışlar ve Tebessümler/ Looks and Smiles'** ile Güncel Sinema Ödülü'nün sahibi oldu. Demirbaş senaristi **Paul Laventry**, 2002 Cannes Film Festivali'nde Loach'ın **'Afili Delikanlı / Sweet Sixteen'** filmiyle En İyi Senaryo Ödülü'nü kazandı.

Cannes'a katılım yönünden **Ken Loach**'a rakip olacak durumdaki **Woody Allen**'e, film galaları ve basın toplantıları dışında rastlamak pek mümkün değil. Çok çekingen yaratılışta bir sanatçı olduğu için Woody Allen'e festival süresince yolda rastlama şansınız sıfır. Çünkü otelinden ancak filminin gösterimi ve basın konferansı için çıkan, resepsiyonlara hiç iltifat etmez. 1936 doğumlu **Ken Loach** üretkenliğini sürdürürken günümüzün en prestijli İngiliz sinemacısı sayılıyor. Kariyeri boyunca sosyalist kimliğini her zaman öne çıkaran usta, sıradan insanı ele alarak, onun günlük yaşamını, yaşadığı sosyal ve maddi zorlukları tüm çıplaklığıyla ortaya sermiştir.

Siyasal sinemanın bu soylu ismi, yıllardır taviz vermeden, sosyal içerikli filmleriyle işçi hakları savunuculuğunu üstleniyor. Thatcherizm'in İngiltere'de iktidarda olduğu dönemde konularını alt sınıflardan, işçilerin ve yoksulların yaşamından alan Loach, madencilerin grevini anlatan bir belgesel ile Muhafazakar Parti'nin büyük tepkisini çekmişti.

Elektrikçi bir babanın oğlu olarak dünyaya gelen Loach, Oxford'da hukuk tahsili gördü. İlk çıkışını 1969'da **'Kertenez / Kes'** ile yapan sanatçı, 70'ler ve 80'ler boyunca, filmlerini dağıtma zorluğu, politik sansür ve ilgi yoksunluğunu gibi sorunlarla karşılaştı.

Cannes Film Festivali'ne katıldığı ilk film, **'Kayıp Ajanda / Hidden Agenda'** (1990) Belfast'ta öldürülen bir Amerikan insan hakları savunucusu avukatın katledilmesinin izini sürüyordu. Loach'ın İrlanda sorunu için yaptığı bu ilk film Cannes'da Jüri Ödülü'nü kazanmıştı. Aynı ödüle üç yıl sonra **'Yuvarlanan Taşlar / Raining Stones'** ile sahip oldu. Bu film kendini ailesine ve dinine adayan Bob'un duygusal öyküsünü anlatıyordu.

Cannes'da 1995'te İngiltere'yi temsil eden **'Ülke ve Özgürlük / Land and Freedom'**, 1936 yılında Liverpool'lu işsiz bir komünist olan David'in İspanya'da faşizme karşı verdiği savaşın öyküsüydü.

İnsan Hakları Savunucusu bir avukat olan **Paul Laverty**'nin, senaryo yazarı olarak Loach ile işbirliği **'Carla'nın Şarkısı / Carla's Song'** ile 1996'da başladı, günümüzde devam ediyor. Nikaragua'da geçen konulu film sandinist hareketi işliyordu. Glasgow'lu alkolik bir işçinin öyküsünü işleyen **'Benim Adım Joe / My Name is Joe'**, 1998 Cannes Film Festivali'nde, Joe'yu canlandıran **Peter Mullan**'a En İyi Aktör Ödülü'nü getiriyordu.

Cannes'da 2000 yılında yarıştığı **'Ekmek ve Güller / Bread and Roses'**de Loach, sendikalaşma savaşı veren Latin kökenli temizlik işçisi iki kızkardeşi anlatmıştı.

Annesi hapiste olduğu için normal bir aile yaşamını özleyen İskoçyalı yeni yetme Liam'ın öyküsü, **'Afili Delikanlı / Sweet Sixteen'** 2002'de Cannes'da Paul Laverty'yi En İyi Senaryo Ödülü sahibi yapmıştı.

2006'da sıra Altın Palmiye'ye geldi. **'Umut Günleri / Days of Hope'**tan 30, **'Kayıp Ajanda / Hidden Agenda'**dan 17 yıl sonra, **'Özgürlük Rüzgarı / The Wind That Shakes The Barley'** ile İrlanda sorununa dönüş yapan **Ken Loach**, İngiltere yakın tarihinin bazı utanç sayfalarına eğiliyordu.

Başarılı dönem filmi yapmadaki bilinen becerisiyle, Loach İrlandalı köylülerin 1920'de başlattıkları bağımsızlık savaşının İngilizler tarafından vahşice bastırılmasını anlatıyordu.

Savaş yüzünden karşı cephelerde karşı karşıya gelen iki İrlandalı kardeşin öyküsünde, İngilizlerin tutsaklarına uyguladığı vahşi işkence sahneleri öne çıkıyordu.

'İşte Özgür Dünya / It's A Free World' (2007) ile kamerasını yine toplumsal olaylara doğrultan Loach, bu filmde yasadışı göçmen işçilerin sorunlarını işliyordu.

İngiltere'yi 2009'da Cannes'da temsil eden **'Hayata Çalım At / Looking For Eric'**te Loach, orta yaş krizi geçiren, hayatı her geçen gün kötüye giden futbol fanatiği postacı Eric'i anlatıyordu. Eric oğluna ait bir hapı içmesiyle efsane futbolcu Eric Cantona sanrısına kavuşur. Cartona artık onun hayat koçudur.

Cannes'da 2010 yılında yarışmaya son dakikada dahil edilen **'Tehlikeli Yol/ Route Irish'**, askerliklerini beraber yapan iki çocukluk arkadaşı, Fegus ve Frankie'nin öyküsü. Terhislerinden sonra Irak'ta bir güvenlik firmasında çalışmaya başlarlar. Frankie'nin öldürülmesi üzerine Fegus öfke ve intikam duygularıyla bu cinayeti araştırmaya başlar.

İskoçyalı dört serseri gencin hayata tutunma çabalarını **anlatan 'Meleklerin Payı / The Angel's Share'** ile **Ken Loach** 2012 Cannes Film Festivali'nden eli boş ayrılmıyordu. Jüri Ödülü alan bu film, ince mizahı ve iyimser tonu ile, insanlara şans tanındığında neler değişebileceğini eğlenceli bir üslupla anlatan bir komediydi.

İngiliz emekçi kesiminden duygusal tablolar çizme alışkanlığını bu filmde de sürdüren Loach, dört serseriden oluşan bir çetenin bir viski imalathanesinde gerçekleştirdikleri soygunu anlatıyordu. Filmin viski soygunu sekansı, sinema tarihinin en ilginç ve en eğlenceli soygunlarından biriydi. Film adını, viskinin üretim aşamasında bekletilirken yüzde ikilik miktarının havaya uçup gitmesinden alıyordu.

Cannes'da film gösterimini izleyen basın konferansında Loach: *"İşsizliğin had safhada olduğu İskoçya'da, gelecek endişesi taşıyan serseri gençliğin hayatlarını değiştirebilmek için, kahramanımız Robbie gibi bir mucizeye ihtiyacı olduğunu göstermek istedik. Fransızlar için şarap neyse İskoçlar için viski aynı önemi taşır. Meraklıları özel bir viski şişesine astronomik bedeller ödemeye hazırdır"* demişti.

Loach, Cannes'da 2014'te yarışan filmi **'Özgürlük Dansı / Jimmy's Hall'**de, İrlanda bağımsızlık savaşının, **'Özgürlük Rüzgarı'**ndan 12 yıl sonrasını anlatıyordu.

1920'de Katolik Kilisesi'ne karşı geldiği için ülkesinden kovulan, aktivist komünist halk kahramanı Jimmy Gralton'un, Amerika'daki 12 yıllık sürgün hayatından sonra İskoçya'ya dönüşüyle başlayan film, hür fikirli gençlerin

Gralton'un açtığı bir salonda bir araya gelişlerini anlatıyordu.

Aşırı sağcıların, şiddet yanlısı milliyetçilerin, Katolik Kilisesini yanlarına alarak Gralton'u yok etmek için açtıkları savaş, kötülerin iyileri ezmesiyle neticeleniyordu.

Cannas'da filmin gösterimini takip eden basın konferansında senarist **Paul Laverty**: "*Ağzı iyi laf yapan ve filmde Katolik Kilisesi'ni temsil eden rahip, doğrulardan yana değil, Ku Klux Klan taktikleri gibi yakıp yıkan, aşırı sağcıların yanında saf tutuyor. Kiliseye tanınan haklar o dönemde korkutucu boyutlara ulaşıyordu. Kontrolü elinde tutan büyük işletmeler demokrasinin gelişmesini engelliyor, neoliberalizm topluma uyguladığı kısıtlamaların kurbanıyız*" diyordu.

Yanında bulunan **Ken Loach** şöyle devam ediyordu: "*Jimmy Gralton'dan günümüze, kilise hiyerarşisinin ekonomik gücü temsil eden sermaye kesiminin emrine girmesi, bende bu film yapma arzusunu geliştirdi. Bazı skandallar kilisenin kendisine çok darbe vurdu, ama filmin konusunun geçtiği yıllarda kilisenin gücü tartışılmazdı. Rahip karakterini karikatürize etmeyi hiç düşünmedik.*"

Ken Loach, senaristi **Paul Laverty** ile 13 kez birlikte çalıştı. **Rebeca O'Brien** Loach'ın 16 filminin yapımcılığını üstlendi. Üretkenliğiyle gençlere taş çıkartan Loach'ın bu ikiliyle yoluna devam edeceğinden eminim.

Loach, çaresizliğin umutlu harmanlandığı filmleriyle adaletsizliğe karşı öfkesiyle, siyasal heyecanını, sürdüreceği yapıtlarla anılmayı hak eden bir sanatçı.

Ken Loach kariyerini işçi sınıfı ve proletaryanın haklarını korumaya adamış, sinemanın hümanist figürü olduğunu son filmi **'Ben, Daniel Blake'** ile kanıtlamayı sürdürdü.

80 yaşına rağmen ideallerinden tavize yanaşmayan, politik sinemanın ustası Loach, kendisine Cannes'da 2. Altın Palmiye Ödülü kazandıran bu filmde iki proleterin çaresizliğini gözler önüne serdi.

Geçirdiği iş kazasından sonra, ilk defa devlet yardımına muhtaç olan kalp hastası marangoz Daniel Blake'in iki çocuklu evsiz Katie ile yollarının kesişmesini anlatan filmde, boğazımızda bir düğüm, yüreğimizde bir yumruk hissettik.

Hata ve yanlışlıklarla dolu sosyal hizmet ağının kurbanı bu iki gariban, bürokrasiye karşı açtıkları savaşta birbirlerine yardımcı olmaya çalışırlar. Görevlilerin gariban fakirleri aşağılaması, hakir görmesi üzerine Loach, sosyal hizmet vermek için devletten maaş alan, bakanından bürokratına, en küçük memuruna kadar "*İnsanlığınızdan utanın*" çığlığını atıyor.

Daniel aç kalmamak için eşyalarının tümünü satarken, Katie çocuklarını doyurmak için kendini satıyor. Bir Kafka romanını akla getiren bu filmiyle aldığı ödül, Ken Loach'u "*Çifte Altın Palmiyeliler Kulübü'nün*" sekizinci üyesi yaptı.

UNUTULMAZ BİR "60. YIL KUTLAMASI"

Cannes Film Festivali'nin yarım asırlık kişisel serüvenimin en renkli yıllarından biri 2007 yılında düzenlenen şenlikti. 1939'da yola çıkan, savaş yıllarında durdurulan festival 2007'de 60. yaşını kutluyordu.

Cannes'in efsanevi başkanı **Favre – Le Bret**'den görevi devraldıktan sonra, direktör **Thierry Fremaux** ile birlikte sağlam bir ikili oluşturan **Gilles Jacob**, 60. yıl için müthiş bir proje geliştirmişti. Beş kıtadan, 25 ülkeden davet edilen 35 yönetmen aynı sahnede buluşup, her biri 3'er dakika sinema görüşlerini açıklayacak, eleştirmenlerin sorularına cevap verecek ve aralarında sinemanın geleceğini tartışacaklardı.

Yaşayan en ünlü sinema yaratıcılarını aynı podyumda yan yana dizilmiş görmek, sinemanın sorunları ile ilgili düşüncelerini dinlemek, bir sinemasever olarak, hayatımın en ilginç deneyimlerinden biri olarak kalacak. Bu keyifli söyleşide, kendimi oyuncak mağazasına bırakılıp, 'ne istersen seç' denilen bir çocuğa benzetmiştim.

Kimler yoktu ki... Hayranlık duyduğum yönetmenlerle başlayalım. **Ethan ve Joel Coen, David Crouenberg** ve İngiliz **Ken Loach**.

Amerikan sinemasının temsilcileri, iki Altın Palmiyeli bağımsız yönetmen **Gus Van Sant** ve **Alexander Payne**.

Ev sahibi Fransa'nın temsilcilerine, Altın Palmiyeli **Claude Lelouch** ve **Olivier Assayas**, Fransa'da ünlü olan, Polonya asıllı, Oscar ve Altın Palmiye sahibi **Roman Polanski**., Oscar Ödüllü, unutulmaz **'Avcı / Deen Hunter**'ın

yaratıcısı **Michael Camino** ve İtalyan sinemasının en çok sevdiğim yönetmeni olan **Nanni Moretti**.

Son 25 yılda gördüğüm en iyi iki filmden biri **'Paris, Texas'**ın yaratıcısı Alman **Wim Wenders**. Çifte Altın Palmiyeli Belçikalı **Dardenne Kardeşler** ve Danimarkalı **Bille August**...

Yine aynı ülkenin ve Dogme akımının kuramcısı, sinemanın yaramaz ve arsız çocuğu **Lars Von Trier**... Ama bu olumsuz sıfatlar, Nazi hayranı yönetenin, 2000 yılının müthiş Altın Palmiyeli **'Karanlıkta Dans'**ın ve **'Dalgaları Kırmak'** başyapıtının yaratıcısı olduğu gerçeğini gizlemez.

Cannes Film Festivalleri tarihinin tek Altın Palmiyeli kadın yönetmeni Yeni Zelandalılı **Jane Campion**. En İyi Senaryo Ödüllü **'Piyano'**nun yaratıcısı Campion 2014 festivalinde jüri başkanlığı yaptı, Altın Palmiye Ödülünü **Nuri Bilge Ceylan**'a verdi. Uzak Doğu'dan Çinli **Zhang Yimou**, **Chen Kaige**, Japon **Takashi Kitano**, Tayvanlı Hou Hsiao – Hsien ve Hong Konglu Wong Kar Wai... Ortadoğu sinemasının temsilcileri, İsrailli **Amos Gitai** ve Filistinli **Elie Suleyman**. İran'ın gelmiş geçmiş en büyük sinemacısı **Abbas Kiorastami**.

Latin Amerika sinemasından Meksikali **Alejandro Gonzales İnarritu**, Şilili **Raul Ruiz**, Brezilyalı **Walter Salles**. Kuzey Avrupalı iki usta: Rus **Andrei Konchalousky** ile Finli **Kaurismaki Kardeşlerden Aki**...

Yunan sinemasının yetiştirdiği en büyük isim (rahmetli) **Theo Angelopoulos** ve Kanadalı **Atom Egoyan**. Ve hepsinin duayeni, Portekiz'in 100 yaşındaki üretken ustası **Manuel de Oliveria**. Fotoğraf çekmekten bu denli yorgun düştüğüm başka bir gün hatırlamıyorum.

2007 yılında görkemli bir '60. Yıl Kutlaması' yapan festivale damgasını vuran yönetmenler arasında **Roman Polanski** vardı. 35 yönetmeni bir araya getiren toplantıda Polanski kendisini adeta tüm sinema adamlarının sözcüsü konumuna sokmuştu. Toplantıda en çok konuşan yönetmen olan Polanski, beğenmediği bir soru karşısında gazetecilere "*Akıllı sorular sorun*" diye azarladı. 1933 Paris doğumlu Roman Polanski, Polonyalı bir Yahudi ile bir Rus göçmenin oğlu. 1940'ta ailesiyle toplama kampına gönderildi. Babasının yardımıyla kaçmayı başardı, iyiliksever Katolik ailelerin yardımı sayesinde hayatta kalmayı başardı. Annesi Auschwitz'de öldü. Babası kurtuldu.

Polonya'da başladığı sinema kariyerinde, **'Sudaki Bıçak'** (1962), **'Repulsion'** (1965), **'Cul de Sac'** (1966) gibi unutulmaz filmlere imza attı. Hollywood'da **'Rosemary's Baby'** (1968), Altın Küre Ödüllü **'Chinatown'** (1974), Cesar ve Altın Küreli **'Tess'** (1979) ile ününü pekiştirdi.

Ben **Roman Polanski**'yi ilk kez 1968 yılında, olaylı ve yarıda kalan festival olarak bilinen 21. Cannes Film Festivali'nin ilk haftasında gördüm. Galalarda ve resepsiyonlarda, yanında ikinci eşi **Sharon Tate** vardı. O yıl evlenen Polanski çiftinin mutluluğu uzun süreli olmadı. Sharon Tate, Manson Çetesi tarafından hunharca öldürüldü.

Roman Polanski 'Dayanışma / Solidarite' sloganı etrafında toplanan Fransız meslektaşlarına verdiği destek ile 1968 Festivali'nin durdurulmasında önemli rol oynadı. Genel grev nedeniyle, uçakların havalanmasıyla herhalde Cannes'daki son günlerini güzel eşiyle bir tatile dönüştürdü. Polanski dört yıl sonra Cannes'a, yarışmaya katılan **'Kanlı Saltanat / Macbeth'** filmiyle geldi. **William Shakespeare**'ın en kısası olmasının yanında en önemli trajedileri arasında yer alan 'Macbeth', Polanski'nin önemli filmleri arasında sayılmıyor.

'Kanlı Saltanat'ın hikayesi genellikle güç düşkünlüğü ve arkadaşlara ihanet konularında örnek bir hikaye olarak gösterilir. **1974'te 'Çin Mahallesi / Chinatown'** ile büyük bir başarı kazanan Polanski, iki yıl sonra Cannes'a **'Kiracı / Le Locataire'** filmiyle dönüş yaptı.

Gerilimli bir kara film örneği olan **'Kiracı'** Polanski'nin **'Apartman Üçlemesi'**nin, **'Tiksinti / Repulsion'** ve **'Rosemary'nin Bebeği'** filmlerini takip eden son filmi.

Başroldeki **Isabelle Adjani**'ye Polanski oyuncu olarak eşlik etti. Bu psikolojik gerilimin Polanski'nin filmografisinde önemli bir yeri yok.

Thomas Hardy'nin romanından uyarlanan, 1979'da üç Oscar, iki Altın Küre, üç Cesar Ödülü kazanan **'Tess' Nastassja Kinski**'yi sinema dünyasına tanıttı.

Roman Polanski'nin **'Korsanlar/Pirates'** filmi 1986 Cannes Film Festivali'nin Açılış Galası'nda yarışma dışı olarak gösterildi.

Polanski'nin bu garip filmi 18. yüzyılda geçen bir olayı, Karayip'lerde geçen olaylarla, pornografik öğelerle kurgulayarak, başrollerde ünlü porno yıldızlarını oynatarak anlattı.

Roman Polanski 2002 Cannes Film Festivali'ne, 3 yıl evvel üçüncü evliliğini yaptığı **Emmanuelle Seigner** ile geldi. Kariyerinin en parlak filmi sayılan **'Piyanist/Le Pianiste'** Altın Palmiye Ödülü'nü almakla kalmadı, Polanski'ye En İyi Yönetmen Oscar Ödülü'ne de getirdi.

Filmin aktörü **Adrien Brody** En İyi Erkek Oyuncu, senaryo yazarı **Roland Harwood** En İyi Uyarlama Senaryo Oscar Ödülü'nü kazandı. **'Piyanist'** Bafta ödüllerinde En İyi Film ve En İyi Yönetmen ödüllerinin de sahibi oldu.

Polonya'da başarılı bir piyanist olan Wladyslaw Szpilman'ın kendi hayatını

anlatan otobiyografik kitabından uyarlanan film, bu sanatçının hayatının Almanların ülkesini işgal etmesiyle kabusa dönüştüğünü anlatıyor.

Yahudi olduğu halde şans eseri toplama kamplarına gitmekten kurtulan Szpilman, Varşova'nın varoşlarında gizlenerek yaşamaya başlar. Sonra müzik tutkunu bir Alman subayın yardımıyla hayatta kalmayı başarır.

Wojciech Kilar'ın derlediği filmin unutulmaz müziklerinin çoğu Chopin'in noktürnelerinden oluşur.

Roman Polanski 2013 Cannes Film Festivali'ndeki filmi, başrolünü karısı Emmanuelle Seigner'nin oynadığı 'Kürklü Venüs / Le Venus A La Fourrure'. Senaryosunu yazdığı bu film Polanski'nin 20. uzun metrajlı yapıtı.

1870'te yayınlanan **Leopold Von Sacher – Masoch**'un başyapıtı, erotik mazoşizmini sergileyen aynı adlı romanından esinlenen, 2010'da Broadway'de oynanan **David Ives**'in tiyatro oyunundan alınan film, baştan sonra bir tiyatro sahnesinde geçiyor.

Tiyatro yönetmeni Thomas (**Mathieu Amalric**) sahneye koyacağı son oyunu için kadın kahramanı oynayacak aktrisi bulmak için seçmelere başlamıştır. Adayların kalitesizliğinden yakınırken son dakikada çıkagelen Vanda'dan (**Emmanuelle Seigner**) etkilenir. Thomas'ın nefret ettiği kalitelerin tümü Vanda'da mevcuttur: görgüsüz, inatçı ve dik kafalı.

Ancak rolü her ne pahasına olursa olsun almak için kararlı Vanda enerji doludur. Oyunun tüm repliklerini ezbere bilen, kolayca kalıptan kalıba girebilen, seksapeliyle dişiliğini kullanabilen, oyunun aksesuar ve kostümlerini beraberinde getiren, karakterlerin ruhuna girebilen Vanda'ya rolü vermek için Thomas'ın hiç bahanesi kalmaz.

13 yaşındaki bir kıza tecavüzden suçlu bulunan ve ABD'de hakkında tutuklama kararı çıkartılan Polanski'nin hayatını bu olay çok etkiler. Paris'e yerleşen, Fransız vatandaşlığına geçen sanatçının hayatına kabus gibi giren bu tecavüz olayı, serbest dolaşımına engel olur.

TAKSİ ŞOFÖRÜ'NÜN YILI

Cannes Film Festivalleri tarihin en unutulmaz ve görkemli yarışmalarından biri 1976'da gerçekleşti. Amerikalı yazar **Tennesse Williams** başkanlığındaki jüri, parlak ve iddialı yarışma filmleri içinde, ödül dağıtımında çok zorlandı. Kimler yoktu ki.

Altın Palmiye için Amerikalı **Martin Scorsese** ile **Jerry Schatzberg**, İngiliz ***Joseph Losey*** ile **Alan Parker**, İtalyan **Ettore Scola**, **Francesco Rosi**, **Mauro Bolognini**, Fransız **Eric Rohmer** ile **Roman Polanski**, İspanyol **Carlos Saura**, Alman **Wim Wenders**, Macar **Miklos Jansco** gibi birinci sınıf yönetmenler kıyasıya savaştılar.

Tenesse Williams başkanlığındaki jüri, festival tarihinin bu en parlak katılımından Altın Palmiye için tercihlerini Martin Scorsese'nin **'Taksi Şoförü / Taxi Driver**'ından yana kullandı. Sinema tarihinin kilometre taşı önemindeki bu film sinema dünyasına damgasını vuracak üç sanatçıyı gün ışığına çıkardı. Birincisi tabii ki filmin yönetmeni **Martin Scorsese**. İlk uzun metrajlı *'Alice Artık Burada Yaşamıyor / Alice Doesn't Live Here Anymore'* (1974) ile dikkati üzerine çeken Scorsese, iki yıl sonra yaptığı **'Taksi Şoförü'** ile kendisine sinema tarihinin en büyük yönetmenlerinden biri olma yolunu açıyordu. İkincisi **Robert De Niro**, kimyasını bozan Vietnam Savaşı'nın travmasını üstünden atamamış, kimsesiz, asosyal, psikopat New York'lu taksi şoförü Travis Bicle rolüyle harikalar yaratıyordu. Filmin başarısında (sonraları ünlü bir yönetmen olacak) senaryo yazarı **Paul Schrader**'in de katkısı vardır.

Robert De Niro'nun (kendi gibi çiçeği burnunda aktör) **Harvey Keitel**'in çalıştığı genel evi basıp, çocuk yaştaki fahişe Iris'i (**Jodie Foster**) kurtarmaya

giderken, odasında aynanın karşısına geçip: "You talking to me? / Benimle mi konuşuyorsun?' monologu, artık sinema tarihinin arşivlerinde yer alıyor.

Müthiş filmografisi ve parlak kariyeriyle, karizmatik **Robert De Niro**, günümüzün en büyük aktörü. 1943'te New York'ta ressam bir annenin ve heykeltıraş bir babanın oğlu olarak dünyaya geldi. Özel yaşamını büyük bir titizlikle gözlerden saklayan De Niro, hiçbir skandala karışmadan, meslek yaşamı ile aile hayatını birbirinden iyice ayıran ender yıldızlardan.

Francis Ford Coppola'nın **'Baba II / The Godfather II'** filmiyle 1974'te En İyi Yardımcı Aktör Oscar Ödülü'nü kazandı. **'Avcı / The Deer Hunter'** (1978) filminde Rus kökenli bir Vietnam Savaşı gazisini canlandırdı. İki yıl sonra **Martin Scorsese**'nin **'Kızgın Boğa / Raging Bull'** ile kariyerinin zirvesine ulaştı. Özel hayatında sorunlu bir karakter olan boksör Jake La Motta performansıyla adeta devleşen De Niro, 1980 yılının En İyi Erkek Oyuncu dalında hem Oscar, hem de Altın Küre'nin sahibi oldu.

Oscar ödülüne 6 kez, Altın Küre'ye 8 kez aday gösterilen de Niro, 2011'de Onursal Altın Küre Ödülü'ne layık görüldü. Çok ünlü yönetmenlerle çalıştığı için Robert de Niro'nun yer aldığı filmler Cannes Film Festivallerinde yarışmaya katıldı. Ben kendisini 1976'dan bu yana sayısız kez basın toplantılarında, film galalarında, basın onuruna verilen yemekli toplantılarda gördüm. Bir tevazu abidesi gibi duran de Niro'nun bilge kişiliğiyle, hazırcevaplığıyla, açık sözlülüğüyle, Cannes'da gazetecilerin gözde starlarından biri olduğuna tanıklık ettim.

1976 Cannes Film Festivali'nde Robert de Niro'nun iki filmi gösterilmişti. İlk, bu bölümün başında sözünü ettiğim, Altın Palmiye galibi **'Taksi Şoförü'**. İkincisi ise en az bu film kadar prestijli, **Bernardo Bertolucci**'nin başyapıtları arasında yer alan **'1900 / Novecento'** idi.

'1900' 20. yüzyılın ilk yarısında İtalya'da yaşanan siyasi kargaşalar eşliğinde, iki erkeğin hayat kronolojisine odaklanıyordu. Savaşa gidip gelen Faşist Alfredo ile Marksist Olmo'nun siyasi sorunlar nedeniyle ilişkileri, arkadaşlıktan düşmanlığa dönüşüyordu.

Yaşam, yazgı, aşk, siyaset ve sınıf farklılıkları temalarının hakkını veren film, faşizmden çok çekmiş gerçekçi bir İtalya panoraması sunuyor.

Cannes'da 5,5 saatlik bu ırmak filmin tamamı gösterildi. Vizyona girdiğinde, '1900' içerdiği sahneler yüzünden sansüre uğrayıp kesildi.

Yarışma dışı olarak gösterilen bu filmin galası çok görkemli oldu. Yönetmen **Bernardo Bertolucci**, iki yanında filmin zengin oyuncu kadrosu (**R. De Niro, Gerard Depardieu, Burt Lancaster, Dominique Sanda, Stefania Sandrelli,**

Donald Sutherland) olduğu halde kırmızı halıdan geçti. Aynı kadro ertesi gün basın konferansında bir araya geldi.

Robert De Niro'yu Cannes'da ikinci kez, yine yarışma dışı bir film, **'Komedi Kıralı / The King of Comedy'** için geldiği 1983 yılında gördüm. Scorsese'nin filminde roller değişmiş, **Jerry Lewis** ağır başlı bir karakteri oynarken, şaklabanlık yapan De Niro oluyordu. Ertesi yıl **Robert de Niro** Cannes'a, **Sergio Leone**'nin ünlü **'Bir Zamanlar Amerika / Once Upon A Time in America'**nın baş aktörü olarak geldi. **Ennio Morricone**'nin unutulmaz müzik partisyonu ile sinema tarihine geçen bu film, Sergio Leone'nin yönettiği son film. Dünyanın en iyi soundtrack albümlerinden biri olarak görülen ünlü **'Bir Zamanlar Amerika / Once Upon A Time in America'**, New Yorklu Yahudi **David Aaronson** (**R. de Niro**) ve arkadaşlarının üç dönemini (çocukluk, gençlik ve yaşlılık) ele alır.

Filmin galasında Sergio Leone'ye oyuncuları, **de Niro, James Woods, Joe Pesci, Elizabeth McGovern, Jennifer Connelly** ve Tuesday Weld eşlik ettiler.

İki yıl sonra Cannes'a **"Misyon / The Mission'** filminin baş aktörü olarak gelen **Robert de Niro**, buradan Altın Palmiye etiketli bir filmin aktörü olarak ayrılıyordu. İngiliz yönetmen **Roland Joffe**'nin, müziklerinde yine **Ennio Morricone**'nin imzasının bulunduğu filmde, diğer rolleri **Jeremy İrons, Liam Neeson** ve **Aidan Quinn** paylaşıyorlardı. Robert de Niro 2011'de Cannes'a bu kez jüri başkanı olarak geldi. Ve Altın Palmiye'ye çok tartışılan, **Terence Malick**'in **'Hayat Ağacı / The Tree of Life'** filmine layık gördü.

İnsanların arasına karışmaktan, gazetecilerle görüşmekten nefret eden, asosyal bir sanatçı olan **Terence Malick**'in Cannes'a gelmeyişi kimseyi şaşırtmadı. Filmi Cannes'da, **Brad Pitt, Jessica Chastain, Sean Penn**'den oluşan prestijli bir oyuncu kadrosu temsil etti.

Cannes Belediye Başkanı'nın festivalin son cumasında, Cannes'a kuşbakışı bakan Le Suquet tepesinde uluslararası basın şerefine verdiği öğle yemeğinde, jüri başkanı sıfatıyla bulunan **Robert de Niro** gazetecilerle, her zamanki gibi sıcak ilişkiler içinde iletişim kurdu.

Unutulmaz 1976 yılının galibi **'Taksi Şoförü**'ne dönecek olursak, bu filmin sinema dünyasına kazandırdığı üçüncü sanatçı, bu filmi çevirirken 14 yaşında olan **Jodie Foster**.

3 yaşındayken oyunculukla tanışan, parlak kariyerini, 1988de **'The Accused**'te ve üç yıl sonraki ünlü **'Kuzuların Sessizliği / The Silence of The Lambs**'teki kompozisyonlarıyla iki kez En İyi Aktris Oscar ödülüyle taçlandırılan Jodie Foster'ın aktifinde yönetmenliğinin yaptığı altı film var.

Cannes'ın müdavimlerinden olan Foster'ın sayısız basın konferansında bulundum. Zekasına, hazırcevaplığına ve hele çocukluğunu geçirdiği Fransa'da öğrendiği aksansız ve mükemmel Fransızcasına hayran oldum.

Foster'ı son olarak 2011 yılında, yarışma dışı gösterilen **'Kukla / The Beaver'**in galasında, filmin yönetmen – başrol oyuncusu olarak, diğer başrol oyuncusu **Mel Gibson**'un kolunda, festival sarayının kırmızı halılı merdivenlerinden inerken görmüştüm.

1976 Festivali'nin yarışma dışı gösterilen başka bir filmi de, suspense ustası **Alfred Hitchcock**'un **'Aile Komplosu / Family Plot'**uydu. 1976'nın açılışını yapan film (yine yarışma dışı gösterilen **'Hollywood- Hollywood'** (That's Ententainement Prat II) müzikaliydi. **Gene Kelly** filminin yönetmeni olarak, kariyerindeki en büyük rakibi **Fred Astaire** ile kırmızı halıda boy göstermişti.

Gene Kelly, Cannes'a ilk kez 1952 yılında Vincente Minelli'nin müzikal başyapıtı **'Paris'te Bir Amerikalı / An American in Paris'**i baş aktörü olarak gelmişti.

Lise yıllarında, **Orhan Boran**'ın sunduğu İpana Bilgi Yarışması'na sinema dalında katılmış, sondan evvelki sorunun cevabını **'Paris'te Bir New Yorklu'** olarak verdiğim için büyük para ödülünü kaçırmıştım. Nitekim Orhan Boran'ın yarışma dışı sorduğu final sorusuna doğru cevap vermiştim. 'Yağmurda dans etmesi ve şarkı söylemesi' ile sinema tarihine geçen dans virtüozu Gene Kelly, yüzünden hiç eksik etmediği tebessümüyle, Cannes'a her gelişinde ilgi odağı olmasını bilmişti.

FRANCIS FORD COPPOLA – EMIR KUSTURICA

VE ÇİFTE ALTIN PALMİYELİLER KULÜBÜ

Cannes Film Festivali tarihinde Altın Palmiye'yi 3 kez kazanan yönetmen yok. Yedi yönetmen bu ödülü 2 kez kazanma başarısını gösterdiler. Bunlar **Alf Sjöberg, Francis Ford Coppola, Shohei Imamura, Emir Kusturica, Bille August, Luc – Jean Pierre Dardenne** ve **Michael Haneke**.

İsveçli **Alef Sjöberg** (1903-1980) ülkesinin sinemada II. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı canlanmaya (**Ingmar Bergman** ile birlikte) büyük katkıda bulunarak, İsveç sinemasının Rönesansının mimarı oldu.

İlki 1939'da yapılan, savaş yılları ara verilen ve savaşın bitiminden bir yıl sonra başlatılan Cannes Film Festivali'nde, 1946'nın Büyük Ödülü 11 filme verildi. Bunlardan biri Alf Sjöberg'in **'Sınav / L'Epreuve'** adlı filmiydi.

Beş yıl sonra Sjöberg o zamanki adıyla 'Uluslararası Festival Büyük Ödülü'nü, **Vittorio De Sica**'nın başyapıtı **'Milano'da Mucize / Miracolo a Milano'** ile paylaştı. Film, August Stringberg'in ölümsüz tiyatro oyunundan **alman 'Miss Julie / Fröken Julie'**nin ilk sinematografik adaptasyonu idi.

1983 Cannes Film Festivali'nde yarışan **'Narayama Türküsü / Narayama – Bushi – Ko'**, yaratıcısı **Shohei Imamura**'yı Altın Palmiye kazanan ilk Japon yönetmen yapıyordu.

Nagisa Oshima ile birlikte Japon Yeni Dalga Akımı'nın öncüsü olarak tanınan Tokyolu yönetmen, felsefi altyapılı, sosyal eleştiri yüklü filmlerinde estetik kaygılarıyla öne çıkan sinema diliyle tanınır.

Imamura 14 yıl sonra, 1997 Cannes Film Festivali'nde aynı başarıyı tekrarladığı filmi **'Yılan Balığı / Unagi'** ile, Cannes Film Festivali'nin *'Çifte Altın Palmiyeliler Kulübü'*nün üçüncü üyesi oldu.

Henüz ikinci uzun metrajlı filmi **'Fatih Pelle / Pelle Erobreren'** ile 1988 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye Ödülü kazanma başarısını gösteren Bille August, aynı başarıyı dört yıl sonra **'İyi Niyetler / Den Goda Viljan'** (1992) ile tekrarladı. Yönetmen 'Fetih Pelle' ile 1989'un En İyi Yabancı Film Oscar Ödülü'nü aynı dalda Altın Küre Ödülü'nü kazandı.

Senaryosunu **Ingmar Bergman**'ın yazdığı 'İyi Niyetler'in başrolünü, yönetmenin altı yıl evli kaldığı **Pernilla Augst** oynadı.

Bille August'un Altın Palmiye'li iki filminin ortak başrol oyuncusu **Max Von Sidow** Danimarkalı yönetmenin fetiş oyuncusu.

Altın Palmiye Ödüllü **'Roseta'** (1999) ve **'Çocuk / L'Enfant'** (2005) filmlerinden, yaratıcısı Belçikalı **Luc ve Jean – Pierre Dardenne** için ayırdığımız bölümde bahsetmiştik.

Aynı şekilde **'Beyaz Band / Dans Weisse Band'** (2009) ve **'Aşk / Amour'** (2012) filmleriyle iki kez Altın Palmiye kazanan **Michael Haneke** için bu kitapta bir bölüm var.

Geriye kalıyor *'Çifte Altın Palmiyeliler Kulübü'*nün son iki üyesi, Sırp yönetmen **Emir Kusturica** ve Amerikalı **Francis F. Coppola**. 27 ve 35 yaşlarında birer Altın Palmiye kazanarak, Emir Kusturica bu kulüpte ödüllere ulaşan en genç yönetmen oldu.

1985 Cannes Film Festivali'nin **Milos Forman** başkanlığındaki **jürisi 'Babam İş Gezisinde / Papa est en Voyage d'Affaire'** filmine oy birliğiyle yarışmanın en büyük ödülünü verdi.

Kusturica'nın **'Yeraltı / Underground'** ile 1995'te Altın Palmiye kazandığı festivalinin favorisi, (kanımca **Theo Angelopoulos**'un kariyerinin en iyi filmi olan) **'Ulis'in Bakışı / Le Regard d'Ulysse'** idi.

Jeanne Moreau başkanlığındaki jüri Altın Palmiye tercihinin Kusturica lehine kullanıp, Angelopoulos'u festivalin ikincilik ödülü olan Jüri Büyük Ödülü'ne kaydırmıştı.

Emir Kusturica Cannes'da yarıştığı beş filmden ikisiyle Altın Palmiye, biriyle de (**Çingeneler Zamanı**) En İyi Yönetmen Ödülü'nü kazanma başarısını gösterdi.

Son yıllarda Cannes'da katıldığı her yarışmadan ödülle ayrılan **Nuri Bilge Ceylan** nasıl el üstünde tutuluyorsa, 80'li ve 90'lı yıllarda Emir Kusturica aynı konumdaydı.

'Çingeneler Zamanı' denilince aklıma Cannes'da yaşadığım en renkli anılardan biri gelir.

1989 festivali için gittiğim Cannes'da, Croisette caddesi üzerindeki **'Bleu Rivage'** adlı otelde kalıyordum. Bir sabah coşkulu, biraz da gürültülü bir müzik ile uyandım. Trompet, saksafon, tuba gibi üflemeli çalgılardan ve cazgır bir davuldan oluşan, Balkan müziği yapan bir sokak orkestrası, Croisette boyunca gürültülü ama kulağa hoş gelen müzikleriyle insanları uykularından uyandırıyordu. Kahvaltıya indiğimde, günün programına göz atınca, bu orkestranın 'Çingeneler Zamanı' filminin tanıtımını yaptığına kanaat getirdim.

Filmin müziklerini yapan **Goran Bregoviç**, orkestrası eşliğinde gün boyu Croisette'te bir aşağı, bir yukarı, coşkulu müzik ziyafetini sürdürdü.

Kanımca, Kusturica'ya Cannes'a En İyi Yönetmen Ödülü kazandıran 'Çingeneler Zamanı', sanatçının parlak kariyerinin en iyi filmidir. Filmi, İstanbul'da vizyona girdiğinde Gazi sinemasında izlemeye gitmiştim. Projeksiyonda bir altyazı sorunu yaşanmış, altyazı olmayınca çingenelerin ne konuştuğu anlaşılamıyordu. Gazi'nin büfesinde çalışan bir personel, koşarak tuvaletlerin temizliği ile sorumlu kadıncağızı salona getirdi. Bu yaşlı ve şişman hanım çingene olduğu için filmdeki lisanı biliyordu. Bütün diyalogları tercüme ederek, salonda bulunanların 'Çingeneler Zamanı'ndan tad almalarını sağladı.

'Baba İş Gezisinde' (1985) Yugoslavya'nın Federal Sosyalist Cumhuriyeti'nde 1950'li yıllarda geçer. Tito Stalin'le ihtilaf halindedir. 7 yaşındaki Malik'in babası Mesa'nın Senija adlı bir metresi vardır. Mesa'yı beklemekten yorulan genç kadın, Mesa'nın kayınbiraderi, Polis Müdürü Mehmed'in aşk ilanını cevapsız bırakmaz.

Mesa ile yaptığı bir münakaşa sonunda, Senija eski sevgilisinin Karl Marx hakkındaki uygunsuz sözlerini ve parti eleştirilerini yeni aşığına anlatır. Rakibinden kurtulmak isteyen Mehmed, kayınbiraderini ihbar eder. Mesa tutuklanınca ailesi müşkül durumda kalır. Babasının ortadan kaybolmasına ve olup bitenlere anlam veremeyen küçük Malik, babasının nerede olduğunu bilmek ister. Aile bireyleri, çalışma kampına gönderilen Mesa için çocuğu 'Baban İş Gezisinde' diye avutur.

1952 yılında Yugoslavya'nın güçlü lideri Tito'nun Stalin ile ipleri kopardığı günlerde, metresinin ihanetine uğrayan Mesa, bir kızgınlık anında rejim aleyhine söylediği sözleri yüzünden çalışma kampında yaşamaya mahkum edilir. Tutsaklığı uzun sürer. Oğlu Malik ilk aşk heyecanını yaşadığı günlerde babasına kavuşur. Kusturica bu samimi, gerçekçi ve kırılgan filminin ironik tonu yüzünden, 'Babam İş Seyahatinde' **Milos Forman**'ın Çek Baharı öncesi ülkesinde yaptığı filmlerle kıyaslandı.

7 yaşında bir yeni yetme gözünden anlatılan bu garip ama şiirsel film, acemilikten olgunluk dönemine geçen Kusturica'nın Avrupa'nın en ünlü yönetmenleri arasına geçmesini müjdeliyor.

II. Dünya Savaşı'nda Yugoslavya'yı felaketten kurtaran, milli şef Mareşal Tito, 50'li yıllarda ülkesini demir pençe ile yöneten bir diktatörlük kurdu. O sancılı yılları cesaretle dile getiren 'Babam İş Gezisinde', (o yıl 31 yaşında olan) genç Kusturica'ya büyük saygınlık kazandırdı.

Mehmed'i oynayan Miki Manojlovic sonraları Kusturica'nın ikinci Altın Palmiye Ödülü'nü alacağı 'Yeraltı'nın da başrolünü oynadı. Kusturica – Manojlovic beraberliği **'Kara Kedi, Ak Kedi', 'Bana Söz Ver'** filmlerinde devam etti.

Emir Kusturica'nın, senaryosunu **Duşan Kovaçevic** ile yazdığı **'Yeraltı / Underground'**un konusu 1941 yılında Belgrad'ta geçer. Almanların başlattığı bombardıman, komünist Marco'nun (**Miki Manojlovic**) önlenemez yükselişi için gereken kaos ortamını yaratır.

Marco arkadaşı Blacky'yi (**Lazar Ristovski**) ve yoldaşlarını silah üretmek için yeraltında bir mahzene yerleştirir. Savaş bitince, ülkede barış tekrar sağlanır, fakat mahzendeki yaşam olduğu gibi devam eder. Marco, yeraltındakileri faşist yönetimin iktidarda olduğuna ve savaşın devam ettiğine inandırmıştır.

Sinema tarihinin en üç kağıtçı tiplemelerinden biri olan Marco karakteri ile film, *"başkalarını sömüren ve sırtından geçinen insanlar toplumda her daim iktidarlarını sürdüreceklerdir"* mesajını ustalıkla işliyor. Filmde verilen güçlü politik mesajlar topluma ayna tutması özelliğiyle her zaman geçerliliğini koruyor. Bir taraftan alabildiğine hüzünlü tonu ile düşündüren, diğer taraftan özgün mizahı ile güldüren Kusturica sineması, müziği kullanmadaki olağanüstü başarısıyla öne çıkar.

Goran Bregovic'in Kusturica ile **'Çingeneler Zamanı'**nda başlayıp, **'Arizona Rüyası'** ile devam eden beraberliği, 'Yeraltı'nda en verimli meyvesini veriyor. Yeraltındaki mahzendeki insanların yiyip, içip eğlendiği unutulmaz sekansta Bregovic'in coşkulu müziği filmi unutulmaz kılıyor.

Blacky'nin dostu Marco ile sevgilisi Natalija (**Mirjana Jokovic**) nın tekerlekli sandalyede yandığını görürken çaresiz kaldığını gösteren sahne ile yeraltındaki içkili alem sahnesi filmin en başarılı sekansları.

Balkanlarda yaşanan dramı çarpıcı şeklide gözler önüne seren 'Yeraltı', müzikleri ve sürpriz finaliyle akıllarda kalacak. Bu renk ve ses cümbüşü, görsel ve işitsel bir şölen şeklinde gelişen film, melodram, dram ve komedi arasında gidip gelirken, fantastik öyküsüyle, Fellini'nin başyapıtlarını akla getirir. Bu epik film savaş ve komünizme ince esprilerle göndermelerde bulunur.

'Hayat Bir Mucizedir / Zivot je Cudo' ile Cannes'da 2004'te, **'Bana Söz Ver / Promise Me This'** ile 2007'de yarışan **Emir Kusturica** bu iki filmle ödül listesine giremedi. Son yıllarda sesi pek çıkmıyor.

1954'te Saraybosna'da, Sırp bir annenin ve Hırvat bir babanın oğlu olarak Emir Kusturica, Boşnak Müslüman bir ailede doğdu. 2005'te Karadağ'da Sırp Ortodoks olarak vaftiz oldu. Yönetmen ve senaristliğin dışında, gitarist – besteci bir müzisyen olan Kusturica, Goran Bregovic ile aralarının açılmasından sonra, *'No Smoking'* adını verdiği orkestra ile, oğlunun da desteği ile filmlerinin müziklerini yaptı.

Paris'te yaşamayı seçen, ünlü **'Düğün ve Cenaze Orkestrası'** eşliğinde bütün dünyada verdiği konserlerle sanatını sürdüren Goran Bregovic'in yolu hemen her yıl İstanbul'dan geçiyor. Hastası olduğum Bregovic'in konserlerine her yıl gitmekten, beyaz elbisesi içinde, kollarını açarak söylediği şarkılarla coşmaktan, *'Kalashnikov'*a eşlik etmekten bıkmıyor, İstanbul'a konser için geldiği yaz aylarını bekliyorum.

Francis Ford Coppola Cannes'da 1974'te 'Konuşma / The Conversation' ile 1979'da 'Kıyamet/ Apocalypse Now' ile iki kez Altın Palmiye Ödülü kazandı. Kendisi Cannes Film Festivali tarihinde katıldığı iki yarışmadan da en büyük ödül ile ayrılan tek yönetmen.

Coppola'nın Cannes'da gösterilen üçüncü filmi *'New York Üçlemesi'* (1989), üç yönetmenin elinden çıkma üç bölümlük bir film. Yarışma dışı gösterilen bu filmin diğer yönetmenleri **Woody Allen** ile **Martin Scorsese** idi.

'Konuşma', yarışan filmler açısından sönük bir festival sayılan 1974'ün büyük ödülünü aldı. İtiraf edeyim ben filmi izlediğimde beğenmemiştim. **Rene Clair** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye'yi Coppola'ya verirken, **Steven Spielberg**'in **'Sugarland Express'** filmine En İyi Senaryo Ödülü'nü, **Pier Paolo Pasoli**'nin **'1001 Gece'**sine ikincilik ödülü olan Jüri Büyük Ödülü'nü, **Carlos Saura**'nın **'Kuzin Anjelik / La Prima Angelica'**ya Jüri Ödülü'nü vermişti. **Robert Altman**'ın *'Hepimiz Hırsızız / Thiever Like Us'*ı ve **Ken Russel**'ın **'Mahler'**i ödül listesine alınmamıştı.

Epik, **'Baba'** filmlerinin ilk iki bölümü arasında **Francis Ford Coppola**, Watergate dünyasına, Kennedy ve King suikastlarına, Jimmy Hoffa ve Howard Hugges'a gönderme yapan 'Konuşma' adlı daha küçük ölçekli paranoya filmini yönetti. Gözetleme uzmanı Herry (**Gene Hackman**) kötü niyetli bir şirket yöneticisi (**Robert Duvall**) adına çalışırken, kalabalık San Francisco meydanında bir konuşmayı kaydeder. İşverenin karısı (**Cindy Williams**) ve onun sevgilisi

(**Frederic Forrest**) arasında geçen konuşmanın birkaç cümlesinden, Harry onların öldürülme tehlikesi altında olduklarından kuşkulanır.

Vicdanıyla hesaplaşması ve kim olduğu belli olmayan kişilerin (birini gençlik haliyle **Harrison Ford** canlandırıyor) caydırma çabalarından sonra, Harry müdahale etmeyi seçer ve yalnızca korkunç bir öyküyü anlatan çok önemli bir cümledeki vurguları kaçırarak durumu yanlış değerlendirdiğini anlar.

Kendisini, onu gizlice dinleyen iş arkadaşlarından (**John Cozale, Allen Garfield**) yüksekte tutar, gizlice dinlenen bir toplantıdaki özel bir konuşmayı defalarca kayıttan dinler, kız arkadaşına (**Teri Garr**) bir fahişe gibi davranarak onu uzaklaştırır ve sadece bir gecelik kaçamak yaptığı fazla da anlamsız olan bir kadının (**Elizabeth Mac Rae**) ihanetine uğrar.

Film, Coppola'nın teknik ustalığına karşı giderek artan ilgisinden ortaya çıktı. Zamanla Coppola da, Harry gibi küçük aletlerle dolu bir karavanın içini yönetecek, muhtemelen oyuncu kadrosundan uzaklaşacak ve benzer yanlış anlamlara eğilimli olacaktı.

'Konuşma'nın bir ilham kaynağı, 1967 Cannes Film Festivali'nin galibi, Michalengelo Antonioni'nin **'Cinayeti Gördüm / Blow Up'** filmiydi. **Julio Cortazar**'ın bir öyküsüne dayanan filmde, fotoğraflarının baskılarını inceleyen bir fotoğrafçı, bir cinayetin işlenmesinin grenli kanıtını gördüğüne inanır. Sırasıyla bu iki film, Brian de Palma'nın **'Patlama /Blow Out'** (1981) filmini etkiledi. Yine bir ses teknisyeni şüpheli bir araba kazasını kaydediyordu bu filmde. 'Konuşma' Cannes'da Ekümenik Jüri Mansiyonu'nu da kazandı.

Coppola'nın başyapıtlarından sayılan **'Kıyamet / Apolcalypse Now'** 1979 Cannes Film Festivali'nde, Altın Palmiye'yi **Wolker Schloendorf**'un **'Teneke Trampet / Die Blechtrommel'**i ile paylaştı. Ama bu ödülü, orta karar bir film olan 'Konuşmadan daha fazla hak etti.

Françoise Sagan başkanlığındaki jürinin kararına pek itiraz eden çıkmadı. Altın Palmiyeyi paylaşan her iki film de, yarışmadaki **Terence Malick**'in **'Days of Heaven'**inden, **Martin Ritt**'in **'Norma Rea'**sından daha kaliteli filmlerdi.

Coppola Cannes'deki basın konferansında: *"Benim filmin Vietnam hakkında değil, Vietnam'ın gerçekten olduğu haliyle ta kendisi... Ve Amerikalı askerler Vietnam'da ne yaşadılarsa, biz de aynısını yaşadık. Biz ormandaydık, çok fazla paramız ve teçhizatımız vardı ve yavaş yavaş delirdik"* demişti.

George Lucas ve **John Milius**, **Joseph Conrad**'ın **'Hard of Darkness'** isimli eserini Vietnam filmi olarak uyarlamayı düşündüler. Ancak bu projeyi akıl hocaları Coppola gerçekleştirdi.

Bu epik film, nehir boyunca cehenneme doğru yapılan yolculuğu içeren bir dizi sekanstan oluşur: bir helikopter filosu bir Vietkong köyüne saldırı düzenler, böylece **Albay Kilgore** (**Robert Duvall**) sörf yapabilecektir, Playboy kızları bir orman amfitiyatrosunda gösteri düzenler, bir tekne dolusu köylü yanlışlıkla katledilir. Dennis Hopper kafayı sıyırmış savaş fotoğrafçısını canlandırır. **Marlon Brando** Kamboçya'da öldürülmeyi bekleyen bir kabile tanrısı Kurtz olarak fiziki biçimde ortaya çıkar.

Coppola'nın başyapıtı görsel olarak şok edicidir ve özellikle gerçeküstü sekanslar Vietnam Savaşı'ndaki karmaşayı ve dehşeti artırır. Filmin yapılış aşamasını gösteren belgesel, **Harvey Keitel**'in kovulmasını, yerine **Martin Sheen**'in alınmasını, Coppola kafasında filmin sonunu kurarken, Brando ile Hopper'in saatlerce doğaçlama yapması gibi efsanenin perde arkasını anlatıyordu.

Savaş aşığı bir albay olan Kilgore'un birliğiyle beraber düşman köylerinden birine yaptığı helikopter saldırısında, Vietkong'u ürkütmek için Wagner çaldığı unutulmaz sekans, filmin yenilikçi ses tasarımcısı **Walter Murch**'a Oscar kazandırmıştı. Filmde çizgi dışı bir kompozisyon çizen **Marlon Brando**'nun diyaloglarının çoğu doğaçlamadır. Onun sahneleri klostrofobi ve performansa dokunaklılık eklemek adına yoğun gölge oyunları ile çekildi. **'Apocalypse Now'** 1979 Cannes Film Festivali'nde FIPRESCI Ödülü'nü kazandı. Francis Ford Coppola 1992 Venedik Film Festivali'nde, kariyeri için Altın Aslan Ödülü aldı.

'Kıyamet / Apocalypse Now' 2001 Cannes Film Festivali'nde, bu kez tabi ki yarışma dışı olarak, tekrar gösterildi.

Bir zamanlar Coppola'nın filmlerinde çalışan kızı Sofia ve oyuncu yeğeni **Nicolas Cage**'in kendisinden daha önemli işler yaptığı biliniyor. İki kuzen Cannes'a yarışma filmi oyuncusu ve yönetmeni olarak birkaç kez geldiler.

Francis Ford Coppola en çok, **Mario Puzo**'nun romanından yaptığı üç bölümlük **'Baba / The Godfather'** filmleriyle tanınır. İlk iki film toplam 9 Oscar ödülü aldı.

Her iki film de 1972 ve 1975 yıllarının En İyi Filmi seçildi. Her iki film de En İyi Uyarlama Senaryo dallarında, Mario Puzo ile Francis Ford Coppola'ya ikişer Oscar kazandırdı.

Coppola bu ödülü 197'de 'Patton' filmiyle kazanmış ancak ödül törenine gitmemişti. 2011'de Akademi kendisine Onur Oscar'ına layık gördüğünde ödülünü bizzat almıştı. 'Baba' filmlerine dönecek olursak, Coppola ikinci bölüm için En İyi Yönetmen Ödülü'nün sahibi olmuştu.

Her iki filmin baş erkek kahramanını canlandıran **Marlon Brando** ile **Robert**

de Niro, 1972 ve 1975'in En İyi Erkek Oyuncu Oscar'ına layık görülmüşlerdi.

Coppola 1973'te **'Baba I'** ile En iyi Film, En iyi Yönetmen ve En İyi Uyarlama Senaryo dallarında Altın Küre Ödülü kazanmıştı. Bu başarısını **'Kıyamet'** ile aldığı En İyi Yönetmen ve En İyi Uyarlama Senaryo Altın Küre'leri ile yinelemişti.

'Baba' filmlerinin aldığı 9 Oscar Ödülü'nün beni en çok sevindireni, efsanevi bestekar **Nino Rota**'nın **'Baba II'** ile kazandığı En İyi Film Müziği Oscar Ödülü idi.

CANNES'A GELMEYENİ DÖVÜYORLAR

Cannes müthiş bir fuar. Cannes Film Festivali sinema endüstrisinin en prestijli ve en ünlü film festivali. Sektörün içinde bulunanlar seslerini duyurmak, ticari başarı yakalamak için festivalin yapıldığı Mayıs ayını kollarlar.

Filmini satmak isteyen de, kitabının veya müzik albümünün promosyonunu yapmak isteyen de, starletlerini yapımcıların gözüne sokmak isteyen emprezaryolar da, çevirmekte olduğu filmi geniş kitlelere duyurmak isteyen yapımcılar da, eskimekte olan unutulmuş şöhretlerin ikinci bir şans yakalamak için kendini hatırlatmak isteyen eski tüfekler de, Mayıs ayında Cannes'a akın ederler.

Basın tavlamanın yolu boğazdan geçer. Prestijli bir otelde kiralanan bir salonda verilecek yemek veya kokteyle, Cannes'daki basın mensuplarına davetiyeler gönderilir. 40 yıl önce, basına ayrılan bürodaki posta kutumuzda her gün sayısız davetiye bulurduk. Promosyon amaçlı bu davetler bazen çakışır, aynı saatlere denk gelenlerin birinden çıkıp diğerine koşardık. O yıllarda lokantaya para harcayan gazetecilere enayi gözüyle bakılırdı.

Cannes festivallerindeki gazeteci sayısı 900'lerden 4.500'lere çıkınca, ekonomik krizlerin de gelmesiyle, davet sahipleri daha seçici davranmaya başladılar.

Cannes'a gelen şöhretlerin üç gruba ayırmak lazım. Birinci grupta yukarıda saydıklarım ve yer aldıkları bir filmin promosyonuna katkıda bulunmak için Cannes'ı kullanan Madonna, Michael Jackson ve Beatles grubu üyeleri örnek gösterilebilir.

S. Sandrelli - B. Bertolucci - D. Sanda (Novecento - 1976)

İkinci grupta Cannes'ın cazibesine, çekim gücüne kapılan **Prenses Diana**, **Prenses Margaret** gibi soylular, dünyanın en ünlü sinema fuarına katılıp o keyfi yaşamak isteyen, şöhrete doymuş **John Lennon** gibi süperstarları sayabiliriz. Fransız sinemasının ünlü yönetmen ve oyuncularının hemen her yıl, ev sahibi sıfatıyla Cannes'a gelmelerini yadırgamak garip olur.

Üçüncü grupta, ömrünün sonbaharına gelmiş, sanatına saygı duyulan, bir ödülle onurlandırılmak için, Organizasyon Komitesi tarafından Cannes'a davet edilen, 7. sanata damgasını vurmuş şöhretler. Karizmatik sanatçı **Charlie Chaplin** bu grup için iyi bir örnek sayılabilir.

Bu gruba, ülkesinin sinema sektöründe başarısını onurlandırmak amacıyla Cannes Festivali'ne gelen **Jacques Chirac** gibi bir cumhurbaşkanı da dahil edilebilir.

Charlie Chaplin sinema tarihinin en çok tanınan kişisi. Bu konuda kendisine rekabet edebilecek tek sanatçı **Walt Disney**'dir. (Animasyon dehası Disney, 65 yıllık ömründe, aday gösterildiği 59 Oscar Ödülü'nün 22 tanesini alarak tarihe en çok Oscar kazanan şahsiyet olarak geçti.)

Katıldığım ilk festival olan 1966'nın en renkli anılarından biri, yarışmadaki İngiliz filminin galasında Prenses Margaret'in arkasından kırmızı halıyı geçip filmin gösterileceği salona girmekti. O galada bir başka asil leydi, **Begüm Ağa Han**, **Sophia Loren** ve kocası **Carlo Ponti**, **Kirk Douglas**, **Michelle Morgan**, **Glen Ford** da vardı.

O yıl Prenses Margaret Cannes'da **Prenses Grace** ve **Monako Prensi Rainier** ile tanıştı. Bir davette iki prenses aynı masayı paylaştı. Kavalyesi 1960 ile 1978 yıllarında evli kaldığı **Anthony Amrstrong - Jones** (resmi adıyla **Lord Snowdon**) idi. Bir başka talihsiz İngiliz prensesi olan Di'nin, yanında eşi **Prens Charles** olduğu halde, 1987'de Cannes Film Festivali'ne gelişi yıla damgasını vuran olay olmuştu. Açık mavi straples gece kıyafeti içinde, her zamanki zarafeti ve kendisine çok yakışan mahcup haliyle, festival sarayının kırmızı halılı merdivenlerini, elinde bir buket çiçekle, eşinin kolunda, tırmanan Prenses Diana foto muhabirlerinin hücumuna uğramıştı.

Kraliyet ailesi Cannes'da vatandaşları **Lindsay Anderson**'u onurlandırmak için bulunuyordu. Yönetmenin **'Ağustos Balinaları / The Whales of August'** adlı filmi festivalde ABD adına yarışıyordu.

Lindsay Anderson evvelce, 1969 yılında **'Eğer / If'** adlı filmiyle Altın Palmiye kazanmıştı. O gece aynı galaya katılan İtalyan aktris **Ornella Mutti**, Prenses Di'nin gölgesinde kalmıştı. Foto muhabirleri Prenses Di'yi birkaç dakika içinde görüntülerken, 30 bin Franklık pelikül tükettiklerini ertesi sabah gazetelerde okumuştum.

David Berry'nin bir tiyatro oyununun sinematografik adaptasyonu olan **'Ağustos Balinaları'**nın başrollerini iki dev karakter oyuncusu, **Bette Davis** ile **Lillian Gish** paylaşıyordu. Marne'in bir adasında geçen konusuyla filmde iki kızkardeşi paylaşan oyunculara **Vincent Price** eşlik ediyordu.

1995'te Prens Charles'ten boşanan, 1997'de yanındaki **Dodi Al Fayed** ile birlikte Paris'te gizemli bir araba kazasında ölen Prenses Diana için, İngiliz yönetmen **Keith Allen**'ın yaptığı belgesel 2011 Cannes Film Festivali'nde gösterildi. Esrarı hala çözülemeyen, kazayı yorumlayan belgesel ilgiyle izlenmişti. Zira belgeselin İngiltere'de gösterimi yasaklanmıştı.

Liverpool'da kurulan, 60'lı yıllarda bütün dünyada fırtına gibi esen **Beatles** grubunun iki üyesini **Ringo Starr** ile **George Harrison**'u 1968 yılında **'Yellow Submarine'**in gösterimi için geldikleri Cannes'da görmüştüm. Beatles'in efsanevi gitaristi ve ana vokali **John Lennon**, yanında eşi **Yoko Ono** ile birlikte, iki yıl üst üste, 1970'li ve 71'de Cannes'a geldi.

John Lennon, *'What You Got'* adlı bestesinin tanıtımı için geldiği festivalde, eski festival sarayındaki gala, Fransız yönetmen **Louis Malle** ve **Jeanne Moreau** ile katıldı. Alınlarını kapatan saç şeklinde, modadan müziğe kadar geniş yelpazede, Beatles'in bugünkü gelişimde payları büyüktür. Nisan 1970'te grup dağılmış, George Harrison 1976'da Cannes'a tekrar gelmiş, Aralık 1980'de New York'ta kaldığı otelin önünde, John Lennon akli dengesi yerinde olmayan bir meczup tarafından silahla öldürülmüştü.

Pop kralı olarak tanınan, Afro - Amerikalı efsanevi şarkıcı **Michael Jackson**'un 1997'de Cannes'a gelişi olay olmuştu. ABD'yi yarışmada temsil eden beş filmden biri olarak yarışma dışı gösterilen, **Stan Winston**'un **'Ghosts'**ın galası ve basın konferansında hazır bulunmak için Cannes'a gelen Michael Jackson'u görebilmek için genç kızlar festival sarayının önünde sabahın köründe nöbet tuttular.

Aslında bu histeri nöbeti Nice Havaalanı'nda ve Jackson'un kaldığı Carlton Oteli'nin önünde başladı. O gün otel müşterileri, odalarına çıkmak için otelin yan sokaktaki arka kapısını kullandılar. Gece yarısı seansında festival sarayında gösterilen 'Ghosts' kısa metrajı galasına, Michael Jackson'un üzerinde askeri üniformaya benzeyen bir kıyafetle, tek başına geldi.

Merdivenleri yüzlerce foto muhabiri ve 60 televizyon kanalına poz vererek kat eden sanatçıyı hayranları film boyunca kapıda bekleyip, film bittiğinde tezahüratlarını sürdürdüler.

Michael Jackson kadar ünlü diğer bir Amerikalı şarkıcı olan **Madonna**, Cannes'a 1991 yılında geldi. Aynı zamanda dansçı, aktris, film yapımcısı ve senarist olan Madonna, o yıl festivaldeki **Alek Keshishian**'ın kariyerinin ilk filmi olan ve yarışma dışı gösterilen **'Madonna ile Yatakta / Bed With Madonna'** belgeseli için geldi.

Filmin galasına **Jean Paul Gaultier**'nin konik (füze) göğüslü ünlü eksantrik kıyafeti ile gelen Madonna, bir moda ikonu da olduğunu kanıtlamış oldu. Ertesi gün dünyanın dört bir tarafındaki gazeteler, Madonna'nın bu görüntüsüne yer verdiler.

Madonna Cannes'a sık sık giden bir sanatçı. 2008'de **Steven Soderberg**'in **'Che'** filminin galasına, yanında kocası İngiliz yönetmen **Guy Ritchie** olduğu halde katıldı. 2011'de Madonna Cannes'a, ikinci yönetmenlik denemesi olan **'W.E.'** filminin takdim etmek için geldi.

Arnold Schwarzenegger 1967'de Cannes'a ilk gelişinde unvanı 'Vücut Geliştirmede Dünya Şampiyonu' idi. 29 yaşındaki Avusturya kökenli bir sporcunun

gözü yükseklerdeydi. Dikkati çekebilme için Croisette plajlarında, Crazy Horse striptizcilerini kaldırarak poz veren Schwarzenegger kısa zamanda hedefine ulaştı.

Hollywood'da sayısız macera filminde oynadı. Ünlenince John Kennedy'nin yeğeni Maria Shriver ile evlendi. Cannes'a sayısız kez karısıyla geldi. Politikaya atılıp başarılı oldu, 2003'te California Valisi seçildi. Koltuğunu kaybedince sinemaya geri döndü.

Arnold Schwarzenegger Cannes'a **'Expendables 3'** filminin promosyonu için geldi. Yanında, eski tüfeklerden **Sylvester Stallone**, **Harrison Ford**, orta kuşak şöhretlerden **Antonio Banderas**, **Jason Statham** ve (çember sakalıyla) **Mel Gibson** vardı.

Filmin, sabah yapılan basın gösteriminden sonra, maço erkeklerden oluşan bu görkemli kadro fotoğrafçılara poz verirken, birbirlerine çocukça şakalarla takılarak eğlendiler. Gece yapılan galada aynı kadro gövde gösterisini sürdürdü.

Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, Cannes Film Festivali'nin 50. yılını kutladığı 1997 yılında Cannes'a geldi. Başarılı bulduğu Fransız sinemasını onurlandırmak için festivale gelen cumhurbaşkanı, yanında o yılın jüri başkanlığını yapan vatandaşı Isabelle Adjani olduğu halde, gösterilen bir Fransız filminin galasına katıldı.

Chirac, 50. yıl onuruna festivale davet edilen ünlü Amerikalı yönetmenler, **Martin Scorsese, François Ford Coppola, Ethan ve Joel Coen, Robert Altman,** Altın Palmiyeli kadın yönetmen **Jane Champion**, Çin'li güzel aktris **Gong Li**, çifte Altın Palmiyeli Sırp yönetmen **Emir Kusturica** ve vatandaşı **Claude Lelouch** ile birlikte poz verdi.

Cannes Film Festivali'nin 50. yılını kutladığı 1971'in onur konuğu Charlie Chaplin idi. Festivalin Açılış Galası'nda Fransız Kültür Başkanı **Jacques Duhamel**, Festival Başkanı **Favre Le Bret** ile birlikte Charlie Chaplin'e *Legion d'Honneur* nişanı taktı.

O yıl 82 yaşında olan İngiliz sanatçı, bakanın kendisine bir baston uzatması üzerine, ünlü yürüyüşünü yaptı ve bastonuna havada daireler çizdirdi. Şarlo ile özdeşleşen bu hareketler salonda bulunanlar tarafından çılgınca alkışlandı.

Charlie Chaplin'in ölümünden 11 yıl sonra, 1989 Cannes Film Festivali, sanatçının ailesini davet ederek komedyene saygı duruşunda bulundu.

2003 Cannes Film Festivali'nde yarışma dışı gösterilen **'Charlie: Hayatı ve Sanatı / Charlie: The Life and art of Charlie Chaplin'** belgeseli için saygı duruşunu tekrarladı. **Richard Schickel** imzalı belgesel, Chaplin'in aktör, sena-

rist, yönetmen, yapımcı ve besteci kişiliğini, aşklarını, yaptığı 4 evliliği, FBI ile yaşadığı sorunları ve Amerika'yı terk etmek zorunda kalışını anlatıyor.

Sinema tarihinin gelmiş geçmiş en ünlü komedi sanatçısı olan Charlie Chaplin hakkında yapılan söyleşileri içeren filmin sunuculuğunu Amerikalı yönetmen **Sydney Pollack** yaptı. Filmde **Woody Allen, Martin Scorsese, Milos Forman, Robert Downey Jr., Johnny Depp, Richard Altenborough, Claire Bloom,** mim sanatçısı **Marcel Marceau, Chaplin**'i anlattılar. Kızı **Geraldine** ile iki oğlu **Michael** ve **Sydney** babaları hakkındaki anıları dile getirdiler.

1889'da Londra'da doğan Charlie Chaplin, 1977'de Vevey'de (İsviçre) öldü. Asıl adı **Sir Charles Spencer Chaplin** olmakla beraber, yarattığı Şarlo (Charlot) karakteriyle özdeşleşti ve öyle anıldı.

Yarattığı *'modern palyaço'* Şarlo ile dünya üzerinde filmlerinin gösterildiği her ülkede insanların hayranlığını toplamasına rağmen, ABD vatandaşlığını reddetmesi sebebiyle, bu ülkede kendine yönelik olarak başlatılan karalama kampanyası, kendisinden bir hayli genç kadınlarla yaptığı dört evlilik, bir dönem kendisine açılan babalık davası, **'The Immigrant'** filminde ABD memurunu tekmelediği komünizm propagandası olarak yorumlanması gibi olayların etkisiyle Chaplin'in Amerika'ya girmesi yasaklandı.

Bunun üzerine karısı ve çocuklarıyla birlikte, hayatının sonuna kadar yaşayacağı İsviçre'ye yerleşen Chaplin, ancak 1972'de Oscar Özel Ödülü'nü almak üzere yıllar sonra ABD'ye geri döndü. Ertesi yıl **'Şehir Işıkları / City Lights'** filmiyle Oscar Ödülü'nü tekrar kazandı. 1975'te 86 yaşındayken **İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth** tarafından şövalye unvanına layık görüldü.

72 filmde yönetmenlik yapan, 86 filmde oynayan Charlie Chaplin, 52 filmin müzik partisyonunu hazırladı.

'Yumurcak / The Kid'de (1921) kendi yoksul geçmişini, yoksulluğun etkilerini işledi. **'Altına Hücum'** (1925) sessiz sinema döneminin en çok kazandıran filmlerinden biri oldu. **'Şehir Işıkları'** (1931) Chaplin'in serseri kişiliğiyle ilgili en sıkı incelemelerinden biri oldu.

Hitler ile aynı yıl doğan, benzeyen bıyığa sahip olan Chaplin, *'Büyük Diktatör'*den (1940) sonra: *"Alman toplama kamplarına dair gerçek dehşetleri bilseydim, bu filmi yapmazdım, Nazilerin öldürücü cinnetiyle dalga geçmezdim"* demişti. Doğal olarak film Almanya'da yasaklandı ama Hitler filmi yalnız başına iki kez izledi.

Diğer başyapıtları **'Monsieur Verdoux'** (1947) ve 'Sahne Işıkları'dır (1952). **'Hong Konglu Kontes'** (1967) ve ile sinemaya veda etti.

2003 Cannes Film Festivali, Chaplin'i tekrar anma fırsatını, kapanış galasında **'Asri Zamanlar / Modern Times'** (1936)ın yenilenmiş kopyasını göstererek değerlendirdi. Chaplin bu filmdeki rol arkadaşı **Paulette Godard** ile çekimler bittikten sonra (aralarındaki yaş farkına rağmen) evlenmişti. Bu üçüncü evliliği idi.

1930'lu yılların sonunda büyük ekonomik buhran sırasında, makineleşmenin de etkisi ile bozulan ekonomik ve toplumsal koşulları, artan işsizlik sorununu dile getiren bu film, Chaplin'in ilk kez 1914'te yarattığı Şarlo tiplemesine dayanan son filmdir. Aynı zamanda kariyerinin son sessiz filmidir.

Ahmet Sarper - Viktor Apalaçi - Arda Uskan - Atilla Dorsay, Cannes 1972

SİNEMANIN GEVEZE DEHASI

Bağımsız filmlerin gişede iş yapabileceğini kanıtlamış, popüler kültüre yakın bir isim olarak bağımsız sinemanın önünü açmış, Amerikan sinemasının karizmatik harika çocuğu **Quentin Tarantino**'yu ilk kez 1992'de gördüm.

John Huston - İ. Huppert - D. Bogard

1992 Cannes Film Festivali'ne yarışma dışı olarak katılan (acayip isimli) ilk yönetmenlik denemesi **'Rezervuar Köpekleri / Reservoir Dogs'** hakkında hiç fikrim yoktu.

Aslına bakarsanız Tarantino hakkında da hiçbir şey bilmiyordum. Basına dağıtılan dokümantasyondan 29 yaşında olduğunu, 19 yaşında bir video kaset dükkanında çalışmaya başlayınca yazgısının değiştiğini, burada tanıştığı **Roger Avery** ile ilk filminin senaryosunu yazdığını okudum. Soyguncuların psikolojisi üzerine yoğunlaşan özgün bir film olan "Rezervuar Köpekleri'ni izledikten sonra, Tarantino'nun basın konferansının yapılacağı salona heyecan içinde koştum.

Sinemaya yenilikçi bir ustanın geldiğini müjdeleyen, oldukça nükteli, kana bulanmış, iyi anlatılmış bu soygun filminden çok etkilenmiştim. Tarantino'nun yaratıcılığını tescil eden bu film, sonrakilerin tarzının öncüsü olacaktı.

Basın konferansında, bu sarsıcı, tabu kırıcı filmi çok beğendiklerini, övgüler içeren sorularından gördüğüm gazetecileri ve dur durak bilmez bir gevezelikle, konuşma şehvetine kapılmış Tarantino'yu hatırlıyorum.

Yanında bulunan aktörlerinden **Harvey Keitel**, senaryoyu okuduktan sonra bu projede aktör ve yapımcı olarak yer almak istediğini Tarantino'yu bildirdiğini anlatıyordu.

Christopher Nolan, Darren Aronofsky gibi Tarantino da, **Robert Redford**'un kurduğu Bağımsız Sinema Akademisi Sundence'tan yetişme bir yönetmendi.

1990'lı yıllarda yenilikçi bir kurgu anlayışıyla, zengin diyaloglu etkili mizanseniyle, kanlı şiddet sahnelerini cesurca kullanmasıyla, kısa sürede ünlenen Quentin Tarantino, bilinen Amerikan film klişelerine yeni bir soluk getirmişti. 'B sınıfı' denilen ikinci sınıf ucuz filmlerden beslenen sinemasını, hınzır mizahi, sağlam sinema tekniği, özgün diyalogları ile bir marka haline getiren Tarantino, hem popüler kültür hem de art-house sineması hakkında bilgi sahibi olduğu için, filmlerinde pop kültürün birçok ögesini barındırmasıyla ünlendi. 'Rezervuar Köpekleri' Sundance'ın açılışını yaptı. Tarantino siyah takım elbiseli, beyaz gömlekli, siyah kravatlı karakterlere filmlerinde yer vermeye 'Rezervuar Köpekleri' ile başladı.

Büyük bir hırsızlık olayı için bir araya gelen bir ekip, birbirlerinin isimlerini bile bilmeyen bir grup hırsızdan oluşur. Adları Mr. White (**Harvey Keitel**), Mr. Pink (**Steve Buscemi**), Mr. Orange (**Tim Roth**), Mr. Blonde (Michael Madsen) ve Mr. Brown (bizzat **Q. Tarantino**) olan siyahlar giymiş beş soyguncu, başarısız bir soygun girişiminden sonra, peşlerine düşen polisten kurtulmak için bir depoya sığınırlar.

Soygunda yaşanan bir aksaklık nedeniyle, kan gölüne dönen atmosferde polisten kaçmaya çalışan ekip, aralarında bir polis casusun olduğunu öğreniyorlar. Kendilerini polise ihbar edeni bulmaya çalışırken, çıktıkları kanlı mücadeleden sonra, soyguncu ekip kendini, fiziksel şiddeti anbean artan psikolojik bir savaşın içinde bulur.

Büyük bir kısmı tek bir mekanda geçen klostrofobik film, soyguncuların psikolojisi üzerine odaklanırken, "muhbir kim?" sorusuna yanıt arıyor. Quentin Tarantino'nun 'Rezervuar Köpekleri'nden sonra yazdığı iki senaryo, iki ünlü yönetmenin elinde, iki kaliteli filme konu oldu. **Tony Scott**'ın 1993 tarihli suç filmi **'Çılgın Romantik / True Romance'** ve **Oliver Stone**'a 1994 Venedik Film Festivali'nde Büyük Jüri Ödülü getiren **'Katil Doğanlar / Natural Born Killers'**.

Tarantino'nun iki yıl sonra Cannes'a dönüşü görkemli oldu. Dünya prömiyerini 1994 Cannes Film Festivali'nde yapan **'Ucuz Roman / Pulp Fiction'**, Altın Palmiye Ödülü'nü almakla kalmadı, yılın en prestijli ödüllerinin koleksiyonunu yaptı.

'Ucuz Roman / Pulp Fiction' ile Quentin Tarantino 'En İyi Özgün Senaryo' Oscarını kazandı. Aynı dalda 1994'ün Altın Küre, Bafta ve New York Eleştirmenler Birliği Ödülleri'nin de sahibi oldu.

'Ucuz Roman' benim son 25 yılda izlediğim filmler arasındaki birinci sırayı hala koruyor. Filmin galasına, **John Travolta, Uma Thurman, Bruce Willis, Samuel L. Jackson, Rosanna Arquette, Amanda Plummer, Ving Rhames** ve **Eric Stoltz**'dan oluşan müthiş bir oyuncu kadrosu eşliğinde gelen Tarantino, festival sarayında kahraman gibi karşılandı. Filmin basın gösteriminde herkes tarafından çılgınca alkışlanması Altın Palmiye'nin habercisi gibiydi. **Elmore Leonard**'ın *'The Switch'* adlı kitabından esinlenerek Tarantino'nun yine **Roger Avery** ile müştereken yazdığı senaryo, birbirlerine göbekten bağlı küçük öyküçüklerden oluşuyordu. Birbirlerine aşık iki genç soyguncu, uzman iki gangster, mafya patronunun güzel sevgilisi ve koruması, şikeyi reddeden cesur bir profesyonel boksör.

Kader bu aykırı tipleri inanılmaz bir şekilde bir araya getirip yollarını kesiştirecektir.

Ringo (**Tim Roth**) ve Yolanda (**Amanda Plummer**) birbirlerine çok seven soyguncu çifttir ve soygun işine heyecan katmak için farklı bir plan yaparlar. Jules (**Samuel L. Jackson**) ve Vincent (**John Travolta**) iki kiralık katildir ve patronları Marsellus'u (**Ving Rhames**) dolandırmaya çalışan birkaç serseriyi vurmaya giderler. Marsellus boksör Butch'a (**Bruce Willis**) şike teklif edip

bol miktarda para kaldırmayı, cesur ve gururlu Butch ise şike parasını alıp Marsellus'u dolandırmayı planlarlar. Ayrıca Vincent patronunun karısı Mia (**Uma Thurman**) ile patronun ricası üzerine bir gece vakit geçirecektir. Ancak tüm bu karakterlerin işleri ters gider ve kaderin bir oyunu sonucu tüm kahramanlar çok ilginç şekilde karşılaşırlar.

Birbirlerine göbekten bağlı küçük öykücükleri, kronolojik sıraya itibar etmeden, yenilikçi ve çığır açan bir kurgu anlayışıyla, iç içe anlatmadaki becerisiyle Tarantino, 'Ucuz Roman'dan sonra çok taklit edildi.

Steven Soderberg'in Altın Palmiye Ödüllü **'Sex, Video ve Yalanlar / Sex, Lies and Videotape'** (1989) ve **Michael Moore**'un **'Roger ve Ben / Roger and Me'** (yine 1989) filmleriyle birlikte, bağımsız sinema endüstrisine yeni bir soluk getiren 'Ucuz Roman', bağımsız filmlerin de gişe başarısı kazanabileceğini göstermiş oldu.

Tarantino'nun başyapıtı olarak nitelendirebileceğimiz 'Ucuz Roman' karmaşık ama yenilikçi ve özgün kurgusuyla, nefis müzikleriyle öne çıkan, acımasız nükteleri ve ince mizahıyla dikkati çeken bir film.

Tarantino ertesi yıl dört senaristli, dört yönetmenli **'Dört Oda / Four Rooms'** filminde **Robert Rodriguez, Alexandre Rockwell, Alison Anders** filminde ortaklık yaptı.

Bu başarısız ortaklık girişiminden sonra 1997'de, **Elmore Leonard**'ın **'Rum Punch'** romanını senaryolaştırdığı **'Jackie Brown'**u yönetti. 1970'li yılların Amerikan sinemasına saygı duruşunda bulunan bu polisiye filmin, **Pam Grier, Robet Foster, Robert de Niro, Samuel L. Jackson, Michael Keaton, Briget Fonda, Chris Tucker** gibi zengin bir oyuncu kadrosu vardı.

2003 yılında Tarantino yapmaya başladığı, bir intikam hikayesini anlatan **'Kill Bill'** çok uzun olduğu için ikiye bölündü. **'Kill Bill 2'** ertesi yıl vizyona girdi. Çizgi roman havasında, abartılı aksiyon sahneleriyle dolu olan bu ırmak filmin ikinci bölümü 2004 Cannes Film Festivali'nde yarışma dışı olarak gösterildi.

Yanında oyuncuları, Uma **Thurman, David Carradine, Lucy Lui, Michael Madsen, Daryl Hannah** ile galaya gelen **Quentin Tarantino** her zamanki taşkın hallerini tekrarladı. Hoş 2004 yılının tüm galalarında Tarantino vardı. Zira ilk kez geldiği yıldan 10 yıl sonra kendisi Cannes'a jüri başkanı olarak dönüş yapmıştı. 'Kill Bill 2' yarışma dışı gösterildiğinden Tarantino'nun jüri başkanlığına engel yoktu. (O yıl Altın Palmiye Ödülü'nü belgeselci vatandaşı Michael Moore'un 'Fahrenheit 9/11 filmine vermişti.)

'Kill Bill-1'de Gelin (**Uma Thurman**), O Ren (**Lucy Lui**) ve Vernite Green'den

(**Vivicia A. Fox**) öcünü almış ve listesindeki son üç kişinin peşine düşmüştür. 'Kill Bill -2'de Gelin, Budd (Michael Madsen) ve hemşire Elle Driver'ı (**Daryl Hannah**) öldürdükten sonra azılı düşmanı Bill (**David Carradine**) ile son hesaplaşma için evine gider.

Dünyanın en iyi kılıç imalatçısı Hattori Hanzo'nun (**Sonny Chiba**) elinden çıkma kılıcıyla Bill'i öldürmeye gittiğinde, kendisini şok eden bir durumla karşılaşır. Öldüğünü sandığı, dört yaşına gelmiş kızıyla karşılaşır.

Bill ile yaptıkları karşılıklı diyalog hesaplaşmalarından sonra, filmin zirvesini oluşturan bir mücadelenin ardından Bill'i öldürür. Estetik dövüş sahneleri ve zengin dekorlarıyla öne çıkan bu gösterişli film Tarantino'nun popülaritesini arttırdı. Ayrıca Tarantino, Cannes gibi prestijli bir festivalin 41 yaşındaki başkanı olarak, bu görevi üstlenen en genç sanatçılarından biri oldu.

Quentin Tarantino üç yıl sonra yarışmaya geldiği Cannes'da **'Ölüm Geçirmez / Death Proff'**ta festivalin en zayıf, parıltısız filmlerinden biriyle, sinemasını geliştiremediğini gösterdi.

Yine 70'lerin ucuz filmlerinden esinlenen bir senaryo, yine şiddetin tavan yaptığı, vahşet, kan dolu görüntüler, yine popüler kültüre yapılan göndermeler ve aynı hınzır mizah anlayışı.

Ancak Tarantino'nun bu filmde tavan yapan geveze diyaloglar insanı çıldırtacak düzeyde idi. Filmin ilk yarım saatinde, hep erkekleri çekiştiren, hiç bir anlam içermeyen, abuk sabuk göndermeler ve çocukça diyaloglarla kafa şişiren, dörtlü iki grup genç kızın, iç baydırıcı bitmek tükenmez gevezeliklerine katlanmak işkenceden farksızdı. Üstelik Tarantino bunu ayak fetişizmi tutkusunu gözümüze sokarak yapıyordu.

2007 Cannes Film Festivali'ndeki bu filmin konusu çok basit bir sistemde ilerliyor. Tarantino'nun senaryosu seri katile dönüşen bir dublör eskisinin öyküsünü anlatıyor. Bu psikopat katilin silahı filmi adını veren 'ölüme dayanıklı', 1969 model Dodge Challenger marka bir sürat arabası. Kuşun geçirmez, çarpışma anında bile zarar görmez, 250 km. hız yapan, sarsıntıya dirençli, özel tasarım harikası, kapkara bir araba.

'Grindhouse' ekolüne saygı duruşunda bulunan filmde, sürücünün yanına aldığı kızları bilinçli trafik kazalarıyla öldürdüğünü görüyoruz. **Kurt Russell**'ın oynadığı çılgın sürücü, yolda gözünü kestirdiği üç kızdan birinin polis, diğerinin kendisi gibi dublör olduğunu bilmeden, aynı yöntemle öldürmeyi tasarlayınca baltayı taşa vurur. Kızlar, kadın düşmanı sürücüye her kuşun etinin yenmeyeceğini hatırlatıp, unutamayacağı bir ders verirler.

Filmin son 20 dakikasındaki müthiş hızlı tempolu bölümde, Tarantino antolojilere girecek, unutulmaz araba takip sekanslarıyla filmini kurtarmaya çalışıyordu. Tarantino, Kurt Russell ve isimsiz kadın oyuncuları ile katıldığı Cannes'daki basın konferansında: *"Ben hep izlemekten hoşlandığım türden filmler yapıyorum. Hiç kimse izlemese bile kendim izlerim"* derken, filminin beğenilmediğini hisseden bir yönetmen gibi konuşuyordu. Ertesi yıl sinema dersi vermek üzere Cannes'a davet edilen Quentin Tarantino, 2008 Festivali'ne damgasını vuran iki olaydan birinde önemli rol oynuyordu.

Sean Penn başkanlığındaki jüri, 21 yıl aradan sonra **Laurent Cantet**'nin **'Sınıfta /Entre Les Murs'** ile ev sahibi Fransa'ya Altın Palmiye Ödülü vermesi 2008 festivalinin belirgin olayı oluyordu. Festival sarayının en büyük salonu olan Lumiere'in ilk kez bir sinema dersi için Tarantino'ya tahsis edilmesi de bir olaydı.

Salona girmeyi başaran 2.200 talihliden biri olarak, (o yıl festivali izleyen gazeteci sayısı 4600 idi) elleri, jestleri ve mimikleriyle konuşan, makineli tüfekten çıkmışçasına espri üreten bu komik ve eksantrik adamla geçirdiğim iki saat, en renkli festival anılarım arasında kalacak. Filmlerinde pop kültürün birçok ögesini barındırmasıyla tanınan Tarantino, sinema dersinde hem popüler kültürün, hem de art-house sineması hakkında çok fazla bilgiye sahip olduğunu gösteriyordu.

Tarantino ertesi yıl **'Soysuzlar Çetesi / Inglourious Basterds'** ile yine Cannes'daydı. Film, **Isabelle Huppert** başkanlığındaki 2009 Cannes Film Festivali'nde, **Michael Haneke**'nin **'Beyaz Kurdele / Des Weisse Band'** ile Altın Palmiye'yi kazandığı ödül listesine, En İyi Erkek Oyuncu seçilen **Christoph Waltz** ile girmeyi başarmıştı.

Tarantino, on yıldır kafasında şekillendirdiği, üç yılda yazdığı, kariyerinin ilk savaş filmi senaryosunun, bugüne dek yazdıklarının en iyisi olduğunu filmin basın konferansında ilan etti.

Aynı basın toplantısında Tarantino, 'Soysuzlar Çetesi'ni 'Ucuz Roman'a en yakın bulduğu filmi olduğunu, II. Dünya Savaşı fonunda geçen bir western olarak tasarladığı senaryoyu 10 yıl boyunca sürekli değiştirdiğini anlattı.

Tarantino sonunda iki kutuplu bir öyküde karar kıldığını nakletti. Ailesi Nazilerce katledilmiş Shoshanna Dreyfüs'ün (**Melanie Laurent**) intikamıyla, Soysuzlar Çetesi'nin Nazi avı, birbirlerine göbekten bağlı iki öykücük olarak senaryosunda yer aldığını anlattı.

1941-44 yılları arasında, sekiz Amerikalı Yahudi komando askerinin, Nazi birliklerinde korku yaratan intikam eylemleri, Nazi komutanlarının arasına

sızan güzel kadın ajanın casusluk faaliyetlerini anlatan bölüm ile, ailesinin Naziler tarafından öldürülüşüne tanıklık eden, katliamdan kurtulduktan sonra intikam yemini eden genç kızın bölümü, filmde birbirine paralel olarak anlatılır. Cannes'daki basın toplantısında filmin eleştirmenleri ikiye böldüğünü gördüm. Senaryosunu özgün bulup, filmin mizahi yönünü, usta işçiliğiyle filmin izleyiciyi eğlendirdiği, keyif verdiği için övenlerin yanında, filmi uzun ve temposuz olduğu için yerenler de çıktı.

Tarantino sinemasının en büyük zaafı, lüzumundan fazla geveze olması. Gereksiz ve uzun laf kalabalığı diyalogları yazma şehvetinden kendini kurtaramayan Tarantino, 'Ucuz Roman'dan 15 yıl sonra yeni bir başyapıt fırsatını gevezeliği yüzünden tepti.

Hitler, Göbels, Göring, Borman gibi Nazi liderlerini Paris'in küçük bir sinema salonunda toplanmasının fanteziden öteye gidemeyeceğini, Tarantino'nun tarihi deforme ettiğini, Yahudilerin Nazilerden aldığı intikam öyküsünün sorumsuz bir fantezi ürünü olduğunu iddia eden eleştirmenler çıktı.

Tarantino'nun 'tarihi anlatmak' gibi bir iddiası yok. Kendisi, parlak kurmaca karakterleri yaratmadaki becerisiyle, popüler kültürden beslenmedeki hüneriyle, eşsiz ironisiyle, zekice yazılmış diyaloglarıyla, başta kendisini eğlendirmek için film yapan bir yaratıcı.

Tarantino, Avusturyalı aktör **Christoph Waltz** için yazdığı İngilizce, Fransızca ve Almanca konuşan, tilki gibi kurnaz, fetbaz, acımasız Nazi subayı rolü ile sinema uluslararası bir yıldız kazandı. Albay Hans rolüyle 2010 En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar Ödülü'nü kazanan Christoph Waltz'a, Tarantino iki yıl sonra yeni bir kıyak daha yaptı. **'Zincirsiz / Django Unchained'** filminde Christoph Waltz için yazdığı, Alman asıllı üç kağıtçı, kurnaz, acımasız Dr. King Schultz karakteriyle Avusturyalı aktör ikinci En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Oscar heykelciğini kazandı.

Tarantino 'Soysuzlar Çetesi'nin Cannes'daki galasına, filmin Yahudi komandolarını oynayan **Brad Pitt, Eli Roth, Harvey Keitel**, Alman subayındaki **Michael Fassbender**, Alman keskin nişancı rolündeki **Daniel Brühl**, iki güzel aktris, **Diane Kruger** ve **Melanie Laurent** ve tabii **Brad Pitt**'in hayat arkadaşı **Angelina Jolie** eşliğinde geldi. Bu prestijli kadroyu bir araya getirmekten ve festival sarayının kırmızı halısını geçerken aşırı ilgi görmekten şımardığını göstermekten kendini alamıyordu. Western tarzında yazdığı II. Dünya Savaşı filminden üç yıl sonra Tarantino, Amerikan İç Savaşı'ndan iki yıl öncesinde güneyde geçen **'Zincirsiz / Django Unchained'** ile western türüne sadakatini sürdürdü.

Filmde köle Django (**Jamie Foxx**), eski efendisini ölü yada diri ele geçirmek isteyen Alman asıllı Schultz (**Christoph Waltz**) ile anlaşmaya varır ve özgürlüğü karşısında belalı Brittle kardeşleri kendisine getirme sözü verir.

Görev başarıldıktan sonra ikili yollarını ayırmaz, güneyde en çok aranılan suçluların peşine düşerler. Django köle ticareti yüzünden kaybettiği eşini ararken, kötü şöhretli, gaddar bir çiftlik sahibi olan Calvin Candie (**Leonardo di Caprio**) ile yolları kesişir.

Tarantino karikatür karakterler yaratmadaki becerisini sürdürürken, bu film duraklama hatta gerileme devrini yaşadığını belgeliyordu.

'Soysuzlar Çetesi'nin New York Eleştirmenler Birliği'nin En İyi Senaryo, **'Zincirsiz'**in En İyi Senaryo dalında Altın Küre ve Bafta Ödüllerini kazanması durumu değiştirmiyor.

Filmlerinde **Samuel L. Jackson** ile dört, **Harvey Keitel, Tim Roth, Uma Thurman, Steve Buscemi, Michael Madsen, Christoph Waltz** ile ikişer kez birlikte çalıştı.

12 yıllık kariyerine sıkıştırdığı dokuz filmle pek üretken olduğu söylenemez. Tüm filmlerinin senaryosunu kendi yazdı. Aktörlükten gelme Tarantino, 'Ucuz Romanda cesetlerin taşındığı kanlı arabanın temizlenmeye getirildiği evin sahibi olarak çok kısa bir rolde gözüktü. Fransa'da çok sevildiğine Cannes'da defalarca şahit olduğum Tarantino 2011'de Onur Cesar Ödülü aldı.

Senaryolarındaki seks ve şiddet dolu konularıyla, ustalıkla çekilmiş aksiyon sahneleriyle, dişi ve ölümcül kadın kahramanlarıyla, 70'li yılların sinemasına saygı duruşunda bulunan filmleriyle, Tarantino Hollywood'un son *'fenomeni'*. Kendisini beğenmeyebilirsiniz, ama bu onun işini bilen, uyanık bir pazarlamacı, seyircisini eğlendirmeyi ve sürekli şaşırtmayı bilen becerikli biri olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Amerikan bağımsızlarının talihini değiştiren Tarantino, sinema sevgisi dolu bir yaratıcı olarak, son 20 yılda dünya sinemasına damgasını vuran çizgidışı bir figür.

İKİ ALTIN PALMİYELİ BELÇİKALI KARDEŞLER

•• Belçikalı **Jean Pierre** ve **Luc Dardenne** kardeşlerin filmografilerindeki yedi yapıtın altısı Cannes'da yarıştı. Bunların altısı çeşitli ödüller aldı.

Cannes'dan iki Altın Palmiyesi olan ender yönetmenlerden olan Dardenne'ler bu ödüllere 1999'da **'Rosetta'** ile 2005'te de **'Çocuk / L'Enfant'** ile ulaştılar.

Cannes'ın ikincilik ödülü sayılan Jüri Büyük Ödülü'nü Belçikalı kardeşler 2011 yılında **'Bisikletli Çocuk / Le Gamin Au Velo'** filmiyle **Nuri Bilge Ceylan**'ın **'Bir Zamanlar Anadolu'da'** filmiyle paylaştılar.

Louis Malle ile (1968)

Hep kendi yazdıkları senaryolardan yola çıkan Dardanne'ler, bu işteki becerilerini 2008 yılında **'Lorna'nın Suskunluğu / Le Silence de Lorna'** ile En İyi Senaryo Ödülü'nü alarak kanıtladılar.

2002 yılında Cannes'da yarışmaya katıldıkları **'Erkek Çocuk / Le Fils'** filminin başrol oyuncusu, Dardenne'lerin fetiş aktörü **Olivier Gourmet**'ye En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü getirdi.

1951 doğumlu, belgesel yönetmenliğinden gelme ağabey Luc da, kendisinden dört yaş küçük, felsefe tahsili gören Jean – Pierre de Belçika doğumlu. Dardenne sinemasının karakteristik özelliği filmlerinin sosyal gerçekçilik temasına sıkı sıkıya bağlı olması. 'Rosetta', 'Lorna'nın Suskunluğu', 'Bisikletli Çocuk'ta olduğu gibi, Dardanne'lerin 2014'te yarıştıkları **'İki Gün, 1 Gece / Deux Jours, Une Nuit'** de senaryonun odağında, *'kadının günlük hayattaki sorunları'* var.

Belçikalı kardeşlerin sinemalarının bir başka özelliği, doğallığı ve çocukların aileleriyle olan ilişkilerine insancıl bir bakış açısıyla yaklaşmasıdır. Senaryolarındaki iyi ve etraflı düşünülmüş konuları, gerçek hayattan alınmışçasına büyük bir gerçeklik anlayışıyla işlemedeki hünerleri, Dandenne'leri benzersiz kılıyor.

19 yıllık kariyerlerine sadece 7 film sığdırdıklarına göre kardeş yönetmenlerin pek üretken oldukları söylenemez. Her seferinde, zengin, sosyal arka planı olan, kaliteli konuları da alan Dardenne'ler, insanın içini acıtan en dokunaklı öyküleri, duygu sömürüsüne kaçmadan işliyorlar. Uzun yıllar belgeselle ilgilendikten sonra Belçikalı kardeşler ilk büyük çıkışlarını yaptıkları **'Söz/ La Promesse'** ile 1996'da Cannes'da yarıştılar, ama boş elle döndüler.

'Söz'den sonra yarışmaya katıldıkları 6 filmle de ödül listesinin muhtelif yerlerinde kendilerine yer buldular. Geçmiş birikimlerini, sonraki filmografilerini işaret eden sağlam, sarsıcı bir film olan 'Söz', tıpkı daha sonraki Dardenne filmlerinde olduğu gibi Belçika'nın küçük bir endüstri şehrinde geçiyor. Olaylar Roger ile oğlu (ve bir anlamda zoraki suç ortağı) İgor'un göçmen işçilerin bedenlerine üzerinden kurduğu kayıt dışı ekonominin bir gün aniden çatırdamasıyla başlıyor.

Kaçak işçilerden biri ani bir teftiş sırasında saklanmaya çalışırken düşüp yaralanıyor ve Roger'in egoizmi yüzünden ölüme terk ediliyor.

Kazazede işçinin İgor'dan son isteği karısına ve bebeğine göz kulak olması. Dardenne'ler, İgor'un, verdiğe sözün ağırlığı altında babasıyla vicdanı arasında sıkışan ruh halini mesafeli bir kamerayla takip ederken, sonraları imzaları yerine geçecek usluplarını da sağlam bir zemine oturtuyorlar. **'Söz'**, toplumsal ve ekonomik bir cendereyle baba – oğul bir arada ve müthiş bir titizlikle anlatan film.

Oğul İgor'u oynayan **Jeremie Renier**, Dardenne'lerin hemen hemen tüm

filmlerinde çalıştıkları bir fetiş aktör.

Dardenneler benzer bir temayı yine Belçika'da yaşayan bir göçmen kadının, Arnavutluk vatandaşı Lorna'nın kişiliğinde, **'Lorna'nın Sessizliği / Le Silence de Lorna'**da işlediler.

Sevgisiyle bir lokanta açma hayaliyle yaşayan Lorna, sahte bir evlilik yaparak Belçika'da yaşamaya hak kazanmıştır. Sahte evlilikleri organize eden bir örgütün aracılığıyla Lorna, Claudy adlı Belçikalı bir esrarkeş ile para karşılığında evlenmiştir. Plana göre ilk önce boşanacak, sonra Rus Mafyasının önde gelen lideriyle yüksek bir ücret karşlığında evlenecektir. O parayla lokantasını açıp Arnavut sevgilisini yanına alacaktır. Claudy'nin örgüt lideri Fabio tarafından öldürülmesi ile, vicdan azabına dayanamayan Lorna kontratı bozacak, herkesi karşısına alırken can derdine düşecektir.

Dardenne Kardeşlerin Cannes'da aldıkları ilk Altın Palmiye Ödüllü filmi 'Rosetta' (1999) içinde bulunduğu yoksullukla mücadele eden, çaresiz ve işsiz, izole olmuş, intihar etmek için bile yeterli bir imkana sahip olmayan 17 yaşındaki Rosetta'nın öyküsü.

Dardenne'lerin kendine has sade ve karamsar anlatımıyla can bulan film insanın içini acıtan bir atmosfere sahip. Dogme tarzını andıran hareketli çekimler ve müziksiz sinema dili de filmin biçimine olumlu yönde katkı sağlayarak, 'Rosetta'yı Belçikalı kardeşlerin ilk başyapıtı yapıyor.

İçinde doğduğu yoksulluktan sıyrılmayı başaramayan bu yenityetmenin öyküsünde, izleyicinin keza iç gözlemsel bir yolla bakmaya zorlandığını, kızın yoksulluğunun öyküdeki diğer ayrıntılarla silinemeyecek kadar gerçekçi olduğunu görürüz.

Sol eğilimli, toplumsal sorunlara düşkün yönetmen kardeşler, bu cesur ve duygu sömürüsü yapmayan usta işi filmleriyle, Cannes'ın 1999 yılının **David Cronenberg** başkanlığındaki jürinin elinden Altın Palmiye Ödülü'nü almıştı. Filmin genç aktrisi Emilie Dequenne de En İyi Kadın Oyuncu seçilmişti.

Dardenne'lerin ikinci Altın Palmiye'si, 6 yıl aradan sonra, **'Çocuk / L'Enfant'** (2005) ile geldi.

İşçilerin sosyal kazanımları sayesinde yaşamlarındaki refah seviyesinin nasıl sıfırlandığını ekrana taşıyan Dardenne Kardeşler, 'Çocuk' filmiyle bunların silip süpürülmesinin yol açtığı yıkımı, sefaleti, gençliğin çürümeye terk edildiği gözler önüne seriyorlar. Daha yirmi yaşındaki Bruno ve on sekiz yaşındaki Sonia, Bruno'nun okul çocuklarından devşirdiği çetesinin kapkaç gelirleriyle geçinmeye çalışırlar.

Sonia Jimmy'yi doğurduğunda tasasız hayatlarının düzeni bozulur. Bir süre

evsiz kalırlar, Bruno bebeği satar, Sonia tamamen içine kapanarak Bruno ile görüşmek bile istemez. Film "kazanacağı paradan başka bir şeyi düşünemeyen çocuk ruhlu Bruno'nun büyümesi ve gerçek bir baba olabilmesi için ne yapması gerekir? sorusuna cevap arıyor.

Bu Altın Palmiye ödüllü iki film arasında kalan, 2002 tarihli **'Erkek Evlat / Le Fils'** Dardennelerin fetiş oyuncusu **Olivier Gourmet**'ye Cannes'da En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandırmıştı.

Filmde kendi adıyla oynayan Olivier, marangoz yetiştiren bir okuldaki engelli çocuklara ders veren bir eğitmendir. Okula 16 yaşındaki gizemli Francis'in gelişiyle dünyası alt üst olur.

Eski karısı Magali Francis'in mevcudiyetini öğrenince dehşet içinde kalır. Çiftin yaşadığı eski bir trajedi, Francis'in okula katılmasıyla, Olivier'yi bir karmaşa dünyasına sürükler.

Olivier yeni öğrencisiyle profesyonel mesafesini korumaya çalışırken film, artık ayrı yaşayan çiftin geçmişlerinde yaşadıkları dramın sırrını çözmeye çalışır.

Olivier yaşadığı duygu fırtınasından, sarsıntıdan sıyrılmak için kısa bir yolculuğa çıkmaya karar verir.

Dardennelerin, annesiz büyümüş, babası tarafından yetimhaneye terkedilmiş 12 yaşındaki bir çocuğun, insanın içini acıtan öyküsünü anlattığı **'Bisikletli Çocuk / Le Gamin Au Velo'** Cannes'da 2011'de katıldığı yarışmada, **Nuri Bilge Ceylan**'ın 'Bir Zamanlar Anadoluda' filmiyle Jüri Büyük Ödülü'nü paylaştı.

Çocuk temalı bu yeni filmleriyle, Dardenne'lerin sinemasının özelliğinin, doğallığı olduğu ve çocukların aileleri ile olan ilişkilerine insancıl bir bakış açısıyla yaklaşmaları olduğunu tanık oluyoruz.

Yazdıkları senaryolarda, iyi düşünülmüş konuları, gerçek hayattan alınmışçasına büyük bir gerçekçilik anlayışıyla işlemedeki hünerleri Dardenne Kardeşleri benzersiz kılıyor.

Bir lokantada aşçı olarak çalışan, sorumsuz babasının kendisini artık istemediği gerçeğini kabullenemeyen Cyril, tek varlığı olan babasının sevgisini kazanmak için yetimhaneden kaçar. İzini bulduğu babasının kendisini yanından kovmasıyla dünyası yıkılan Cyril, isyankar bir çocuğa dönüşür.

Önünde iki yol vardır: Ya tesadüfen tanıştığı, mahallenin anaç kadın berberi Samantha'nın koruyucu anneliğini kabul edip evine taşınacak ya da yetimhaneye dönecektir. Hayatında ilk kez sevildiğini hisseden, sevgiyi keşfeden bir yeniyetmenin psikolojisini, insanın yüreğini ısıtan bir atmosfer içinde anlatan film, Cyril'in mahallede bir suç çetesi kurmuş hilebaz bir torbacının tuzağına

düşmesiyle başka bir kulvara kayar.

Dardenne Kardeşler 'Bisikletli Çocuk' filmini bir müzik partisyonunun dört bölümü şeklinde ele almışlar. Beethevon'in 5. Senfonisi eşliğinde, ilk 3 bölümde, annesini tanımayan, babasından kopmak istemeyen bir çocuğun çırpınışları anlatılıyor. Son bölümde, hiç ummadığı bir kadından, *'anne şefkatinin'* ne olduğunu keşfeden Cyril'in topluma kazandırılma öyküsü var.

Duygu sömürüsü tuzağına düşmeden, etkileyici ve duygusal bir tonda, Dardenne'ler bu filmle, dokunaklı ve gerçekçi modern bir masal anlatıyorlar.

Sık sık çalınan bisiklet, bana nostalji yaşatıp, sinema tarihinin en büyük başyapıtı olan **Vittorio de Sica**'nın **'Bisiklet Hırsızları'**nı anımsattı. O filmin sevimli çocuk kahramanı Bruno'dan 5-6 yaş büyük olan Cyril'de **Thomas Doret** harikalar yaratırken, Belçika doğumlu Fransız aktris **Cecil De France** sevecenliği ile filme çok şey katıyor.

Jean Pierre ve Luc Dardenne 2014'te Cannes'da yarışan **'2 Gün, 1 Gece / Deux Jours, Une Nuit'** de filmografilerinin karakteristik özelliği olan *'sosyal gerçekçilik'* temasına bağlı kalarak, yine *'kadın'*ı senaryolarının odağına yerleştiriyorlar.

Belçikalı yönetmenler, Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal krizi ele alıyorlar. Filmde işini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalan bir işçi kadın, kendini acındırmadan, duygu sömürüsünü yapmadan, iş arkadaşlarından bir fedakarlık yapmalarını ister.

Belçika'nın Liege şehrinde geçen konusuyla film, güneş ışığıyla çalışan enerji sistemi üreten bir işletmede çalışan Sandra'nın öyküsünü anlatıyor. Depresyon geçirdiği için hastalık izni alan Sandra, patronunun kendisini işten çıkarma kararı aldığını, maaşının fazla mesai yapacak diğer personel arasında paylaştırılacağını öğrenir.

Çalışma arkadaşlarını bir hafta sonu evlerinde ziyaret edip onları extra maaş bonuslarından vaçgeçtirip, yapılacak oylamada işte kalması yönünde oy kullanmaları için ikna etmek zorundadır.

Film, günümüzün vahşi kapitalizm koşulları içinde işçi dayanışmasının zayıfladığı gerçeğinin altını çiziyor. Film, mücadele ruhu gelişmemiş, insanları incitmekten korkan, empati yapabilen, iyi yürekli bir kadının, iş arkadaşlarından alabilecekleri bir paradan vazgeçmeleri için yaptığı çağrının zorluğunu ustalıkla yansıtıyor.

Dardenne'ler senaryoları insanlığın ön plana çıktığı bir gurup mücadelesi olarak inşa ederken, uzlaşma sanatı, insanlık onuru, izzeti nefis mücadelesi gibi temaları filmlerinde zekice işliyorlar.

Oscar'lı Fransız aktris **Marion Cotillard**, Sandra'nın kırılganlığını, mahçubi-

yetini, içinde bulunduğu zor ve sıkıntılı durumunu, istikbale olan güvensizliğini mükemmel yansıtıyor.

Dardenne Kardeş'ler Cannes'da yaptıkları birkaç basın konferansına ve 2009 yılında verdikleri sinema dersine katılmıştım. 2012 yılında Cannes'da festivalin Confedaration ve kısa metraj yan bölümünde jüri başkanlığı yapan Belçikalı yönetmen kardeşlerle bir resepsiyonda tesadüfen aynı masaya düşmüş, yemek sırasında kendileriyle sohbet etme fırsatını bulmuştum.

Sosyal gerçekçi sinemanın temsilcisi Dardenne'ler, Cannes'da 2016 yılında yarıştıkları, hümanist ve gerçekçi drama **'Meçhul Kız / La Fille Inconnue'** ile göçmen sorununa tekrar eğildiler.

Liège'in orta direk mahallesinde geçen konusu ile film, insaniyet ve suçluluk duygusunu öne çıkarırken, Belçika'lı kardeşler **'Söz'** ve **'Çocuk'**un sert dünyasına dönüş yapıyorlar. Aile hekimi genç bir kadının, sebep olduğunu düşündüğü bir cinayetin soruşturmasına odaklanan film, vicdan azabı temasını işlerken, içten, yalın ve gerçekçi tutumuyla puan topladı. Baştan sona etkileyiciliğini kaybetmeyen **'Meçhul Kız'** ödül listesine giremedi.

EN ÇOK ISLIKLANAN ALTIN PALMİYE

1987 yılının Kapanış Galası, Cannes Film Festivalleri tarihinde jüri kararlarının en çok protesto edildiği festivale tanıklık etti. Cannes'deki unutulmaz anılarım arasında yer alan bu ödül töreni benim davetiye bulup da katılabildiğim kapanış galalarının en fırtınalısı oldu.

Efsanevi aktör **Yves Montant** başkanı olduğu jürinin **'Şeytanın Güneşi Altında / Sous le Soleil du Satan'** filmine Altın Palmiye Ödülü'nü oy birliği ile layık gördüğünü ilan edince kıyamet koptu. Cannes Film Festivalleri tarihin en çok tartışılan ödüllerinden biri olan bu film basını ikiye bölmüştü: filmi ya çok sevenler olmuş ya da nefret edenler. Kimse bu filme kayıtsız kalmamıştı.

Filmin basın konferansında, her zamanki narsist, kaba, marjinal ve asosyal tavırlarını tekrarlayan **Maurice Pialat**, gazetecilerle sert bir polemiğe girmişti.

Pialat'ın adı okununca, 2200 kişilik Lumiere Salonu'nda müthiş bir uğultu koptu. Dinmeyen protestolar arasında, ödülünü almak için sahneye ıslıklar eşliğinde çıkan Fransız yönetmen, ödülü elinde tutan **Catherine Deneuve**'ün yanından geçip, sağ yumruğunu havaya kaldırıp, protestolara kendince karşılık verdi.

Smokin yerine hırkamsı, garip ve buruşuk bir ceket giyen Pialat adeta heykelleşmişti. Sağ kolunu havada uzun müddet tutarak protestoculara kafa tuttu.

Bir İspanyol gazeteci Pialat'yı, savaşa koşarken, silahını kaldırıp 'Viva La Muerte' (Yaşasın Ölüm) çığlığı atan İspanyol askerine benzetti.

Catherine Deneuve ile ödülü vermek üzere sahnede olan aktör **Christophe**

Lambert'ın elindeki mikrofonu kapan Maurice Pialat, kendisini yuhalayanlara: *"Siz beni sevmiyorsunuz. Diyebilirim ki, ben de sizi sevmiyorum"* diye haykırarak, kariyerinin başından beri sürdürdüğü aykırı, isyankar tavrını sergiledi.

Bu az rastlanan protesto olayı, **'Şeytanın Güneşi Altında'** filmini bir kült film mertebesine çıkardı. Peki bu film neden bahsediyordu ve niçin bu kadar tepkiyi üstüne çekmişti?

Film konusunu, iyilikle kötülüğün ruhsal savaşını romanlarında işleyen, din adamlarının cemaatlerindeki çaresiz insanların ruhlarının kurtuluşunun peşinde koşan, karamsar ve karanlık bir yazar olan **Georges Bernanos**'un 1926 tarihli aynı adlı romanından almıştı. Ünlü Fransız yönetmen Robert Bresson, Bernanos'un 1936 ve 1937 yıllarında yazdığı iki ünlü romanı, **'Bir Taşra Papazının Güncesi / Journal d'un Cure de Campagne'** ve **'Mouchette'**i, 1951 ve 1967 de sinemaya aktarırken iki başyapıtına imzasını atmıştı.

Bresson'un izinden giden Maurice Pialat, 'Şeytanın Güneşi Altında'nın 16 yaşındaki Mouchette'in (**Sandrine Bonnaire**) dramını anlatıyordu. Mouchette sevgilisini öldürmüştür, ancak kimse bu melek yüzlü kızdan şüphelenmemekte, maktülün intihar ettiğine inanmaktadır.

Ancak yeniyetme kız, cinayetini kasabanın babacan rahibi Donissan'a (**Gerard Dupardieu**) itiraf eder. Aralarında gizemli, sahte, yanlış ve kirli bir ilişki gelişir.

En az Bernanos kadar karamsar bir insan olan Maurice Pialat, uzun tiradlar içeren tiyatroya yakın mizanseni ile iddialı, edebi ama sıkıcı, kendini fazla ciddiye alan, hatta kendine aşık (narsist) bir film yapmıştı. Marjinal, aykırı, asosyal bir sanatçı olan Pialat, Cannes'daki ödül töreninde jürinin kararıyla mutabık olmayan kitlenin kararlılığı karşısında, büsbütün içine kapanan bir insana dönüştü.

1925 doğumlu Pialat, kısa bir ressamlık kariyerinden sonra kısa metrajlarla sinemaya geçti. İlk uzun metrajlı filmi, terkedilmiş çocuklarla ilgili **'Çıplak Çocukluk / L'Enfance Nue'** (1970). İki yıl sonra yaptığı, kariyerinin en ünlü filmleri arasında yer alan **'Birlikte İhtiyarlamayacağız / Nous Ne Vieillirons Pas Ensemble'** prestijli aktörü **Jean Yanne**'a Cannes'da En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü getirdi.

1983'teki **'Aşklarımıza / A Nos Amours'** yılın En İyi Film Cesar Ödülü'nü kazanmakla kalmadı, filmin baş aktrisi Sandrine Bonnaire'i gün ışığına çıkardı.

Kariyerindeki sadece 10 uzun metrajlı filmiyle Maurice Pialat'ya üretken bir sinemacı demek zor.

Resim sanatına olan meylini ve Van Gogh'a olan hayranlığını, 1991'deki, ressamın adını taşıyan filmle ortaya koydu. Van Gogh'u oynayan söz yazarı – şarkıcı kökenli aktör **Jacques Dutronc** yılın En İyi Erkek Oyuncu Cesar Ödülü'nün sahibi oldu.

4 yıl sonra yaptığı 'Le Garçu'de başta Gerard Dupardieu olmak üzere fetiş oyuncularına yer verdi. Bu sanatçının son filmi oldu. 2003 yılında ölen Pialat, Fransız sinema tarihine karamsar, geçimsiz, teamüllere uymayı reddeden, isyankar, aksi ve intikamcı bir yönetmeni olarak geçti.

Ben de, festivalin kilometre taşlarından biri olan bu 40. yılında, Kapanış Galası'nda Pialat'yı protesto edenler arasındaydım. Esasen salonda, filmi az sayıda beğenenleri ve kibarlık olsundiye alkışlayan sosyetikler azınlıkta kalıyorlardı.

1987 Cannes Film Festivali'nin jürisi '40. Yıl Özel Ödülü'nü **'Jutervista'** adlı yarışma dışı gösterilen İtalyan yaratıcı **Federico Fellini**'ye (yine de oy birliği ile) vermişti.

İtalyan sineması yarışmada **Ettore Scola** (**Aile / La Famiglia**), **Francesco Rosi** (**İlan Edilen Bir Ölümün Güncesi**) ve **Nikita Mikkalkov**'un (**Siyah Gözler / Oci Ciornia**) gibi prestijli yönetmenler tarafından temsil ediliyordu.

3 yıl öncesinde, efsanevi **'Paris, Texas'** ile Altın Palmiye kazanan Alman yönetmen **Wim Wenders**, **'Berlin Üzerindeki Gökyüzü / Der Himmel Über Berlin'** ile En İyi Mizansen Ödülü'yle yetiniyordu.

Cannes Film Festivallerinin iki Altın Palmiyeli yönetmenleri arasında yer alan Japon Shohei İmamura yarışmaya katıldığı 'Zegen' Cannes'dan boş ellerle dönüyordu. Pialat'yı protesto edenlerin başında Fransız basını geliyordu. Ancak Fransa yeni bir Altın Palmiye için 21 yıl bekleyecekti.

BUNUEL SONRASI EN İYİ İSPANYOL

Pedro Almodovar *'sinir krizi eşiğine gelen'* kadınları, *'kendini bağlatan'* kadınları, kadınlığı seçen travestileri, *'annesi hakkında herşeyi'*, *'onunla konuşan'*ı, iki kardeş ile annelerinin öyküsünü, *'içinde yaşadığı deri'*yi, *'kırık kucaklaşmaları'*, *'yüksek topuklu'* kadınları, *'kötü eğitim'* alan gençleri anlattı.

Ancak ne yazık ki son 15 yılda yolu Cannes'a düşen beş Almodovar filmi arasında bir tek başyapıtı (**Annem Hakkında Herşey**) ile vasatın üstünde tek filmi (**Volver**) var.

Luis Bunuel'den sonra dünyada kabul gören İspanyol yönetmenlerinin en ünlüsü olan Almodovar, vatandaşı Carlos Saura kadar ülkesini Cannes'da temsil edemedi.

Pedro Almodovar'ın 1988 ile 1999 yılları arasındaki ilk dönemlerindeki en güzel filmleri olan **'Sinir Krizi Eşiğindeki Kadınlar / Mujeres Al Borde de un Ataque'**, **'Bağla Beni'**, **'Yüksek Topuklar / Tacones Lejanos'** ne yazik ki Cannes'da gösterilmedi.

Senarist – yönetmen - aktör **Pedro Almodovar** 949'da La Mancha bölgesinde dünyaya geldi. Buradaki fakir yaşamından kurtularak Madrid'te iş bulan, Franko dönemi baskılarına rağmen başkentin kültür ve özgürlüğünden nemalanan Almodovar sanat hayatına geçiş yapmayı başardı.

Almodovar sinemada duyguları ve hisleri en güzel şekilde ifade edebilen çizgi dışı yönetmen. Kendisi filmlerinde kadın erkek ilişkilerini anlatmadaki olgunluğuyla, yoğun duygusallığıyla, benzersiz duyarlılığıyla, bizleri insan ru-

hunun karanlık labirentlerinde geziye götürdü.

Almodovar çoğu filminde komedi, dram ve romantizmin iç içe geçtiği konuları bize anlatırken, çeşitli duyguları aktardı.

Günümüzün hastalığı iletişimsizlik, modern hayatın bozduğu ilişki biçimleri, Almodovar'ın gücü ve güzelliği tartışılmaz karmaşık bir sinemasal sohbeti andıran, teatral tadlar içeren, sıcak ve insancıl ve sinema dili kullanır.

Almodovar kadın – erkek ilişkilerini anlatmadaki olgunluğu, hiç kimsenin cesaret edemeyeceği şeyleri izleyicisine kabul ettirmeyi başarır.

'Konuş Onunla'da herkesin lanetlediği bir tecavüz olayını kurtarıcı bir eylem gibi sunabiliyor, bir erkeğin bitkisel hayat yaşayan bir kadına kendini adamasını, dünya nimetlerinden vazgeçmesini savunubiliyor, yakışıklı bir erkeğin çirkin bir kadına aşık olabileceğini ispat edebiliyor.

Eşcinselliği sinemaya taşıyan yönetmenler arasında gösterilen Pedro Almodovar, aynı türde filmler yapan Alman **Rainer Werner Fassbinder** veya İtalyan **Paolo Pasolini** gibi izleyici rahatsız ve tedirgin etmez. Kendine has mizah gücünü bir kalkan gibi kullanır. Eşcinsel filmleri yönetmenlerinin Fransa şubesi sayılan **François Ozon**'un uslubunu Almodovar'a yakın gösterebiliriz.

Pedro Almodovar'ın Cannes macerası 1992 yılında jüri üyeliğiyle başladı. Ben kendisini ilk kez, başkan sıfatıyla **Gerard Depardieu**'nün jüri üyelerini takdim ettiği 1992 festivalinin **ilk gününde gördüm. Jüri Kapanış Galası'nda Altın Palmiye'yi** Bille August'un **'İyi Niyetler / Deu Goda Viljan'** filmine verdiğini ilan ederken, Almodovar sahnedeydi. Bu filmin senaryosunda İsveçli usta İngmar Bergman'ın imzası vardı. 'İyi Niyetler' ile Danimarkalı yönetmen, 1987'deki 'Fatih Pelle'den sonra Altın Palmiye sayısını ikiye çıkarıyordu.

Pedro Almodovar'ın Cannes'da yarıştığı ilk film 1999'da yarışan ve kendisine En İyi Mizansen Ödülü'nü getiren 'Annem Hakkında Herşey / Todo Sobre Mi Madre'. **David Cronenberg** başkanlığındaki 52. Cannes Festivali jürisi Altın Palmiyeli Jean – Pierre ve Luc Dardenne'in 'Rosetta'sna vermişti.

'Annem Hakkında Herşey' dünya prömeyerini yaptığı Cannes'dan sonra ödüle boğulan bir film oldu. 2000 yılının En İyi Yabancı Film Oscar Ödülü'nü, En İyi Film dalında Cesar ve Goya Ödüllerini de kazandı.

Film eşcinsellik, AIDS, travestilik, inançve varoluşçuluk gibi karmaşık konular işler. Annesi Manuela (**Cecilia Roth**) ile gittiği tiyatro çıkışı, Estaban ölümcül bir kazaya uğrar. Madrid'te hemşire olan Manuela oğlunun kalbini organ nakli için bağışlar. 17 yıl önce terkettiği Barselona'ya döner ve bir transeksüel olan oğlunun babası Lola'yı aramaya koyular.

Orada rastladığı gençlik arkadaşı, transeksüel fahişe Lola'nın AIDS olduğunu anlatır. Barselona'da yeni bir hayata başlamayı amaçlayan Manuela yaşlı bir adama hemşirelik yapmak için iş bulur. Arkadaş olduğu hamile Rosa (**Penelope Cruz**) doğum sonrası ölünce, bebeğin bakımını üstlenir.

Rosa'nın cenazesinde Manuela Lola'ya rastlar ve oğlu Esteban'ı babasının niye terkettiğini öğrenir. Esteban adını verdiği yeni doğmuş yetim çocuğa annelik yapmak için, Manueal tekrar Barselona'nın yolunu tutar.

Tüm Almodovar dünyasının özelliklerini taşıyan **'Konuş Onunla / Habla Con Ella'**da iki erkeğin dostluğu üzerine, yalnızlık, tutku, sadakat, sevgi ve fedakarlık üzerine verilen mesajlar eşliğinde, teatral tadlar içeren, yönetmenin sinema diline hayran kalıyorsunuz.

Film, cinsiyetler arasındaki iletişim zorlukları, yalnızlık, samimiyet ve aşktaki sebat kaybı gibi temaları da içerir. 'Konuş Onunla' Cafe Muller'da Fina Bausch'un bir dans gösterisiyle başlar. Birbirlerini tanımayan Benigno ile Marco'nun kaderleri bir hastane odasında kesişir. Yatakta bitkisel hayata giren genç ve güzel bir kadın yatmaktadır.

Almodovar'ın en çok sevdiğim filmi olan 'Konuş Onunla'dan iki yıl sonra Cannes'da izlediğim **'Kötü Eğitim / Mala Educacion'** yönetmenin en az keyif aldığım filmi oldu.

2004 Cannes Film Festivali'nin açılışını yapan bu film yarışma dışı gösterildi. Bir kilise okulunda geçen konusyla 'Kötü Eğitim' çocukluktan kalma arkadaşlıklar, çocuk tacizi ve cinayete suç ortaklığı gibi temalar etrafında gelişiyor.

Yeni filmi için konu arayan başarılı yönetmen Enrique'ye Juan (**Geal Garcia Bernal**) çocukluğu hakkında bir hikaye getirir. Erkek öğrencilerin okuduğu papaz okulunda arkadaşına aşık bir öğrenci, talebeleri taciz eden bir okul müdürü olan Peder Manolo vardır.

Tecavüze uğrayan İgnacia büyür, eşcinsel bir uyuşturucu bağımlısı olur. Yıllar sonra, hayatının sonlarını yaşamakta olan, hasta Peder Manola'ya rastlayan Enrique çocukluğunda yaşadığı tecavüz olayını yaşlı adama itiraf ettirir.

Bence 'Kötü Eğitim' Almodovar'ın en karanlık ve kasvetli flmi iki yıl sonra 'Dönüş / Volver' ile Almodovar Cannes'a görkemli bir dönüş yaptı. Almodovar 2006 Cannes Film Festivali'nin En İyi senaryo Ödülü'nü kazanmakla kalmadı, beş kadın oyuncusu, **Penelope Cruz, Lola Duenas, Chus Lampreave, Carmen Maura** ve **Blanca Portillo**'yu En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'n ortak etti.

Wongkar Wai başkanlığındaki jüri 2006 yılının Altın Palmiye Ödülü'nü veteran İngiliz yönetmen **Ken Loach**'ın **'Özgürlük Rüzgarı / The Wind That Shakes The Barley**'ine vermişti.

Almodovar'ın çocukluk yıllarına dönüş yaptığı **'Dönüş'**, Madrid'te geçen konusuyla, üç nesilden kadın portreleri sunuyor. Filmin kahraman iki kardeşten Raimunda (**Penelope Cruz**) işsiz kocası ve gelişme çağındaki kızıyla birlikte, geçim sıkıntısı içinde yaşayan genç ve güzel bir kadındır.

Çeşitli işlere girerek aile bütçesine katkısı olan Raimunda'nın çocukluğundan beri gizlediği bir sırrı vardır. Kocası tarafından terkedilmiş, korkak ve çekingen ablası Sole (**Lola Duenas**) yalnız yaşamaktadır. Yaşlı teyzesinin cenazesine gitmeye hazırlandığı bir günde Raimunda mutfakta kocasının cesediyle karşılaşır. Kızı, kendisine sarkıntılık eden babasını öldürmüştür. Kızını kurtarmak için etrafına kocasının kendilerini terk ettiğini anlatır ve cesetten kurtulmasının yolunu bulr.

Almodovar'ın 'Dönüş't anlattığı duygu yüklü öykünün ortak özelliği, tüm kahramanlarının hayata tutunma, ayakta kalma peşinde koşmaları. Almodovar'ın gücü ve güzelliği tartışılmaz, karmaşık bir sinemasal sohbeti andıran, sıcak ve insancıl sinema dili, festivalde eleştirmenlerin çok beğendiğine filmin basın konferansda tanık oldum.

Filmde kadın dayanışması olgusu ve aile birliğinin önemini vurgulanıyor. 'Dönüş'te kadın kahramanlar son derece güçlü ve ne istediğini iyi bilen karakterler. Az sayıdaki erkek karakterler ise güvenilmez ve zayıf karakterler olarak çizilmiş.

Filmlerinde popüler şarkılara yer vermeyi seven Pedro Almodovar, birçok eserinde işbirliği ettiği şarkıcı Buika'ya 'Dönüş'te de rastlıyoruz.

Başta fetiş oyuncuları Penelope Cruz ve Carmen Maura olmak üzere, kadın oyuncuların Almodovar'ı ne kadar çok sevdiklerini, Cannes'da 'Dönüş' gösterildiği yıl tanık oldum. Basın konferansında, galada, filmin gösterildiği salonda kadın oyuncular yönetmenin ağzının içine bakıyor, iltifata boğuyorlardı.

Üç yıl sonra ülkesine Cannes'da temsil **ettiği 'Kırık Kucaklaşmalar / Los Abrazos Rotos'** ne yazık ki Almodovar'ın iyileri arasında yer almıyor. 2009 Cannes Film Festivali'nde ödül listesine giremeyen film aynı kadına aşık olan iki erkeğin tutkulu öyküsünü anlatıyordu.

O yıl **İsabelle Huppert** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'ne Avusturyalı **Michael Haneke**'nin **'Beyaz Kurdele / Das Wersse Band'** filmini layık görmüşlerdi.

Sinema sanatında esinlendiği filmlerden, eski yapıtlarından, sadık kaldığı temalardan referans aldığı 'Kırık Kucaklaşmalar'da **Almodovar**'ın yazdığı senaryo ne yazık ki inandırıcı olmaktan uzaktı.

Melodramdan komediye ve romantizme, türler arasında dolaşan bu senaryonun zaafını, Almodovar kendine has sinemasal evrenini yansıtan yaratıcılığıyla, incelikli, mükemmelliyetçi, olgunlaşmış ve doyumsuz güzellikteki sinema diliyle aşmaya çalışıyor.

Ancak film sadece Penelope Cruz'un hatırına izlenmeyi hak ediyordu. Sekreteri iken ünlü bir sanayicinin metresi olan, yarı fahişe Lena'yı canlandıran Penelope Cruz, iki erkek arasında kalan bir kadını oynuyor.

Filmdeki tüm kadın karakterler sinemanın içinde çalışan kadınlar. Bu kadınlar erkeklerden daha kuvvetli, erkekler daha zayıf ve kapalı. 50'li yıllarda kadınlar tarafından büyütülen bir çocuk olan Almodovar, annesi ve etrafındaki kadınların kuvetli bir kararteri olmasının etkisini tüm senaryolarına yansıtmış bir yönetmen. Volkanik bir adada geçirdiği trafik kazası sonrası görme kabiliyetini yitiren film yönetmeni Mateo filmde, 14 yıl önce geçirdiği ve unutmak istediği bu kazayı, geriye dönüşlele anlatıyor. İki erkek arasında kalan Lena'nın yasak aşkını anlatan bu filmde Almodovar, **Roberto Rosselini**'nin **'İtalya'da Yolculuk'** ve **Louis Malle**'in **'İdam Sehpası'** filmlerine saygı duruşunda bulunuyor.

Filmin senaryosu Almodovar'a yakışmayacak kadar savruk ve karma karışık. Biricik aşkını kaybettikten sonra hayata küsen, acı hatıralar denizinde kaybolan bir film yönetmeninin öyküsü, alınyazısı, ölüm, suç, kıskançlık, nefret, intikam, iktidar, yazgı gibi temalar aracılığıyla anlatılıyor.

Filmde Almodovar ile 4. kez çalışma fırsatını bulan Penelope Cruz, Sophia Loren karizmasını yakalama hamlesinde önemli bir adım atıyor.

Almodovar'ın iki yıl sonra Cannes'da yarışan ve eli yeni boş dönen filmi **'İçinde Yaşadığım Deri / Piel Que Habito'** eleştirmenler tarafından beğenilmedi.

Filmde çılgın bir estetik cerrahı, bir erkeği rızası dışında bir kadına dönüştürüyor. Thierry Jonquet'nin bir romanından alınan fimde, kızına tecavüz eden adamı kadına dönüştürerek intikamını alan bir plastik cerrahın fantastik öyküsü var. Bu filmde Almodovar 'Bağla Beni' ile ilk önemli çıkışını yapan fetiş oyuncus Antonio Banderas ile tekrar bir araya geliyor. Bu altıncı beraberliklerinde Banderas kariyerinin en vahşi rolünü canlandırıyor.

2012'de Toledo'da geçen konusuyla film, bir trafik kazasında karısını kaybeden çılgın estetikçi Robert'in dış etkenlere dayanıklı bir deri geliştirmeyi başardığını anlatıyor. Kızının tecavüze uğramasından sonra, intihar etmesi ile Robert'in hayatı kararır. Kaçırdığı mütecavizi kobay olarak kullanıp, kendisini karısının gençlik haline dönüştürür. İntikam ve şiddet temalarını mizah gücüyle harmanlayarak kullanan Almodovar, tansiyonu hiç düşmeyen bir film yapıyor ama inandırıcı olmayı başaramıyor.

Robert'in annesi, evin kahyası ve suç ortağı rolünü üstlenen **Marisa Peredes** de Almodovar'ın fetiş oyuncuları arasında. Almodovar'dan izlediğimiz son film olan **'Aklımı Oynatacağım / Los Amantes Pasajeros'** (2013) ne yazık ki yönetmenin iyiden iyiye bir yenileme dönemine girdiğini gösteriyor.

Kendisine sadık oyuncuların çok kısa rollerde gözüktüğü bu film sadece giriş bölümüyle ve bir uçağın üç gay hostesinin şarkılı gösterisini içeren sekansı ile güldürdü.

Meksika'ya gitmekte olan bir uçağın iniş takımları açılmamaktadır. Kalkış yaptığı noktaya dönmek isteyen uçağın ise bir müddet havada kalarak yakıtını bitirmesi gerekmektedir. Bunu yolculardan saklamaya çalışan hosteslere rağmen yolcular durumu öğrenir.

Ölüm çok yakınlarındadır ve yaşamda artık saklayacak hiçbirşeyleri kalmadığından en gizli sırlarını, sakladıkları yönlerini birbirlerine tek tek anlatmaya başlarlar.

Gayler dünyasına 'Aklımı Oynatacağım' ile dönüş yapan Almodovar, vodvil atmosferinde ele aldığı bu farsı ne yazık ki şanına uygun değildi.

Pedro Almodovar'ın moledram ögeleri kullanmaktan, hoşlandığı filmleri, popüler kültür, kompleks anlatımlar, popüler şarkılar, güçlü ve çarpıcı renkler ve göz alıcı dekor anlayışıyla beğeni kazandı.

Kendine özgü ve kişisel bir dünya yaratarak, duygusallara hitap eden, cinsel açıdan özgür, kırılgan, duyarlı ve mutluluk peşinde koşan karakterleri ile Pedro Almodovar İspanyol sinemasının 'L'Enfant Terrible'ı olarak kalacak.

Almodovar Cannes Film Festivali'nin son 2 yılına da damgasını vurdu. 2016'da yarışma filmi **'Julieta'** ile kızı tarafından terk edilen bir annenin yaşadığı dramı anlatan sanatçı, ertesi yıl (festivalin 70. yıldönümünde) uluslararası yarışmaya jüri başkanlığı yaptı.

Nobel Edebiyat Ödülü sahibi bir kadın yazarın üç öyküsünü kendi dünyasına uyarladığı **'Julieta'**da Almodovar kadın ruhunun inceliklerini iyi bildiğini kanıtlamayı sürdürdü. Aile sırları, kimlik sorunu, matem, suçluluk duygusu gibi sevdiği temalar eşliğinde, İspanyol usta acılarla olgunlaşan bir kadının hayatından, gençlikten yetişkinliğe uzanan bir kesit sundu.

Hitchcock'a yakışan bir gizem ve belirsizlik atmosferi içinde, kızı tarafından terk edilmesinin sebebini bilmeyen bir annenin yaşadığı travmayı, film, günümüzün hastalığı iletişimsizlik, modern hayatın bozduğu ilişki biçimleri üzerinden, teatral tadlar içeren, sıcak ve insancıl bir sinema diliyle anlatıyor.

DAVID CRONENBERG

KARANLIKLAR PRENSİ KANADALI

Her filmi tartışmaya yol açan, insanın, ruhsal, cinsel kökenlerine, karabasanlarına, düşlerine eğilen, varoluşun doğasını araştıran, psikanalizm uzmanı David Cronenberg, çağdaş sinemanın ilginç figürü imajını sürdürüyor.

Kanadalı usta Cannes'a yabancı bir yönetmen değil, beş kez ülkesi adına Cannes Film Festivali'nde yarıştı, bir filmi Jüri Özel Ödülü kazandı, bir kez uluslararası yarışma bölümünün jüri başkanlığını üstlendi.

Ben kendisini ilk kez, ödül aldığı yılda, 1996'da **'Çarpışma / Crash'** filminin galasında, ertesi gün de filmin basın konferansında gördüm.

Filminde, trafik kazalarıyla cinsel hazlarının doruğuna çıkan bir grup garip insanın fantastik macerasını anlatıyordu. Basın konferansında Cronenberg, bir trafik kazasıyla hayatları tamamen değişen evli bir çiftin davranışlarına anlam katmaya çalışıyordu. 'Çarpışma'da seks ve araba birer simgedir. Filmin karakterleri, araba kazalarıyla hayatlarını yeniden sorgulayan, metal ile ölümcül tehlike arasında bağlantıyla cinsel tatmine ulaşmaya çalışan kişilerdir.

Filmlerinde felsefi ve psikolojik anlatımları tercih eden David Cronenberg günümüz sinemasının en aykırı ve iddialı yönetmenleri arasında gösterilir.

Cronenberg filmleri tüketim toplumunu, şiddet ve seksi, modernizmin bir sonucu olarak dört bir yanımızı saran elektronik yaşam ve bu yaşamın soğukluğunu anlatıyor.

Genellikle karanlık, fantastik, tartışmalı ve zor anlaşılır filmler yapan Cro-

nenberg, eserleriyle izleyici arasında mesafe koymaktan hoşlandığına, kendisini Cannes'da dinlediğim basın konferanslarında tanık oldum.

2012'de 'Cosmopolis'in basın toplantısında: *"De Lillo'nun romanını yaşam kadar karmaşık olduğu için sevdim. Esasen hızla tüketilen sinema ürünlerini sevmiyorum. 'Cosmopolis' için özgün bir senaryo yazmak yıllarını alabilirdi. Tembelliğimden Don De Lillo'nun görkemli diyaloglarına sığınmayı yeğledim."* diyecek kadar açık sözlüydü.

1943'te Toronto'da gazeteci bir baba ve piyanist bir annenin oğlu olarak dünyaya gelen David Cronenberg, genç yaşta yazdığı karanlık hikayelerle edebiyata olan yakınlığını gösterdi.

Kısa metrajlı filmlerin ardından yaptığı uzun metrajlı filmlerinden **'Videodrome'** (1983) ile sesini duyurdu. Cronenberg sinemasının karakteristik özellikleri olan tatminsizlik, seks, şiddet, toplumsal korkular, paranoya gibi temalara tüm filmografisinde rastlamak mümkün.

Cronenberg filmlerinde sürekli anlatmaya çalıştığı, her zaman savunduğu ütopik fikirleri karanlık ve ürkütücü mizansenleriyle ve kostüm, müzik gibi ögeleri ustaca kullanmasıyla, çoğu bilim kurgu, korku yönetmeninden farklı bir yerdedir.

Bilimin insan tarafından doğal işleyişi saptırmak için bir araç olarak kullanımını ne kadar büyük sorunlara yol açabileceğini Cronenberg filmlerinde görebiliriz.

Stephen King'den uyarladığı **'Sinek / The Fly'** (1986) ile filme çekilemez denilen, yarı otobiyografik William Burroghs romanı **'Çıplak Şölen / The Naked Lunch'** (1991) ile kendi özgün tarzını sergiledi.

Bir Broadway müzikalinden uyarladığı **'M. Butterfly'** (1993)dan sonraki filmi **'Çarpışma / Crash'** ile Cannes Film Festivali'ne katılıp Jüri Özel Ödülü'nü kazandı.

1996 Cannes Film Festivali'nin **Francis Ford Coppola** başkanlığındaki jürisi, o yıl Altın Palmiye Ödülüne (bu ödülü ikinci kez kazanan) **Emir** Kusturica'nın 'Yeraltı / Underground' filmini layık görmüştü.

Bilimkurgu yazarı J.G. Ballard'ın yalnızca günümüz dünyasında değil, gelecek yüzyılın eğilimleri üzerine açılımlar yapan aynı isimli kült romanından, **David Cronenberg** tarafından senaryolaştırılan film Cannes'da basının ilgisiyle karşılanmıştı.

Modern dünyada insanın teknoloji içinde nasıl kimliksizleştiğini ve yine teknoloji aracılığıyla kendisini keşfetmesini anlatıyordu film. Cinselliği aykırı

bir bakış aracılığıyla bakan film Cannes'da eleştirmenleri iki kutba ayırmıştı.

Benzer bir konuyu beyaz perdeye taşıyan **'Varoluş / Existenz'** (1999) ve Cronenberg'in kendi imkanlarıyla, düşük bir bütçe ile çektiği **'Örümcek / Spider'** (2002) gibi felsefi ve psikolojik anlatımlı filmler yönetmenin şöhretini pekiştirdi.

'Örümcek / Spider'in 2002 Cannes Film Festivali'ndeki galasına David Cronenberg, oyuncuları **Ralph Fiennes, Gabriel Byrne, Miranda Rihardson** ve **Lynn Redgave** eşliğinde geldi.

Film, psikolojik tedavisi için uzun süre bir klinikte yatan Dennis'in (R. Fiennes) Doğu Londra sokaklarına geri döndüğünde, çocukluğundan tanıdığı sokaklarda hatıralarının canlanmasını anlatır. Psikolojik ağırlıklı bu gizemli gerilim ve dram filmi Cannes'da ödül listesine giremedi.

Jüri başkanı, Cronenberg'in vatandaşı **David Lynich** Altın Palmiye'ye **Roman Polanski**'nin efsanevi filmi **'Piyanist / The Pianist'**i layık gördü. David Cronenberg üç yıl sonra **'Şiddetin Tarihçesi / A History of Violence'** ile 2005 Cannes Film Festivali'nde idi. Küçük bir kasabada geçen konusuyla film lokanta işletmecisi Tom'un (**Viggo Mortensen**) öyküsünü anlatır.

Bir soygunda iki gangsteri etkisiz hale getirdikten sonra Tom kendisini kasabanın kahramanı olarak bulur. Ancak bu ani başarı, yaşadığı küçük dünyanın dışından bir takım karanlık adamların dikkatini çekecektir. Bu adamlar ısrarla Tom'un geçmişte kendileriyle bir bağı olduğunu düşünmektedirler. Tom, kanlı bir hesaplaşmaya doğru giderken bir yandan da ailesini bu olanlardan korumak zorundadır.

Filmin basın konferansında **Cronenberg, Mortensen, Ed Harris, Maria Bello** ve **William Hurt**'tan oluşan prestijli oyuncu kadrosunun eşliğinde gazetecilerin sorunlarını yanıtladı.

Film Cannes'dan boş ellerle döndü. Emir Kusturica başkanlığındaki jüri, 2005 yılının Altın Palmiyesini (bu ödülü ikinci kez kazanan) Belçikalı **Jean – Pierre** ve **Luc Dardenne'in 'Çocuk / L'Enfant'** filmine vermişti.

Cronenberg **'Şark Vaatleri / Eastern Promise'**da (2007), doğum sırasında hayatını kaybeden bir Rus kadınla ilgili gerçeklere ulaşmaya çalışan bir ebenin (**Naomi Watts**) hikayesini anlattı. Elindeki tek ipucu kadının günlüğüdür ve bu kendisini Rus Mafyasının tam kalbine götürecektir.

Cronenberg'in 2012 Cannes Film Festivali'ne katıldığı **'Cosmopolis'** zengin bir gencin varoluş açmazlarını anlatıyor.

Bazı edebiyat eleştirmenlerinin, 21. yüzyılın ilk başyapıtı olarak niteledikleri **Don de Lillo**'nun 'Cosmopolis'ini sinemaya uyarlayan Cronenberg, kapitalizmi sorgularken gelecek için karanlık bir tablo çiziyor.

Film boyunca, Manhattan'da limuzininde hapis kalan, 28 yaşındaki mülti milyarder bir bankerin 24 saat boyunca yaşadıklarına tanıklık ediyoruz. Bu şizofren, hastalık hastası genç, Japon Yen'inin aşırı değer kaybıyla, bir günde imparatorluğunun çöküşünü ve attığı her adımın kendisini korkunç bir sırra yaklaştırdığını görecektir.

Kapitalizmi sorgulayan, cinsellik, para, zevk temalarını otopsi masasına yatıran, finansal yatırımları karanlık bir kuyu olarak tanımlayan **'Cosmopolis'** gelecek için karamsar bir tablo çiziyor.

James Joyce'un **'Ulyses'ini New York'**a adapte edilmiş modern bir versiyon olarak kaleme alan De Lillo'nun romanını, **David Cronenberg** bir metropol kabusu olarak yorumlamış.

Tam bir başarı olarak karşılanmadıysa da, 'Cosmopolis' bol diyaloglu, seyri zor, yorucu ve karanlık bir film olsa da, ilginç şeyler söylüyor, ilgiyi hak ediyor. David Cronenberg'in üç çocuğundan biri olan, babasının kariyerini seçen Brandon Cronenberg aynı festivalde (Cannes 2012) "Belirli Bir Bakış" bölümünde, *'Antiviral'* adlı film ile yarıştı.

Cronenberg iki yıl sonra Cannes'a 'YıldızHaritası / Maps to the Stars' ile geldi. Sinemanın başkenti Hollywood, kıskançlıkların, kötülüklerin, nevrotik durumların da merkezi. Kanadalı yönetmen David Cronenberg'in 2014 Cannes Film Festivali'nde **Julianne Moore**'a En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü kazandıran **'Yıldız Haritası / Maps to the Stars'** modern bir kara film örneği.

Gayeye ulaşmak için her yolu mubah sayan makyavalist bir Hollywood aktrisini canlandıran Julianne Moore, müthiş performansına rağmen bu bol karakterli filmin başrol oyuncusu değil, **Bruce Wagner**'in ustaca inşa edilmiş özgün senaryosu, rüyalar başkenti Hollywood'dan bazı ilginç kişiliklere de yan roller vermiş.

Hollywood kulislerinde geçen konusuyla film, Batı toplumundaki yozlaşmayı tipik bir Hollywood hanedanı olan Weiss ailesinin üzerinden işliyor.

Baba Stafford (**John Cusack**) yazdığı kitaplarda büyük bir servet yapan bir psikoterapist. Anne Cristina (**Olivia Williams**) dokuz yaşından beri bu harika çocuğa çıkan 13 yaşındaki aktör oğlu Benjie'nin hamisi.

Geçmişte yaşanan ensest ilişkiden iki mutsuz ve dengesiz çocuk yetiştiren bir garip ailede Agatha (**Mia Wasikowska**) yangın çıkarma tutkusu (piromani) olan, evini ateşe verdiğinde kardeşi Benjie'nin ölümüne ramak kalan ve hastaneye kapatılan bir abla. Günlerini doldurunca hastaneden çıkıp Los Angeles'teki ailesine katılan melek yüzlü bir ruh hastası.

Doktorun hastalarından, inişe geçmiş Hollywood starı Havana (Julianne Moore) ve göz koyduğu, aktör olmak hayaliyle buralara gelen part time limuzin şoförü, yakışıklı Jerome (Robert Pattinson).

Ancak Hollywood sanıldığı kadar büyük değildir ve herkesin hırsları birbiriyle keşisecektir. Hollywood'un sağladığı başarının korkunç bir bedeli olduğunu film, eski ününe tekrar kavuşacağı bir rolü almak üzere olan hırslı aktris Havana'nın bir çocuğun ölümüne sevinecek kadar insanlıktan uzaklaştığını gösteren sekans eşliğinde anlatıyor. Gerçek olaylardan beslenen filmde, Havana'nın, çocuğu öldüğü için rolünü oynayamayacak rakibinin durumunu öğrenince dans etmeye ve şarkı söylemeye başladığını görüyoruz.

Film Hollywood hayat stilini ve genel anlamda Batı kültürünü yakın merceğe alıp, eleştiri oklarını savunuyor.

'Yıldız Haritası', Hollywood taşlaması filmler zincirine **Robert Altman**'ın **'Oyuncu / The Player'**, **Robert Aldrich**'in *'Küçük Bebeğe Ne Oldu / What Ever Happened to Baby Jane'*, **Billy Wilder**'in **'Sunset Bulvarı'**, 1937 tarihli kült film **'Bir Yıldız Doğuyor'**dan sonra yeni bir halka olarak katılıyor.

David Cronenberg 'Melekler Şehri'nin Hollywood adlı rüya aleminde yaşayan, kaprisleriyle, skandallarıyla, karizmalarıyla gündeme giren, yarı tanrı, yarı idol şöhretlerin dünyasına, karınca yuvasına sokulan bir değnek gibi giriyor. Müthiş bir oyuncu kadrosunun varlığı en büyük şansı.

David Cronenberg 1999 yılında Cannes Film Festivali'ne jüri başkanı sıfatı ile gelmişti. O yıl Altın Palmiye Ödülü'nü Belçikalı **Jean - Pierre** ve **Luc Dardenne**'in 'Rosetta' adlı filmi kazandı.

Talihin bir cilvesi olarak, Dardanne Kardeşler ikinci Altın Palmiyelerini, **David** Cronenberg'in de yarıştığı 2005 festivalinde almışlardı. 'Şiddetin Tarihçesi' ise ödül listesine girmeyi başaramamıştı.

İTALYA'YA 23 YIL SONRA ALTIN PALMİYE GETİRDİ

Nanni Moretti'nin **'Oğul Odası / La Stanza del Figlio'** ile Altın Palmiye kazanması İtalya için çok önemliydi. Zira Avrupa sinemasının bu prestijli ülkesi 1978'den beri (Ermanno Olmi'den bu yana) Altın Palmiye kazanamıyordu.

İtalya'nın son 40 yılına eleştirel bir gözle bakan, son derece kişisel (çocu kez otobiyografik) ve muhalif tavırlı filmleriyle hayranlığımızı kazanan Nanni Moretti komple bir sinemacı: Aktör, yönetmen, yapımcı, dağıtımcı ve işletmeci.

Genç milli takıma seçicek kadar iyi bir sutopu oyuncusu ve komple sporcu olan Moretti bu hasletini **'Kızıl Güvercin / Palombella Rosa**'da (1989) kullanır.

Senaryo yazılımına katıldığı Altın Palmiye'li filmi 'Oğul Odası'nda, baba atletizm, oğlu tenis ve dalgıçlık, kızı da basketbol sporlarını yapıyorlar.

Nanni Moretti'yi ilk kez 1978 Cannes Film Festivali'nde gördüm. Çiçeği burnunda genç bir yönetmen olarak ilk uzun metrajlı filmi **'Ecco Bombo'** ile festivalde yarışan Moretti ilk başarısına imza atmış oluyordu.

Herkesin gözü önünde olmayı sevmediğini, gazetecilerle konuşmayı, televizyona çıkmayı reddettiğini, kendi aile çevresinde sakin bir hayat sürdüğünü öğrendiğimiz Moretti'yi, filmin basın gösteriminde bu kez gazetecilerle sıcak ilişkiler kurmasını bilen bir yönetmen olarak gördüm.

Hissiz bir dünyada büyüme sorunlarıyla başa çıkmaya çalışan bir grup genç İtalyan'ın öyküsünü anlatan 'Ecco Bombo', Moretti'nin hem yetenekli bir komedyen, hem de modern İtalyan kültürü ve politikasının yüksek sesli bir eleştirmeni olduğunu gösteriyordu.

Moretti'nin filmleriyle keskin bir felsefi çerçeve çizerek kendi özel komedi türünün sentezini oluşturma yeteneği, onun sık sık **Woody Allen**'la karşılaştırılmasına yol açmıştır.

Moretti'nin en çok sevdiğim filmi, son 20 yılda izlediğim en iyi duygusal filmlerden biri olan 'Oğul Odası'. Altın Palmiye ödüllü bu filmde, sade bir şiirsellikle birbirine bağlı bir ailedeki ani bir ölümün açtığı ıstırap ve travma anlatılıyor.

İnsanın başına gelebilecek felaketlerin belki en büyüğü olan evlat acısını, Moretti yüreklere hitap eden duygulu bir tonla anlatıyor. Yönetmen – senarist-aktör Moretti melodramın tuzaklarına düşmeden, abartıya kaçmadan, büyük bir acıyı inanılır bir biçimde anlatmanın yollarını bularak, yalnız parodi sanatında değil, ciddi ve hüzünlü bir konu da da başarılı olabileceğini kanıtlıyor.

Yoğun bir duygu seli olarak özetlenebilecek filmde, yönetmen ailenin geride kalan bireylerinin geçirdikleri travmayı, tarifsiz acıyı, görkemli bir uslüp eşliğinde anlatıyor. Günlük hayatlarını artık eskisi gibi sürdüremeyen, işlerinden ayrılma noktasına gelen bir ailenin dağılma sürecine, film güçlü bir sinematografi eşliğinde işliyor.

Hastasına gittiği için kaza günü oğlu ile beraber olamayan psikolog baba, duyduğu pişmanlık sonrası işini bırakıyor. Dengesi bozulan kızı, davranış bozukluğu içinde hırçınlaşıyor. Karı – kocanın ilişkileri bozuluyor.

Özetleyecek olursak, sinemasının özellikleri olan duygusallığı, ince mizah anlayışı, samimiyeti, içtenliği ve cesaretiyle Moretti'nin filmi, yalın, şiirli, hüzünlü, etkileyici bir başyapıt. Moretti, tanınmış yönetmen, narsist alter-egosu Michele Apicella'yı kullandığı, 2. uzun metrajlı filmi **'Altın Düşler / Sogni d'Oro'** ile 1981 Venedik Film Festivali'nden Jüri Büyük Ödülü ile döner.

Moretti'yi Cannes'da ikinci görüşüm, bu festivalden ilk ödülünü aldığı 1994 yılındaydı. Cannes'dan Mizansen Ödülü kazanan **'Sevgili Günlüğüm / Caro Diario'**, Moretti'nin özel hayatında geçirdiği deri kanserinden sonraki kemoterapi sürecini anlatıyordu.

Başrolünü oynadığı ve alter-egosu Michele Apicella'yı kullandığı filmde, Moretti iç huzur duygusuyla, daha yumuşak tonları ortaya çıkarıp kendisine karşı daha hoşgörülü hale geliyordu. Hafif, esprili ve büyüleyici bu sinemasal deneme, kaygılar, nostaljik özlem ve otobiyografik ögeler içeren, izleyicilerin yönetmenin iç dünyasıyla daha yakından tanışmasını sağlayan, dokunaklı bir filmdi.

'Sevgili Günlüğüm' ile başlattığı otobiyografik projeyi geliştirdiği 'Nisan / Aprile' (1998) ile, yazar -filozof Moretti, bireyi, topluum ve devleti incelemeye

devam ediyor.

'Nisan' sağcı Berlusconi'nin 1994'teki seçim zaferiyle başlayan, solcuların 1996'daki zaferiyle sona eren iki yıllık bir dönemin haritasını çıkarır.

Nanni Moretti'yi Cannes'daki üçüncü görüşüm, 2006 festivalinde **'Timsah / İl Caimano'** ile yarıştığı yıldaydı. İtalyan Başbakanı ve medya patronu Silvio Berlusconi'ye odaklanan film güçlü ve etkileyici mizahıyla öne çıkıyordu.

Kalitesiz filmlere yapımcılık yapan Bruno, hayatının kötü bir döneminde, kendisine 'Timsah' adlı bir senaryo getiren bir kadın yönetmenle yolu kesişir. Dibe vurmak üzere olan Bruno, bu işe para yatırmaktan korkan yapımcılara rağmen projeye dört elle sarılır.

İşe dört elle sarılacak, yeni bir başlangıç yapmak ve özgüvenini kazanmak için projeye hayat verecektir. Toplumsal hiciv dalında ustalığını 'Timsah' ile kanıtlayan **Nanni Moretti**, beş yıl sonra Cannes'a katolik kilisesini hicvettiği **'Bir Papamız Var / Habemus Papam'** ile geliyordu. Yeni bir papanın seçim aşamısını, Vatikan kulislerini seçilen papanın yeni görevini üstlenme kaygılarını bir psikologla ilişkilerini anlatan filmde, Moretti, Fransız sinemasının yaşayan efsanesi **Michel Piccoli** ile ilk kez işbirliğine giriyordu. Papayı oynayan Piccoli karşısında Nanni Moretti, kendisini tereddütleri konusunda ikna etmeye çalışan psikologu oynuyordu.

Papa'nın ruh sağlığının yerinde olmadığım gören psikolog hastasına ailesi, çocukluğu, hayalleri, tutkuları ve seks hayatı üzerine sorular sorar. Vatikan'dan kaçmayı başaran Papa Roma sokaklarında teneffüse çıkan talebe hafifliğiyle dolaşır durur. Gençliğinde sutopu oyuncusu, hızlı bir solcu, filmlerinde aşklarından, komünizmden, yakalandığı ve yendiği kanser hastalığından, motorsiklet ve sutopu tutkusundan, Berlusconi'ye olan kızgınlığından, sinema aşkından bahseder Nanni Moretti'yi sosyal ve politik sorular sormaktan hoşlanan güçlü bir yönetmen olarak hatırlayacağım.

Nanni Moretti'yi son kez, Jüri Başkanlığı, yaptığı 2012 Cannes Film Festivali'nin galalarında ve geleneksel basın yemeğinde, yanında bütün jüri üyeleri ile birlikte gördüm.

LELOUCH – WENDERS – CAMPION – SODERBERGH

UNUTULMAZ 4 ALTIN PALMİYE

Cannes'da uzun yıllar boyunca çok ödül törenine katıldım. Ancak bu bölümde bende iz bırakan 4 Altın Palmiyeli filmden söz edeceğim. İlk göz ağrım olan 1966 Cannes Film Festivali'nde, **Sofia Loren** başkanlığındaki jüri, büyük ödülü iki film arasında paylaştırmıştı: **Claude** Lelouch'un 'Bir Erkekle Bir Kadın / Un Homme et Une Femme'ı ve **Pietro Germi**'nin **'Baylar ve Bayanlar / Signore e Signori**'si.

1966'daki ilk festivalinde, deneyimli gazeteci **Tuncan Okan** bana yol göstericilik yaptı. Cannes'ın müdavimi olan Okan'ın tecrübelerinden yararlanmayı çalıştım. Türk basınına batılı tarzda sinema eleştirmenliği konseptini getiren Tuncan Okan, basın hayatımızdaki ilk sinema eleştirilerini yazan kişidir.

Rahmetli Abdi İpekçi'nin Milliyet'in köşesinde, Tuncan Okan'ın sinema yazılarını keyifle okuyan bir sinefil olarak, 66 festivalinin Cannes kayıtlarındaki (benden başka) tek Türk gazeteci olan T. Okan'la tanışma fırsatını hemen buldum. Tesadüfen festivalin ilk günlerinde gösterilen **'Bir Erkekle Bir Kadın**'ın tanımadığım yönetmenini kendisine sordum.

Claude Lelouch hakkında hiçbir fikrim yoktu. Tuncan Okan, o güne kadar önemli bir başarısı olmayan, orta karar bir yönetmen olduğunu söylediği Lelouch için "İlle de bir benzetme yapmak gerekirse, bizdeki Feyzi Tuna ayarında bir yönetmen olduğunu söyleyebilirim" demişti.

Bu konuşmadan sonra izlediğimiz film bizi şaşkınlık içinde bıraktı. 'Bir Erkekle Bir Kadın', yazgıları birleşen, tesadüfen bir araya gelmiş bir çiftin olağanüstü aşkını anlatan, kalileli bir aşk filmiydi. Bazı yönetmenlerin kariyerleri boyunca

hep aynı filmi yaptıkları söylenir. Claude Lelouch bunun canlı örneğidir. Filmlerinin ve yazdığı senaryoların tümünün çatısı, karşı cinsten iki kişinin tesadüfen 'karşılaşmaları' üzerine kuruludur. Lelouch'un filmlerinde, değişik ortamlardan, farklı sınıflardan, öncesinde birbirlerini hiç görmemiş bir kadınla bir erkeğin karşılaşmaları genelde yazgılarının değişmesiyle sonuçlanır.

Alın yazısına, kadere inanan bir sinemacı olarak Lelouch filmlerinin ortak temasını karşılaşma üzerine kurdu. İlk başarısı 'Bir Erkekle Bir Kadında tutan bu formülü Lelouch, kariyeri boyunca yaptığı (üretken bir sanatçı olarak 35'in üstünde eseri var) tüm filmlerinde kullandı. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu yazgıların birleşmesi işini, hep iyi yaptı.

Tuncan Okan'a dönecek olursak, sinematek kurucuları arasında olan bu duayen gazeteci ile uzun seneler boyunca değer verdiğim bir dostluk ilişkileri içinde olduk. Kendisinden çok şey öğrendim. Ağabeyi Doğan da Cannes'a gelirdi. Küçük kardeşleri Ercan ile birlikte 1972'de Fono Filmi kurmuşlardı. Fono Film günümüzde, dublaj ve altyazı konusunda ciddi bir kurum olarak faaliyetini sürdürüyor.

Claude Lelouch'un, birçok Fransız yönetmen gibi, ev sahibi sıfatı ile hemen her festivalde görmek mümkündü. Bu 1927 Paris doğumlu, Cezayir kökenli, konfeksiyoncu bir babanın oğlu, Musevi sanatçının yazgısı 'Bir Kadınla Bir Erkek' filmiyle değişmişti. Flm Claude Lelouch'a, Pierre Uytterhoeven ile müşteren yazdıkları senaryo için 1967'nin En İyi Özgün Senaryo Oscar'ını getirdi.

'Bir Kadınla Bir Erkek' aynı yılın En İyi Yabancı Film Altın Küre Ödülün'ün sahibi oldu. Anouk Aimee aynı ödülü En İyi Kadın Oyuncu dalında kazandı. Francis Lai'nin bestelediği, filmin aktörlerinden Pierre Barouh'un seslendirdiği filmin Altın Küre Ödüllü müziği o denli meşhur oldu ki, aradan 50 yıl geçmesine rağmen, hala dinleniyor.

Filmin konusuna gelince... Eşlerinden boşandıktan sonra yalnız yaşayan bir erkekle bir kadının yolları keşisir, birliktelikleri tutkulu bir aşka dönüşür. Çocukları taşradaki bir yatılı okulda okuyan Jean Louis (**Jean-Louis Trintignant**' ile Anne (**Anouk Aimee**) hafta sonlarını Paris'ten gelip çocukları ile geçirirler.

Çift, bu ziyaretlerin birinde tanışırlar. Anne treni kaçırınca Jean – Louis arabasıyla kendisini Paris'e götürebileceğini söyler. Yolda birbirleri hakkında çok şey öğrenirler. Ayrıldıkları eşleriyle, geçmişleriyle, meslekleri ve günlük hayatlarıyla ilgili detayları paylaşırlar. Bir aktris ile profesyonel bir araba yarışçısının yaptıkları bu yolculuk, bir birlikteliğin başlangıcı olacaktır.

İki mutsuz ve yalnız insanın yollarının tesadüfen kesişmesinden sonra, bütün

yaşamlarına damgasını vuracak tutkulu bir aşk ile birbirlerine bağlanmaları, kader birliği etmeleri, duygulu ve inandırıcı bir dille anlatılmış.

Filmde yönetmenlik, senaryo yazarlığı ve yapımcılık görevlerinden başka görüntü yönetmenliğini de üstlenen Claude Lelouch, diyaloglarla içsel monologları dengelemede başarılı bulundu. Kendisinin bu sinemasal romansı yeniden yazma tarzında Yeni Dalga Akımı'ndan ilham aldığı söylendi.

Claude Lelouch Cannes Film Festivali'ne sonraki yıllarda, altı kez programda adı yazılı filmlerim yönetmeni olarak geldi. Bu filmlerden beşi yarışma dışı gösterildi. Sırasıyla **'Tüm Bir Yaşam/ Toute une Vie'** 1974'te, **'İkimize / A Nous Deux'** 1979'da, **'Bir Kadınla Bir Erkek: 20 Yıl Olmuş / Un Homme et Une Femme: 20 Ans Deja'** 1986'da, **'Ve Şimdi... Baylar Bayanlar / And Now... Ladies and Gentlemen'** 2002'nin kapanış galasında ve Cannes'ın 60. Yıldönümü münasebetiyle yapılan **'Herkesin Sineması Kendine / Chacun Son Cinema'** adlı bol yönetmenli filmin bir yönetmeni olarak 2007'de Cannas'a geldi.

1981'de yarışan tek filmi **'Birileri ve Başkaları / Les Uns et Les Autres'** ödül listesine giremedi. O yıl **Jacques Deray** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'nü **Andrej Wajda**'nın **'Demir Adam'** filmine verdi.

Üç evliliğinden yedi çocuğu olan Claude Lelouch son evliliğini aktris **Evelyne Bouix** ile yaptı. 1967'de Cannas'a jüri üyesi sıfatıyla gelen Lelouch kariyeri boyunca 11 ödül aldı. Kendisi Fransız sinemasının büyük ustaları arasına girmeyi başaramamış, ama göz boyayan, albenili, gösterişli, iyi çekilmiş filmleri ve renkli yaşantısıyla hep gündemde kalmayı becermiş, yarı aydın bir sinema adamı.

Gişeye yönelik filmler yaptığını kendisi de kabul eden **Claude Lelouch**, *"Şayet birgün sokağa atacak kadar çok param olursa, film eleştirmenleri için de bir film yapacağım"* demişti.

1945 Düsseldorf doğumlu Alman yönetmen – oyun yazarı – fotoğraf sanatçısı – yapımcı Wim Wenders'i iki filminin hayatında önemli bir yeri var. Biri hayatımda izlediğin en iyi beş filmden biri olan **'Paris, Texas'** (1984), diğeri Kübalı müthiş bir müzik topluluğunu gün ışığına çıkaran **'Buena Vista Social Club'** (1999).

Wim Wenders'in, Amerikalı aktör ve yazar Sam Shepard'ın yazdığı hikayelerden topladığı **'Motel Chronicles, City Lights'** adlı kitabından, senaryosunu **L. M. Kit Carson**'la birlikte yazdığı 'Paris, Texas', sanatçının yol filmleri üçlemesinin en ünlüsüdür.

Amerikan yaşam biçimine olan tutkusu ve sempatisi bilinen Wim Wenders bu başyapıtında Amerika'ya bir Avrupalı gözüyle bakar. Teksas eyaletinin çöl-

lerindeki ıssız otoyollarda sürekli olarak yürüyen, hiç konuşmayan, çevresiyle iletişim kuramayan, adeta hayata küsmüş, orta yaşlı bir adamın (**Harry Dean Stanton**) dramını anlattığı film, aynı zamanda ABD sinemasının ikinici sınıf filmlerinin hep yan rollerinde oynamış H. D. Stanton'un usta oyunculuğunu ispat ettiği ve sinemada parladığı film olmuştur.

ABD'de İngilizce çekilen filmin adındaki Paris'in Fransa'nın başkentiyle ilgisi yoktur. Burada bahsi geçen Paris, Teksas eyaletinin kuzey doğusunda küçük bir yerleşim biriminin adıdır. Ancak filmin bir tek sahnesi bile burada çekilmemiştir. Zaten bu kent, filmin geçtiği yerler gibi bir çöl bölgesi değil, aksine ormanlık bir bölgedir.

Filmin kahramanı Travis, çölde satın aldığı küçük bir araziye bu adı vermiştir. Filmin başında Travis'i, uzamış sakalları, pejmürde kıyafetleriyle Teksas çöllerinin birinin yol kenarında yürürken görürüz. Bitkin halde yere düşer, gözlerini hastanede açar.

Cüzdanındaki adrese telefon edilince, onu dört yıldır arayan ağabeyi Walt (**Dean Stockwell**) hastaneye gelir, evine götürür. Dört yıl önce kendisini ve oğlunu terkeden karısı Jane'i (**Nastassia Kinski**) aramakta olan Travis, sonunda onu "peep-show" yapılan bir seks dükkanında bulur.

Travis müşteri gibi onunla konuşur. Jane ise müşterileri görememektedir. Travis kimliğini belli etmez ancak konuşmaları ilerledikçe Jane kendisini tanır. Bu sancılı peep-show sahnesi sonunda iki mutsuz ve yalnız insanın birleşmesinin artık imkansız olduğu anlaşılır. Koyu bir hüzün ve karamsar bir atmosfer içinde anlatılan film bir yarı mutlu sonla noktalanır. Travis oğlunun annesiyle birleşmesini sağlar.

Wim Wenders'in görüntü yönetmeni **Robby Müller**'le ilk kez işbirliğinde bulunduğu (Münih Sinema Okulu'nun mezuniyet filmi olan) **'Kentte Yaz / Summer in the City'** (1970) ilk uzun metrajlı ilmidir. Yönetmenin yol üçlemesinin ilk filmi olan **'Alice Kentlerde / Alice in the Cities'** sanatçının Amerikan sinemasına olan hayranlığının ipuçlarını verir.

Wim Wenders 'Paris, Texas'tan 7 yıl önce Cannes'da **'Amerikalı Arkadaş / Der Amerikanische Friend'** ile yarışmıştı. **Roberto Rossellini** başkanlığındaki 1977 Cannes Film Festivali jürisi, ödül listesine Wenders'in filmini almamış, Altın Palmiye Ödülü'nü Paolo ve Vittorio Taviani kardeşleri 'Padre Padrone' filmine vermişti.

Wenders bir yıl önce katıldığı Cannes Film **Festivali'nde 'Zamanın Akışında /I'm Lauf Der Zeit'** ile Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği'nin (FIPRESCI)

En İyi Film Ödülü'nü kazanmıştı. (1976)

1987 Cannes Film Festivali'nden **Wim Wenders** yine elleri boş dönmemişti. **'Berlin Üzerindeki Gökyüzü / Der Himmel Uber Berlin'** sanatçıya En İyi Mizansen Ödülü'nü getirmişti. **Yves Moutand** başkanlığındaki Cannes jürisi **'Fellini İntervista'**ya 40. Yıl Ödülü'nü, Maurice Pialat'nın tartışmalı, olay **filmi 'Şeytanın Güneşi Altında / Sous le Soleil de Satan'** Altın Palmiye'yi verdi.

'Berlin Üzerindeki Gökyüzü' Wim Wenders'e En İyi Yönetmen Avrupa Ödülü'nü ve Los Angeles Film Eleştirmenleri Birliği'nin En İyi Yabancı Film Ödülü'nü kazandırdı.

'Buena Vista Social Club' belgeseli Wim Wenders'in müziğe olan aşkını dile getirdiği filmdi. Wenders ilk Oscar adaylığını bu filmle aldı. Sonraları bu ödüle iki kez daha aday gösterildi. 2012'de 'Pina' En İyi Belgesel Film adaylığını, 2015'te **'Toprağın Tuzu / The Salt of the Earth'** En İyi Belgesel Film adaylığını ödüle çeviremedi.

Görkemli dans ve müzik şöleni **'Pina'**yı çevirdiği 2000 yılındaki ikinci filmi 'The Million Dollar Hotel' ile Wim Wenders katıldığı Berlin Film Festivali'nde Jüri ödülü (Gümüş Ayı) kazandı.

2003 yılında **'The Soul of a Man'** Cannes'da yarışma dışı gösterildi. Wenders'in en kötü filmi olduğunu düşündüğüm **'The Palermo Shooting'** katıldığı 2008 Cannes Film Festivali'nde ödül listesine giremedi. Sean Penn başkanlığındaki jüri, Fransız **Laurent Cantet**'nın **'Sınıfta / Entre les Murs'** filmine ülkesinin 21 yıldır hasretle beklediği Altın Palmiye Ödülü'nü verdi.

Wim Wenders'in Cannes Film Festivallerinde aldığı son ödül, 1993'te **'Uzak Olduğu Kadar Yakın /In Weiter Ferne, So Nah'** ile kazandığı Jüri Büyük Ödülü oldu. Louis Malle başkanlığındaki jüri, Altın Palmiye Ödülü'nü **Jane Campion**'un **'The Piano'**su ile Chen Keige'nin **'Bawang Bieji'**si arasında paylaştırdı.

Wim Wenders, **Martin Scorsese** tarafından kurulmuş dünya filmlerinin korunması ve onarılmasını hedefleyen Dünya Sinema Vakfı'nın danışman heyetinde bulunmaktadır. Şubat 2015'te ülkesinde yapılan bir festivalde, Berlin Film Festivali'nde (Berlinale) *'Yaşam Boyu Onur Ödülü'*nü aldı.

Cannes'daki bir basın toplantısında Wenders, *"Filmlerinde seks ve şiddetle hiçbir zaman işim olmaz. Ben daha çok saksafon ve keman insanıyım. Her zaman kişisel filmler çekmek isterim, özel filmler değil"* demişti.

Wim Wenders 1984 Cannes Film Festivali'nde, İngiliz aktör Dirk Bogarde başkanlığındaki jüriden Altın Palmiye Ödülü'nü kazandığının ilan edilmesiyle

sahneye çıkmış, Amerikalı aktris **Faye Dunaway**'ın elinden ödülünü almıştı.

Aynı festivalin organizasyon komitesi, **'Paris, Texas'**ın 30. yılında, 2014'te filmin yenilenmiş kopyasını 'Cannes Classics' etkinliği kapsamında gösterim programına aldı. Aradan 30 yıl geçmesine rağmen, eksilmeyen bir ilgiyle izlediğim filmin sonunda kopan alkışlara teşekkür etmek için **Wim Wenders** sahneye çıktı.

70 yaşında olmasına rağmen, gür saçlarını koruyan, yaşını göstermeyen, alametifarikası olan kalın (ve çoğu kez mavi renkli) çerçeveli gözlükleri ile pek fiyakalı duran, bana hayatımın en hüzünlü ve duygulu filmini izlettiren yönetmeni çılgınca alkışladım.

Küba'ya yaptığım bir seyahatte, Wim Wenders'in gün ışığına çıkardığı Buena Vista Social Club'ın mekanına, bir tapınağı ziyaret eder gibi gittim. Bu efsanevi müzik topluluğunun bir araya geldiği ve 2000 yılından sonra turistlerin istilasına uğrayan mekanda topluluğun ağır toplarının ölümünden sonra ne yazık ki, onların müziğini artık, genç müzisyenler yapıyordu.

Ama Havana'daki resim galerilerini gezdiğimde, topluluğun solistlerinden İbrahim Ferrer'in ülkesinde en az Fidel Castro ve Che Guevara kadar sevildiğini (müzisyenin portrelerinin çokluğundan) görmüş oldum.

Yeni Zelandalı **Jane Campion** Cannes Film Festivali tarihinin Altın Palmiye kazanan ilk ve tek kadın yönetmeni oldu. Bu başarısına **'The Piano / Piyano'** filmiyle ulaşan Jane Campion, birkaç ay sonra En İyi Yönetmen dalında Oscar'a aday gösterilince, Oscar tarihinde bu dalda aday gösterilen ikinci kadın oldu.

En İyi Film dalında 1994 Oscar adayları arasında olan 'Piyano', aday gösterildiği sekiz daldan üçünde ödül kazandı. Jane Campion En İyi Özgün Senaryo Oscarını kazanırken, filminin iki kadın oyuncusu da Oscara layık görüldü: **Holly Hunter** En İyi Kadın Oyuncu, filmde kızını oynayan 11 yaşındaki **Anna Paquin**, En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar Ödülü'nün sahibi oldu.

1954 yılında Wellington'da doğan Yeni Zelandalı Jane Campion, **'Piyano'** ile 39 yaşında iken aldığı sayısız ödülle, ülke sinemasının ilk büyük başarısını kazanan sanatçı oldu. 'Piyano' Yeni Zelanda'yı dünya sinema haritasına yerleştiren film oldu.

Hep ilklere imza adan Jane Campion'un, 1990 yılında **'Masamdaki Melek / An Angel in My Table'** filmi Venedik Film Festivali'nde gösterilen ilk Yeni Zelanda filmi oldu. Venedik'te aldığı Jüri Özel Ödülü ise kadın yönetmenin ilk uluslararası ödülüydü.

Jane Campion aynı festivalde, 6 yıl sonra **'Bir Kadının Portresi / The Portrait**

of A Lady', En İyi Film (ALTIN ASLAN) Ödülü'nü kazandı.

Altın Palmiyeli 'Piyano'ya dönecek olursak, yeni Zelanda'da, Avustralyalı, Fransız ve yerel bir ekiple çekilen, başrolünü iki Amerikalı starın oynadığı film, hem eleştirel hem de ekonomik olarak, devasa bir uluslararası başarı yakaladı.

Film dilsiz bir piyanist kadının ve onun kızının öyküsünü anlatan bir dram. Zaman 19. yüzyılın sonuna doğrudur ve yer bol yağışlı çamurlu Yeni Zelanda'nın batı kıyılarıdır. İskoçya'lı Ada'yı (**Holly Hunter**) yanında 9 yaşındaki kızı olduğu halde, babası Yeni Zelandalı'ya zengin bir çiftçi olan Alistar (**Sam Neil**) ile evlenmek üzere yollar. Konuşkan kızı Flora'nın aksine Ada, ormanda yürürken üstüne şimşek isabet ettiği için ölen kocasından sonra tek kelime etmemiştir. Ada opera sanatçısı, kocası piyano hocası idi.

İskoçyadan gelen gemiyi karşılayan Alistar, kızıyla işaret diliyle anlaşan yeni karısının beraberinde getirdiği piyanoya anlam veremez, onu limanda bırakır. Alistar'ın yakın arkadaşı Baines (**Hervey Keitel**) bu piyanoyu sahiplenir. Piyanosuna kavuşmak amacıyla Baines'le tanışan Ada, gizemli haliyle bu genç adamı etkiler.

Aralarında filizlenen aşk Alistar'ı çıldırtır, çiçeği burnunda damat karısını eve hapseder. Anne kızın Baines'i tercih etmeleri üzerine, Alistar karısının bir parmağını balta ile keser. Kararlılığını kocasına direnerek gösteren Ada, kocasının pes etmesi üzerine Baines ile yeni bir hayata başlar.

Filmin müziklerini Michael Nyman besteledi, filmin soundtrack albümü çok satanlar listesine girdi. Holly Hunter filmde kendi piyano parçasını çaldı, **Anna Paquin**'e çekilmesi gereken üç sahne için işaret dili öğretmenliği yaptı. Film, 7 milyon dolar bütçeye karşılık 40 milyon dolar hasılat yaptı.

11 yaşında Oscar kazanan Kanada'lı Anna Paquin, 10 yaşında Oscar kazanan Tatum O'Neill'den sonra, bu ödülü alan en genç ikinci oyuncu oldu.

Görkemli senaryosuyla, 1994'ün En İy Özgün Senaryo Ödülü'nün sahibi olan Jane Campion, En İyi Yönetmen dalında Oscar'a aday gösterilen dört kadın yönetmen arasına girdi. (Diğerleri **Sofia Coppo**la, **Lina Wertmüller** ve **Katryn Bigelow**.)

Campion'un ustalıklı yönetmenliği, aynı zamanda gözmen kadın ve mazlum kurban olarak, dilsiz anlayışını alt üst etti. Campion bu filmde, daha önce 'Masamdaki Melek' filminde çalıştığı, İngiltere doğumlu, Yeni Zelanda'lı görüntü **yönetmeni Stuart Dry Burgh** ile tekrar bir araya geldi ve onun kamera çalışması, dünyadan yalıtılmış Yeni Zelanda kıyılarının ıssız manzarasına rüya benzeri bir nitelik kazandırdı.

'Piyano'nun kazandığı ödüller arasında, En İyi Yabancı Film Cesar'ı (1994),

New York Eleştirmenler Birliği'nin En İyi Film ve Senaryo ödülleri, Los Angeles Eleştirmenleri Birliği'nin En İyi Film ve Senaryo ödülleri var.

Michael Haneke'nin 'Beyaz Bant' ile AltınPalmiye kazandığı 2009 Cannes Film Festivali'nde **'Parlak Yıldız / Bright Star'** ile yarışan Jane Campion ödül listesine giremedi.

Campion 1986'da, An Excirsine in Discipline – Peel' ile Cannes'da En İyi Kısa Film Ödülü'nün sahibi oldu.

Ertesi yıl Cannes'da jüri başkanı olan **Jane Campion**, hayranı olduğunu söylediği Altın Palmiye galibi **Nuri Bilge Ceylan**'a övgüler yağdırdı. **'Kış Uykusu'** filmiyle kazandığı ödülü almak üzere sahne çıkan Nuri Bilge Ceylan'ı tebrik ettikten sonra Campion: *"Keşke ben de bu kadar merhametsiz ve dürüst karakterler yaratabilseydim. Filmde herşey zekice ve derinlikli."* diyerek, 'Kış Uykusu'nun kapalı oylama ile Altın Palmiye kazandığını ödül töreninde söyledi.

Steven Soderbergh ilk uzun metrajlı film 'Seks Yalanları / Lies and Videotape' ile katıldığı 1989 Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği'nin (FIPRESCI) en iyi filme verdiği ödülü de kazandı.

1982'de başlayan Sundance Film Festivali, kısmen başkan Ronald Reagan döneminde yaygınolan muhafazakarlığa tepki olarak büyüyen Amerikan bağımsız sinema kültürüne damga vurdu.

Sundance, aralarında 'Seks Yalanları' filmiyle izleyici ödülü kazanan Steven Soderbergh'in de olduğu birçok yönetmenin kariyerini başlattı. Bu filmin Oscar adaylığı ve Cannes'da Altın Palmiye alması ile dikkatleri yeni tip küçük bütçeli sinemanın üzerine çekti.

O zamandan bu yana Steven Soderbergh, yapımcı ve yönetmen olarak kabul ettirebildiği her bütçe düzeyinde, ana akımın bazen içinde bazen dışında kalarak, her türde ürünler verdi.

Soderbergh 'Trafik' gibi büyük bütçeli bir filmi de, **'Tatlı Bela / Erin Bronkovich'** gibi dar bütçeli bir filmi de aynı yıl (2000) çevirebildi. İyi bilinen büyük bütçeli **'Ocens's Eleven'** üçlemesinin (2001-2007) ardından bütünüyle avantgarde **'Kiralık Sevgili / The Girlfriend Expreience'** filmini çevirdi.

Bağımsız sinemanın öncülüğünü yapmak gibi önemli bir işlevi olan 'Seks Yalanları'nın yarattığı heyecanı Cannes'da tanık oldum. 26 yaşında, uzun boylu, gözlüklü, ağırbaşlı bir yönetmen olan Steven Soderbergh'in, filmiyle ilgili soruları yanıtladığı basın konferansında bulundum. Gazetecilerin sorularından ve 'Seks Yalanları' ile ilgili yorumlarından, ciddiya alınacak bir sinemacının gelişini müjdeleyen bu filmin muhakkak ödül listesinde yer alacağına kanaat getirdim.

Nitekim ödüllerin dağıtıldığı kapanış galasında, jüri başkan Wim Wenders'in yılın galiplerini ilan ederken, 'Seks Yalanları'nın iki önemli ödülle sahneye davet edildiklerine tanık oldum.

Steven Soderberg, filmin senarist ve yönetmeni olarak, yapımcının eşliğinde, Altın Palmiye Ödülü'nü aldı. Gecenin bu son ödülünden önce, filmin başrol oyuncusu James Spader En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü almak üzere sahneye çıkmıştı.

Filmin konusuna gelince... Ann (**Annie Mac Dowel**) evliliğinde cinsel doyuma ulaşmayan ve düzenli olarak psikologa giden bir kadındır. Avukat olan eşi John (Peter Gallanger) Ann'ın kızkardeşi Cynthia (**Laura San Giacomo**) ile bir ilişki yaşamaktadır. Anne ile Cynthia birbirlerine zıt iki karakterdir.

Kadınlarla, cinsel hayatlarını konuştuğu videolar çeken ve John'un uzun yıllardır göremediği okul arkadaşı Graham'ın (**James Spader**) gelişi dört karakterin de hayatını etkiler. Özellikle Ann Graham'ın gelişiyle evlilik yaşantısını sorgulayarak ne istediğini bulmaya çalışır. Fazla zaman geçmeden Ann, Graham'ın garip huyları olduğunu keşfeder. Graham'ın sorunlu kadınların sesini kaybettiği büyük bir video bant koleksiyonu vardır. Yalın ama etkileyici diyaloglarıyla film izleyicilerini, evlilik, cinsellik, bağlılık, kardeşlik ve ilişkiler üzerine düşünmeye davet ediyor. Soderberg'in yazdığı senaryoda, müthiş karakter tahlillerinin yaptığı, bu dört kişi arasında geçen film, eksilmeyen bir ilgiyle izleniyor. Filmde psikolojik gerilim ve dram türlerini ustalıkla birleştiriyor.

Bu senaryo Steven Sodenbergh'e En İyi Özgün Senaryo Oscarı'nda bir adaylık getirdi. Sanatçı bu ödülü, 2000 yılında 'Trafik' filmiyle En İyi Yönetmen Ödülü ile aldı. 'Trafik' toplam dört oscar aldı.

Parlak filmografisine rağmen Soderbergh Cannes'a çok az katıldı: İki bölümlük, 4 saatlik 'Che' (2008), 'Liberace ile Hayatım / Behind The Candelabra' (2013) yarışmaya katıldı, ancak ödül listesine giremedi. Cannes'da Soderbergh'in yarışma dışı gösterilen filmi ise 'Ocean's Thirteen (2007).

Soderberg ile Cannes'da en ilginç anımı 2008'de yaşadım. Birinci bölümü 'Arjantin', ikincisi 'Gerilla' başlıklı, Che Guevara'nın hayatını anlatan 'Che'nin süresi 4 saatti.

Festival filmin tamamını tek seansta gösterip, basın gösterimi ile galayı birleştirince, o gün festival sarayında büyük izdiham yaşandı. Öğle saatlerine denk gelen filmi izlemeye gitmeden tedbirli davranmış, sıkı bir kahvaltı etmiştim.

Festival sarayındaki güvenlik ekibi, çanta aramasında bulduğu yiyecek ve içeceklerle içeri girilmesine katiyetle müsaade etmez. Çantadaki kumanyanın

çöpü boylayacağını bilenler, 4 saatlik filme tok karnına geldiler.

İki bölüm arasında verilen çok kısa arada, salonda bulunanların karınlarını doyurmak için dışarı çıktıklarında tekrar giremeyecekleri anons edilince, karnı acıkanlar panik yaşadılar. Neyse ki bir sponsor firma gofret dağıttı. Smokinli beylerin, uzun tuvaletli hanımların gofret dağıtan kızlara hücum etmeleri görülecek şeydi.

Cannes'da Altın Palmiye Ödülü almadığına üzüldüğüm filmlerin başında **'Saul'un Oğlu'** var.

Genç Macar senarist/yönetmen Laszlo Nemes'in Holokost filmlerinde yeni bir kilometre taşı hüviyetindeki film, 2015 Cannes Film Festivali'nde Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği'nin (FIPRESCI) En İyi Film Ödülü'nü kazanmasına rağmen, Coen Kardeşler'in başkanlığındaki jüri tarafından ikincilik ödülüne (Jüri Büyük Ödülü) kaydırıldı.

2009 Cannes Film Festivali'nde **'Yeraltı Peygamberi'** ile hakettiği Altın Palmiye'den mahrum bırakılan Jacques Audiard, altı yıl aradan sonra **'Dheephan'** filmiyle teselli buluyordu.

Umutsuzluk ve trajediyi işleyen, tokat şiddetindeki **'Saul'un Oğlu'**nun konusu 2. Dünya Savaşı sırasında 1.100.000 kişinin öldürüldüğü Auschwitz'de geçiyor. Nazi dehşetine özgün bir bakış açısıyla yaklaşan film, karanlık, azim, yazgı temaları etrafında dönen konusuyla, alışıldık Holokost filmlerinden ayrı bir yerde duruyor.

Nazilerle işbirliği yapmaya zorlanan Yahudi tutsak Saul Auslander'in hayatının iki gününe tanık olduğumuz filmde, bir babanın oğluna karşı son görevini yerine getirmek için çırpınışını izledik. Sinematografik açıdan çarpıcı ve özgün bir mizansen ile anlatılan filmde, kamera sadece Saul'ün yakın plandan çekilmiş yüzüne odaklanıyor. Arka planda gelişen trajedi sadece ses bandı aracılığıyla veriliyor.

Ailesinin bir kısmı Auschwitz'de öldürülen 38 yaşındaki Laszlo Nemes, henüz ilk filmini yapan bir yönetmenden beklenmedik bir beceriyle 2015 yılının sinema olayına imzasını atmıştı. **'Saul'un Oğlu'** 2016'da En İyi Yabancı Dilde Film dalında Oscar, Altın Küre ve Bafta ödüllerinin sahibi oldu.

ALTIN PALMİYELİ İKİ BAŞYAPIT

Ev sahibi Fransa'ya 21 yıl aradan sonra Altın Palmiye Ödülü'nü getiren **'Sınıfta / Entre les Murs'**ün yaratıcısı **Laurent Cantet** ülkesinde kahraman muamelesi gördü.

2008 Cannes Film Festivali'nin **Sean Penn** başkanlığındaki jürisi filme bu ödülü oy birliğiyle verdiğini ilan etti. **François Begaudeau**'nun 2006 tarihli otobiyografik romanından alınan filmin senaryosunu (başrolü de üstlenen) Begaudeau, yönetmen **Lauret Cantet ve Robin Campillo** ile müştereken yazdı. Film, bir lisedeki zorlu eğitim yılını, en kritik, en gerilimli, en anlamlı ve en duygusal anlarıyla iki saatte özetliyor. Filmde eğitim sorunu, göçmenlerin topluma intibak etme sorunu, hayata hazır olmayan gençlerin kimlik sorunu gibi ciddi temalar otopsi masasına yatırılıyor.

Bu yaşanmışlık kokan, yüreklere hitap eden film, ciddi, yaratıcı, kışkırtıcı, eğitici sıfatlarını da hak ediyor. Zira idealist bir eğitmen, hoşgörüsüzlüğün, nankörlüğün, tahmin edilemeyenin hüküm sürdüğü bir ortamda, karşısında kültür şokuna uğramış, iletişim sıkıntıları içinde kıvranan, eleştirel, isyankar, yoldan çıkmaya meyilli, sorunlu öğrenciler bulur.

Pedagog ruhlu bu eğitmen, çıkış yolunu öğrencilerin güvenini kazanmaktan geçtiğini görür. Okul müdürüne, eğitmen arkadaşlarına ters düşme, hatta okuldan kovulma tehlikesine rağmen doğrularından şaşmaz.

Festivalin son gününde gösterilen ve Fransa'yı sevince boğan bu filmin konusu neydi? François, Paris'in göçmen ağırlıklı fakir semtlerinden olan 20. bölgesinde, disiplinsiz bir liseye atanan idealist bir öğretmendir. 24 kişilik sı-

nıfında, disiplinsiz, isyankar, sorumlu, okula mecbur olduğu için giden, çoğu göçmen bir mozaik vardır.

Esmeralda, Souleymane, Khoumba, Burak Özyılmaz gibi yeniyetmeler, eski öğretmenlerine olduğu gibi yeni gelen hocayı da takmadıklarını her halleriyle belli ederler.

François bu zor talebelere katkıda bulunabilmek için, akademik kuralları bir kenara itip, motivasyonlarını arttıracak yöntemler peşine düşer.

Aldığı riskler, ailevi sorunları olan bu gençleri kazanmaya yetecek midir? Umutsuz vaka gibi görünen bu sınıfta, sağlıklı eğitim verebilmenin yolunu bulabilecek midir?

Karizmatik bir öğretmenin öğrencileriyle olan zor ve sancılı ilişkisinin hakkını verebilmek için Laurent Cautet üç kamera kullandı. Bir kamera öğretmen François'yi çekerken, ikinci kamera muhatabı olan öğrenciye, üçüncü kamerada sınıfın diğer öğrencilerin yüz mimiklerine odaklanıyor.

Değişik kökenli öğrencilerin oluşturduğu sınıf, Fransa'nın muhtelif kesimlerini ve oturma izni verdiği göçmenleri temsil ettiği için, ortaya sağlıklı bir toplumsal tablo çıkıyor.

Demokrat bir öğretmen olmaktan vazgeçmeyen François'in zorlu savaşını anlatan film, Fransız eğitim sisteminin karakteristiği olan özgürlükçü havayı yansıtmada son derece başarılı. Bu gerçekçi, inandırıcı ve belgesel tadındaki filmi yönetmen **Cantet** tansiyonu hiç düşmeyen, adeta bir tenis maçı heyecanıyla izlettiriyor.

Yönetmenin doğaçlama yapmaları istediği oyunculardan harika neticeler almış. Aynı öğrenciler festivalin kapanış galasına da damgalarını vurdular.

'Sınıfta' filminin Altın Palmiye'yi kazandığı ilan edildiğinde, ödülü almak üzere sahneye çıkan Laurent Cantet – François Begandeau ikilisine amatör genç oyuncular da katıldı. 2008 Cannes Film Festivali'nin bu en hoş anlarında, filmin cıvıl cıvıl amatör genç oyuncuları, film boyunca dünyayı dar ettikleri öğretmenlerine sevgiyle sarılıyorlardı.

'Sınıfta' filmi En İyi Uyarlama Senaryo dalında Cesar Ödülünü kazandı, aynı yıl En İyi Yabancı Film kategorisinde Oscar'a aday gösterildi.

Bu filme kadar uluslararası bir başarısı olmayan Laurent Cantet, eğitimci bir babanın oğlu olarak 1961'de doğdu. Paris'te İDHEC'te sinema eğitimi aldıktan sonra, senaryo yazarı ve yönetmen olarak ilk filmini **'İnsan Kaynakları / Ressources Humaines'** ile 2000 yılında yaptı.

Filmde, yüksek okul mezunu Frank, Normandiya'daki bir fabrikanın insan

kaynakları bölümünde staja başlar. Tesadüfen orası babasının 30 yıldır çalıştığı yerdir. 'İnsan Kaynakları' 2001 yılında En İyi İlk Eser Cesar ödülünü aldı. Aynı yıl yaptığı **'İş Yok, Zaman Çok / L'Emploi du Temps'** filminde, işinden kovulan Vincent'in garip hayatını anlatır. İşsiz olduğun karısından gizleyen genç adam Cenevre'den yeni bir iş teklifi aldığı yalanını yutturur. Yollarının kesiştiği deneyimci dolandırıcı Jean – Michel ile ortak olup büyük bir servetin sahibi olur.

Cantet'nin üçüncü film **'Güneye Doğru / Vers Le Sud'**ün (2005) konusu Haiti'de bir otelde geçer. Otelin sahibi Albert eski sevgilisi Amerikalı Brenda'yı havaalanında bekler. Otelin müdavimlerinden Bostonlu öğretmen Brenda'nın (**Charlotte Rampling**) çıkıp gelmesiyle durumlar karışır.

Laurent Cantet 'Sınıfta'dan sonra 2012'de yaptığı iki film, **'Havana'da 7 Gün / 7 Dias en la Habana'** ile gençlik filmi **'Can Ateşi / Foxfire'** Altın Palmiyeli bir yönetmene yakışmayan sönük, parıltısız filmlerdi. Cantet'nin son filmi **'Havana'ya Dönüş / Return a İthaque'** (2014), Havana'da 16 yıl sürgün hayatı yaşayan İspanyol Amadeo'nun ülkesine dönüşünü arkadaşlarıyla kutlamasını anlatıyor.

Ev sahibi Fransa 21 yıl boyunca hasretini çektiği Altın Palmiye'ye 2008'de kavuşmuş, 5 yıl sonra **'Mavi En Sıcak Renktir / La Vie d'Adele'** ile aynı başarıyı tekrar yaşamıştı.

2013 festivali boyunca herkesin favorisi filmi, **Steven Spielberg** başkanlığındaki jürinin en büyük ödülün sahibi ilan etmesi hiç kimseyi şaşırtmamıştı.

Tunus asıllı Fransız yönetmen Abdellatif Kechiche'in bu başyapıtı, iki genç kadının tutkulu, ihtiraslı aşkını anlatıyor.

Cinselliğe cesur ve gerçekçi bir tavırla yaklaşan, ateşli sevişme sahneleriyle bezeli, erotizm ve hard porno arasında gidip gelen, sansür heyetlerini zora sokan kadın eşcinselliği sekanslarıyla izleyicileri sarsan film, son yıllarda izlemiş olduğum aşk filmlerinin en güzeli. İki sevgilinin lezbiyen olması durumu değiştirmiyor. Festival sonrası Cannes'dan yazdığım 'Altın Palmiye Lezbiyenlerin' başlıklı yazım, olumlu - olumsuz bir hayli tepki almıştı.

Cinselliğe çekincesiz yaklaşımı ve gerçekçiliği ile, biri henüz lise öğrencisi, diğeri mavi saçlı bir sanatçı olan iki genç kadının yıllara yayılan birliktelikleri üzerine olan film yaşam ve aşkı sorguluyor.

İlk görüşte aşk, aşkı dolu dolu yaşamak, kıskançlık, ihanet, terk edilme, ölümüne aşk acısı gibi temaları işleyen film, üç saatlik süresinde hiç düşmeyen temposuyla izleyicisini avucunun içine alıyor.

Lille'de geçen konusuyla film, kırılgan, masum bir genç kadının ilk büyük

aşkını, yaşadığı hazzı, acıyı, tutkuyu, epik bir sinema diliyle anlatıyor.

Orta direk bir ailenin kızı olan lise talebesi, 15 yaşındaki Adele'in hedefi, kısa bir üniversite öğreniminden sonra anaokulu öğretmeni olmaktır. Adele'in cinsellikle bir problemi yoktur. Zira yaşıtı erkeklerle cinselliği yaşamaktadır.

Kendisinden yaşa büyük, sanat tarihi öğrencisi Emma'ya rastlayınca hayatı ve yazgısı değişir. Adele kendisinden çok daha fazla deneyimli, açık fikirli ve özgür ruhlu Emma'nın çekim alanına kendini kaptırır.

Bu mavi saçlı afet, deneyimsiz genç kıza arzuyu keşfetmesini ve kendini bir kadın, bir yetişkin olarak hissetmesini sağlar.

Kendi ergenlik sorularıyla yapayalnız olan Adele, bakışları kendine ve başkalarının bakışlarını kendine çevirir. Emma ile yaşadığı aşkı bir kadın olarak, bir yetişkin olarak yaşamaktadır.

Ancak Adele, Emma'nın bir iş ziyaretine gittiği bir gecede hayatının hatasını yapar. Eski flörtlerinden bir erkeğin ısrarlarına dayanamayarak yaptığı kaçamak ona pahalıya patlayacaktır.

Durumu öğrenen Emma, kendisini evden kovar, hayatından çıkmasını ister. Adele ne kendisiyle ve ailesiyle, ne de absürd dünyayla barış yapmayı becerememektedir.

İlişkinin geçirdiği boşluklar, ayrılık süreci, ayrılığın ardından gelen boşluk ve terkedilmişlik hissi, artık sevilmediğinizde hissettiğiniz yalnızlık ve hüzün duygusu, filmde çok etkileyici bir atmosfe eşliğinde anlatılıyor.

Entellektüel alt yapısı sağlam, derinlikli karakter tahlilleri, iyi yazılmış diyalogları içeren mükemmel bir senaryoyu, Abdellatif Kechihche, samimi, içten, gerçekçi ve inandırıcı bir sinema diliyle işlemiş.

Genellikle el kamerasıyla çalışan, film boyunca yakın planlarla etkili olmayı başaran görüntü yönetmeni **Safian El Fani**, Kechiche'in başarısında pay sahibi.

İkili arasındaki (oldukça uzun süreli) üç sevişme sekansında, yakın planın büyüsü, bizlere iki sevgili arasındaki tutkulu ilişkiyi doğallığıyla aktarıyor.

Sosyolojik açıdan film orta sınıf farkının ahlakına değinirken, sınıf farkının iki sevgilinin farklı isteklerinin ortaya çıkmasına sebep olduğunu gösteriyor. Özgün fikirli bir aileye mensup olan Emma'nın sevgilisini ailesine takdim ettiği sekanstan sonra tutucu bir ailenin mensubu Adele'in, Emma'yı ailesini ilişkisini gizleyerek bir arkadaşı olarak takdim ettiği sekans ileride olacakların habercisi oluyor.

Fransız sinemasına 21 yıl aradan sonra Altın Palmiye getiren Laurent Cantet'nin **'Sınıfta / Entre les Murs'** ile **'Mavi En Sıcak Renktir'** filmlerinin

müşterek bir temaları var: her iki filmde de Fransız eğitim sisteminin karakteristiği olan özgürlükçü atmosferi yansıtmada başarılı.

Bu filmden önce adı uluslararası arenada pek duyulamayan bir yönetmen olan **Abdellatif Kechiche** 1960 Tunus doğumlu. 6 yaşındayken ailesi Nice'e göç etmesi, sanat tarihi derslerini Antibes Konservatuarı'nda alması, sanat tarihi ile ilgili ilk tecrübelerini Nice'ta yaşamış olması Kechiche'i Cote d'Azur'lu bir sinemacı yapıyor.

Kısa bir aktörlük kariyerinden sonra, senaryosunu yazıp yönettiği ilk uzun metrajlı filmi **'Kabahat Voltaire'de / La Faute a Voltaire'** Venedik Film Festivali'den iki ödülle döndü.

Paris banliyölerinde yaşayan **göçmenlerin, işçi sınıfı ailelerinin ve uyuşturucu çetelerinin yaşantısını anlatan 'Kaçak / L'Esquive'** '(2004), En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Senaryo Cesar Ödüllerinin sahibi oldu.

60 yaşındaki bir Cezayir göçmeninin yüzen bir restoran açma macerasını anlatan **'La Graine et le Mulet'** (2007) Venedik Film Festivali'nde, Jüri Özel Ödülü, En İyi Yönetmen dahil dört ödül kazandı.

, 19. yüzyılda geçen konusuyla, Güney Afrikalı bir kadının Londra ve Paris'te fuarlarda hayvan gibi teşhir edilmesinden fahişeliğe giden zorlu hayatını anlatan 'Siyah Venüs / Venus Noir' (2007) Abdellatif Kechiche'in 4. filmi.

2012 Cannes Film Festivali'nin Nanni Moretti başkanlığındaki jüri heyeti, Michael Haneke'nin 'Amour' filminin Altın Palmiye kazanmasında, filmin iki başrol oyuncusu Jean – Louis Trintignant ve Emmanuelle Riva'nın katkısı olduğunu belirtmiş ve bu iki müstesna oyuncuyu büyük ödüle ortak etmişti.

2013 Cannes Film Festivali'nin Steven Spielberg başkanlığındaki jüri, benzer bir karar alarak 'Mavi En Sıcak Renktir'in iki baş aktrisi Adele Exarchopoulos, ile Lea Seydoux'nun Altın Palmiye Ödülü'nde pay sahibi olduklarını ilan etti.

SESSİZ SİNEMAYA BİR AŞK MEKTUBU

2011 Cannes Film Festivali programına son anda dahil edilen **'Artist / L'Artiste'**in dünya prömiyerini izlemiş ve filmin beklenmedik başarısının yol haritasını takip etmiş bir sinefil olarak, montajı festivalin başlamasından 1 hafta önce tamamlanan bu filmin başına dağıtılan tanıtım kataloğunda yer almadığını söyleyebilirim.

Eleştirmenler, sessiz film formatında çekilen, bir cümle dışında diyalog barındırmayan, sinema tarihine çeşitli göndermeler içeren bu özgün ve eğlenceli filmi, günümüz sinemasına yenilik getiren ayrıksı bir örnek olarak karşılamıştı.

1928 tarihinde başlayan Oscar Ödülleri tarihinde bu ödüle aday gösterilen ilk sessiz film olan **'Artist'** 5 Oscar kazanma başarısını gösterdi.

Sesiz sinemaya bir aşk mektubu niteliğindeki film, En İyi Film, Yönetmen (**Hazanavicius**), Erkek Oyuncu (**Jean Dujardin**), Müzik (**Loudovic Bource**) ve Kostüm (**Marc Bridges**) ödüllerine kazandı.

Cannes'da sadece Jean Dujardin'e En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'nü getiren filmin 2012 Oscar yarışındaki muazzam başarısından sonra **Michel Hazanavicius** Ödülü'nü alırken ilk teşekkür ettiği isim **Thierry Frémaux** idi. Cannes Film Festivali'nin Genel Direktörü olan Frémaux'nun, yarışmaya dahil edilmesi için büyük destek verdiği **'Artist'**, uluslararası arenada adını Cannes sayesinde duyurmuştu.

Sessiz sinemanın görsel estetiğine tamamen sadık kalan, sessiz film formatında çekilen, her sahnesiyle geçmişe özlem duyduğunu gösteren **'Artist'**, 7.

Sanata derin bir sevginin ifadesiydi. Aralarında Altın Küre, Bafta, Cesar Ödülleri dahil, girdiği bütün yarışmalardan eli dolu ayrılan **'Artist'** yıla damgasını vuran film olmuştu.

Bu başarının ardında üç Yahudi sinema adamının olduğunu söyleyebiliriz. 1920'li yıllarda Fransa'ya göç eden Litvanya ve Polonya asıllı Yahudi bir ailenin, 1967 Paris doğumlu **Michel Hazanavicius**, ünlü yapımcı – yönetmen **Claude Berri**'nin yapımcı oğlu **Thomas Langmann** ve filmin dünya çapında tanıtımının ve dağıtımının arkasındaki isim olan **Harvey Weinstein**.

Hazanavicius'un sessiz film formatındaki aykırı senaryosuna para yatırmak bir yapımcı için büyük risk içeriyordu. En iyi Film Oscar Ödülü'nü alırken, Thomas Langmann ödülünü başarısının ardındaki adama, babası **Claude Berri**'ye ithaf ettiğini söyledi.

25 yılda 303 Oscar adaylığı alma başarısını gösteren **Harwey Weinstein**, ABD'de 2011'de dört sinemada gösterilen **'Artist'**i, Oscar öncesi kazandırdığı popülariteyle 1000 salona, ödül dağıtımından sonra 1500 salona taşımıştı.

Sessiz sinemanın tüm öğelerine sadık kalınarak, siyah-beyaz görüntüleriyle, konuşmaların duyulmadığı, diyalogların ara yazılarla verildiği, dönemin montaj anlayışı ile kurgulanan **'Artist'**i izlerken 1920'lerde çekilmiş bir filmi seyrettiğimiz izlenimine kapılıyoruz. Abartılı beden dili, enerjisi, coşkusu, sempatik bakışları ve yakışıklılığı ile **Jean Dujardin**, filmde mükemmel bir *'Latin Lover'* oluyor.

Sesli sinemayla yeni bir dönemin başladığını müjdeleyen, starlık mertebesine hızla tırmanan, eski figüran Peppy Miller rolünde Hazanavicius'un aktris eşi **Bénérice Bejo** oynuyor. 1976 Buenos Aires doğumlu aktris kocasının kendisine tanıdığı şansı iyi kullandı, En İyi Kadın Oyuncu Cesar Ödülü'nü, bu filmdeki kompozisyonuyla kazandı.

Avrupa kültürüne yakın bir filmle, parodi sanatındaki becerisini **'Artist'**e yansıtan Hazanavicius, 3 yıllık bir hazırlık döneminden sonra **'Arayış / The Search'** ile tekrar Cannes'da yarıştı.

'Artist'in getirdiği kredi ve prestiji arkasına alan yönetmen, 1999'daki Rus – Çeçen Savaşı fonunda, savaşın tahribatını gözlere seren görkemli bir filme imzasını attı. **Fred Zinnemann** ustanın 1948 tarihli aynı adlı klasiğinin yeniden çevrimi olan film, savaş sonrası Berlin'de geçen konuyu, Rus – Çeçen savaşını aktarıyor.

II. Dünya Savaşı sonrası, Berlin'de bir Auschwitz kurtulanı çocuğu evlat edinmek isteyen bir Amerikalı askerin öyküsüydü birinci film. Bu rolü oynayan

Montgomery Clift'in yerini **Berenice Bejo** üstleniyor.

Filmde, savaşın mağlupları Çeçen askerlerini hiç görmüyoruz. Ancak Ruslar tarafından sebepsiz yere acımasızca katledilen günahsız Çeçen köylülerin içler acısı durumu film boyunca gözlere seriliyor.

Anne ve babası Rus askerleri tarafından katledilen dokuz yaşındaki Hadji saklandığı evden, iki yaşındaki kız kardeşini alarak tehlike bölgesinden uzaklaşıyor.

Kucağındaki bebekle kaçmanın zorluğu karşısında, komşu köyde bir eve bıraktığı kardeşinin emin ellerde olduğunu gördükten sonra yollara düşüyor.

Ailenin üçüncü çocuğu, anne-babasının kurşuna dizilişini gözleriyle gören abla Raissa iki kardeşinin izini sürüyor. **'Arayış'**ın yolları sürekli keşisen üç ana kahramanı daha var: Uyuşturucu taşıdığı için tutuklanıp askere alınan, acemi eğitimi sırasında aşağılanan, cephede savaşın dehşetini yaşayan, genç Rus eri Kolia, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu üyesi olarak bölgede bulunan idealist bir Fransız kadın olan Carole ve bölgede Kızılhaç sorumlusu olarak görev yapan Amerikalı bir yetimhane yöneticisi olan Helen.

Yetimhaneden kaçan Hadji'nin açlığını fark eden Carole tarafından evinde misafir edilmesi, ikili arasında oluşan sıcaklık, abla Raisa'nın ilk önce iki yaşındaki kız kardeşinin, sonra Hadji'nin izini bulması, devam eden savaşa paralel olarak anlatıyor.

Yönetmen Hazanavicius'un senaryoyu yazarken İkinci Dünya Savaşı'nda mülteci olan anne-babasının çektiklerinden esinlenmiş.

Stanley Kubrick'in başyapıtı **'Full Metal Jacket'**i akla getiren askeri eğitim sahneleri yaşayan, 20 yaşındaki acemi er Kolia, savaşta hayatta kalabilmek için en az amirleri kadar acımasız ve gaddar olması gerektiğini öğrenir.

Hazanavicius Cannes'daki basın konferansında bu konuda: *"Senaryo yazılım aşamasında yaptığım araştırmada, Kızıl Ordu'nun müthiş bir askeri yaratma makinesi olduğunu ve bunda şiddete dayalı bir model yaratmış olduğunu gördüm. Bu politik bir film ama taraf tuttuğuna inanmıyorum"* dedi. Ancak yanımda oturan yapımcısı **Thomas Langmann** araya girip *"Rus Ordusu'nun Çeçenistan'da toplu katliamlar da yaptığı bir gerçek"* diye müdahale etti.

Film ekibi Hadji rolü için Kafkas dağları eteğindeki okullarda gördüğü 450 çocuk arasında seçtiği **Abdül-Khalim Mamatsuiev**, konuk olduğu Fransız kadının evinde, pikaptan gelen *Bee Gees* müziği eşliğinde coşarak müthiş bir Kafkas dansı performansı sergiliyor. **'Arayış'** sırf bu sekans için izlenmeyi hak eden bir film.

BİR FENOMEN

Robert de Niro'dan sonra, son 50 yılın en iyi karakter oyuncusu olan **Jack Nicholson**'un ilk kez 1969 Cannes Film Festivali'nde gördüm.

Jack Nicholson'un başrolü **Henry Fonda**'nın oğlu **Peter Fonda** ile paylaştığı, **Dennis Hopper'in** yönetip oynadığı **'Easy Rider'** Cannes'da fırtına gibi esti. Bağımsız sinemanın ilk örneklerinden olan bu film, yaratıcısı Dennis Hopper'e 'İlk Eser' Ödülü'nü kazandırdı.

Bir yıl önce Richard Rush'ın uyuşturucu ve müzik filmi **'Psychout**'ta Dean Stockvell ile oynayan Jack Nicholson'u tanıyan yoktu. 'Easy Rider'de George Hanson adlı bir taşra avukatını canlandıran Nicholson, Cannes'da büyük sükse yapan bu filmde oynadığı ilk önemli rolüyle, adını sinema dünyasına duyuruyordu.

Hiç unutmam, basın onuruna verilen yemekli bir kır partisinin ilgi odağı Nicholson – Fonda – Hopper üçlüsüydü. 'Easy Rider', hayatı hafife alan, motorsikletleri üzerinde sürekli seyahat eden, uyuşturucu ticaretinden kazandıkları parayı harcayan Wyatt (P. Fonda) ve Billy'nin (D. Hopper) kural dışı hayatını anlatıyordu. Hiç bir otoriteyi tanımayan filmdeki karakterler, bir yere, bir topluma bağlı değillerdi. Filmde özgürlükler ülkesi olarak sunulan Amerika'nın, bireysel özgürlüğe karşı hoşgörüsüz bir tutum takındığı gösterilir. Heavy Metalcilerin saç uzatması, motosikletlere ilgi duyması, deri ceket giymesi 'Easy Rider' filminin konu ettiği kuralsız yaşamın bir uzantısıdır.

'Easy Rider'in efsane üçlüsü arasında en büyük hamleyi Jack Nicholson yaptı. Kendisini sayısız kez Cannes'da yarışma filmlerinin aktörü ve yönetmeni olarak, basın konferanslarında, resepsiyon ve galalarda, Croisette'te volta atarken gördüm.

Şeytanca gülümsemesini yüzünden hiç eksik etmeyen bir aktör olarak, Jack Nicholson'un normal halinin, Stanley Kubrick başyapıtı 'Cinnet / Shining'te canlandırdığı karakterden çok farklı olmadığını söyleyebilirim.

Kural tanımaz, aykırı oyuncuların başında gelen Jack Nicholson'un **'Postacı Kapıyı İki Kere Çalar'** filminde partneri Jessica Lange ile mutfak masasının üstünde seviştiği sekansta, gerçekten seks yaptığı dedikodusu çok konuşuldu.

İlk önemli rolünü oynadığı 'Easy Rider' ile ilk Oscar adaylığını alan Nicholson, sonraları bu ödülü 3 kez kazandı. **'Guguk Kuşu / Que Flew Over the Cockoo's Nast'** 1970'te, **'Benden Bu Kadar / As Good As Its Gets'** 1998'de Nicholson'a En İyi Aktör, **'Sevgi Sözcükleri / Terms of Endearment'** 1983'te En İyi Yardımcı Aktör oscar ödüllerini getirdi. Aday gösterildiği 12 Oscarın üçünü kazanan Jack Nicholson, bu dalda üç ödül kazanan üç isimden biridir. (Diğerleri Daniel Day - Lewis ve Walter Brennan'dır.)

'Easy Rider'den 1 ve 2 yıl sonra yaptığı **'Five Easy Pieces'** (1970) ve **'Carnel Knowledge'** (1971) gibi iki kaliteli filmle ününü pekiştiren **Jack Nicholson**, 1971 Cannes Film Festivali'ne, kamera arkasına ilk kez geçtiği **'Drive He Said'** ile geldi.

Başrolünü de oynadığı bu filmde Nicholson Vietnam Savaşı fonunda, üniversiteli bir basket oyuncusunun şahsında gençlerin yaşantısını ve aşklarını anlattı.

Michelle Morgan başkanlığındaki 1971 Cannes jürisi, Altın Palmiye Ödülü'nü **Luchino Visconti**'nin, **Thomas Mann**'ın Nobel Ödüllü romanını, **Gustave Mahler** besteleri eşliğinde anlattığı **'Venedik'te Ölüm / Morte A Venezia'** filmine verdi.

Jack Nicholson, 3 yıl sonra Cannes'a görkemli bir dönüş yaptı. Fransız Akademisi üyesi, efsanevi yönetmen **Rene Clair** başkanlığındaki 1974 Cannes Jürisi, En İyi Erkek Oyuncu Ödülünü, 'The Last Detail'daki kompozisyonu için Jack Nicholson'averdi. Altın Palmiye Ödülü'nü diğer bir Amerikan filmi, **Francis Ford Coppola**'nın **'Konuşma / The Conversation'**ı kazandı.

Hal Ashby'nin 'The Last Detail'ında, denizci Billy (**Jack Nicholson**) Portshmouth Hapishanesi'ne nakledilecek Larry (**Randy Quarid**) adlı mahkuma eşlik etmek üzere kıyı devriyesiyle görevlendirilir. Larry komutanın eşinden 40 dolar çalmaya kalkışmak suçundan 8 yıla mahkum olmuştur.

Billy, adaletsiz bir ceza almış olan Larry'nin haline üzülüp, cezasını çekmeden önce ona güzel vakit geçirtmeye karar verir. Jack Nicholson, aynı yıl Roman Polanski'nin ünlü ***'Çin Mahallesi / Chinatown'*** filmiyle En İyi Aktör dalında ilk Altın Küre Ödülü'nü kazandı. Robert Town'e En İyi Senaryo Oscar Ödülü'nü getiren 'Çin Mahallesi'nde **Jack Nicholson** adeta filmin tamamında, bıçak yarası

alan burnunda kocaman bir pansman ile oynadı ve bir dedektifi canlandırdı. Filmde Roman Polanski'nin de küçük bir rolü vardı.

Jack Nicholson ertesi yıl Cannes'a Avrupa'nın en ünlü yönetmenlerinden biri olan Michalengelo Antonioni'nin filmiyle geldi. **'Profession: Reporter'**in yarışma dışı gösterildiği 1975 Cannes Film Festivali'nin **Jeanne Moreau** başkanlığındaki jürisi Altın Palmiye'yi **Lakdar Hamina**'nın **'Ateşli Yılların Öyküsü / Chronique Des Annees De Braise'** adlı sürpriz filmine verdi.

Kimlik değişikliği filmlerinin önde gelen örneklerinden biri olan 'Profession: Reporter'de İngiliz gazeteci David **(Jack Nicholson)** Afrika'da, öldüğünü öğrendiği otel oda komşusunun kimliğine bürünmeye karar verir. Bu şekilde gerçek bir özgürlüğe kavuşacağına inanır. Ancak olaylar geliştikçe bu yeni kimliğinden memnun kalmadığı ortaya çıkar. Çünkü kimliğine sahip çıktığı şahsın silah satıcısı olduğunu öğrenir.

Bereketli bir yıl olan 1975'te Jack Nicholson 'Tommy'nin dışında, kariyerinin kilometre taşı olan **'Guguk Kuşu'**nda oynadı. **Milos Forman**'ın sinema tarihine damgasını vuran bu filmde, Nicholson akıl hastası numarasını yaparak hapis yatmaktan kurtulmaya çalışan Randle adlı bir mahkumu canlandırdı.

Ken Kesey'in çok satan romanından alınan 'Guguk Kuşu' beyaz perdenin kült filmleri arasında yer alır. Bu filmle Oscar Ödülü kazanan **Louise Fletcher,** Randle'a hayatı zindan etmeye yeminli, otoriter ve saplantılı bir başhemşireyi canlandırır.

Akıl hastanesi sakinleri tarafından çok sevilen, ancak başhemşireye karşı verdiği savaştan yenik çıkan Randle'in sonu trajik olur. Filmde **Dany De Vito** sevimli bir deliyi oynuyordu.

Bu roldeki olağanüstü başarısıyla **Jack Nicholson** ödüle boğulur. En İyi Aktör olarak ilk Oscarını alır.

Bir yıl önce 'Çin Mahallesi' ile kazandığı En İyi Aktör Altın Küre başarısını 'Guguk Kuşu' ile tekrarlar. (Altın Küre'de aday gösterildiği 16 ödülün yedisini kazanma başarısını göstermişti.) Jack Nicholson 1978'de ikinci yönetmenlik denemesini **'Güneye Yolculuk'** filmiyle gerçekleştirir.

Jack Nicholson iki yıl sonra, Stanley Kubrick yönetiminde **'Cinnet / The Shining'** (1980) filminde kariyerinin en ürkünç kompozisyonunu çizdi. Stephen King'in aynı adlı romanını senaryolaştıran Kubrick, Colorado dağlarındaki ıssız bir otelde kış bakıcısı olarak çalışan tek çocuklu bir ailenin (**J. Nicholson – Shelley Duvall**) gerilim dolu öyküsünü anlattı.

Ertesi yıl Jack Nicholson Cannes'a **Bob Rafelson**'un **'Postacı Kapıyı İki Kez**

Çalar / The Postman Always Rings Twice' adlı filminin baş aktörü olarak geldi. 1981 Cannes Film Festivali'nin **Jacques Deray** başkanlığındaki jüri Altın Palmiye Ödülü'nü Polonyalı efsane yönetmen **Andrej Wajda**'nın **'Demir Adam'**ına verdi.

Cannes'da yarışma dışı gösterilen bu skandal film, ABD'li yazar **James Caine**'in 1934 tarihli çok satan romanının sinematografik adaptasyonu idi. Caine'in bu suç, dram, polisiye romanı yayınlandığında, içerdiği şiddet ve cinselliğin alışılmadık dozu yüzünden sansasyon yaratmıştı.

Kaliforniya'da geçen konusuyla film, başıboş bir serserinin (**J. Nicholson**) tesadüfen uğradığı, aynı zamanda hem lokanta, hem de bir ev olarak kullanılan benzin istasyonunda geçici olarak çalışmaya başlaması, sonra da istasyon sahibinin (**John Colicos**) karısıyla (**Jessica Lange**) birlikte, nefret ettiği kocasını ortadan kaldırmak için yaptıkları şeytanca planları anlatıyor.

James Caine'nin romanını ilk kez 1942 yılında **'Tutku / Ossessione'** adıyla **Luchino Visconti** tarafından uyarlamıştı. Başrollerini **Massimo Girotti** ile **Clara Calamai**'nin oynadığı film, İtalyan yeni Gerçekçilik (Neo Realizm) akımının ilk filmi olarak kabul edilir.

Dört yıl sonra Amerikalı yönetmen **Tay Garnett**, aynı konunun orijinal ismiyle 'remake'ini yaptı. Başrolü **John Garfield** ile paylaşan **Lana Turner, Cora Smith** rolündeki meşum kadın kompozisyonuyla ünlendi. Jack Nicholson, film çevirirken gerçekten seks yaptığı dedikodusuyla prim yapan **'Postacı Kapıyı İki Kez Çalar'**dan iki yıl sonra **'Sevgi Sözcükleri / Terms of Endearments'** ile kariyerinin en duygusal rolünü oynadı.

Larry Mc Murty'nin romanından alınan, **James L. Brooks**'un yönettiği film, 1983 yılının Oscar şampiyonu oldu. Yılın En İyi Filmi, En İyi Yönetmeni (James L. Brooks), En İyi Uyarlama Senaryo (yine Brooks), En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu (**Shirley Mac Laine**) Oscar furyasını, filmin 5. oscarı olan En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü ile Jack Nicholson tamamladı. Aynı ödülü Altın Küre'de de aldı.

Nicholson 2 yıl sonra çevirdiği **'Prizzilerin Onuru / Prizzi's Honor'**da yönetmen **John Huston**'un kızı **Anjelica Huston** ile başrolleri paylaştı.

İlk evliliğini, 6 yıl evli kaldığı (1962-68) Sandra Knight ile yapan Jack Nicholson, Angelica Huston ile 20 yıla yakın bir süre aralıklarla birliktelik yaşadı.

Yine James L. Brooks yönetimindeki **'Benden Bu Kadar / As Good As İts Gets'** (1998) ile Jack Nicholson kariyerinin ikinci En İyi Erkek Oyuncu Oscar Ödülü'nü kazandı. Obsesif kompülsif bozukluğu olan yazar Melvin ile garson kız Carol arasındaki ilişkiye odaklanan filmin baş kadın oyuncusu olan **Helen Hunt** En İyi Kadın Oyuncu Oscarı'nı kazandı.

Bu film, Jack Nicholson'u **'Prizzilerin Onuru'**ndaki başarısını tekarlatıp dördüncü kez En İyi Erkek Oyuncu Altın Küre Ödülü sahibi yaptı. Nicholson bu ödülü 5 yıl sonra **'Schmidt Hakkında / About Schmidt'** ile beşinci kez kazandı.

Jack Nicholson 2002 Cannes Film Festivali'ne **Alexander Payne**'ın senaryosunu yazıp yönettiği **'Schmidt Hakkında / About Schmidt'** filminin baş aktörü olarak geldi.

Yarışmaya katılan bu filmin basın konferansında, gazeteciler soruların çoğunu yönetmen – senarist **Alexander Payne**'a ve filmin diğer oyuncuları **Hope Davis, Kathy Bates, Dermot Mulroney**'e değil Jack Nicholson'a yönelttiler. Suratına maske gibi yapışan hınzır yüz ifadesiyle Nicholson sorulara, her zamanki gibi zeki yanıtlar verdi.

Kariyerinin bu en başarılı dram filminde, Schmidt adlı yalnız ve asosyal bir adamı canlandıran Nicholson, mükemmel yorumu ile izleyicilerin kalbine hitap ediyordu.

Hayatı, ailesi ve işiyle meşgulken herhangi bir sorun yaşamayan Schmidt, emekliliğinin ardınadn karısını kaybetmesiyle düzeni tepetaklak olur. Kızı **(Hope Davis)** da uygun olmayan bir adamla evlenme planları yapması Schmidt'i büsbütün ümitsizliğe sevkeder.

Geniş bir arazide bir uçan dairenin açtığı kocaman bir boşluğa benzeyen yaşamına bir anlam katmak isteyen orta yaşlı adamımız, hem kendi yaşamını gözden geçirmek, hem de kızının yapmak üzere olduğu hatayı engellemek üzere bir yolculuğa çıkar.

'Schmidt Hakkında' o yıl Cannes'da ödül listesine giremedi. Kanadalı yönetmen **David Lynch** başkanlığındaki 2002 jürisi Altın Palmiye Ödülü'nü **Roman Polanski**'nin **'Piyanist / Le Pianiste'** başyapıtına verdi. Roman Polanski sonraları bu filmle En İyi Yönetmen ve En İyi Uyarlama Senaryo dalında iki oscar, **Adrian Brody** En İyi Erkek Oyuncu Oscarı'nı aldı. 'Piyanist' aralarında 7 Cesar Ödülü ve 2 Bafta olmak üzere sayısız ödül kazandı.

Jack Nicholson, vatandaşı **Clint Eastwood** gibi rejisörlük hayatında başarılı olamadı. Kamera arkasına geçtiği son filmi, iddialı neo-noir **'Dedektif Jake / The Two Jakes'** (1990), başrolünü oynadığı Polanski'nin **'Çin Mahallesi / Chinatown'**un (1974) bir devamı hüviyetinde. Başrolünü **Hervey Keitel** ile paylaştığı bu filmde Nicholson'un yönetmenliği yetersiz bulundu.

2000'li yıllarda Nicholson'un aktör olarak yer aldığı en önemli filmlerden biri olan **'Köstebek / The Departed'** En İyi Film Oscar Ödülü'nün dışında, **Martin Scorsese**'ye yıllardır beklediği En İyi Yönetmen Oscar heykelciğini getirmişti. (2006)

Polis, mafya mücadelesi ve içlerinde yer alan iki muhbirin yaşadığı dramı anlatan **'Köstebek**'te, **Jack Nicholson**'un yanında **Leonardo di Caprio, Alec Baldwin, Mark Wahlberg** ve **Matt Damon** gibi prestijli oyuncular yer alıyordu.

1937'de New Jersey'de John Joseph Nicholson adıyla doğan sanatçı zorlu bir çocukluk dönemi geçirdi. Evlilik dışı bir ilişkiden doğan Jack Nicholson'un biyolojik babası bilinmemektedir.

Annesi showgirl olarak çalışmaktaydı. Küçüklüğünde büyükannesiyle büyükbabasının gerçek annesi ve babası olduğunu zannetti. Ablası olduğunu sandığı kişinin annesi olduğunu 37 yaşında öğrendi.

Arkadaşı Roman Polanski Nicholson'un evinde reşit olmayan bir kızla birlikte olmasının ardından tutuklandı. Ancak Polanski mahkeme sonuçlanmadan önce Fransa'ya iltica etti.

En yakın arkadaşlarından sayılan Roman Polanski'nin eşi **Sharon Tate** 1969'da Manson çetesi taafından öldürülmesinin ardından, Jake Nicholson yastığının altında bir çekiçe uyumaya başladı.

Sıkı bir Los Angeles Laker taraftarı olan Nicholson rakip oyuncularla ve hakemlerle yaşadığı diyaloglarla sık sık gündeme geldi.

'Guguk Kuşu'ndaki McMurphy rolünde sinema tarihin en iyi performanslarından birini sergileyen Nicholson, 1989'da Tim Burton'ın 'Batman' filminde acımasız Jocker rolündeki ve **'Birkaç İyi Adam'** (1992)deki Albay Nathan rolündeki müthiş performanslarıyla kendinden çok bahsettirdi.

1980 yılında Altın Palmiye galibi Bob Fosse'nin **'All That Jazz'** filminin Cannes'daki galasına (filmde rolü olmayan) Jack Nicholson, filmin başrol oyuncusu **Jessica Lang** ile kol kola gelmişti. Güzel aktrisin galaya, rol arkadaşı **Roy Schneider** ile değil, Nicholson ile gelmesi dedikodu yazarlarını harekete geçirmişti.

1994'te Amerikan Film Enstitüsü'nden 'Ömür Boyu Başarı Ödülü'nü alırken, Nicholson bu ödülü kazanan en genç oyuncu ünvanını kazandı.

Genellikle karanlık temalı filmlerde canlandırdığı nevrotik karakterlerle tanındığı için, bu bölümün başlığını: *"Jack Nicholson: Bir Fenomen"* koydum.

Viktor Apalaçi Türk basınında Cannes Film Festivali'ni izleyen, yaşayan gazetecilerin en eskisi. 1966 yılından bu yana katıldığı festivallerde izlediği filmlerle, basın konferanslarında bulunduğu yönetmen ve oyuncularla ilgili anılarını bu kitapta topladı.

Dünya sinemasının kalbi Mayıs aylarında Cannes'da atar. Sinemanın heyecan veren isimlerinin, auteur yönetmenlerinin yeni filmlerini lanse etmek için tercih ettikleri platformdan yıla damgasını vuran filmler çıkar.

Bu sinema adamlarının kariyerlerindeki Cannes duraklarını inceleyen Viktor Apalaçi, bu kitabında sinema tarihinin son 50 yılına Cannes penceresinden bakıyor.

ISBN 978-605-323-980-2
9 786053 239802